ธรรมานุสรณ์
การพระราชทานเพลิงศพ

พล.ต. ปภ — ๖.

ลตรี ประเวียง จันทศรี ต.ช., ต.ม.

อดีตหัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก

อดีตรองผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

วันจันทร์ ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๓

ธรรมานุสรณ์
การพระราชทานเพลิงศพ

พลตรี ประเวียง จันทศรี ต.ช., ต.ม.

อดีตหัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก
อดีตรองผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมมนัสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร
วันจันทร์ ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๓

สารบัญ

(แบบ ข.)

หมายรับสั่งที่ ๓๖๐๓

สำนักพระราชวัง

๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๓

พระราชทานเพลิงศพ พลตรี ประเวียง จันทศรี ต.ช.,ต.ม. ข้าราชการสังกัดกระทรวงกลาโหม ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร

วันอาทิตย์ ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๒๓ เวลา ๑๖.๐๐ น. เชิญหีบศพออกจากสุสานไปตั้งบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาวัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานหีบทองลายสลักประกอบศพ

วันจันทร์ ที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๓ เวลา ๑๔.๐๐ น. เชิญหีบศพเวียนเมรุ แล้วเชิญขึ้นตั้งบนจิตกาธาน

เวลา ๑๗.๐๐ น. พระราชทานเพลิง.

บุญสม พึ่งพ.

๑๖๘ ทาน.

วัน	หน้าที่ พนักงานพระราชพิธี
	นำหมายเรียน เจ้าภาพศพ พลตรี ประเวียง จันทศรี เพื่อทราบ
	เครื่องประกอบเกียรติยศที่พระราชทานมานี้และเจ้าพนักงานที่มาปฏิบัติ เจ้าภาพไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอย่างใดทั้งสิ้น.

ทั้งนี้ให้จัดการตามหน้าที่และกำหนดวันตามรับสั่งอย่าให้ขาดเหลือ ถ้าสงสัยก็ให้ถามผู้รับรับสั่ง

โดยหน้าที่ราชการ

ผู้รับรับสั่ง

สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ

เมื่อพลตรี ประเวียง จันทศรี รองผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก และอดีตหัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก รับราชการสนองพระเดชพระคุณเป็นราชองครักษ์เวร ได้กราบถวายบังคมลาถึงแก่กรรม ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานน้ำอาบศพ, หีบทองลายสลักประกอบศพ กับได้รับพระราชทานพวงมาลาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ มอบให้ท่าน พลเอก สำราญ แพทยกุล องคมนตรีเป็นผู้แทนพระองค์นำไปวางไว้อาลัยแก่ศพเป็นกรณีย์พิเศษอีกด้วย

การทั้งนี้ถ้า พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้รับทราบด้วยญาณวิถีใดแล้ว ก็คงจักซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น คณะญาติพี่น้อง ตลอดจนมิตรสหายแห่งผู้วายชนม์ได้ตระหนักแล้วในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อผู้เป็นข้าใต้เบื้องพระยุคลบาทจึงขอน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม กราบถวายบังคมมาด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมหาที่สุดมิได้.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า ญาติพี่น้อง มิตรสหาย

ขอเดชะ

พลตรี ประเวียง จันทศรี

ชาต ๑๙ กันยายน ๒๔๖๖

มต ๑๘ มกราคม ๒๕๒๓

ประวัติ

พลตรี ประเวียง จันทศรี เกิดวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๔๖๖ ตรงกับวันอังคาร ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือนสิบ ปีจอ เวลา ๗.๓๐ น. ที่บ้านเลขที่ ๒๙ ซอยสะพานคู่ ตำบลทุ่งมหาเมฆ อำเภอยานนาวา กรุงเทพ ฯ บิดาชื่อ รองอำมาตร์โท ขุนพินิจบรรณสินธุ์ (สุวรรณ จันทศรี) ถึงแก่กรรมแล้ว มารดาชื่อ นางเปลี่ยน จันทศรี ยังมีชีวิตอยู่ มีพี่น้องร่วมสายโลหิต ดังนี้.—

๑.	นายประวัติ	จันทศรี	(ถึงแก่กรรม)
๒.	นายประวิง	จันทศรี	
๓.	พลตรี ประเวียง	จันทศรี	
๔	นางประเสริฐศรี	โกมลมิศร์	
๕.	นาวาเอก ประกอบ	จันทศรี ร.น.	
๖.	พันตรี ประสพสินธุ์	จันทศรี	(ถึงแก่กรรม)
๗.	นางสมประสงค์	พันธุมสุต	
๘.	นางประสพสันต์	บุรจรรย์	
๙.	นายเขจร	จันทศรี	

การศึกษา ๓๐ เมษายน ๒๔๘๓ เข้าศึกษาโรงเรียนนายร้อยเทคนิค

การรับราชการ

๑	มีนาคม	๒๔๘๘	ได้รับพระราชทานยศเป็น ว่าที่ร้อยตรี
๑	มกราคม	๒๔๙๐	เลื่อนยศเป็น ร้อยโท
๑	มกราคม	๒๔๙๓	เลื่อนยศเป็น ร้อยเอก
๑	มกราคม	๒๔๙๘	เลื่อนยศเป็น พันตรี
๑	มกราคม	๒๕๐๑	เลื่อนยศเป็น พันโท
๑	ตุลาคม	๒๕๐๔	เลื่อนยศเป็น พันเอก
๑	ตุลาคม	๒๕๑๔	เลื่อนยศเป็น พันเอกพิเศษ
๑	ตุลาคม	๒๕๒๒	เลื่อนยศเป็น พลตรี

ตำแหน่ง

๑ มีนาคม ๒๔๘๘ ประจำกรมช่างแสงทหารบก

๒๒ มิถุนายน ๒๔๙๔ ฝ่ายการสรรพาวุธ กองพันทหารราบ (กรมผสมที่ ๒๑ อิสสระ)

๒ มีนาคม ๒๔๙๕ ประจำกองช่างแสง

๘ ตุลาคม ๒๔๙๖ ประจำกองโรงงานช่างแสง กรมสรรพาวุธทหารบก

๒๘ พฤษภาคม ๒๔๙๗ ประจำกองการซ่อมบำรุง กรมสรรพาวุธทหารบก

๒๗ มกราคม ๒๔๙๙ ผู้บังคับกองสรรพาวุธกลางที่ ๒

๒๔ สิงหาคม ๒๕๐๐ ประจำกองซ่อมบำรุง กรมสรรพาวุธทหารบก

๒๓ สิงหาคม ๒๕๐๑ หัวหน้าแผนกซ่อมบำรุงที่ ๑ กรมสรรพาวุธทหารบก

๒๕ สิงหาคม ๒๕๐๔ ฝ่ายเทคนิค กรมสรรพาวุธทหารบก และรักษาราชการ รองหัวหน้ากอง กรมสรรพาวุธทหารบก

๑๒ ธันวาคม ๒๕๐๔ ฝ่ายสรรพาวุธ กองสรรพาวุธศูนย์การฝึกกำลังทดแทน

๒๕ ตุลาคม ๒๕๑๐ หัวหน้ากองโรงเรียนกรมสรรพาวุธทหารบก

๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๐ หัวหน้ากองวิชายุทโธปกรณ์ โรงเรียนสรรพาวุธทหารบก กรมสรรพาวุธทหารบก

๒๖ เมษายน ๒๕๑๔ รองหัวหน้าฝ่ายบริการสนาม กรมสรรพาวุธทหารบก (อัตราพันเอก)

๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๔ หัวหน้ากองกรมสรรพาวุธทหารบก (พันเอกพิเศษ)

๗ เมษายน ๒๕๑๕ หัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก

๑ ตุลาคม ๒๕๒๒ รองผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธ กองทัพบก

การศึกษาเมื่อเข้ารับราชการ

๑. สำนักสถิติกลาง สภาเศรษฐกิจแห่งชาติ หลักสูตรวิชาสถิติพยากรณ์ชั้นสูง เมื่อสิงหาคม ๒๔๙๖

๒. โรงเรียนสรรพาวุธทหารบก สหรัฐอเมริกา ที่อะเบอร์ดีน แบร์แลนด์ หลักสูตร Associate Ordnance Officer Advance Course 9—0—4 เมื่อ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗ และ Automotive Maintanance and Repair Officer 9—0—9 เมื่อ ๒ เมษายน ๒๔๙๗

๓. ดูงานสรรพาวุธ ที่สหรัฐอเมริกา ฮาวาย เมื่อ ๑ เมษายน ๒๕๐๐ ถึง ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๐๐

๔. โรงเรียนส่งกำลังบำรุงกองทัพบก หลักสูตรการจัดงานส่งกำลังชั้นสูง ๙ มิถุนายน ถึง ๒๖ ตุลาคม ๒๕๐๓

๕. ดูงานสรรพาวุธ ที่สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ ๒๐ เมษายน ๒๕๐๔ ถึง ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๐๔

๖. ดูงานสรรพาวุธ ที่ประเทศเกาหลี ตั้งแต่ ๑๗ มกราคม ๒๕๐๙—๒๐ มีนาคม ๒๕๐๙

๗. โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรเสนาธิการเร่งรัด ชุดที่ ๑๓

๘. วิทยาลัยกองทัพบก หลักสูตรประจำชุดที่ ๑๓ ตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๓ ถึง ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๔

๙. เข้ารับการอบรมและสัมนาระบบการบริหารทรัพยากร เพื่อการป้องกันประเทศ ๒ สิงหาคม ๒๕๑๙ ถึง ๒๐ กันยายน ๒๕๑๙

เครื่องราชอิสริยาภรณ์
สำหรับบำเหน็จความชอบในแผ่นดิน

๑. เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย ๔ ธันวาคม ๒๔๙๓
๒. เบญจมาภรณ์ช้างเผือก ๕ ธันวาคม ๒๔๙๔
๓. จตุรถาภรณ์มงกุฎไทย ๕ ธันวาคม ๒๔๙๘
๔. จตุรถาภรณ์ช้างเผือก ๕ ธันวาคม ๒๕๐๐
๕. ตริตาภรณ์มงกุฎไทย ๕ ธันวาคม ๒๕๐๔
๖. ตริตาภรณ์ช้างเผือก ๕ ธันวาคม ๒๕๐๖

เหรียญบำเหน็จกล้าหาญ

๑. เหรียญชัยสมรภูมิ (กรณีย์สงครามมหาเอเซียบูรพา ๘ กันยายน ๒๕๐๕)
๒. เหรียญชัยสมรภูมิ (กรณีย์สงคราม ณ ประเทศเกาหลี)

เหรียญบำเหน็จในราชการ

๑. เหรียญจักรมาลา

เหรียญบำเหน็จในพระองค์

๑. เหรียญรัตนาภรณ์ ชั้น ๔

เหรียญต่างประเทศ

๑. เหรียญสหประชาชาติ

ราชการสงคราม

๑. ไปปฏิบัติราชการสงครามมหาเอเซียบูรพา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๔
๒. ไปปฏิบัติราชการสงครามในกรณีย์ร่วมรบกับสหประชาชาติ ในสงครามเกาหลี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔

ราชการพิเศษ

๑. เป็นราชองครักษ์เวร รับราชการสนองพระเดชพระคุณ ตั้งแต่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๕ (ครั้งที่ ๑)
๒. เป็นราชองครักษ์เวร รับราชการสนองพระเดชพระคุณ (ต่อ) ตั้งแต่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๑๘ (ครั้งที่ ๒) จนถึงแก่กรรม

พลเอก สำราญ แพทยกุล องคมนตรี
ผู้แทนพระองค์ วางมาลาพระราชทานของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระนางเจ้า ฯ สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
ไว้อาลัยศพ

ตั้งศพบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรม
ที่วัดโสมนัสวิหาร กทม.
เมื่อ ๑๙ – ๒๕ มกราคม ๒๕๒๓

คุณแม่และคุณกาหลง ขิมสุวรรณ

พลเอกสำราญ แพทยกุล องคมนตรี
ถ่ายรูปร่วมกับคณะญาติ

เป็นประธานทอดถวายผ้ากฐินสามัคคี
ที่วัดราชบรรทม
เมื่อ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๙

ถวายมังสะวิรัตภัตตาหารเพลแด่พระราชสุวรรณโสภณ
เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๒
งานทำบุญหมวดพยาบาล กองโรงงานวัตถุระเบิด

ดูงานด้านสรรพาวุธในทวีปอเมริกาเหนือ (คานาดา)
เมื่อ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ - มกราคม ๒๕๑๗

ดูงานสรรพาวุธในคานาดา
เมื่อ พฤศจิกายน ๒๕๑๖ - มกราคม ๒๕๑๗

ร่วมกับอดีตเจ้ากรมสรรพาวุธทหารบก
ผู้ชำนาญกองทัพบก และผู้เชี่ยวชาญฝ่ายเยอรมันนี
เมื่อ สิงหาคม ๒๕๑๖

ร่วมกับคณะนายทหารกรมสรรพาวุธทหารบก ทหารเรือ
และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิงคโปร์
ที่สิงคโปร์ เมื่อ ธันวาคม ๒๕๒๒

ในพระอุโบสถวัดกษัตราธิราชวรวิหาร อยุธยา
ร่วมกับ ท่านเจ้าคุณพระวิสุทธาจารเถร (เทียม)
ตุลาคม ๒๕๒๒

ที่หน้ากองบังคับการ กองโรงงานวัตถุระเบิด อยุธยา
ธันวาคม ๒๕๒๒

คำไว้อาลัย

ของ

นางพินิจบรรณสินธุ์ (เปลี่ยน จันทศรี)

ลูกเล็ก

แม่จะจำไว้เสมอว่า วันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓ เป็นวันที่แม่ต้องตกใจแทบจะเสียสติ เมื่อแม่ได้รับข่าวร้ายว่าลูกเล็กได้จากแม่ไปอย่างไม่กลับ เป็นข่าวร้ายสั้น ๆ ว่าลูกเสียชีวิต ณ ที่ทำงาน วรบ.สบ.ทพ. จังหวัดอยุธยา โดยถูกกระสุนปืน ลูกจากไปอีกคนหนึ่งแล้วทิ้งแม่ให้รับแต่ความทุกข์เศร้าเสียใจต่อไปอีก ถึงแม้แม่พยายามทำใจนึกเสียว่าเป็นเคราะห์กรรม การเกิดเป็นทุกข์ การตายเป็นทุกข์ แม่ก็ยังไม่อาจข่มใจให้เป็นปกติสุขเช่นเดิมได้

ลูกเล็กเกิดมาไม่เคยทำความผิดหวัง ไม่เคยทำความทุกข์ทั้งกาย–ใจ มาให้พ่อแม่พี่น้องเลยแม้แต่น้อย ลูกเล็กเป็นคนดี มีศีลธรรม โอบอ้อมอารีต่อทุก ๆ คน แม่หวังฝากผีฝากไข้ไว้ที่ลูก แต่ลูกเล็กก็ทิ้งแม่ไปอย่างไม่มีวันกลับเสียแล้ว ลูกจากไปอย่างกระทันหัน ไม่ได้ลาแม่ ไม่ได้กราบลารูปบูชาของพ่อ ไม่ได้โบกมือลาพี่และน้อง ๆ เหมือนอย่างทุกครั้งที่ลูกมาลาแม่เพื่อไปราชการทัพ หรือแม้แต่ไปราชการต่างจังหวัด ต่างประเทศ ที่ไกลบ้าน ลูกจากแม่ไปขณะที่กำลังเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ราชการ ให้แม่และพี่น้องได้ชื่นชม ทิ้งความเศร้าโศรกเสียใจเอาไว้เบื้องหลังแทน

บุญกุศลใดที่แม่ได้ทำมาแล้ว ขอได้ตอบสนองให้ลูกเล็กไปสู่สุขคติ แม่จะทำบุญกุศลต่อไปตามกำลังกาย กำลังทรัพย์ที่มี และขอแผ่ส่วนบุญกุศลนั้น ๆ ให้ลูกเล็กของแม่ได้ไปสู่สัมปรายภพด้วยเถิด.

จากแม่.

คำไว้อาลัย

ของ

อดีตรองเสนาธิการทหารและประธานกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

ผมมีโชคดีที่ได้รู้จักและทำงานร่วมกับพลตรีประเวียง จันทศรี ตั้งแต่เมื่อครั้งท่านยังเป็นพันเอก และเป็นหัวหน้ากองวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบกที่อยุธยา เราทำงานร่วมกันอยู่ประมาณ ๒ ปี เมื่อผมเกษียณอายุแล้ว ปีต่อมาท่านได้เลื่อนยศเป็นพลตรีและมีตำแหน่งใหม่ ผมก็ดีใจด้วย แต่แล้วก็ต้องเสียใจมากเมื่อท่านมาจากพวกเราไปอย่างกระทันหัน นอกจากเสียใจเป็นส่วนตัวที่เสียเพื่อนนายทหารบกที่เคยร่วมงานกันมาอย่างใกล้ชิดถูกอกถูกใจและสนิทสนมแล้ว ผมยังเสียดายแทนกองทัพบกที่มาเสียนายทหารชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายเทคนิคที่มีความรู้และความชำนาญในเรื่องวัตถุระเบิด ทั้งทางทฤษฎีและทางใช้การเป็นอย่างดีคนหนึ่งไปอีกด้วย

ดังได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าผมได้ทำงานร่วมกับท่านอยู่ประมาณ ๒ ปี ผมรักท่านและเชื่อถือท่านมาก ท่านเป็นนายทหารฝ่ายเทคนิคที่เอาความรู้ทางทฤษฎีมาประยุกต์ใช้การอย่างได้ผลดีที่สุด นอกจากนั้นท่านยังมีมานะอดทน เสียสละตรากตรำทำงานในหน้าที่ตามตำแหน่งและงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายอย่างมาก นอกจากมีความเสียสละทางร่างกายและสมองแล้ว ทางการเงินเล็ก ๆ น้อย ๆ ท่านก็มักจะเสียสละควักกระเป๋าเองเพื่อให้งานเดินไม่ชักช้าและให้เสร็จทันตามกำหนดเวลาที่ได้ประชุมกำหนดกันไว้ ด้านการปกครอง ท่านก็เก่ง เอาใจเขามาใส่ใจเรา ผู้ใต้บังคับบัญชารักใคร่ท่าน ยินดีทำงานตามที่ท่านมอบหมายให้โดยไม่เห็นแก่เหน็ดแก่เหนื่อย การประสานงานของท่านก็ดี ภายในกองทัพบกเองหรือกับหน่วยต่างเหล่าทัพ ท่านสามารถติดต่อประสานงานอย่างได้ผลดียิ่ง เพราะท่านเข้าถึงจิตใจของผู้ที่ท่านประสานงานด้วย โดยที่อุปนิสัยพื้นฐานของท่านมีความสุภาพ อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ เห็นอกเห็นใจผู้น้อย และโดยที่ท่านรู้จริงชำนาญจริงในวิชาชีพของท่าน เป็นส่วนช่วย ท่านมีความริเริ่มที่ดีอยู่เสมอ และท่านไม่หนีปัญหา เมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นท่านก็หมก

มุ่นมุมานะพยายามแก้ปัญหานั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปจนได้ ในด้านติดต่อกับต่างประเทศท่านก็สามารถทำได้ดี ทั้งในด้านการใช้ภาษาโต้ตอบทั่ว ๆ ไปและในเรื่องทางเทคนิค ความคิดอ่านของท่านว่องไว ท่านทันกับคนต่างชาติและสามารถทำตนให้เขานิยมนับถือท่านได้ เวลาประชุมร่วมกันท่านจึงทำให้เกียรติภูมิของกองทัพไทยสูงเด่นอยู่เสมอ ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือท่านเป็นคนซื่อตรงมาก ซื่อตรงต่อหน้าที่ ซื่อตรงต่อผู้ร่วมงานทุกคนไม่ว่าจะเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้ที่อยู่ในระดับเดียวกัน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นทุนคนที่ได้ร่วมงานกับท่านจึงรักท่านและมีความอาลัยมากเมื่อท่านจากไป

โดยที่ผลงานในราชการของท่านจะเป็นทางตำแหน่งหน้าที่โดยตรง หรืองานพิเศษที่ได้รับมอบหมายก็ดี ได้ผลดีเป็นส่วนมาก โดยเฉพาะงานพิเศษที่ผมมีโชคเข้าไปร่วมทำกับท่านด้วย ซึ่งเป็นงานตามนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งหมายให้กองทัพไทยพึ่งตนเอง และประหยัดให้มากที่สุดนั้น ท่านได้ริเริ่มในส่วนที่ท่านได้รับมอบและดำเนินการจนเป็นผลสำเร็จไว้มาก ซึ่งจะเป็นอนุสรณ์ของท่านในกองทัพไทยได้เป็นอย่างดี ผมจึงขอตั้งจิตอธิษฐานขอให้วิญญาณของพลตรีประเวียง จันทศรี ได้โปรดรับรู้ด้วยว่า ในชีวิตราชการของท่าน ท่านได้ทำประโยชน์และมีผลงานเป็นอนุสรณ์ให้ไว้แก่กองทัพไทยแล้ว ขอให้วิญญาณของท่านไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ.

พลเรือเอกชินะวัต วงษ์เพ็ญศรี ร.น.

คำไว้อาลัยแด่ พลตรี ประเวียง จันทศรี

เมื่อ 18 มกราคม 2523 ข้าพเจ้าได้ทราบข่าวการมรณกรรมของ พลตรี ประเวียง จันทศรี ด้วยความรู้สึกเสียใจและอาลัยอย่างสุดซึ้ง

พลตรี ประเวียง จันทศรี เป็นนักเรียนเตรียมทหารบกร่วมรุ่นกับข้าพเจ้า เป็นคนเรียนดี มีนิสัยสนุกสนาน ร่าเริง และมีอารมณ์ขบขัน จึงเป็นที่รักใคร่ของเพื่อนฝูงทุกคน พฤติกรรมและผลงานต่าง ๆ ของ พลตรี ประเวียง จันทศรี ยังจารึกอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้าอย่างไม่มีวันลืม

การสูญเสียของคนนั้นเป็นเรื่องธรรมดา แต่การสูญเสียชีวิตของคนที่มีแต่คุณงามความดี ย่อมทิ้งความอาลัย ความเสียดาย ไว้ในโลกผิดกว่าธรรมดา ฉะนั้น การถึงมรณกรรมของ พลตรี ประเวียง จันทศรี จึงเป็นสิ่งที่ยังความเศร้าโศกเสียใจและอาลัยมาสู่บรรดาญาติมิตรเป็นอย่างยิ่ง

ด้วยเดชะแห่งอำนาจผลานิสงฆ์ผลบุญอันเป็นกุศล ซึ่ง พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้บำเพ็ญมาแล้ว รวมทั้งกุศลผลบุญของข้าพเจ้าที่ได้บำเพ็ญไว้ จงโปรดดลบันดาลให้ดวงวิญญาณ ของ พลตรี ประเวียง จันทศรี จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพเทอญ.

พลเอก

(เทพ กรานเลิศ)

ปลัดกระทรวงกลาโหม

คำไว้อาลัย

ของ

เสนาธิการทหารบก

พลตรี ประเวียง จันทศรี เป็นคนเก่งในด้านการศึกษา ก่อนที่จะเข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหารบก รุ่นที่ ๑ ได้ทำการศึกษาอยู่ที่โรงเรียนสามจีน (ปัจจุบัน โรงเรียนไตรมิตร) สอบไล่ได้เป็นที่ ๑ ของโรงเรียน ฉะนั้น การศึกษาของ พลตรี ประเวียง ทั้งในโรงเรียนเตรียมทหารบก และโรงเรียนเทคนิคทหารบก ผลจึงปรากฏออกมาในลักษณะดีเด่น คือสอบได้ที่เลขตำแหน่งเดียว ตลอดเวลา ๗ ปีที่เรียนร่วมกันมา

พลตรี ประเวียง จันทศรี เป็นคนดีในสายตาของเพื่อนฝูง และญาติมิตร จริงจังกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ทุ่มเทความเพียรพยายามให้กับการงานในหน้าที่ โดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย มีลักษณะชอบทำ แต่พูดน้อย ฉะนั้น พวกเราจึงไม่รู้ว่า พลตรีประเวียง จันทศรี มีอะไรอยู่ในใจ เพราะไม่เคยปรับทุกข์ให้เพื่อนฝูงได้รับรู้เรื่องราวที่เก็บไว้แต่ผู้เดียว

ในด้านความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ทุกคนที่รู้จัก พลตรี ประเวียง จันทศรี จะต้องยอมรับนับถือในคุณงามความดีในเรื่องนี้ นักเรียนเทคนิคทหารบก รุ่นที่ ๗ สำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งเป็นช่วงท้ายของสงครามโลกครั้งที่สอง ฉะนั้น นับตั้งแต่สำเร็จการศึกษาออกมาแล้ว ทุกคนก็เผชิญกับปัญหาเงินไม่พอใช้ เงินเดือนที่ได้รับ จึงเป็นเงินที่ใช้ระหว่างเดือนจริง ๆ ด้วยการรู้จักประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย และการมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ นี้เอง ทำให้พลตรี ประเวียง จันทศรี สามารถรักษาความซื่อสัตย์สุจริต ที่มีต่อทางราชการอย่างคงเส้นคงวา ไม่เปลี่ยนแปลง ฉะนั้น เมื่อจากพวกเราไป ก็คงเหลือแต่คุณงามความดีเท่านั้นที่ทิ้งไว้เบื้องหลัง

สรุปแล้ว พลตรี ประเวียง จันทศรี เป็นคนเก่ง มีประสพการณ์ในด้านการงาน มีความรอบรู้และเฉลียวฉลาด เป็นคนขยันขันแข็ง มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ราชการ มีใจสะอาด ไม่โลภในอำนาจและวาสนา เป็นเพื่อนที่ดีในหมู่เพื่อนและญาติมิตร เป็นผู้ใหญ่ที่ดีของผู้น้อย ฉะนั้น จึงเป็นที่รักใคร่ชอบพอของเพื่อนฝูง ญาติมิตร ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดมา

การสูญเสียชีวิตของ พลตรี ประเวียง จันทศรี นับได้ว่าเป็นการสูญเสียบุคคลที่ประกอบไปด้วยคุณงามความดี และเป็นการสูญเสียก่อนเวลาอันสมควร หากเพื่อนยังมีชีวิตอยู่ เพื่อนคงจะได้ทำคุณประโยชน์ต่อกองทัพบก และประเทศชาติได้อีกไม่น้อย ฉะนั้น การถึงมรณกรรมของ พลตรี ประเวียง จันทศรี จึงเป็นสิ่งที่ยังความเศร้าโศกเสียใจและอาลัยรักมาสู่บรรดาญาติมิตร และผู้ที่รู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรเสียเมื่อคำนึงถึงความจริงในเรื่องของอนิจจัง คือ ความไม่เที่ยง ไม่มีอะไรที่เกิดขึ้นแล้ว จะอยู่ได้ตลอดไปโดยไม่มีดับ เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วย่อมจะต้องมีดับมีสลายตัวไปเป็นธรรมดา ไม่มีอะไรดำรงอยู่เป็นนิตย์นิรันดร์ ก็พอทำให้หักห้ามใจในความอาลัยอาวรณ์ที่มีต่อเพื่อนลงได้มาก

ด้วยกุศลผลบุญและคุณงามความดีที่ พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้สร้างสมไว้เอง รวมทั้งส่วนกุศล ซึ่งเพื่อนในรุ่นได้สร้างสมมา เราขอร่วมกันอุทิศให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของ พลตรี ประเวียง จันทศรี จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ

พลเอก [signature]

(ประยุทธ จารุมณี)

ผู้แทนนักเรียนเทคนิคทหารบก รุ่นที่ ๗

คำไว้อาลัย

ของ

ผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก

พลตรี ประเวียง จันทศรี รองผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก ซึ่งได้ถึงแก่กรรมโดยอุบัติเหตุ ด้วยความไม่คาดฝัน เป็นที่น่าเสียใจและเป็นที่น่าเสียดายแก่ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นยิ่งนัก เนื่องจากนายทหารผู้นี้ เป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญทางด้านวัตถุระเบิด ซึ่งผมเองก็ได้ทราบกิตติศัพท์ ความสามารถในด้านนี้มาเป็นเวลาช้านานแล้ว ในโอกาสที่ท่านมาดำรงตำแหน่ง รองผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก ในศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก ถึงแม้ว่าท่านยังติดพันกับงานทางด้านกรมสรรพาวุธทหารบกอยู่ก็ตาม ก็เป็นผู้ที่ผมหวังไว้ว่าจะได้ผู้ช่วยเหลือในงานด้านวัตถุระเบิดอันสำคัญยิ่งในโอกาสต่อไป แต่ก็มาเกิดเหตุอันไม่คาดฝันจนถึงแก่กรรม ทำให้หน่วยงานที่ได้ตั้งขึ้นใหม่นี้ ขาดผู้ทรงคุณวุฒิและมีความสามารถไปผู้หนึ่ง ยากที่จะหามาทดแทนได้ ผมในฐานะผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก จึงมีความเสียใจเป็นอย่างยิ่ง

ขอให้กุศลและคุณงามความดีที่ พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้บำเพ็ญไว้นี้จงดลบันดาลขอให้ดวงวิญญาณของท่าน จงไปสู่สุคติ และมีความสุขอยู่ในสัมปรายภพชั่วกาลนานเทอญ.

พลโท

(สัมผัส พาสนยงภิญโญ)

คำไว้อาลัย

ของ

อดีตเจ้ากรมสรรพาวุธทหารบก

ข้าพเจ้าได้รับข่าวการถึงแก่กรรมของ พล.ต.ประเวียง จันทศรี อย่างกระทันหัน ซึ่งไม่คาดคิดว่าเหตุการณ์เช่นนั้นจะเกิดขึ้น เพราะเราพบกันก่อนหน้าการถึงแก่กรรมเพียงไม่กี่วัน ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าใจมาก เพราะ พล.ต.ประเวียง จันทศรี เป็นคนช่างพูดช่างคุย จึงเป็นผู้ที่เข้ากับคนได้ง่าย เป็นที่รักใคร่และสนิทสนมของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน

การที่ พล.ต. ประเวียง จันทศรี มาด่วนถึงแก่กรรมเสียในวัยอันยังไม่สมควรเช่นนี้ ย่อมเป็นที่เสียดายและอาลัยรักแก่บรรดาญาติมิตร ผู้บังคับบัญชา เพื่อนฝูง ตลอดจนผู้ใต้–บังคับบัญชาเป็นอย่างมาก เพราะยังอยู่ในวัยที่จะทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้อีกมาก แต่การตายไม่มีใครที่จะสามารถหลีกเลี่ยงได้

ในงานพระราชทานเพลิงศพ พล.ต. ประเวียง จันทศรี ครั้งนี้ ข้าพเจ้า ในนามของข้าราชการและลูกจ้างของ สพ.ทบ. ขอน้อมจิตอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พล.ต. ประเวียง จันทศรี ผู้ล่วงลับไปแล้ว จงไปสู่สุคติ ในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

พอ.ห. [signature]

(สท้าน ภิรมย์รัตน์)

คำไว้อาลัย

ของ

เจ้ากรมอุตสาหกรรมทหาร

พลตรี ประเวียง จันทศรี เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความรอบคอบในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี มีความขยัน อดทน กิจการงานทุกอย่างที่อยู่ในความรับผิดชอบถ้าไม่แล้วเสร็จเป็นไม่ยอมเลิก เพราะผมได้ปฏิบัติงานร่วมกับ พลตรี ประเวียง จันทศรี อย่างใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นเวลาประมาณ ๓ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ เป็นต้นมา พลตรี ประเวียง จันทศรี เป็นมิตรที่ดีของผม มีความเป็นกันเอง ให้การปรึกษา แนะนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ และให้ความร่วมมืออย่างดี

การจากไปอย่างไม่มีวันกลับอย่างไม่คาดคิดของ พลตรี ประเวียง จันทศรี ทำให้ผมเศร้าสลดใจและเสียดาย ที่ทางราชการต้องสูญเสียผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติที่สำคัญคนหนึ่งไป เป็นที่รักนับถือของผู้บังคับบัญชา เพื่อนฝูง และเป็นที่เคารพรักของผู้ใต้บังคับบัญชา บัดนี้ คงเหลือแต่เกียรติประวัติ คุณความดี และผลงานของ พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้กระทำไว้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พลตรี ประเวียง จันทศรี จึงประสพแต่ความสุขในสัมปรายภพ.

พล.ท. [signature]

(กำจร พรหมโยธี)

คำไว้อาลัย

ของ

อดีตผู้ช่วยเจ้ากรมแพทย์ทหารบก

เมื่อคืนวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๓ ตอนดึกมากแล้วสถานีวิทยุสถานีหนึ่ง ได้ออกข่าวด่วนรอบดึกในการถึงแก่มรณกรรมของ พล.ต. ประเวียง จันทศรี ด้วยอุบัติเหตุ ข้าพเจ้าได้ยินแล้วแทบไม่เชื่อหูตัวเอง แต่ก็เป็นความจริง เพราะตอนเช้ามืดวันรุ่งขึ้น วิทยุอีกสถานีหนึ่งก็ออกข่าวเช่นเดียวกัน รู้สึกเศร้าสลดใจและอาลัยรักระลึกถึง พล.ต. ประเวียง จันทศรี เป็นอย่างยิ่ง ข้าพเจ้ารักชอบพอสนิทสนมเช่นเพื่อน และเหมือนน้องญาติสนิท

ข้าพเจ้าได้รู้จักชอบพอคุ้นเคยกับ พล.ต. ประเวียง จันทศรี มาเป็นอย่างดี เนื่องด้วยเคยได้รับราชการร่วมกันมาในกรมสรรพาวุธทหารบก ซึ่งข้าพเจ้ารับราชการในฐานะแพทย์อยู่ประมาณ ๒๑ ปี จึงได้ย้ายไปรับราชการในกรมแพทย์ทหารบกจนเกษียณอายุ แต่ด้วยความชอบพอรักใคร่ในนิสัยอันดียิ่งของ พล.ต. ประเวียง จันทศรี ก็ยังคงติดต่อไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกันอยู่เสมอ ณ กองโรงงานวัตถุระเบิด ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พล.ต. ประเวียง จันทศรี เป็นผู้มีอัธยาศัยดีปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความตั้งใจจริง ซื่อสัตย์สุจริต เป็นผู้รักษาระเบียบวินัยเคร่งครัด มีความเข้มแข็งเด็ดขาด แต่มีความสุภาพอ่อนโยนอยู่ในตัว ปกติเป็นผู้มีอารมย์ขันคุยสนุก และมองโลกในแง่ดีเสมอ เป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่มีความรู้ความสามารถดียิ่ง เป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา ยึดหลักพรหมวิหารธรรม ๔ ประการ ในการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ความร่มเย็นเป็นสุขในชีวิตการครองเรือนอย่างดียิ่ง ด้วยความรักหนักแน่น โดยเฉพาะคุณกาหลงคู่ชีวิตของ พล.ต. ประเวียง จันทศรี ฉะนั้นจึงเป็นที่รักใคร่ชอบพอของบรรดาญาติมิตร ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้ผู้บังคับบัญชาตลอดจนทุกท่านที่รู้จักคุ้นเคย พล.ต. ประเวียง จันทศรี นับว่าเป็นนายทหารที่มีคุณค่าอย่างสูง แก่กรมสรรพาวุธทหารบกและกองทัพบก ผลแห่งการกระทำแต่ความดี

ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความวิริยะ อุตสาหะและซื่อสัตย์ของ พล.ต. ประเวียง จันทศรี ก็ได้ประจักษ์แก่ท่านทั้งหลายอยู่แล้ว คือได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นราชองครักษ์เวรรับราชการสนองพระเดชพระคุณ ต่อมาภายหลังได้รับตำแหน่งสูงขึ้นและได้รับพระราชทานยศพลตรี อันเป็นเกียรติสูงแก่วงศ์ตระกูล และยังความปลาบปลื้มปิติยินดีแก่ผู้ร่วมรับราชการด้วยกันมา ตลอดจนญาติมิตรและผู้รู้จักคุ้นเคย

พล.ต. ประเวียง จันทศรี เป็นผู้ถึงพร้อมในการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบทั้งในราชการและชีวิตส่วนตัว ครอบครัวอันเป็นข้อชี้แสดงออกในความเป็นคนดีอย่างยิ่ง แต่แล้วชะตาชีวิตก็มาถึงสิ้นสุด อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา คนเราเกิดมาแล้วก็ย่อมหนีความตายหาพ้นไม่ พล.ต. ประเวียง จันทศรี จึงจากเราทั้งหลายไปขณะที่การดำเนินชีวิตกำลังรุ่งเรือง อันยังความเศร้าโศรกสลดใจและอาลัยรักอย่างยิ่ง แก่บรรดาญาติมิตร ตลอดจนผู้ร่วมรับราชการด้วยกันมา และผู้รู้จักคุ้นเคย

ขอกุศลผลบุญที่ พล.ต. ประเวียง จันทศรี ได้บำเพ็ญและประกอบแต่คุณงามความดีมาตลอดชีวิต เป็นปัจจัยส่งเสริมดลบันบาลให้ดวงวิญญาณของ พล.ต. ประเวียง จันทศรี จงได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพชั่วนิรันดรเทอญ.

(สม สารทูลทัต)

คำไว้อาลัย

ของ

เจ้ากรมสรรพาวุธทหารบก

ข้าพเจ้ารู้จักกับ พลตรี ประเวียง มากว่า ๔๓ ปี เริ่มรู้จักกันเมื่อเราต่างสอบเข้าโรงเรียนเตรียมทหารบกได้ เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยเราต่างก็สอบเข้าโรงเรียนเตรียมทหารบกด้วยกัน พวกเรามาจากโรงเรียนภายนอกต่าง ๆ กัน ข้าพเจ้ามาจากโรงเรียนอำนวยศิลป์ ส่วนพลตรี ประเวียง มาจากโรงเรียนมัธยมวัดไตรมิตรวิทยาลัย ชีวิตทหารเราอยู่กันมานาน เพราะทั้งข้าพเจ้าและ พลตรีประเวียง เลือกเรียนโรงเรียนเทคนิคทหารบก เวลาเลือกเหล่า ก็เหล่าเดียวกัน คือสมัยนั้นเลือกเหล่าช่างแสง สมัยปัจจุบันเรียกเหล่าสรรพาวุธ เราก็เลือกเรียนเหมือนกันอีก จึงมีโอกาสร่วมเรียนร่วมกิน และร่วมนอนด้วยกันถึง ๗ ปีเต็ม

สำหรับ พลตรี ประเวียง นั้น เท่าที่ข้าพเจ้าได้รู้จักและเป็นมิตรสนิทกันมาดังกล่าวกว่า ๗ ปีนั้น ขอกล่าวด้วยความจริงใจว่า เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถและสติปัญญาดียิ่งผู้หนึ่งในบรรดาเพื่อนฝูง เป็นผู้ที่ชอบสมถะไม่มากไม่น้อย เป็นผู้ที่รักความซื่อสัตย์สุจริตยุติธรรม มีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะชอบความสมถะและวิเวกเป็นบางขณะ เพื่อนผู้นี้เมื่อเริ่มออกรับราชการจึงมักอาสาไปปฏิบัติงานในชนบทหรือออกสู่แดนไกล เช่นรับอาสาไปราชการสงครามเกาหลีในสมัยเริ่มแรก ไปปฏิบัติงานเป็นฝ่ายสรรพาวุธที่ศูนย์ปราณ สมัยเริ่มตั้งค่ายธนะรัชต์ และสุดท้ายก็ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าหน่วยที่กองโรงงานวัตถุระเบิด คือ ดำรงตำแหน่งเป็น หก.วรบ.สพ.ทบ. ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุดท้ายก็ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการศูนย์ผลิตอาวุธกองทัพบก ซึ่งจัดตั้งอยู่ที่จังหวัดลพบุรี นับเป็นตำแหน่งสุดท้ายซึ่งได้รับพระราชทาน เมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๒

เมื่อกล่าวถึงชีวิตราชการ นับว่าได้ดำเนินไปด้วยความก้าวหน้าไปโดยลำดับ ทั้งผู้บังคับบัญชาก็ได้ตระหนักดีในความรู้ ความสามารถของท่านผู้นี้ จึงได้รับความไว้วางใจในการปรับปรุงฐานะหน้าที่การงานให้เจริญก้าวหน้าขึ้นมาโดยลำดับ และได้ทำหน้าที่ที่สำคัญอีกหลายอย่างเช่น

ทำหน้าที่เป็น เลขานุการของโครงการ ไทย–สิงค์โปร์ (ทสป.) และอีกหลายตำแหน่ง นับได้ว่าได้ทำเกียรติยศ ชื่อเสียง มาสู่วงศ์ตระกูลเป็นอย่างดียิ่ง

และแล้วเหตุการณ์ที่น่าสลดใจ และไม่คาดฝันก็ได้บังเกิดขึ้น เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบว่า พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้ประสบอุบัติเหตุปืนลั่นเข้าที่สมอง และถึงแก่อนิจกรรมเมื่อกลางเดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓ คือ เพิ่งขึ้นศักราชใหม่ยังไม่ถึง ๒๐ วัน ยังความเศร้าโศกเสียใจให้แก่บรรดาญาติสนิทมิตรสหาย และบรรดาข้าราชการที่เคยร่วมงานด้วยกันมาเป็นอันมาก ทั้งผู้บังคับบัญชาทุกชั้น และผู้ใต้บังคับบัญชาของพลตรี ประเวียง ทุกนาย นับได้ว่าเป็นการสูญเสียครั้งสำคัญของกรมสรรพาวุธทหารบก และเป็นการสูญเสียที่น่าเสียดายยิ่งของกองทัพบก เพราะนายทหารผู้นี้ยังมีอายุพอที่จะรับใช้และทำงานสำคัญ ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่กองทัพและประเทศชาติสืบไปได้อีกนาน หากว่าพระยามัจจุราชจะไม่ยื่นมือเข้ามาในเวลาอันไม่สมควรเช่นนี้ แม้ว่าเราจะทราบดีว่าความตายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เมื่อทราบข่าวการถึงแก่อนิจกรรมของพลตรี ประเวียง เพื่อนรักของข้าพเจ้าต้องมาสูญเสียชีวิตในเวลาอันรวดเร็วเช่นนี้ ข้าพเจ้าก็อดที่จะคิดถึงและเสียดายคนดี ๆ อย่าง พลตรี ประเวียง ไม่ได้ สุดท้ายก็ได้แต่ปลงว่าเขาได้เกิดมาแล้วได้ศึกษาเล่าเรียนมาดีแล้ว ยังความชื่นชมและปีติปรีดาให้แก่บิดามารดา ญาติพี่น้อง ที่ได้สร้างตนเองและชื่อเสียงให้เกิดแก่วงศ์ตระกูล จนได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า ฯ ให้เป็นนายพลตรีแล้ว และก็ได้มีงานสัมพันธ์กับไทยและเทศจนชื่อเสียงดังไปทั่วประเทศและนอกประเทศแล้ว คุณความดี ความสามารถอันนี้ย่อมจะเป็นพลานิสงส์ ผลบุญ ให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ ซื่อสัตย์และยุติธรรมของ พลตรี ประเวียง เพื่อนรักจงดำเนินไปสู่สุคติในสัมปรายภพที่ดียิ่งต่อไปเทอญ.

(ผจญ เกียรติประจักษ์)

คำไว้อาลัย

ของ

หัวหน้ากองคลังยุทโธปกรณ์สรรพาวุธทหารบก

๑๘ ม.ค. ๒๓ เป็นวันที่ผมจำแม่น เพราะนอกจากผมจะได้สูญเสีย พลตรี ประเวียง จันทศรี ซึ่งเป็นเพื่อนรักกันมากแล้ว ยังได้สูญเสีย เรืออากาศตรี เฉลิมพล ศรีพันธุ์ บุตรชายคนที่สองไปอีกคนหนึ่งด้วย นับเป็นความสูญเสียอันยิ่งใหญ่ในชีวิตผม เนื่องจากต้องสูญเสียบุคคลที่รักและใกล้ชิดไปถึง ๒ คน ในวันเดียวกัน เมื่อผมได้ทราบจาก คุณเสน่ห์ โกมลมิศร์ ว่าทางเจ้าภาพจะขอรับการพระราชทานเพลิงศพ พลตรี ประเวียง จันทศรี ใน ๑๓ ต.ค. ๒๓ และในการนี้ใคร่จะขอให้ผมช่วยเขียนคำไว้อาลัยให้ด้วย ผมได้ตอบรับโดยทันทีและด้วยความเต็มใจยิ่ง เพราะผมกับ พลตรี ประเวียง เป็นเพื่อนรักและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาตั้งแต่อดีต

๑ พ.ค. ๒๔๘๑ เป็นวันแรกที่ผมรู้จักกับประเวียง ในฐานะที่เป็นนักเรียนเตรียมทหารบกรุ่นแรกด้วยกัน พวกเรารุ่นนี้มี ๑๒๐ คน หลังจากได้ใช้ชีวิตร่วมกันในโรงเรียนนี้ ๒ ปี เขากับผมก็ได้มีโอกาสใช้ชีวิตร่วมกันในโรงเรียนเทคนิคทหารบก อีก ๕ ปี ในระยะ ๕ ปีนี้ ๓ ปีแรก พวกเรามีด้วยกันทั้งหมด ๒๖ คน ส่วน ๒ ปี สุดท้ายก่อนจบการศึกษา เราได้แยกเหล่ากันศึกษา คือ เหล่าทหารช่าง ๑๐ คน จำพวกช่างแสง ๖ คน (เหล่าสรรพาวุธในปัจจุบัน) ส่วนอีก ๑๐ คน เป็นทหารอากาศ ในระหว่างระยะเวลา ๕ ปี ที่เป็นนักเรียนเทคนิคทหารบกอยู่นั้น นอกจากผมจะมีความคุ้นเคยกับประเวียง ในฐานะเพื่อนร่วมรุ่นแล้วผมยังมีความคุ้นเคยกับพ่อ แม่ พี่ น้องของประเวียงเกือบทุกคนอีกด้วย ทั้งนี้เพราะผมเป็นเด็กต่างจังหวัด ไม่มีที่พักในกรุงเทพ ฯ ฉะนั้น ในวันหยุดจึงมักจะไปกินนอนอยู่บ้านประเวียงเป็นประจำ

๑ มี.ค. ๒๔๘๘ เป็นวันที่พวกเราจบการศึกษา และแยกย้ายกันไปรับราชการตามตำแหน่งหน้าที่ของตน ๆ ทำให้พวกเราทั้ง ๖ คน ต้องจากกันไปปฏิบัติหน้าที่ตามแต่ผู้บังคับ

บัญชาจะมอบหมายให้ ผมจำได้ว่า ประเวียงได้อยู่กรุงเทพ ฯ เป็นส่วนมาก ส่วนผมออกต่างจังหวัดเรื่อย ๆ ในบรรดาพวกเราทั้ง ๖ คน ประเวียงนำรุ่นตั้งแต่แรก คือ เป็นร้อยโทก่อนเพื่อน หลังจากรับราชการได้ ๒ ปี ส่วนคนอื่นได้ร้อยโททีหลังเขา ๑ ปี และหลังจากนั้นก็นำรุ่นมาเรื่อย ๆ สมกับที่เขาเป็นคนเรียนหนังสือเก่ง เมื่อเปรียบเทียบกับผมแล้ว ประเวียงนำหน้ามาทุกชั้นยศเลยทีเดียว หลังจากได้แยกย้ายกันปฏิบัติราชการมาได้ระยะหนึ่ง ผมกับประเวียงก็ได้โคจรไปพบกันอีกครั้งหนึ่งในเกาหลี (ตอนนั้นเราเป็นร้อยเอก) โดยที่ผมไปรับหน้าที่ ฝ.สพ. ผส. ๒๑ ร. พัน ๑ อิสสระต่อจากเขา ณ ที่นั้นเขาได้ส่งหน้าที่ให้ผมอย่างละเอียด เช่นวิธีการจัดระยะหน้าลูกเลื่อนขึ้นกล นับว่าเป็นประโยชน์กับผมในการปฏิบัติราชการที่นั้นมาก เพราะในตอนนั้น เป็นระยะแรกที่กองทัพไทยได้รับความช่วยเหลือทางทหารใหม่ ๆ ความรู้เรื่องต่าง ๆ ทางตำรายังไม่กว้างขวางนัก ผมได้อาศัยประเวียงเป็นครูแท้ ๆ จึงพอเอาตัวรอดมาได้จนบัดนี้ ซึ่งผมต้องขอขอบคุณเพื่อนไว้เป็นอย่างมาก นอกจากจะได้ส่งหน้าที่ในทางราชการดังกล่าวแล้ว ยังประสิทธิ์ประสาทวิชาการอื่น ๆ เช่น การถ่ายรูป, การทำกับข้าวในสนามให้อีกด้วย

เมื่อปีที่แล้ว ก่อนที่ประเวียง จะได้รับพระราชทานยศ พล.ต. ผมได้มีโอกาสพบกับคุณแม่ และญาติพี่น้องเขาในงานพระราชทานเพลิงศพ พ.ต.ประสบสินธุ์ จันทศรี น้องชายเขา ที่วัดโสมนัสวิหาร ผมได้พูดอย่างมั่นใจกับคุณแม่ของเขาว่า อีกไม่ช้า ประเวียงต้องได้ย้ายกลับกรุงเทพ ฯ แน่ (ตอนนั้นเขาเป็นหัวหน้ากองอยู่ที่ กองโรงงานวัตถุระเบิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) คุณแม่ยังบอกว่าดีซิ แม่แก่แล้วดูแลบ้านช่องไม่ค่อยไหว เขาจะได้มาช่วยดูแล ความเข้าใจและมั่นใจของผมดังกล่าว นับว่าถูกครึ่งผิดครึ่ง กล่าวคือ ประเวียงได้ตำแหน่ง และได้ย้ายจริง แต่หาได้ย้ายกลับกรุงเทพ ฯ ตามที่ผมและใคร ๆ ได้หวังไว้ไม่ เรื่องนี้นับว่าทำความผิดหวังให้กับทุก ๆ คน รวมทั้งตัวเขาเองด้วย ซึ่งเขามักจะพูดเสมอว่าที่เขาได้ตำแหน่งคราวนี้เป็นทุกขลาภ ซึ่งไม่มีใครทราบชัดว่าเขาหมายความว่าอย่างไร ซึ่งถ้าจะให้เดาก็คงเป็นตำแหน่งที่ทำให้เขาผิดหวังนั่นเอง

เป็นที่ทราบกันดีในหมู่เพื่อนฝูงว่า ประเวียง เป็นคนเรียนหนังสือเก่งมาตั้งแต่เด็ก ๆ และเมื่อสำเร็จออกรับราชการแล้ว เขาก็ได้แสดงความสามารถในทางราชการให้ผู้บังคับ

บัญชาและเพื่อนร่วมงานได้เห็นอยู่เป็นประจำ จนได้เลื่อนยศและตำแหน่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ ครั้งสุดท้าย ใคร ๆ ก็คิดว่า เขาคงจะได้เป็นผู้ช่วยเจ้ากรม รองเจ้ากรม และถ้าบุญมาวาสนาส่ง พวกเราก็หวังกันไว้ว่า เขาน่าจะได้เป็นเจ้ากรมแน่นอน เพราะเขาอายุน้อยกว่าเพื่อนในรุ่นเดียวกันกำหนดครบเกษียณอายุราชการในปี ๒๕๒๖ ในเมื่อเขามาด่วนจากไปก่อนกำหนดตั้งเกือบ ๓ ปี เช่นนี้ พวกเราจึงได้แต่เสียดาย เพราะเขาควรจะอยู่ทำประโยชน์ให้กองทัพบกได้อีกมาก เมื่อมองกันในแง่ความดีความชอบพิเศษ พลตรี ประเวียง ก็ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้เป็นราชองครักษ์ เป็นกรณีพิเศษมาหลายปีแล้ว เมื่อพูดถึงเรื่องนี้ ผมต้องขอเล่าเบื้องหลังของการที่ได้เป็นราชองครักษ์ ซึ่ง พล.ต.ชำนาญ มณีวัตร เล่าให้ฟังว่า "พี่เวียงได้เป็นราชองครักษ์ เพราะบุคคลิกลักษณะของเขาเองโดยแท้" แล้วได้เล่าให้ฟังว่า วันหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปรารภกับสมุหราชองครักษ์ว่า สรรพาวุธเขาช่วยเหลือกิจการงานในวังไว้มาก ขอให้พิจารณาให้ตำแหน่งราชองครักษ์เป็นกรณีพิเศษสัก ๓ คน ขอให้คัดเลือกดู แต่ว่าคนหัวล้านอย่าลืมเขาเสียนะ

๑๙ ม.ค. ๒๓ ผมจำได้ว่าเป็นวันเสาร์ ได้กำหนดให้มีการพระราชทานน้ำอาบศพ พล.ต.ประเวียง จันทศรี ที่วัดโสมนัสวิหาร ผมควรจะได้ไปร่วมพิธีเพื่อดูหน้าเพื่อนรักเป็นครั้งสุดท้ายในชาตินี้ ผลที่สุดก็ไม่มีโอกาส เพราะในวันเดียวกันนั้น ผมต้องไปรอรับศพลูกชายผมอยู่ที่ กองบิน ๖ ดอนเมือง จนกระทั่งเย็นค่ำ และในที่สุดได้ไปร่วมงานสวดพระอภิธรรมศพได้เพียง ๑ คืน คือในวันอาทิตย์ที่ ๒๐ ม.ค. ๒๓ เท่านั้น นอกจากนั้นก็ติดงานสวดศพบุตรชายอยู่ วัดพระศรีมหาธาตุ บางเขน จนกระทั่งถึงวันพระราชทานเพลิงศพ

ในที่สุดนี้ ขอให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ของเพื่อน จงไปสู่สุขคติในสัมปรายภพอันควรแก่คติวิสัยของตน และขอให้รับทราบด้วยว่า เพื่อนทุกคนคิดถึงท่านและคงตามท่านไปไม่ช้าก็เร็ว

(**พ.อ. สมภพ ศริพันธุ์**)

คำไว้อาลัย

ของ

หัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิดกรมสรรพาวุธทหารบก

ผมรู้จักคุ้นเคยกับ พลตรี ประเวียง จันทศรี โดยที่ท่านเป็นนักเรียนนายร้อยรุ่นพี่ และได้รับราชการในกรมสรรพาวุธทหารบก ร่วมกันมาโดยตลอด ปกติท่านเป็นผู้มีอารมณ์ขัน มักทำให้ผู้ใกล้ชิดเฮฮาได้เสมอ

พลตรี ประเวียง จันทศรี เป็นผู้มีความรอบรู้ในเรื่องสรรพาวุธอย่างกว้างขวาง เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวัตถุระเบิด ระหว่างทำหน้าที่หัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก ท่านได้ริเริ่มและดำเนินการให้ กองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก เป็นผู้มีความโอบอ้อมอารี เป็นที่เคารพรักของผู้ใต้บังคับบัญชาโดยทั่วไป

การจากไปของท่านอย่างกระทันหัน ไม่มีผู้ใดคาดถึง ยังความตกใจ เสียใจ และอาลัยรัก แก่ผู้ที่รู้จักคุ้นเคย นับแต่ผู้บังคับบัญชา เพื่อน ผู้ใกล้ชิด ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชาโดยทั่วกัน

ด้วยกุศลผลบุญ คุณความดี ที่ท่านได้ประกอบไว้ จงได้ดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านได้ประสบสุขเกษมในสัมปรายภพ จงทุกประการ.

(ลายมือชื่อ) พ.อ. วิวัธน์ นันทกิจ

(พ.อ. วิวัธน์ นันทกิจ)

รำลึกถึง พลตรี ประเวียง จันทศรี

ความรำลึกถึงซึ่งกันและกันเป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดมีขึ้นง่าย ๆ หรือมีขึ้นอย่างลอย ๆ จะต้องมีเหตุแห่งความรำลึกถึงมาปรากฏในจิตใจ จึงจะเกิดมีได้ คือ ผู้ที่ถูกรำลึกถึงนั้น จะต้องมีคุณความดีจนสามารถเข้าไปนั่งในดวงใจของผู้ที่รำลึกถึงได้ ผู้รำลึกถึงจึงจะรำลึกได้ มิฉะนั้น จะไม่มีภาพปรากฏในดวงใจ เมื่อไม่มีภาพปรากฏในดวงใจ ก็ไม่รู้ว่าจะเอาอะไรมาเป็นเครื่องรำลึกถึงได้

ในทางพระศาสนามีหลักการที่จะทำให้คนรำลึกถึงไว้ ๖ ประการคือ

๑. จะกระทำกิจการใด ๆ เช่น ช่วยขวนขวายในกิจธุระของเพื่อนอย่างใดอย่างหนึ่ง ต้องกระทำด้วยจิตเมตตา หวังดีปรารถนาดีต่อกัน

๒. จะพูดอะไรออกไป เช่น การว่ากล่าวตักเตือน เป็นต้น ต้องพูดด้วยจิตมีเมตตาหวังดีปรารถนาดีต่อกัน

๓. จะคิดการสิ่งหนึ่งสิ่งใด ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ก็ต้องคิดแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อกัน ด้วยความหวังดีปรารถนาดี

๔. มีการเจือจานแบ่งปันลาภผลที่เกิดขึ้นโดยชอบธรรม ไม่หวงไว้บริโภคแต่ผู้เดียว

๕. มีศีลมีข้อห้ามเสมอกันกับคนทั่วไป ไม่ถืออภิสิทธิ์เป็นบุคคลพิเศษจากคนอื่น

๖. มีความคิดเห็นลงรอย กับหมู่คณะ ไม่มีความขัดแย้ง

หลักทั้ง ๖ ประการนี้ เป็นหลักปลูกฝังความรำลึกถึงซึ่งกันและกัน เมื่อทำได้จะทำตนให้เป็นที่รัก เคารพ นับถือ ของบุคคลทั่วไป ใครเข้าใกล้บุคคลเช่นนี้ ก็จะต้องรำลึกถึงเขาตลอดไป

พลตรี ประเวียง จันทศรี เมื่อมีชีวิตอยู่ ท่านเป็นผู้ประพฤติธรรมเหล่านี้เสมอต้นเสมอปลาย บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ใกล้ชิด จะพูดถึงแต่ความดีของท่านจึงนับว่าเป็นบุคคลตัวอย่างในทางปฏิบัติ

ในโอกาสพระราชทานเพลิงศพในครั้งนี้ ขอตั้งจิตอธิษฐานด้วยอานุภาพคุณความดีที่ท่านได้บำเพ็ญให้เป็นไป และบุญกุศลที่ช่วยกันกระทำทั้งปวง จงเกิดเป็นพลวปัจจัยอำนวยผลให้ท่านประสบแต่สิริสุขทุกสถานตลอดกาลทุกเมื่อ เทอญ.

พ.อ. (พิเศษ) สิน อินทรนะรา

หัวหน้ากองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก

หนังสือแสดงความเสียใจการถึงแก่กรรม
ของ พลตรี ประเวียง จันทศรี
จากรองปลัดกระทรวงกลาโหม สิงคโปร์

Office of the Defence Attache
The Embassy of the Republic of Singapore
Bangkok

LTR DA 16/80
23 Jan 80

COL Prasert Rojanasuwana
Supreme Command HQ
Ministry of Defence
Bangkok
Thailand

MESSAGE OF CONDOLENCE

I refer to our telephone conversation on the above subject from:

a. Mr. Lim Meng Seong, Deputy Secretary (2), Ministry of Defence, Singapore to ADM Prasert Chunngam, Deputy Chief of Staff (Logistics), Supreme Command HQ, which is as follows:

"I am deeply shocked to learn of the untimely demise of MG Pravieng. On behalf of his friends and colleagues in Singapore, I would like to convey our deepest sympathy and condolences. His dedications and capabilities have contributed much to our joint efforts. It will be difficult for you to find another man with his attributes. He will be sadly missed by all his friends in Singapore."

b. Mr. Teo Ming Kian, Secretary, Joint Steering Committee, Singapore to COL Prasert Rojanasuwana, which is as follows:

"Please convey our deepest condolences to CAPT Prakorb for his recent bereavement. His brother was well liked and respected by his friends and associates in Singapore. We will always remember him as a friend and colleague. His untimely departure will be sadly missed."

My deepest sympathies on the loss of a good friend and brother officer.

COL LF TEAN CHYE
DEFENCE ATTACHE,
BANGKOK

หนังสือแสดงความเสียใจการถึงแก่กรรม
ของ พลตรี ประเวียง จันทศรี

จากผู้ช่วยทูตทหารสิงคโปร์ ประจำประเทศไทย

COL EE TEAN CHYE

Office of the Defence Attache
The Embassy of the Republic of Singapore
Bangkok

LTR DA 17/80
23 Jan 80

CAPT Prakorb Chantasri
Supreme Command HQ
Ministry of Defence
Bangkok
Thailand

Dear Prakorb,

CONDOLENCE

I am sad to learn of the news of the death of your brother MG Pravieng. On behalf of the Ministry of Defence, Singapore and the Singapore Embassy in Bangkok, please accept my deepest sympathies and condolences. We miss a good friend and officer.

Yours sincerely,

COL EE TEAN CHYE
DEFENCE ATTACHE
BANGKOK

คำไว้อาลัย

ของ

นางกาหลง ชิมสุวรรณ

วันนั้นเป็นวันศุกร์ที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๓ เวลาประมาณ ๑๑.๔๐ น. ดิฉันกลับจากตลาดและกำลังจะเตรียมอาหารให้หัวหน้าทานกลางวัน เด็กวิ่งมาบอกว่าหัวหน้ากองถูกยิง ดิฉันตกใจจนบอกไม่ถูก ก้าวขาแทบจะไม่ออก ดิฉันจึงได้วิ่งไปที่กองบังคับการ พอดีรถพยาบาลกำลังแล่นออกไป ดิฉันจึงนั่งรถอีกคันหนึ่งตามไป ถึงโรงพยาบาลพระนครศรีอยุธยา คุณหมอกำลังช่วยกันปฐมพยาบาลวุ่นไปหมด ดิฉันเห็นหัวหน้ายังหายใจอยู่ ดิฉันก็ได้แต่มองและภาวนาอยู่ในใจ ขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคุ้มครองหัวหน้าให้ปลอดภัยด้วยเถิด สักครู่ พันโท ทองหล่อ เวณุจันทร์ บอกจะรีบเอาหัวหน้าเข้ากรุงเทพ ฯ พอเขาช่วยเอาหัวหน้ากองขึ้นรถพยาบาล หัวหน้าก็สิ้นใจ

ขณะนั้น ดิฉันคิดอะไรไม่ออกเลย สับสนไปหมด ดิฉันเสียใจอย่างที่สุด ที่หัวหน้ากองได้จากดิฉันไปอย่างไม่มีวันที่จะกลับมาอีก ดิฉันขาดที่พึ่งไปเสียแล้ว ขาดร่มโพธิ์ ร่มไทร ขาดทุกสิ่งทุกอย่างไปอย่างกระทันหัน และไม่เคยคาดคิดมาก่อนเลย ปกติหัวหน้าร่าเริงขบขันอยู่เสมอ ไม่เคยทำให้ดิฉันต้องทุกข์ใจเลย ต่อจากนี้ไปดิฉันมีแต่ความว้าเหว่ ไม่มีหัวหน้าซึ่งเคยเป็นร่มโพธิ์ ร่มไทร ให้กับดิฉันอีกต่อไป ดิฉันขอให้วิญญาณของหัวหน้าซึ่งเป็นสุดที่รักของดิฉันจงไปสู่สุคติ ทุกภพ ทุกชาติ เถิด.

รายนามเจ้าภาพสวดพระอภิธรรมศพ

พลตรี ประเวียง จันทศรี

วันที่ ๑๙—๒๕ มกราคม ๒๕๒๓

เวลา ๑๙.๓๐ น.

วันเสาร์ที่	๑๙	มารดา ญาติ และพี่น้อง
วันอาทิตย์ที่	๒๐	คุณบรรณเยาว์ พงษ์เลื่อนธรรม
วันจันทร์ที่	๒๑	กองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก
วันอังคารที่	๒๒	กรมสรรพาวุธทหารบก
วันพุธที่	๒๓	รองเสนาธิการทหารและคณะกรรมการอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ
วันพฤหัสที่	๒๔	พลเรือเอก ชินะวัค วงษ์เพ็ญศรี ร.น. และภรรยา
วันศุกร์ที่	๒๕	ศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก

เวลา ๒๑.๐๐ น. พิธีบรรจุศพ

คำปรารภ

ในการพระราชทานเพลิงศพ พลตรี ประเวียง จันทศรี อดีตหัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิดกรมสรรพาวุธทหารบก (ขณะนั้นมียศเป็นพันเอกพิเศษ) และอดีตรองผู้บัญชาการศูนย์อำนวยการสร้างอาวุธกองทัพบก ครั้งนี้ คณะญาติและผู้ที่มีความเคารพนับถือ ตลอดจนผู้ใต้บังคับบัญชามีความประสงค์ให้จัดพิมพ์หนังสือขึ้น เพื่อแจกเป็นที่ระลึกเป็นมรณานุสรณ์บรรณาการแด่ทุกท่านที่ได้ให้เกียรติมาร่วมในการพระราชพิธีวันนี้ จะได้ทราบชีวะประวัติ การงาน และคุณงามความดีในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ตามสมควรเท่าที่รวบรวมได้

เป็นธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของงานฌาปนกิจศพ ส่วนมากเจ้าภาพของงานจะพยายามคัดเลือกสิ่งที่จะเป็นสาระประโยชน์มารวบรวมจัดพิมพ์ขึ้น สรุปแล้วจะเกิดคุณค่าแก่ท่านผู้ได้รับแจกเป็นสองประการคือ ทางคติโลกประการหนึ่ง และทางคติธรรมอีกประการหนึ่ง บุคคลใดในสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่ เคยเป็นผู้มีกิจการงานอันใด มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและสันทัดจัดเจนในการงาน หรือกิจกรรมในศาสตร์สาขาวิทยาการแขนงไหนก็ตาม เมื่อถึงวาระที่จะทำการพระราชทานเพลิงศพ หรือประกอบการพิธีฌาปนกิจศพ เจ้าภาพผู้จัดงานจะนำเอาความรู้ ความถนัดในกิจการต่าง ๆ ของท่านผู้นั้นมารวบรวมเรียบเรียงและจัดพิมพ์เป็นหนังสือที่ระลึก เช่นพุทธศาสตร์ โหราศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี แพทย์ศาสตร์ ศิลปศาสตร์ อักษรศาสตร์ ยุทธศาสตร์ วรรณคดี ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งท่านทั้งหลายได้เคยรับแจกและประสพพบเห็นมาแล้ว ทั้งนี้ก็เพื่อจะเทอดทูนคุณงามความดีของผู้วายชนม์ และมีความปรารถนาที่จะให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่า เพื่อจะยังประโยชน์ให้เกิดมีแก่ผู้ที่ได้รับ นำไปศึกษาหาความรู้ และนำไปใช้เป็นประโยชน์ตามสมควรแก่การพิจารณาต่อไป

พลตรี ประเวียง จันทศรี ตั้งแต่ครั้งที่ท่านยังเป็นนักเรียนนายร้อยเทคนิคทหารบก ได้ทราบว่าท่านเคยแสดงออกซึ่งความสนใจ มีความรู้ความสามารถในวิชาการสรรพาวุธ วัตถุ-

ระเบิด ให้เป็นที่ประจักษ์สายตา อยู่ในความทรงจำแก่บรรดาเพื่อนร่วมรุ่น และนักเรียนรุ่นน้อง ๆ ก็และเนื่องจากความรักความถนัดในวิชานี้เอง เมื่อท่านได้สำเร็จการศึกษาแล้วก็ได้เข้ารับราชการอยู่ในเหล่าสรรพาวุธทหารบกตลอดมา ในสายตาและความรู้สึกของผู้ร่วมงาน รวมทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งหลาย ได้ยกย่องนับถือว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญในกิจการสรรพาวุธกองทัพไทย มิใช่แต่เพียงเฉพาะกองทัพบกเท่านั้น แต่เนื้อหาสาระของหนังสือ "ธรรมานุสรณ์" ที่ท่านได้รับในวันนี้ ก็น่าจะได้นำเรื่องที่ท่านถนัดจัดเจนมาตีพิมพ์ไว้ให้มาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น แต่ท่านมีนิสัยไม่ค่อยจะชอบเปิดเผยความรู้สึกภายในใจเว้นไว้แต่ในบางเรื่อง บางกรณีย์เป็นพิเศษเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะแก่ผู้ไว้เนื้อเชื่อใจและผู้ใกล้ชิดเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามความรู้สึกและนิสัยใจคอเดิมของท่าน จึงได้คัดเรื่องที่ท่านเขียนบันทึกมาบรรณาการแต่เพียงคำนำ อารัมภบท และบทสรุป จากวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพไทย" ซึ่งท่านได้เขียนไว้เมื่อครั้งที่ได้เข้าศึกษาใน วิทยาลัยการทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูงระหว่าง พ.ศ. ๒๕๑๓—๒๕๑๔ มาเสนอไว้พอเป็นสังเขปเท่านั้น

ถึงแม้ว่ากิจกรรมการงานที่ท่านเคยปฏิบัติในทางราชการ จะเกี่ยวข้องกับสรรพาวุธยุทโธปกรณ์กระสุน วัตถุระเบิด และเครื่องประหัตประหารในการสงครามมากมาย ซึ่งดูเป็นเรื่องน่าหวาดเสียวสพึงกลัว และสยดสยองเพียงใดก็ตาม แต่ในส่วนลึกอันละเมียดละมัยทางด้านจิตใจแล้ว ท่านมีความรู้สึกละเอียดอ่อนเกี่ยวกับด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม ดนตรีไทย วรรณคดี มีรสนิยมทางโภชนาการ กิจการสายแพทย์ อันได้แก่การรักษาพยาบาลการสุขาภิบาล และสิ่งที่เห็นเด่นชัดมากที่สุดก็คือ ท่านเป็นผู้มีศรัทธาปสาทะ คือมีความเชื่อและความเลื่อมใสในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วย หิริโอตตัปปะพรหมวิหาร ปราศจากอคติ เชื่อหลักกฎแห่งกรรมว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ชอบทำบุญให้ทาน ถือศีลฟังธรรม ไหว้พระสวดมนต์ มองคนและวิจารณ์ในแง่ดีอยู่เสมอ มีจิตใจหนักแน่นเป็นนักกีฬา คือรู้จักให้อภัยแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่เคยทำผิดพลาด

สิ่งที่ท่านภูมิใจนักภูมิใจหนาก็คือ "บทสวดมนต์บูชาพระเคราะห์ที่เสวยอายุเพื่อเป็นศิริมงคลตามชะตาวันเกิด" ซึ่งท่านได้ใช้เวลาศึกษา ค้นคว้าหาหลักฐานประกอบการรวบรวมเรียบเรียง (บรรณานุกรมเอกสารอ้างอิง) พอดีกับที่ท่านเขียนต้นฉบับจบลงโดยสมบูรณ์ ท่านได้นำไปพิมพ์แจกเป็นบรรณาการในการฌาปนกิจศพ นายก้องเกียรติ จันทศรี อุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ตายซึ่งเป็นหลานชายที่ท่านยังรักและเป็นห่วง ถึงแม้จะได้ล่วงลับไปนานแล้ว ณ เมรุวัดธาตุทอง กรุงเทพมหานคร เมื่อ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๑ หนังสือเล่มนี้อาจจะเรียบเรียงไว้เพื่อการศึกษาแบบปริยัติก็ดี ท่านยังเคยได้นำไปปฏิบัติและบังเกิดผลเป็นปฏิเวธประทับจิตใจพบความจริงปรากฏแก่ใจของท่านเอง (สมาธิภาวนา) ดังนั้น จึงขออนุญาตเรียกหรือกล่าวว่า เป็นวิทยานิพนธ์วิทยาลัยทางพระพุทธศาสนา ก็คงจะได้และไม่ผิดความจริงมากนัก ซึ่งก็ได้นำมาลงพิมพ์ไว้ตามความประสงค์เจตนา และคำสั่งที่ท่านได้เคยสั่งไว้ว่า "**ถ้าผมตาย หมอช่วยนำหนังสือเรื่องนี้พิมพ์แจกในงานศพด้วยนะ !**" จากคำพูดประโยคสั้น ๆ นี้ใครจะเชื่อว่าจะเป็นความจริงขึ้นมา ?

ทาน แปลว่า การให้ การเสียสละ การบริจาค ในส่วนภายนอกร่างกาย ได้แก่การให้สิ่งของ เช่น อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่พักอาศัย และยารักษาโรค ในทางพุทธศาสนา ท่านเรียกว่าปัจจัยสี่ อันมีความจำเป็นแก่การครองชีวิต ทั้งฆราวาสและนักบวช กับยังมีสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย ได้แก่การให้ยวดยานพาหนะ แสงสว่างเป็นต้น ส่วนการให้ทานภายในอัตภาพร่างกาย ได้แก่การอุทิศบริจาคเลือด เพื่อช่วยชีวิตเพื่อนมนุษย์ที่เจ็บไข้ได้ป่วยให้หายโรค การอุทิศดวงตา การเสียสละอันสูงสุดในปัจจุบันนี้ (ปรมัตถทานบารมี) จะเห็นได้จากการที่บรรดา ทหาร ตำรวจ และอาสาสมัคร ยอมเสียสละชีวิตเลือดเนื้อเพื่อปกป้องคุ้มครองผืนแผ่นดินไทยเป็นชาติพลี และบรรดาท่านที่มีรายชื่อปรากฏที่อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิเป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เป็นต้น และการอุทิศซากร่างกายที่ตายเป็นศพแล้ว ให้เป็นวิทยาทานการศึกษาในวิชากายวิภาคสรีรวิทยา ในสาขาวิชาแพทย์ศาสตร์ก็เช่นกัน ส่วนการให้ทาน การเสียสละหรือการบริจาคสิ่งที่ไม่ดีที่มีอยู่ภายในจิตใจออก

อันได้แก่ ความโลภ (โลภะ) ความโกรธ (โทสะ) ความหลง (โมหะ) ความไม่รู้ (อวิชชา) ความดิ้นรนทยานอยาก (ตัณหา) ความยึดมั่นถือมั่นในสัตว์บุคคลตัวตนเราเขา (อุปาทาน) เสียได้หมดสิ้น จนจิตใจถึงความบริสุทธิหมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองทั้งหลาย จะเป็นผู้ที่โลกสรรเสริญและกราบไหว้บูชา ดังเช่นองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอรหันต์สาวกทั้งหลาย

พระพุทธพจน์บทที่ว่า "**สพฺพทานํ ธมฺมทานํ ชินาติ**" นั้นแปลว่า **การให้ธรรมเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง** ดังนี้ ฉะนั้นจึงเห็นว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะได้อัญเชิญบทธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนา ซึ่งครู–บูรพาจารย์ต่าง ๆ ท่านได้อบรมสั่งสอนและแสดงพระธรรมเทศนาไว้มากมายสุดพรรณา นำมาเฉพาะบทธรรมของครูบาอาจารย์ที่พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้เคยศึกษา เคยรู้จัก เลื่อมใส เคยใกล้ชิด และเคยได้มีความผูกพันธ์ในการร่วมทำบุญสุนทาน มีการถวายภัตตาหาร ถวายผ้าอาบน้ำฝน และถวายจตุปัจจัยเป็นต้น นำมาเป็นธรรมบรรณาการในที่นี้ มีอาทิเช่น

๑. **พระวิสุทธาจารเถร** (หลวงพ่อ พระอาจารย์เทียม สิริปัญโญ) วัดกษัตราธิราชวรวิหาร จ.พระนครศรีอยุธยา พระอาจารย์องค์นี้ เป็นพระสมถวิปัสสนาจารย์ทางกรรมฐานชั้นยอดเยี่ยมของจังหวัดนี้ มีพลังจิตแกล้วกล้าเทียบเท่าสมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) สามารถล่วงรู้วาระน้ำจิตของบุคคลและสัตว์ มีญาณหยั่งรู้อดีต อนาคต ปัจจุบัน และมีอิทธิปาฏิหาริย์เป็นอัศจรรย์ปรากฏได้รับความเคารพเลื่อมใส ตั้งแต่องค์พระประมุขของชาติและราชวงศ์ ตลอดจนถึงสามัญชนทุกชั้น ได้อัญเชิญ "**วิธีอาราธนาพระ–กรรมฐาน**" ซึ่งท่านได้เคยศึกษาและปฏิบัติบรรลุแจ้งความจริง ตามแนวทางของครูบูรพาจารย์สำนักวัดประดู่ทรงธรรม จ.พระนครศรีอยุธยา อยู่นานถึง ๖ ปี นำมาลงพิมพ์เพื่อรักษาของเก่าที่มีคุณค่าไว้ พลตรี ประเวียง จันทศรี มีความคุ้นเคยใกล้ชิดและได้รับความกรุณาจากท่านมากเป็นพิเศษ ขณะนี้หลวงพ่ออาจารย์ได้ละธาตุขันธ์เสียแล้ว เมื่อ ๑๙ ธันวาคม ๒๒)

๒. **พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์** (พระอาจารย์เทสก์ เทสรังสี) วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย พระอาจารย์องค์นี้ ขณะนี้ยังมีชีวิตอยู่ (อายุ

๗๙ พรรษา) เป็นศิษย์รุ่นอาวุโสของพระอาจารย์เสาร์ กันตะสีโล และพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ซึ่งเป็นพระอาจารย์ทางฝ่ายวิปัสสนาธุระ มีชื่อเสียงเกียรติคุณโด่งดังในยุคนี้ สำหรับตัวท่านอาจารย์ ได้รับความเคารพเลื่อมใสจากพุทธศาสนิกชนคนไทย และต่างประเทศมากมาย ได้ขออนุญาตนำพระธรรมเทศนาซึ่งถอดจากแถบบันทึกเสียงนำมาลงพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการไว้แล้วในเล่มนี้ ขอได้โปรดศึกษาและปฏิบัติตามเนื้อธรรมที่ท่านได้แสดงไว้

๓. **ท่านอาจารย์ พระมหาบัว ญาณสัมปันโน** วัดป่าบ้านตาด อ.เมือง จ.อุดรธานี พระอาจารย์องค์นี้เป็นศิษย์ใกล้ชิดของพระอาจารย์มั่นฯ เช่นเดียวกัน ท่านดำเนินปฏิปทาเคร่งครัด ปฏิบัติตามธุดงควัตรเจริญตามรอยของท่านพระอาจารย์มั่นฯ ทุกประการ ขณะนี้มีพระชาวต่างชาติได้มาบวชปฏิบัติอยู่กับท่านหลายองค์ จากอังกฤษ อเมริกา แคน-นาดา เป็นต้น เชื่อแน่ว่าพระเหล่านี้จะได้นำคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปเผยแพร่ปฏิบัติในต่างแดน ดังเช่นในสมัยหลังจากพระพุทธเจ้าทรงเสด็จดับขันธ์เข้าสู่พระปรินิพพานแล้ว ท่านได้รับความเคารพนับถือเลื่อมใสศรัทธาจากพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระประยูรญาติทุกพระองค์ ท่านได้แสดงธรรมเทศนาไว้มาก โดยมีผู้มีจิตศรัทธารวบรวมพิมพ์เป็นเล่มแจก เป็นธรรมทาน นับตั้งแต่ประวัติของท่านพระอาจารย์มั่น ฯ ปฏิปทาพระธุดงค์กรรมฐาน ฯ ได้น้อมนำอัญเชิญเรื่อง **ปัญญาอบรมสมาธิ** มาลงไว้ เนื่องจากท่านหัวหน้ากอง ฯ ได้เคยศึกษาธรรมของท่าน

๔. **ท่านพระอาจารย์ ฝั้น อาจาโร** วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร พระอาจารย์องค์นี้มีเกียรติคุณชื่อเสียงโด่งดัง เป็นศิษย์สายท่านพระอาจารย์มั่น ฯ เช่นเดียวกัน เป็นที่รู้จักและเคารพนับถือของมหาชนทุกชั้น ขณะนี้ท่านดับธาตุขันธ์แล้ว เมื่อ ๔ มกราคม ๒๕๒๐ ได้อาราธนา **พระธรรมเทศนาเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** ทรงมีพระชนมายุครบ ๔ รอบ มาลงพิมพ์ไว้เพื่อศึกษาสัจจธรรม และน้อมนำไปปฏิบัติตาม

๕. **พระครูกิตติวัฒนคุณ** วัดวชิราลงกรณ์วรารามวรวิหาร อ.ปากช่อง

จ.นครราชสีมา ได้ขออนุญาตนำบทประพันธ์คำกลอนสอนใจ เรื่อง "**สวนดอกไม้ในแดนธรรม**" มาลงพิมพ์ไว้เพื่อความสดชื่นทางใจ เหมือนพาท่านไปเดินชม ดมกลิ่น ดอกไม้นานาชนิด ๆ เทียบเข้ากับหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา

๖. "**พลูหลวง**" เป็นนามปากกาของโหราจารย์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังในวงการพยากรณ์ของเมืองไทย ท่านหนึ่งในปัจจุบันนี้ ท่านผู้นี้ได้เรียบเรียงตำราและบทความเกี่ยวกับทางโหราศาสตร์ไว้เพื่อการศึกษา ค้นคว้า มากมายหลายเรื่อง มีความเชี่ยวชาญในการพยากรณ์ชีวิตบุคคล ประเทศเหตุการณ์และโลก ตามหลักโหราศาสตร์สากล (เพิ่มดาวเนปจูน และดาวพลูโต) มีความคุ้นเคยกับท่าน พลตรี ประเวียง จันทศรี เมื่อคราวที่กองโรงงานวัตถุระเบิด ฯ กระทำพิธีปั้นและเททองหล่อเทวรูป **พระวิศวกรรม** เทพเจ้าแห่งศิลปกรรมการช่างขึ้นไว้เพื่อเป็นที่เคารพสักการะแก่บรรดาช่าง ณ สถานที่นี้ ระหว่าง ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ถึง ๓๐ เมษายน ๒๕๑๖ โดยท่านเป็นผู้คำนวนหาฤกษ์งามยามดีให้แก่การก่อสร้างพระวิศวกรรมองค์นี้ตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จ (ขณะนี้เทวรูปได้ตั้งประดิษฐานอยู่ที่เทวสถานกองโรงงานวัตถุระเบิด ฯ เป็นเทวรูปที่สวยงามที่สุดองค์หนึ่ง ปั้นและหล่อโดยนายช่าง **วิทยา มีทิศสม** ซึ่งเป็นช่างผู้มีฝีมือดีเยี่ยมของ จ.พระนครศรีอยุธยา) มีอานุภาพศักดิ์สิทธิ์ปรากฏแก่ผู้เคารพบูชาอยู่เสมอ นอกจากนี้ท่านยังมีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับศิลปโบราณคดี ได้เขียนตำหรับตำราเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้มากมาย โดยใช้นามปากกา "**น. ณ ปากน้ำ**" ท่านเป็นคนเก็บตัวไม่ค่อยเปิดเผย แต่สามารถจะพบได้ที่สำนักงานเมืองโบราณ อาคาร ๓ ราชดำเนิน กทม. กระผมได้ขอความกรุณาให้ท่านเขียนเรื่องที่ท่านถนัด ได้แก่เรื่อง "**โหราศาสตร์กับการทหาร**" มาลงพิมพ์เป็นวิทยาทาน และได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ซึ่งก็ได้นำมาลงพิมพ์ไว้ในหนังสือนี้แล้ว

๗. **พ.อ. ประยูร มณฑาพันธ์** ท่านผู้นี้เป็นเพื่อนนักเรียนรุ่นเดียวกับผู้รวบรวม และไปร่วมรบที่เกาหลีพร้อมกับ พลตรี ประเวียง จันทศรี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งขณะนั้นมียศร้อยเอก มีความเคารพนับถือกันมาก เรียกติดปากว่า "พี่เวียง ๆ" ทุกคน ได้กรุณาส่งบทความเกี่ยวกับเรื่อง **อิทธิพลของดวงดาวที่มีต่อชีวิตมนุษย์และชะตาชีวิตสัตว์** มาเป็นอนุสรณ์การพิมพ์ครั้งนี้ด้วย

อนึ่ง ได้ค้นพบลายมือของท่านในสมุดบันทึกประจำวัน ในการประชุมนายทหารกองโรงงานวัตถุระเบิด ฯ ซึ่งมีถ้อยคำสำนวนประกอบด้วยหลักปฏิบัติราชการประทับใจ ฉายให้เห็นทัศนคติในการทำงานของท่าน จึงได้คัดลอกนำมาลงพิมพ์ไว้เพื่อให้ท่านได้เห็นทั้งลายมือ และน้ำใจ ใช่แต่จะเห็นเพียงลายมือที่ปกหน้าและปกในเท่านั้น กับขอแสดงความเสียดายที่ไม่สามารถจะหารูปถ่ายที่ท่านได้รับพระราชทานโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งยศ พลตรี มาลงพิมพ์ไว้ได้ ภายในเล่มนี้จึงนำภาพถ่ายเมื่อยังดำรงยศเป็นพันเอกพิเศษแทนไว้ กราบขออภัยไว้ด้วยความเสียดายอย่างยิ่ง

อีกประการหนึ่ง ได้ขอคัดลอกตัดตอนเรื่องเกี่ยวกับการสังคม ว่าด้วยมรรยาทเกี่ยวกับศาสนกิจต่าง ๆ ของโรงเรียนรักษาความปลอดภัย โดยมิได้แจ้งให้ทางโรงเรียนทราบ จึงกราบขออภัยท่านผู้อำนวยการ ซึ่งเป็นเจ้าของไว้ ณ ที่นี้ด้วย เพื่อกุศลวิทยาทานให้เป็นที่ทราบแก่พุทธมามกะชนให้กว้างขวางสืบต่อไป

๘. **พ.อ. สิน อินทรนะรา** หัวหน้ากองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบก และคณะอนุศาสนาจารย์ ทั้งในอดีตและปัจจุบันอีกหลายท่าน เคยได้แผ่ความเมตตากรุณาให้ พลตรี ประเวียง จันทศรี ขณะที่ยังดำรงตำแหน่งหัวหน้ากองโรงงานวัตถุระเบิด ฯ และมีความเคารพนับถือคุ้นเคยซึ่งกันและกัน ในโอกาสที่ไปอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมให้แก่ข้าราชการ ทหาร คนงาน และลูกจ้างเป็นประจำเสมอมา กับเมื่อครั้งบำเพ็ญกุศลสวดอภิธรรมศพ ฯ คณะของท่านก็ยังอุตสาห์ไปร่วมการกุศลด้วยวาระสุดท้ายในงานพระราชทานเพลิงศพวันนี้ ท่านยังกรุณาเขียนคำไว้อาลัย และมอบของดีไว้ให้เพื่อลงพิมพ์เผยแพร่เป็นกุศลวิทยาทานในหนังสืออนุสรณ์นี้อีก ๒ เรื่อง คือ "**พระคาถาชินบัญชร**" ของสมเด็จพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ฉบับที่ถูกต้องสมบูรณ์กับเรื่อง "**ประสิทธิเม**" ของพระธรรมนิเทศทวยหาญ กระผมผู้รวบรวมจัดพิมพ์ ขอกราบขอบพระคุณแทนคณะญาติและเจ้าภาพไว้ด้วย ณ โอกาสนี้

๙. **ปกิณกะ** ได้เก็บรวบรวมคำกลอน, โคลงพุทธศาสนสุภาษิต ของสมเด็จพระเทพรัตนสุดา สยามมกุฎราชกุมารี คาถา ฯลฯ ที่เห็นว่ามีประโยชน์ มารวบรวมลงไว้ในที่ว่างของหนังสือ เพื่อให้ได้ประโยชน์แก่ท่านผู้สนใจ เป็นข้อคิด เพิ่มพูนความรู้เป็นประการสุดท้าย.

สรุป

ตามที่กระผมได้กราบเรียนมาแล้วทั้งหมดก็เพื่อจะนำท่านผู้อ่านได้ทราบถึงภูมิหลังอันมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกันระหว่างท่าน พลตรี ประเวียง จันทศรี กับท่านผู้ทรงคุณธรรมคุณวุฒิ ซึ่งเป็นเจ้าของเนื้อเรื่องทั้งหลาย ที่ได้ประมวลมานำลงพิมพ์ไว้ในเล่มนี้ ฉะนั้นขอท่านผู้อ่านโปรดกรุณารำลึกไว้ด้วยว่าหนังสือธรรมานุสสรณ์เล่มนี้ เป็นของขวัญชิ้นสุดท้ายอันล้ำค่าที่ท่านได้รับด้วยความเต็มใจ และความปรารถนาอันดียิ่งจากท่าน พลตรี ประเวียง จันทศรี ผู้ซึ่งท่านได้เคยรู้จัก เคยมีความเคารพรักใคร่นับถือฉันญาติมิตรสนิทใจ มีความคุ้นเคย เป็นผู้ร่วมงาน เป็นผู้บังคับบัญชาและท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน ซึ่งได้มาร่วมในงานพิธีพระราชทานเพลิงศพสรีระร่างกายอันปราศจากวิญญาณของท่านในวันนี้

ถ้าหากว่าท่านมีญาณพิเศษ ก็อาจจะสามารถทราบได้ว่าวิญญาณอันเป็นกายทิพย์ของท่าน พลตรี ประเวียง จันทศรี จะปรากฏในมโนคติมาแสดงความคารวะ ทักทายปราศรัยด้วยความขอบพระคุณอย่างสูง และได้รับส่วนบุญส่วนกุศล อนุโมทนาสาธุการที่ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้กรุณามาร่วมกันส่งพลังจิต ระลึกถึงอดีตารมณ์น้อมลงสู่ในมรณานุสสติตามบทพระคาถาธรรมบรรยาย ดังนี้.—

สพฺเพสตฺตา มริสฺสนฺติ	สัตว์ทั้งหลายทั้งสิ้นจักตาย
มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ	เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด
ชรงฺปิ ปตฺวา มรณํ	แม้อยู่ได้ถึงชราก็ต้องตาย
เอวงฺธมฺมา หิ ปาณิโน	เพราะสัตว์ทั้งหลาย มีอย่างนี้เป็นธรรมดา

บัดนี้ ร่างกายอันเป็นสมบัติท่าน พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้ดับสังขารไปจากโลกและเราท่านทั้งหลายแล้ว เหลือแต่คุณงามความดีที่ท่านได้สร้างสมมาตลอดชีวิตราชการของท่าน ประทับอยู่ในจิตใจและความทรงจำของทุก ๆ คนอย่างไม่มีวันลืม สมดังบทพระราชนิพนธ์ของสมเด็จในกรม พระปรมานุชิตชิโนรสที่ว่า.—

พฤษภกาสร	อีกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เสน่งคง	สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย	มลายสิ้นทั้งอินทรีย์
สถิตย์ทั่วแต่ชั่วดี	ประดับไว้ ในโลกา
ทำดีก็ปรากฏ	เกียรติยศก็ลือชา
ทำชั่วก็ชั่วพา	ทุรยศยินขจร ฯ

ขอบุญกุศลใดที่ท่าน พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้ประกอบไว้ รวมทั้งญาติพี่น้องมิตรสหายได้ร่วมกันทำบุญอุทิศส่งไปให้ ขอกุศลผลบุญเหล่านั้น จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของท่านได้รับ ถ้ายังไม่ได้รับขอมอบข่าวสารนี้แก่เทพเจ้าทั้งหลายมี รุกขเทวดา ภุมมเทวดา และอากาศเทวดา เป็นต้น ไปแจ้งให้ทราบ เมื่อทราบแล้วจงอนุโมทนา เมื่ออนุโมทนาแล้ว หากยังตกทุกข์ได้ยาก ก็ขอให้พ้นทุกข์ เมื่อมีความสุขแล้ว ก็ขอให้มีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดกาลนาน เทอญ.

ขอกราบคารวะสำนึกในพระคุณด้วยความเคารพรักและภักดี ดุจบิดาบังเกิดเกล้า แม้ท่านจะล่วงลับไปแล้ว

พันตรี จำนงค์ สาริยันต์
ผู้บังคับหมวดพยาบาล กองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก
ผู้รวบรวมจัดพิมพ์
๑๓ กันยายน ๒๕๒๓

คำนำ อารัมภบท และบทสรุป

วิทยานิพนธ์

การวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพไทย

โดย

พันเอก ประเวียง จันทศรี

นายทหารนักเรียน รุ่นที่ ๑๓ วิทยาลัยการทัพบก ๒๕๑๓–๒๕๑๔

คำนำ

การเขียนวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพบกไทย" นี้ ผู้เขียนมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาพิจารณาถึงความจำเป็นในการที่ต้องดำเนินการในการที่ต้องจัดให้มีกิจการนี้ขึ้นภายในกองทัพบก กิจการดำเนินไปประการใด และพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการนี้อันเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้าของกองทัพบก ในด้านอาวุธที่จะใช้ในราชการเป็นผลดี กับเสนอความคิดเห็นในด้านการแก้ไขเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาของกองทัพบก ในการที่จะปรับปรุงกิจการ ในด้านวิจัยและพัฒนาอาวุธของทางราชการ ให้สามารถช่วยตัวเองในด้านนี้ต่อไปอย่างมั่นคง

การพิจารณาปัญหาในเรื่องนี้จะจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะในด้านหลักการ และการปฏิบัติอย่างกว้าง ๆ ทั่วไป โดยจะไม่เจาะจงไปในหลักวิชาการและเทคนิคของการวิจัยและพัฒนาการในรายละเอียดให้มากเกินไป

การศึกษาที่ใช้หาข้อเท็จจริง ตลอดจนแนวความคิดในการพิจารณาแก้ไขข้อขัดข้องที่เชื่อว่าน่าจะเป็นไปได้โดยศึกษาจากหนังสือ วารสาร หนังสือราชการ ตลอดจนการติดตามดูความเป็นไปในด้านการวิจัยและพัฒนาอาวุธของกรมสรรพาวุธทหารบก และสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องในกิจการต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในขอบเขตแห่งความสนใจสำหรับเรื่องนี้.

อารัมภบท

ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้ามารับราชการในเหล่าสรรพาวุธในระยะที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ใกล้จะยุติลง ได้มีโอกาสปฏิบัติงานเกี่ยวกับกระสุนวัตถุระเบิดต่าง ๆ และได้เห็นการปฏิบัติงานในการสร้างปืนเล็ก ปืนกล ซึ่งยังมีงานที่ต้องกระทำอยู่ในระยะนั้น มีความรู้สึกว่าเป็นงานที่น่าสนใจและภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่โรงงานสามารถผลิตอาวุธ กระสุน และวัตถุระเบิดออกไปใช้ราชการในกองทัพบกได้ด้วยความสามารถของโรงงานของเราเอง ในระหว่างนั้นยังมีความคิดเห็นว่าโรงงานของเรายังจะคงดำเนินการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์เพิ่มขึ้นได้อีกมากชนิด ถ้าหากทางราชการมีความต้องการ ต่อมาได้มีโครงการช่วยเหลือทางการทหารจากสหรัฐ ฯ ซึ่งทำให้ได้รับอาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ราชการเป็นจำนวนมาก งานในด้านผลิตอาวุธและวัตถุระเบิดต่าง ๆ ของโรงงานช่างแสงได้ค่อย ๆ สลายไป ต่อมากรมสรรพาวุธทหารบก ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาอาวุธขึ้น อีกดังได้ปรากฏการทดลองและมีข่าวแพร่หลายไปในหนังสือพิมพ์อยู่แล้ว จึงเกิดความสนใจปัญหาการวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพบกไทยนี้ขึ้น

ในการศึกษาในวิทยาลัยการทัพบก วิทยาลัยกำหนดให้นักศึกษาทำวิทยานิพนธ์หนึ่งเรื่อง เพื่อประกอบการศึกษาตามหลักสูตร โดยจัดเป็นวิชาหนึ่งในการศึกษาวิทยาลัยนี้ ซึ่งมี พ.อ.ประสิทธิ์ เวชสรรค์ เป็นอาจารย์ผู้บรรยาย คำบรรยายวิชานี้ของอาจารย์ผู้สอน เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นเครื่องเร้าใจให้เกิดความพยายามนำเอาปัญหาการวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพบกไทยมาศึกษา เขียนขึ้นเป็นวิทยานิพนธ์ตามข้อกำหนดของวิทยาลัย เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในแนวความสนใจของผู้เขียนมาเป็นเวลานาน และมีใจรักที่จะได้เห็นกรมสรรพาวุธทหารบก มีความสามารถในการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่เนื่องด้วยระยะเวลาในการศึกษาในหลักสูตรนี้มีอยู่อย่างจำกัด ต้องใช้เวลาทำการศึกษามากวิชาด้วยกัน จึงอาจทำให้วิทยานิพนธ์นี้หย่อนความสมบูรณ์ลงไปจากที่ได้ตั้งใจไว้

ผู้เขียนขอแสดงความขอบพระคุณเป็นอย่างสูง แก่ผู้มีอุปการะต่อผู้เขียนในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ พ.อ.ชื้น ชื่นอุไทย อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำ

ช่วยเหลือเป็นอย่างมาก และพ.อ.เดชะ โกมลภิส อาจารย์อีกท่านหนึ่งของวิทยาลัยนี้ ที่ได้กรุณาเอาใจช่วยเหลือเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการที่ทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จเป็นเล่มขึ้นมาได้ หากวิทยานิพนธ์นี้บังเกิดประโยชน์ต่อการวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพบกไทยประการหนึ่งประการใด ก็ขอยกผลความดีจากประโยชน์นั้นเป็นเครื่องบูชาพระคุณแก่ทุกท่านดังกล่าวมา.

พ.อ. ประเวียง จันทศรี

(ประเวียง จันทศรี)

นายทหารนักเรียน ชุดที่ ๑๓

๒๔ กุมภาพันธ์ ๑๕๑๔

บทสรุป

ตามที่ได้พิจารณาในเรื่องการวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพบกไทยมาตั้งแต่ต้น ได้ชี้แจงให้เห็นความสำคัญว่า ในความพยายามของนานาประเทศที่จะให้บังเกิดสันติภาพอย่างถาวรขึ้นในโลกนั้น ประเทศต่าง ๆ ต้องเตรียมกำลังทหารให้มีประสิทธิภาพเข้มแข็งเพรียบพร้อมไปด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ ประเทศมหาอำนาจได้หันไปสร้างอาวุธนิวเคลียร์ขึ้นอย่างมหาศาล เพื่อเตรียมทำลายล้างกันและเมื่อยังไม่กล้าจะนำออกใช้ทำลายล้างกันก็เป็นศักย์สงครามที่ข่มขู่กันไปก่อน ทั้งประเทศใหญ่และประเทศเล็ก ยังคงต้องมีกำลังทหารพร้อมด้วยอาวุธธรรมดาไว้เป็นหลักประกันในการรักษาความมั่นคงทั้งภายในและภายนอก การสงครามย่อย ๆ ได้เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ของโลกอย่างต่อเนื่อง

หลังสงครามครั้งที่โลก ๒ ประเทศไทยได้รับความช่วยเหลือทางด้านอาวุธยุทโธปกรณ์จากสหรัฐ ฯ เพื่อดำรงรักษาอำนาจทางทหารของชาติไว้ สำหรับกองทัพบกนั้น อาวุธยุทโธปกรณ์ที่มีอยู่ตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้กลายเป็นอาวุธล้าสมัย อาวุธต่าง ๆ ของนานาประเทศได้ก้าวหน้าไปมาก มีอำนาจสูง มีราคาแพง ประเทศไทยมีความจำเป็นต้อง

พัฒนาความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ เพื่อความมั่นคงและความผาสุกอันยั่งยืนของประชาชาติ ไม่อาจทุ่มเทกำลังทางเศรษฐกิจลงไปในการเสริมสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์ให้ก้าวหน้าทันโลกได้ ความมั่นคงของกำลังทหารจึงแขวนอยู่กับการช่วยเหลือของสหรัฐ ฯ เป็นสำคัญ การช่วยเหลือของสหรัฐ ฯ คงจะต้องดำเนินไปอีกนานตราบเท่าที่ประเทศไทยยังพึ่งตัวเองไม่ได้ และตราบเท่าที่ประเทศไทยยังมีความสำคัญในทางยุทธศาสตร์ต่อสหรัฐ ฯ ถ้าสถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปประการใดอันที่สหรัฐ ฯ ไม่สามารถจะช่วยเหลือค้ำจุนประเทศไทยต่อไปได้ หรือสหรัฐ ฯ ไม่ปรารถนาจะช่วยเหลือด้วยเหตุใด ๆ ก็ดี การขาดแคลนอาวุธยุทโธปกรณ์จะทำให้กองทัพไทยต้องอ่อนแอลงในทันทีและเมื่อนั้นความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติก็จะต้องเสื่อมสลาย

กองทัพบกไทยได้ก่อตั้งกิจการสร้างอาวุธยุทโธปกรณ์บางอย่างขึ้น ด้วยความสามารถของตนเองในอดีต แม้จะมีขนาดเล็ก ๆ แต่ก็นับว่าได้พยายามเสริมสร้างพลังอำนาจทางทหารขึ้นตามสมควรแก่ภาวะและฐานะ ครั้นล่วงมาในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นับตั้งแต่ได้รับความช่วยเหลือด้านอาวุธยุทโธปกรณ์จากสหรัฐ ฯ เป็นต้นมา การพึ่งตนเองในด้านการผลิตอาวุธยุทโธปกรณ์ได้ชงักลงด้วยสาเหตุหลายประการ ภาระกิจและการปฏิบัติของกรมสรรพาวุธทหารบกได้เปลี่ยนแปลงไป โดยต้องมุ่งไปในด้านการส่งกำลังและซ่อมบำรุงตามหลักนิยมของกองทัพบกสหรัฐ ฯ การสร้างอาวุธต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาระกิจหลักมาแต่เดิมนั้นกล่าวได้ว่า เสื่อมสลายไปเกือบจะหมดสิ้นเลยทีเดียว เมื่อรัฐบาลได้หันมาเพ่งเล็งในด้านที่จะต้องช่วยตนเองในด้านอาวุธยุทโธปกรณ์ จึงเกิดปัญหาที่จะต้องแก้ไขในหลายด้าน กรมสรรพาวุธทหารบก ต้องประสบปัญหาในด้านขีดความสามารถของโรงงาน เครื่องจักรเครื่องมือ ซึ่งจะต้องรื้อฟื้นสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ การวิจัยและพัฒนาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการที่จะให้เกิดผลเป็นความสามารถทางการผลิตอาวุธ ปัญหาเรื่องการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้สามารถในการวิจัย พัฒนา และผลิตซึ่งเกี่ยวโยงไปถึงการอุตสาหกรรมนั้น นับว่าเป็นปัญหาหลักในปัจจุบันนี้ ทั้งนี้เพราะงานเหล่านี้เป็นงานที่ต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการทหารพร้อม ๆ ไปกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และวิศวกรรมอุตสาหกรรม ตลอดจนความสามารถในการบริหาร

ผู้เขียนได้ให้ความคิดเห็นในการที่จะเร่งรัดการวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพบกไทย ให้บังเกิดผลโดยมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่การจัดตั้งหน่วยงานในการวิจัยและพัฒนากองทัพบกขึ้น เพื่อเป็นแกนสำคัญในการเร่งรัดงานวิจัย และพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของกองทัพบก ซึ่งเกี่ยวพันกับการวิจัยและพัฒนาอาวุธของกองทัพบก โดยสอดคล้องกันด้วย หน่วยงานที่จะดำเนินการในด้านวิจัยและพัฒนานี้จะเป็นตัวจักรสำคัญของกองทัพบกไทยในด้านจัดวางระบบสายงานตลอดจนการวางแผนและโครงการ ผู้เขียนได้ให้ข้อคิดเห็นในด้านวิธีการจัดหาเจ้าหน้าที่ในการวิจัย และพัฒนาอาวุธตลอดจนสร้างเสริมความสามารถในการจัดการด้านอุตสาหกรรมของกองทัพบก ตลอดจนความคิดเห็นในด้านที่ควรเร่งรัดการจัดตั้งโรงงานผลิตวัตถุมูลฐานที่จะต้องใช้ในกิจการวิจัยพัฒนาและผลิตอาวุธ เช่น โรงงานผลิตวัตถุระเบิดประเภทต่าง ๆ ขึ้น

ความคิดเห็นที่ได้แสดงไว้นี้ ถ้าหากว่าได้ดำเนินไปด้วยความตั้งใจแน่วแน่ และดำรงความมุ่งหมายไว้ให้มั่นคงแล้ว จะเป็นพื้นฐานอันแน่นหนาสำหรับก่อตั้งขีดความสามารถในการผลิตอาวุธต่าง ๆ ขึ้นในกองทัพบกไทยเอง อันจะเป็นขีดความสามารถที่จะเจริญมั่นคงและก้าวหน้าไปทันความเจริญของอาวุธยุทโธปกรณ์ของนานาประเทศในอนาคต การที่จะดำเนินการวิจัยและพัฒนาอาวุธต่าง ๆ ขึ้นโดยไม่พัฒนาด้านบุคคลและระบบงานให้เป็นการมั่งคงเสียก่อนนั้น กิจการย่อมจะเป็นเพียงชั่วแล่นและจะต้องประสบอุปสรรคต่าง ๆ ที่แก้ไขไม่ได้แล้วก็ล้มเหลวลงในที่สุด.

หมายเหตุ คัดและตัดตอนจากวิทยานิพนธ์ พิมพ์เมื่อ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔ สำหรับเนื้อเรื่องและสาระสำคัญซึ่งมีอยู่ ๔ บท รวม ๖๙ หน้ากระดาษพิมพ์ กับบรรณานุกรม (เอกสารประกอบการค้นคว้าเรียบเรียง) ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คำบรรยาย วิทยานิพนธ์ เอกสารทางราชการ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์รายวัน รวม ๕๔ รายการ ผู้จัดพิมพ์กราบขออภัยที่มิได้นำประมวลมาลงพิมพ์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

คำนำของผู้รวบรวม

ได้ฟังคำกล่าวมานานแล้วว่า บุคคลผู้เกิดในวันใดของสัปดาห์ ย่อมมีพระพุทธรูปประจำวันเกิดนั้น ๆ สำหรับบูชาต่อมาก็ได้ฟังอีกว่า มีคาถาสำหรับผู้เกิดแต่ละวันใช้สวดเพื่อบูชาพระพุทธรูปประจำวันนั้น ๆ อีกด้วย ที่ได้ยินได้ฟังมานี้ ก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยมาเป็นเวลานานปี ได้เคยพบหนังสือเล่มเล็ก ๆ บรรยายว่า ผู้เกิดวันนั้น ๆ ให้บูชาพระพุทธรูปปางนั้น ๆ และให้สวดมนต์บูชาว่าอย่างนั้น ๆ เป็นภาษาบาลี เป็นจำนวนมากจบ ข้าพเจ้าเป็นผู้ห่างพระไกลวัดก็ยังเกิดความสงสัยหนักขึ้นทุกที

ที่กองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก ซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการอบรมศีลธรรมเป็นประจำเดือนเช่นเดียวกับหน่วยทหารทั้งหลายโดยกองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารบกจัดอนุศาสนาจารย์ ไปบรรยายข้อธรรมะแก่ข้าราชการคนงานและทหาร เมื่อ ๑๘ กันยายน ๒๕๑๘ พันโทมนัส อมรินทร์(ต่อมาได้รับพระราชทานเลื่อนยศเป็นพันเอก และเกษียณอายุราชการ เมื่อกันยายน ๒๕๒๐) อนุศาสนาจารย์ เป็นผู้ไปบรรยายธรรมะ ว่าด้วยจาคะ และอุปสมะ แก่ข้าราชการและคนงานในตอนบ่าย เมื่อบรรยายจบ และผู้บรรยายได้สนทนากับนายทหารที่ยังไม่กลับ ท่านได้นำกระดาษอัดสำเนาพิมพ์คาถาบทต่าง ๆ สำหรับสวดบูชาพระพุทธรูปประจำวันออกมาแจกแก่ผู้ร่วมสนทนาพลางก็อธิบายว่า ผู้เกิดวันนั้น ๆ ให้สวดบทนั้น ๆ ครั้นกล่าวไปถึงบทของผู้เกิดวันพฤหัสบดี ท่านก็ว่าคนเกิดวันนี้ต้องสวดมากหน่อย ถึง ๑๙ จบ ทันใด ก็มีเสียงทะลุกลางปล้องขึ้นมาว่า "สวดให้มันเป็นอะไรขึ้นมา"

ข้าพเจ้าบังเกิดอารมณ์ฉุน มีความคิดเฉลียวใจอีก ทั้งนึกคอยคำตอบของท่านอนุศาสนาจารย์ต่อเสียงทะลุกลางปล้องนั้นขึ้นมาพร้อม ๆ กัน ที่ฉุนก็เพราะนึกว่าแม้ทะลุกลางปล้องขึ้นมา ก็ควรจะให้น่าฟังกว่านั้นสักหน่อย ที่เฉลียวใจก็เพราะเป็นเรื่องที่ตรงกับความสงสัย ซึ่งมีมานานแล้ว แต่ไม่ทันจะมีคำอธิบายจากท่านอนุศาสนาจารย์ ก็บังเอิญนายทหารคนอื่น ๆ ได้ซักถามชวนสนทนาในเรื่องอื่น ๆ ไปเสีย จึงยังไม่มีคำตอบสำหรับคำถามที่ทะลุออกมานั้น

ครั้น ๒ ธันวาคม ๒๕๑๘ ข้าพเจ้าไปได้หนังสือสวดมนต์แปล พิมพ์ครั้งที่ ๗/๒๕๑๗ มาจากมหามงกุฎราชวิทยาลัย เมื่อนำมาอ่านดูได้พบบทแปลสวดมนต์บูชาพระประจำวันดังกล่าวบรรจุอยู่ในเล่มนั้นเกือบครบถ้วน จึงบังเกิดความดีใจเป็นอันมาก แต่ก็ไม่ได้รับความกระจ่างแจ้งถึงใจ

เมื่อกลางเดือนมกราคม ๒๕๑๙ พันตรีจำนงค์ สาริยันต์ ผู้บังคับหมวดพยาบาลกองโรงงานวัตถุระเบิด ฯ (ขณะนั้นมียศร้อยเอก เป็นรองผู้บังคับหมวดพยาบาลฯ) ได้ยืมหนังสืออนุสรณ์ ๑๐๐ ปี หลวงพ่อปาน มาจากคุณเอนก บุญประสิทธิ์ ผู้จัดการโรงเรียนสุนทรวิทยา และนำมาให้ข้าพเจ้ายืมอ่านเมื่อได้อ่านดู ได้พบเรื่องพระพุทธรูปประจำวันเกิด มีคำอธิบายประวัติของพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ที่ถือเป็นพระพุทธรูปประจำวัน อ่านแล้วบังเกิดความกระจ่างในเรื่องที่สงสัยมาเป็นเวลาประมาณ ๒๐ ปี ข้าพเจ้าจึงนำสมุดมาคัดลอก บทสวดมนต์บูชาพระพุทธรูปประจำวัน คัดบทแปลจากหนังสือสวดมนต์แปลเล่มดังกล่าวลงคู่กันไว้ แล้วคัดลอกประวัติพระพุทธปฏิมา พร้อมทั้งพระพุทธลักษณะจากหนังสือ ๑๐๐ ปี หลวงพ่อปาน ลงไว้ติดต่อกันเป็นปาง ๆ หวังจะเก็บไว้เป็นสมบัติประจำตัวประจำใจ แต่ก็ยังติดขัดอยู่ตรงที่พบว่าผู้เกิดวันพุธกลางคืน ท่านให้สวดบท กินฺนุ สนฺตรมาโน ฯลฯ บูชาพระ–พุทธปางป่าเลไลยก์หาบทแปลเป็นภาษาไทยไม่ได้บังเกิดความทุกข์อยู่นาน ครั้นเมื่อ ๑๕–กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ ได้ไปทำพิธีมาฆะบูชาร่วมกับข้าราชการ ทหาร และคนงานที่วัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อสวดมนต์ เวียนเทียน และเข้าไปรับโอวาทจาก พระคุณเจ้าพระสุธีวรคุณ ท่านเจ้าอาวาสที่ในพระอุโบสถจบแล้ว ข้าพเจ้าก็ปรารภกับท่านว่า หาบทคำแปลของบท กินฺนุ สนฺตรมาโน ฯ ไม่ได้ ท่านก็ได้กรุณาว่า เอามาให้อาตมาแปลให้ก็ได้ ต่อมาข้าพเจ้าเพียรไปนมัสการท่าน ๒ ครั้ง ไม่พบเพราะท่านติดกิจ–นิมนต์ ครั้น ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙ ให้จ่าสิบเอกพันหาบ อยู่เรืองเดช ไปนิมนต์ ให้มาแสดงพระธรรมเทศนาที่กองโรงงานวัตถุระเบิดใน ๒ มีนาคม ๒๕๑๙ จ่าสิบเอกพันหาบ ฯ หายไปสองชั่วโมงครึ่ง จึงกลับมาพร้อมด้วยบทแปลลายมือของท่านจึงบรรจุไว้ในหนังสือเล่มนี้ และจากนั้นข้าพเจ้าก็ลงมือคัดลอกประวัติพระประจำวัน พฤหัสบดี ศุกร์ เสาร์ต่อมาได้ครบ เป็นอันต้องหน่วงเหนี่ยวยืมหนังสือ ๑๐๐ ปีหลวงพ่อปานไว้ร่วม ๓ เดือน

ท่านผู้หนึ่งได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มใด ก็มิได้จดบันทึกไว้ จำได้แต่เนื้อความว่า **บทสวดมนต์ต่าง ๆ นั้น ถ้าได้สวดภาวนาและส่งใจไปตามความหมายของบทนั้นให้แจ่มแจ้งโดยตลอด ทุกวรรค ทุกตอนอย่าให้บกพร่อง ผู้สวดภาวนาจะบังเกิดความปลอดโปร่งสุขสบายในดวงใจอย่างยิ่ง เนื้อความดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่มีค่ามากมายเพียงใด ท่านทั้งหลายทดลองดูเถิด จะได้พบความจริงปรากฏแก่ใจตนเอง**

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางต่าง ๆ บทแปลเป็นภาษาไทย ประวัติพระพุทธปฏิมาปางต่าง ๆ ตลอดจนพระพุทธมนต์คาถา ซึ่งบรรจุแถมท้ายเล่มนี้ไว้ ข้าพเจ้าได้คัดลอกมาจากหนังสือต่าง ๆ ทั้งสิ้นดังกล่าวมาแล้ว ฉะนั้น หากจะเกิดผลคุณอันใดแก่ท่านผู้ที่ได้อ่านและได้นำไปปฏิบัติแล้วไซร้ข้าพเจ้าขออุทิศผลบุญอันบังเกิด ให้แก่ท่านทั้งหลายที่ได้เขียนได้พิมพ์และได้อุปการะให้ข้าพเจ้าได้พบได้อ่าน และได้มีหนังสือนี้ขึ้น และใคร่ขอความกรุณาต่อท่านผู้เป็นเจ้าของข้อความทั้งหลาย อันข้าพเจ้าได้คัดลอกเอามาโปรดอย่าได้ถือโทษแก่ข้าพเจ้าในการที่ มิได้ขออนุญาตในลิขสิทธิ์นั้น ๆ เลย.

พันเอก ประเวียง จันทศรี
กองโรงงานวัตถุระเบิด กรมสรรพาวุธทหารบก
ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพระนครศรีอยุธยา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓๑ ตุลาคม ๒๕๒๑

ตัวอย่าง

ลายมือจากสมุดบันทึกประจำวัน
ของ พลตรี ประเวียง จันทศรี

เรื่อง บันทึกรายงานสมรรถภาพ
หน่วยทหาร

กพ.ทบ. ได้มีบันทึกข้อความ
ที่ กห.0315/8909 ลง 27 มิ.ย.15
เรื่อง การประชุมพิจารณาบันทึกรายงานสมรรถภาพ
หน่วยทหาร (ยก.สห. 4436 - 29 มี.ค.15
อ.ทบ. ~~2920~~ 11 ก.ค.15) ว่าปรากฏผล
จากการฝึกตามแผนยุทธการ ที่ได้ดำ
เนินมาแล้ว ปรากฏว่า สมรรถภาพของ
หน่วยทหารไม่~~สมจริง~~ตามที่ได้บันทึกไว้
ในรายงานสมรรถภาพหน่วยทหาร เป็น
ผลให้การปฏิบัติตามแผนยุทธการ
ไม่บังเกิดผลดีเท่าที่ควร ได้ขอ
ร้องให้หน่วยต่างๆ บันทึกรายงาน
สมรรถภาพหน่วยทหารให้สมจริง เพื่อ
ผลในการพิจารณาปรับปรุงสมรรถภาพ
หน่วยทหาร และเพื่อประโยชน์ของทาง
ราชการ เรื่องนี้ได้เวียนให้
หน่วย [illegible] ทราบแล้ว ขอให้
ทุกหน่วยถือเป็นเรื่องสำคัญ และให้
~~หมั่นสังเกตุ และพิจารณาสมรรถภาพของ~~

ทุกคน ในหน่วยงาน ต้องเน้นถึงความ
สำคัญของเรื่องนี้ให้จงหนัก และบันทึก
สมรรถภาพ ตามความเป็นที่แท้จริง อย่า
ให้เห็นแก่หน้า หรือเกรงใจกันจนเกินไป หรือ
กลัวผู้ใต้บังคับบัญชาจะโกรธเคือง เมื่อ
บันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความบกพร่อง
ควรทำความเข้าใจว่า ผู้ที่เป็นผู้บังคับบัญชา
พึงปกครองด้วยพรหมวิหารสี่ แต่ขณะเดียว
กัน ตนก็จะต้องซื่อสัตย์จริงใจต่อผู้บัง-
คับบัญชาเหนือตน และราชการ ผู้บังคับบัญชา
ที่มุ่งแต่เอาใจผู้ใต้บังคับบัญชา จนไม่คำนึง
ถึงความเรียบร้อยของราชการนั้น จะนับว่าเป็น
คนดีไม่ได้ สมรรถภาพของกำลังพล
ถือกันว่ามีความสำคัญเป็นหนึ่งในสามของ
สมรรถภาพของหน่วย ซึ่งประกอบด้วย เงิน
การจัดงาน และคน (3M) แต่อันที่
จริงแล้ว ปัญหาเรื่องคนมีอิทธิพลต่อ
การจัดงานอีกมาก. ฉะนั้น ควรจะถือได้ว่า
สมรรถภาพของคน มีความสำคัญต่อสมรรถ-
ภาพของหน่วย มากกว่าครึ่งหนึ่งของความ
สำคัญ ~~[illegible]~~ ทั้งหมด. ถ้าหน่วยใด
แสดงว่าขาดสมรรถภาพด้านคนของตน

ว่าดี ทั้งหมดแล้ว ก็ย่อมแสดงว่าหน่วย
ของท่านจะต้องมีสมรรถภาพ สูงดี
ไม่น้อย. ฉะนั้นถ้าหน่วยใด แถลงสมรรถ
ภาพ ตนว่าดี แล้วหน่วยนั้นไม่มีสมรรถ
ภาพ ก็ย่อมเป็นการหลอกตัวเองว่า รายงาน
สมรรถภาพ ของตนโดยผิดพลาด คือ
ผบ. หน่วยนั้นหลงเชื่อเอง. ประธาน
ได้เลย. สนทนา กับ หัวหน้าหน่วยต่างๆ
เรื่อง[illegible] รายงาน สมรรถภาพ [illegible]
นี้ มาหลายหน่วยด้วยกัน เป็น
เวลาหลายปีติดต่อกันมา ปรากฏว่า มี
ทัศนะต่างๆ กัน. มีท่านผู้หนึ่งกล่าว
ว่า ท่าน รายงาน สมรรถภาพ ทหารไป
หน่วย โดยเปิดเผยให้ทหารทั้งหมดทราบ
ว่า ล้วนแต่ดีเยี่ยมทั้งสิ้น และเสมอกัน
หมด. อีกท่านหนึ่ง มีทัศนะว่า เรื่อง
รายงาน สมรรถภาพ ทหาร นี้เป็นเรื่อง เพ้อ
ฝัน เอาอย่างฝรั่งมากเกินไป ไม่เกิดผลประโยชน์
อะไรแก่กองทัพบก. ทัศนะที่ยกมาเป็น
ตัวอย่างทั้งสองนี้ ขอให้ ทหารทุกท่านไปพิจารณา
หาเหตุผลดูเองว่า เป็นทัศนะที่ผิดหรือถูก
[illegible] ประการใด. และขอเตือน อย่า
ได้ยึดถือเอาทัศนะที่ไม่ชอบด้วย
หลักการ ตามที่ยกตัวอย่างมาให้ฟัง
ทั้งสอง ตัวอย่าง ดังกล่าว ฯ

คุณค่าหนังสือในทัศนะของข้าพเจ้า

๑. หนังสือ คือ ตา

๒. หนังสือ คือ แว่น

๓. หนังสือ คือ กล้อง

๔. หนังสือ คือ ลูกกุญแจ

๕. หนังสือ คือ ครู - อาจารย์

๖. หนังสือ คือ มิตร

๗. หนังสือ คือ เข็มทิศ

๘. หนังสือ คือ ป้ายบอกทาง

๙. หนังสือ คือ แสงสว่าง

(พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์)
วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย

บทสวดมนต์บูชาพระเคราะห์ที่เสวยสุข
เพื่อเป็นศิริมงคลตามชะตาวันเกิด

วันอาทิตย์

พระพุทธปฏิมา ปางถวายพระเนตร

ประวัติ

ครั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญานแล้ว เสด็จเสวยวิมุตติสุขอยู่ ณ ร่มไม้อสัตถพฤกษ์มหาโพธิเป็นเวลา ๗ วัน ต่อไปจึงเสด็จจากร่มไม้นั้นไปสู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประทับยืนกลางแจ้ง ทรงทอดพระเนตรสู่ต้นมหาโพธิอยู่ ณ อริยาบถนั้นโดยไม่กระพริบพระเนตรเป็นเวลา ๗ วัน สถานที่ทรงมีพุทธอิริยาบถดังกล่าวนี้เป็นมหามงคล ปัจจุบันมีชื่อเรียกว่า "อนิมิสสเจดีย์"

การที่พระเอกอัครอุดมบุรุษทรงจ้อง พระเนตรสู่มหาโพธิพฤกษ์โดยมิได้กระพริบพระเนตรเป็นเวลา ๗ วาระนี้ กาลต่อมาพระคณาจารย์ทางเนรมิตรพุทธศิลปกรรม จึงได้สร้างพระพุทธปฏิมาขึ้นปางหนึ่ง เรียกกันเป็นสามัญว่า พระปางถวายเนตร

พระปางถวายเนตรนี้ คณาจารย์ทางวิชาการโหราศาสตร์นำมากำหนดให้บุคคลผู้เกิดในวันอาทิตย์ ใช้พระปางนี้เป็นพระประจำตัว เพราะต้องการให้ระลึกถึงธรรมะในพระพุทธศาสนาในข้อกตัญญูกตเวทิตาคุณ อันมีพระบรมศาสดาทรงเป็นแบบอย่างที่ทรงระลึกถึงต้นมหาโพธิ ที่ให้ร่มเงาแก่พระองค์อาศัยจนได้บรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณดังกล่าวแล้ว

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางถวายเนตร

ผู้เกิดวันอาทิตย์ ท่านให้สวดมนต์บูชา พระพุทธรูปปางถวายเนตรให้เต็มกำลัง ๖ จบ เวลาสวดมนต์ให้หันหน้าไปทางทิศอีสาน ให้สวดโมรปริตรดังนี้

โมรปริตร

อุเทตยญฺจกฺขุมา เอกราชา หริสฺสวณฺโณ ปฐวิปฺปภาโส	พระอาทิตย์เป็นดวงตาของโลก เป็น เอกราช มีสีเพียงดังสีแห่งทอง ยังพื้นปฐพี ให้สว่าง อุทัยขึ้นมา
ตํ ตํ นมสฺสามิ	เพราะเหตุนั้น ข้าขอนอบน้อมพระอาทิตย์นั้น
หริสฺสํ วณฺณํ ปฐวิปฺปภาสํ	ซึ่งมีสีเพียงดังสีแห่งทองยังพื้นปฐพี ให้สว่าง
ตยชฺช คุตฺตา วิหเรมุ ทิวสํ	ข้าทั้งหลาย อันท่านปกครองแล้ว ในวันนี้ พึงอยู่เป็นสุขตลอดวัน
เย พฺราหฺมณา เวทคู สพฺพธมฺเม	พราหมณ์ทั้งหลาย เหล่าใดผู้ถึงซึ่งเวทในธรรมทั้งปวง
เต เม นโม	พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น จงรับความนอบน้อมของข้า
เต จ มํ ปาลยนฺตุ	อนึ่ง พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้นพึงรักษาซึ่งข้า
นมตฺถุ พุทฺธานํ	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย
นมตฺถุ โพธิยา	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่พระโพธิญาณ
นโม วิมุตฺตานํ	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่ท่านผู้พ้นแล้วทั้งหลาย

นโม วิมุตฺติยา	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่วิมุตติธรรม
อิมํ โส ปริตฺตํ กตฺวา โมโร จรติ เอสนา	นกยูงนั้นได้ทำปริตรอันนี้แล้ว จึงเที่ยวไปเพื่ออันแสวงหาอาหาร
อาเปตยญฺจกฺขุมา เอกราชา หริสฺสวณฺโณ ปฐวิปฺปภาโส	พระอาทิตย์ เป็นดวงตาของโลกเป็นเอกราช มีสีเพียงดังสีแห่งทอง ยังพื้นปฐพีให้สว่าง ย่อมอัสดงคตไป
ตํ ตํ นมสฺสามิ	เพราะเหตุนั้น ข้าขอนอบน้อมพระอาทิตย์ นั้น
หริสฺสวณฺณํ ปฐวิปฺปภาสํ	ซึ่งมีสีเพียงดังสีแห่งทองยังพื้นปฐพีให้สว่าง
ตยชฺช คุตฺตา วิหเรมุ รตฺตึ	ข้าทั้งหลายอันข้าปกครองแล้ว ในวันนี้พึง อยู่เป็นสุขตลอดคืน
เย พฺราหฺมณา เวทคู สพฺพธมฺเม	พราหมณ์ทั้งหลายเหล่าใด ผู้ถึงซึ่งในเวทในธรรมทั้งปวง
เต เม นโม	พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น จงรับความ นอบน้อมของข้า
เต จ มํ ปาลยนฺตุ	อนึ่ง พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้นจงรักษา ซึ่งข้า
นมตฺถุ พุทฺธานํ	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่พระพุทธเจ้า ทั้งหลาย

นมตฺถุ โพธิยา	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่พระโพธิญาณ
นโม วิมุตฺตานํ	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่ท่านผู้พ้นแล้วทั้งหลาย
นโม วิมุตฺติยา	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่วิมุตติธรรม
อิมํ โส ปริตฺตํ กตฺวา โมโร วาสมกปฺปยีติ	นกยูงนั้น ได้กระทำปริตรอันนี้แล้วจึงสำเร็จความอยู่แล

หรือจะใช้สวดด้วยหัวใจพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยสวดให้เต็มกำลัง ๖ จบ เช่นเดียวกัน

"**อิ ระ ชา คะ ตะ ระ สา**"

พระพุทธรูปปางถวายเนตร

พระบูชาประจำวันสำหรับคนเกิดวันอาทิตย์

พระพุทธลักษณะ

มีพระอาการประทับยืน พระกรทั้งสองข้างปล่อยลงพระหัตถ์ทั้งสองคว่ำไขว้ทับกันที่พระเพลา โดยมีพระหัตถ์ขวาทับบนพระหัตถ์ซ้าย ทรงลืมพระเนตรไม่กระพริบ

วันจันทร์

พระพุทธปฏิมาปางห้ามพระญาติ

ประวัติ

ในพุทธสมัยมีเหตุการณ์ที่เกือบจะเป็นรอยร้าวแห่งพุทธประวัติ คือพระญาติของฝ่ายพุทธบิดาและพุทธมารดาต่างมีกรณีพิพาทจะเป็นเจ้าของเขื่อนกั้นแม่น้ำโรหิณี เกือบจะต้องปะทะกันด้วยกำลังรี้พล เพราะทั้งสองฝ่ายต่างเรืองด้วยอำนาจพลนิกร คำพูดของผู้เป็นใหญ่เพียงประโยคเดียวก็อาจทำให้เกิดการนองเลือดขึ้นได้ และถ้าเป็นไปอย่างนี้แล้วก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่า เราผู้เป็นพุทธเวไนยรุ่นหลังจะรู้สึกเศร้าหมองในรอยร้าวนั้นสักเพียงใด แต่ด้วยพระพุทธานุภาพ คำตรัสของพระบรมศาสดาเพียงไม่กี่ประโยค ก็ทำให้พระพุทธญาติทั้งสองฝ่าย ต่างหันหน้าปรองดองสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สันติความสงบสุขก็บังเกิดและทั้งสองฝ่ายต่างก็ได้ใช้น้ำในแม่น้ำอย่างสมบูรณ์

พระอาจารย์ผู้นิมิตศิลปพุทธปฏิมาได้กระทำให้พุทธประวัติตอนนี้เป็นพระพุทธรูปปางห้ามพระญาติ มีอาการยกพระหัตถ์ขวาเสมอพระอุระ แล้วพระอาจารย์เจ้าฝ่ายโหราจารย์ได้กำหนดให้คนเกิดวันจันทร์ มีพระพุทธปฏิมาปางนี้เป็นพระบูชาประจำกายตน ทั้งนี้มีมติว่า พระจันทร์นั้นเป็นเทพแห่งความเปลี่ยนแปลงมีลักษณะโคจรในห้วงอวกาศรวดเร็ว คนเกิดวันจันทร์ก็อยู่ภายใต้อิทธิพลของความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ต้องโฉลกตามมงคลอุปเท่ห์ ท่านจึงแก้ด้วยการนำพุทธปฏิมาปางห้ามพระญาติบูชา พระหัตถ์ขวาที่ยกเสมอพระอุระนั้นเป็นบุคคลาธิษฐานแสดงว่า ให้มีสติระงับยับยั้ง อย่าอยู่ภายใต้อิทธิพลของความเปลี่ยนแปลงให้ยึดหลักธรรมะของพระบรมศาสดา ไว้เสมอด้วยจิตใจ ความสุขสงบก็จักบังเกิดขึ้นได้มิต้องสงสัยเป็นประการอื่นเลย

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางห้ามสมุทร

ผู้เกิดวันจันทร์ ท่านให้สวดมนต์บูชาพระพุทธรูปปางห้ามสมุทรให้เต็มกำลัง ๑๕ จบ เวลาสวดมนต์ให้หันหน้าไปทางทิศบูรพาให้สวดพระปริตรบทยันทุน ดังนี้

อภยปริตร

ยนฺทุนฺนิมิตฺตํ อวมงฺคลญฺจ โยจามนาโป สกุณสฺส สทฺโท ปาปคฺคโห ทุสฺสุปิ่นํ อกนฺตํ	ลางชั่วร้ายอันใด และอวมงคลอันใดเสียงนก เป็นที่ไม่ชอบใจอันใด และปาปเคราะห์อันใด สุบินชั่วอันไม่พอใจอันใดมีอยู่
พุทฺธานุภาเวน วินาสเมนฺตุ	ขอสิ่งเหล่านั้น จงถึงความพินาศไป ด้วยอานุภาพพระพุทธเจ้า
ยนฺทุนฺนิมิตฺตํ อวมงฺคลญฺจ โยจามนาโป สกุณสฺส สทฺโท ปาปคฺคโห ทุสฺสุปิ่นํ อกนฺตํ	ลางชั่วร้ายอันใด และอวมงคลอันใด เสียงนกเป็น ที่ไม่ชอบใจอันใด และปาปเคราะห์อันใด สุบินชั่วอันไม่พอใจอันใดมีอยู่
ธมฺมานุภาเวน วินาสเมนฺตุ	ขอสิ่งเหล่านั้นจงถึงความพินาศ ไปด้วยอานุภาพพระธรรมเจ้า
ยนฺทุนฺนิมิตฺตํ อวมงฺคลญฺจ โยจามนาโป สกุณสฺส สทฺโท ปาปคฺคโห ทุสฺสุปิ่นํ อกนฺตํ	ลางชั่วร้ายอันใด และอวมงคลอันใด เสียงนกเป็นที่ไม่ชอบใจอันใด และบาปเคราะห์อันใด สุบินชั่วอันไม่พอใจอันใดมีอยู่
สงฺฆานุภาเวน วินาสเมนฺตุ	ขอสิ่งนั้น จงถึงความพินาศไปด้วยอานุภาพพระสงฆ์เจ้า

หรือจะใช้สวดพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยสวดให้เต็มกำลัง ๑๕ จบ เช่นเดียวกัน

"ติ หํ จ โต โร ถิ นํ"

พระพุทธรูปปางห้ามสมุทร

พระพุทธลักษณะ

มีอาการประทับยืน พระหัตถ์ทั้งสองยกขึ้นป้องเสมอพระอุระ ผ่าพระหัตถ์ทั้งสองแบออก

วันอังคาร

พระพุทธปฏิมากร พระปางไสยาสน์

ประวัติ

ณ พระเชตวันมหาวิหาร ในนครสาวัตถี ขณะนั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพักผ่อนอิริยาบถอยู่ด้วยพุทธอุปัฏฐาก คราวนั้น อสุรินทราหู อุปราชของท้าวเวปจิตติอสุรบดินทร์ผู้ครองอสูรภพ ได้ทราบพระกิตติศัพท์กิตติคุณแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยวิชาและจรณะเป็นผู้ทรงแจ้งโลก เป็นผู้ฝึกอย่างไม่มีบุรุษใดเหนือ เป็นศาสดาแห่งทวยเทพเทพีพรหมตลอดมนุษย์ทั้งหลายมีพระหฤทัยกรุณาเบิกบานสุดจะประมาณได้ ทรงจำแนกอมตธรรมอันเลิศ เมื่ออสุรินทราหูสดับแล้ว ก็ปรารถนาที่จะได้เฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วคำนึงว่า พระศาสดาพระองค์นี้มีรูปกายเป็นมนุษย์พระวรกายกระจ้อยร่อย เมื่อตัวเราเข้าเฝ้าก็จักต้องก้มลงดู รู้สึกลำบากทั้งอัธยาศัยแห่งเรานั้น ก็มิได้เคยย่อเศียรให้แก่ผู้ใดเลย คิดดังนั้นแล้วก็งดความตั้งใจที่จะเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า

ขณะเดียวกันหมู่อมรเทพยดาทั่วทุกวิมานก็เข้าเฝ้าพระพุทธองค์กันมิได้ขาด ดุจสายธารอุทกธาราที่ตกลงมาเป็นชั้นเชิงอย่างปราโมทย์ ทั้งนี้ก็เหตุเพราะ พระพุทธเจ้านั้นทรงโอภาปราศรัย มีปฏิสันถาร ไม่ว่ามนุษย์เทวดามารพรหมเห็นเข้าจักน่ารักไปทั้งสิ้นกระทำให้อสุรินทราหูอดใจมิได้จึงเลิกล้มความคิดเดิมมาเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา

พระโลกุตตระชินเจ้า ทรงทราบด้วยอนาคตังสญาณได้ดีว่า อสุรินทราหูดูหมิ่นพระองค์ ว่ามีพระวรกายเล็ก จึงนิรมิตรพระกายให้ใหญ่แม้พระบาททั้ง ๒ ที่ซ้อนกันอยู่ก็มีขนาดสูงใหญ่งดงามด้วยส่วนสัด และใหญ่กว่ากายของอสุรินทราหูหลายเท่า อสุรินทราหูได้ถวายมนัสการทั้งได้ประจักษ์ในพุทธลักษณะอันวิจิตรงดงามตั้งแต่พระพุทธบาท กระทั่งถึงพระเกศก็บีติปลาบปลื้มในพุทธสรีระเป็นยิ่งนัก

สมเด็จพระผู้มีพระภาคได้ประทานพระพุทโธวาทแก่อสุรินทราหูว่า อย่าได้พึงคิดประมาทผู้อื่นเหมือนปลาใหญ่ในคลองบึง บางทีเข้าใจว่าจะไม่มีปลาใดใหญ่เท่าตนเพราะปลาใหญ่ในบึงนั้นไม่เคยได้พบ ได้เห็น ปลาในท้องมหาสมุทรอันมีกายมหึมาหลายร้อยพันเท่านัก

ครั้งนั้นสมเด็จพระผู้แจ้งในไตรโลกได้ทรงพาอสุรินทราหูไปท่องเที่ยวในพรหมโลก จนท้าวมหาพรหมทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นอริยะไตรทิพย์พระองค์ได้พาเอาตัวอะไรเกาะชายจีวรมาด้วยพระพุทธเจ้าข้า

พระบรมศาสดาตรัสว่า นั่นคืออสุรินทราหูผู้เข้าใจว่ามีกายตัวใหญ่ ใคร่จะเห็นผู้มีมหากายโดยเขาเข้าใจว่าในพิภพนี้ไม่มีใครใหญ่เสมอตน เราตถาคตจึงนำเขามาให้ประจักษ์แก่ใจว่าความจริงเป็นประการฉะนี้

คราวนั้นอสุรินทราหูได้ลดมานะทิฐิอันแรงกล้าลง ด้วยพุทธปาฏิหาริย์ แล้วกลับใจอภิวาทเลื่อมใสในอิทธิฤทธิ์แห่งพระบรมศาสดา ขอถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะเสร็จแล้วถวายบังคมลากลับไปสู่พรหมโลกแห่งตน

พระปางไสยาสน์นี้ พระคณาจารย์ได้กำหนดให้ผู้เกิดวันอังคารถือเป็นพุทธสัญญ-ลักษณ์ประจำตัว คนเกิดวันอังคารที่เป็นพุทธเวไนยจะต้องสักการะบูชาพระปางไสยาสน์ด้วยเหตุที่มีดาวอังคารเป็นดาววันเกิด ดาวนี้ทางหลักวิชาโหราศาสตร์ท่านว่าเป็นธาตุไฟกรดเจ้าแห่งร้อนแรงมีอำนาจทำลาย บางทีเรียกว่า ดาวนักการทหาร เพื่อบรรเทาความร้อนแรงในธาตุแห่งความตนจึงให้บูชาด้วยพระปางไสยาสน์ อันเป็นอุปเท่ห์ก่อให้เกิดสิริมงคลแก่คนเกิดวันอังคาร

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางไสยาสน์

ผู้เกิดวันอังคาร ท่านให้สวดมนต์บูชาพระพุทธรูปปางไสยาสน์ให้เต็มกำลัง ๘ จบ เวลาสวดมนต์ให้หันหน้าไปทางทิศอาคเนย์ ให้สวดบทขัดพระปริตรยัสสะนุภาวโต ฯ ดังนี้

(เริ่ม กรณียเมตตสูตร)

ยสฺสานุภาวโต ยกฺขาเนว ทสฺเสนฺติ ภีสนํ	ยักษ์ทั้งหลาย ย่อมไม่แสดงอาการอันพิลึก เพราะอานุภาพแห่งปริตรอันใด
ยมฺหิ เจวานุยุญฺชนฺโต รตฺตินฺทิวมตนฺทิโต	อนึ่งบุคคลผู้ไม่เกียจคร้านแล้ว ทั้ง กลางวัน และกลางคืน ฝักใฝ่ในพระปริตรอันใด
สุขํ สุปติ สุตฺโต จ	จะหลับและหลับแล้วก็เป็นสุข
ปาปํ กิญฺจิ น ปสฺสติ	ย่อมไม่เห็นสุบินอันลามกใด ๆ
เอวมาทิคุณูเปตํ ปริตฺตนฺตมฺภณาม เห	เราทั้งหลายจงสวดปริตรอันนั้น อันประกอบไปด้วยคุณมีอย่างนี้ เป็นต้นเทอญ.

หรือจะใช้สวดด้วยหัวใจพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยสวดให้เต็มกำลัง ๘ จบ เช่นเดียวกัน

"ปี สัม ระ โล ปุ สัต พุท"

พระพุทธรูปปางไสยาสน์

พระบูชาประจำวันสำหรับคนเกิดวันอังคาร

พระพุทธลักษณะ

มีพระอาการในท่าทรงไสยาสน์ ทอดพระกายตะแคงด้านขวา พระกรขวาตั้งพระ–หัตถ์รองรับพระเศียร พระกรซ้ายวางทอดไปตามพระกาย พระบาทซ้ายทับพระบาทขวา

วันพุธ
พระพุทธปฏิมาปางทรงอุ้มบาตร

พุทธอิริยาบทยืน พระพุทธบาททั้งสองชิดกัน พระหัตถ์ประคองบาตร บาตรอยู่ในอุ้งพระหัตถ์ทั้งสอง

ประวัติ เมื่อสมเด็จพระทศพลเสร็จไปยังกรุงบิลพัสดุ์ ในวาระแรกทรงทำอิทธิ–ปาฏิหาริย์เสด็จลอยอยู่ ณ เบื้องนภากาศเป็นการทรมานพระญาติที่ไม่ได้มีความเชื่อถือในพุทธวิสัย ครั้นหมู่พระประยูรญาติได้เห็นแล้วก็พากันขนพองสยองเกล้าในพุทธนิรมิตปานนั้นแล้วก็พากันแซ่ซร้องสาธุการในมหาบารมีพากันถวายบังคมโดยทั่วกัน แล้วสมเด็จพระจอม–ไตรโลกนาถเสด็จลงมาประทับยังพระพุทธอาสน์ บัดนั้นด้วยมหาบารมีอันบำเพ็ญมานับไม่ถ้วน จึงยังฝนโบกขรพัรรษให้พรั่งพรูหลั่งสายฝนตกลง ในท่ามกลางหมู่พระประยูรญาติสมเด็จพระบรมศาสดาทรงประกาศมหาเวสสันดรชาดกยกขึ้นเป็นเทศนา ครั้นสมเด็จพระ–สัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมจบแล้ว บรรดาสมาคมพระญาติมีพระเจ้าสุทโธทนะพระพุทธบิดรเป็นองค์ประธาน ได้รับความเบิกบานปีติปราโมทย์ทรงซร้องสาธุการ หมู่พระญาติทั้งหลายก็อนุโมทนา แล้วกราบทูลลาคืนสู่พระราชฐาน แต่เป็นที่น่าประหลาด ณ ที่นั้นคือในสมาคมแห่งพระญาติมิตรมิได้มีพระประยุรญาติสักองค์หนึ่ง จะได้กราบทูลถวายพระ–กระยาหารในเพลาเช้าพรุ่งนี้ แม้แต่พระพุทธบิดาเองก็ตรัสแต่เพียงทูลลา หาได้ทูลอาราธนาเสวยพระกระยาหารเช้าไม่ ด้วยทรงนึกไม่ทันว่าสมณะจะต้องอาราธนา จึงจะได้มารับบิณฑบาตรในเคหสถานซึ่งเป็นปกติสามัญของประชาชนทั่วไป แต่พระเจ้าสุทโธทนะทรงคิดด้วยอัธยาศัยแห่งพระพุทธบิดรว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นโอรส พระสงฆ์สาวกเล่าก็เป็นศิษย์ของพระโอรส แล้วพระโอรสจะเสด็จไปไหนเมื่อไม่มายังพระราชนิเวศน์ของพระองค์ไม่จำต้องทูลอาราธนา โดยแน่พระทัยว่าพระบรมศาสดาจะต้องทรงพาพระสาวกทั้งหลายมาเสวยพระกระยาหารในพระราชวังโดยแน่นอน การเสด็จไปเสวยกระยาหารบิณฑบาตรของใครที่ใด แม้จะเป็นพระญาติพระสกุลของพระองค์ ก็ยังไม่เหมาะสมเท่ากับเสด็จมายังพระราชนิเวศน์ พระพุทธบิดาแน่พระทัยดังนี้ จึงไม่ทูลอาราธนาแล้วโปรดให้พนักงานจัดภัตตาหารอันประณีต เพื่อถวายพระบรมศาสดาและสงฆ์สาวกในวันรุ่งขึ้น

ตั้งแต่สายัณห์จนอรุณเบิกฟ้า ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดหรืออุบาสกไหนอาราธนาพระ–พุทธองค์ไปเสวย พระบรมศาสดาจึงเสด็จทรงอุ้มบาตรพร้อมด้วยพุทธสาวก เสด็จพระราชดำเนินแวะไปตามถนนหลวงในเมือง ปวงประชานิกรก็ได้ทัศนาพระพุทธสรีระและต่างชื่นชมในพระบารมี มีความโสมนัสปีติปราโมทย์ประนมหัตถ์ถวายนมัสการอภิวาท นับเป็นวาระแรกที่มหาชนเมืองกบิลพัสดุ์ ได้เห็นพระพุทธเจ้าทรงประคองบาตรเสด็จพุทธลีลาศโปรดพุทธเวไนย เป็นที่เพิ่มพูนความโสมนัสปีติสุขเหลือจะกล่าวได้สิ้น

พระคณาจารย์เจ้าทางนิรมิตพุทธปฏิมาร่วมกับมหาคณาจารย์ทางโหราศาสตร์ ได้กำหนดให้คนเกิดวันพุธบูชาพระอุ้มบาตรเป็นพระพุทธรูปประจำตัว ทั้งนี้ก็ให้ต้องตามโฉลกที่ว่า ดาวพุธเป็นดาวแห่งวาจา เรียกว่าจ้าวแห่งวาจาก็ได้ การบูชาพระปางอุ้มบาตรที่มีประวัติดังกล่าวแล้วนั้น ก็เพื่อให้บุคคลผู้มีวันพุธเป็นดาวเจ้าการนั้นได้ระลึกว่า การทำและอดทนมีขันติเป็นสิ่งปฏิบัติคู่กันไปกับการใช้วาจาด้วยประการหนึ่ง

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร

ผู้เกิดวันพุธกลางวัน ท่านให้สวดบูชาพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรให้เต็มกำลัง ๑๗ จบ เวลาสวดมนต์ให้หันหน้าไปทางทิศทักษิณ ให้สวดบทขันพระปริตรสัพพาสี ฯ ดังนี้

เริ่มขันธปริตร

สพฺพาสีวิส ชาตีนํ ทิพฺพมนฺตาคทํ วิย ยนฺนาเสติ วิสํ โฆรํ	พระปริตรอันใดย่อมยังพิษอันร้าย แห่งงูร้ายทั้งหลาย ให้ฉิบหายไปดุจยาวิเศษอันประ–กอบด้วยมนต์ทิพย์
เสสญฺจาปิ ปริสฺสยํ อาณกฺเขตฺตมฺหิ สพฺพตฺถ สพฺพทา สพฺพปาณินํ สพฺพโสปิ นิวาเรติ	อนึ่ง พระปริตรอันใด ย่อมห้ามกันอันตรายอันวิเศษของสัตว์ทั้งสิ้น โดยประการทั้งปวงในอาณาเขตในที่ทั้งหมด ในกาลทุกเมื่อ
ปริตฺตนฺตมฺภณาม เห	เราทั้งหลายจงสวดปริตรอันนั้นเทอญ

หรือจะใช้สวดด้วยหัวใจพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยสวดให้เต็มกำลัง ๑๗ จบ เช่นเดียวกัน

"โส มา ณะ กะ ริ ถา โธ"

พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร

พระบูชาประจำวันสำหรับคนเกิดวันพุธกลางวัน

พุทธลักษณะ

พุทธอิริยาบทยืน พระพุทธบาททั้งสองชิดกัน พระหัตถ์ทรงประคองบาตร บาตรอยู่ในอุ้งพระหัตถ์ทั้งสอง

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์

ผู้เกิด**วันพุธกลางคืน** ท่านให้สวดบูชาพระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์ ให้เต็มกำลัง ๑๒ จบ เวลาสวดมนต์ให้หันหน้าไปทางทิศพายัพ ให้สวดบทกินนุ สันตะระมาโน ดังนี้

(จันทปริตฺตปาฐ) (ตอนท้าย)

กินฺนุ สนฺตรมาโน ว ราหุ จนฺทํ ปมุญฺจสิ	ดูก่อนราหู ท่านผู้มีกายอันสั่นอยู่เทียว มิใช่หรือ ท่านจงปล่อยซึ่งพระจันทร์เทพบุตรเสีย
สํวิคฺครูโป อาคมฺม กินฺนุ ภีโต ว ติฏฺฐสีติ	ท่านอาศัยรูปร่างอันน่าเกลียด แล้วจึงยืนกลัวอยู่ มิใช่หรือด้วยประการฉะนี้
สตฺตธา เม ผเล มุทฺธา ชีวนฺโต น สุขํ ลเภ พุทฺธคาถาภิคีโตมฺหิ โน เจ มุญฺเจยฺย จนฺทิมนฺติ	เรากล่าวพุทธคาถาแล้วหากท่านไม่ยอมปล่อยพระจันทร์เทพบุตร ศีรษะของท่านจะต้องแตกเจ็ดเสี่ยงเป็นอยู่ท่านก็ไม่ได้รับความสุข

(สุริยปริตฺตปาฐ) (ตอนท้าย)

กินฺนุ สนฺตรมาโน ว ราหุ สุริยํ ปมุญฺจสิ	ดูก่อนราหู ท่านผู้มีกายอันสั่นอยู่เทียว มิใช่หรือ ท่านจงปล่อยซึ่งพระอาทิตย์เทพบุตรเสีย
สํวิคฺครูโป อาคมฺม กินฺนุ ภีโต ว ติฏฺฐสีติ	ท่านอาศัยรูปร่างอันน่าเกลียด แล้วจึงยืนกลัวอยู่มิใช่หรือด้วยประการฉะนี้
สตฺตธา เม ผเล มุทฺธา ชีวนฺโต นฺ สุขํ ลเภ พุทฺธคาถาภิคีโตมฺหิ โน เจ มุญฺเจยฺย สุริยนฺติ	เรากล่าวพุทธคาถาแล้วหากท่านไม่ยอมปล่อยพระอาทิตย์เทพบุตร ศีรษะของท่านจะต้องแตกเจ็ดเสี่ยงเป็นอยู่ท่านก็ไม่ได้รับความสุข

หรือจะใช้สวดด้วยหัวใจพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยสวดให้เต็มกำลัง ๑๒ จบเช่นกัน

"วา โธ โน อ ม ม วา"

พระพุทธรูปปางป่าเลไลยก์

พระบูชาสำหรับคนเกิดวันพุธเวลากลางคืน

พุทธลักษณะ

มีพระอาการประทับนั่งห้อยพระบาท พระกรซ้ายทอดลงทรงคว่ำพระหัตถ์ซ้ายวางลงบนพระชานุซ้าย พระกรขวาทอดทรงหงายพระหัตถ์ขวาบนพระชานุขวา

วันพฤหัสบดี

พระพุทธปฏิมาปางสมาธิ

มีพระอิริยาบทประทับนั่งขัดสมาธิ (มีทั้งสมาธิราบและแบบสมาธิโดยขัดพระเพลา เรียกว่าสมาธิเพ็ชร) พระหัตถ์ขวาซ้อนบนพระหัตถ์ซ้ายบนพระเพลา

ประวัติ เมื่อวัสวดีพญามาร และกองพันมารทั้งมวลพ่ายแพ้อัปราชัยด้วยพุทธบารมี ขณะนั้นพระอาทิตย์จะลับสู่แมกไม้ ปริมณฑลนั้นก็ปรากฏเป็นอัสดงคตภูมิประเทศ ทรงเกิดปีติสุขมีพระหฤทัยชุ่มชื่นเบิกบานเป็นอย่างยิ่ง ทรงใช้ปฏิบัติการเร่งสมาธิภาวนาให้สูงยิ่ง ๆ ขึ้น มหาจิตอันเป็นกุศลของพระองค์ก็ปราศจากอุปกิเลสทั้งหมดทั้งสิ้น สภาวะจิตเข้าสู่ความละเอียดสุขุมเป็นลำดับ ฉับพลันสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าก็เข้าสู่แดนวิโมกข์ บรรลุปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน และจตุตถฌาน ก่อเกิดเป็นพุทธสมาบัติ ณ กาลนั้นพระโพธิญาณก็บังเกิดเป็นลำดับ คือ

ในปฐมยาม ทรงบรรลุบุพเพนิวาสานุสสติญาณ สามารถระลึกอดีตชาติที่ทรงถือกำเนิดมาแล้ว

ในมัชฌิมยามทรงบรรลุจุตูปปาตญาณ (ทิพยจักษุ) ทรงทราบหยั่งรู้ถึงการเกิดการตาย ตลอดจนการเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสัตว์ ในพิภพจบทั่วทุกแดน

ในปัจฉิมยามทรงบรรลุอสวักขยญาณ มีพระปรีชาทำอาสวกิเลสให้หมด ปราศนา-การสิ้นไปด้วยพระมหาปัญญาพิจารณาในปัจจยาการ แห่งปฏิจจสมุปบาท ทรงบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเวลาปัจจุสมัยแห่งรุ่งอรุณ ทรงเบิกบานพระราชหฤทัยเป็นอย่างสูงสุดในการตรัสรู้ทรงอุทานเย้ยตัวการ คือ ตัณหา ตัวก่อให้เกิดสังสารวัฏฏทุกข์แก่พระองค์ ทรงมีพุทธอุทานว่า

บัดนี้เราพบตัวการแล้ว แต่นี้สืบไปท่านจะทำเรือนให้เราอีกไม่ได้แล้ว กลอนสลักเรือนเราก็รื้อออกแล้ว เราทำลายเสียหมดแล้ว จิตของเราปราศจากสังขารเครื่องปรุงแต่งให้เกิดโดยประการใด ๆ มิได้แล้ว

บัดเดี๋ยวนั้นอัศจรรย์ก็บังเกิด พื้นมหาปฐพีอันกว้างใหญ่ก็หวั่นไหว พฤกษชาติทั้งไม้ดอกไม้ ใบไม้ ผลก็ผลิดอกออกช่อใบผลงดงามตระการตา มหาเทพมหาพรหมเทพ บุตร—ธิดาก็แซ่ซร้องสาธุการ บุปผามาลัยสวรรค์นานาวิธานเทพสักการะก็โปรยปราย แล้วบัดดลก็เกิดสุรเทพสำเนียงขึ้นว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าบังเกิดขึ้นแล้วในโลก เป็นทิพย์โสมนัสในเทววิมานสถานทิพย์อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

พระคณาจารย์เจ้ากำหนดให้บุคคลที่เกิดในวันพฤหัสบดี อันเป็นชีวิตที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของดวงดาวที่ใหญ่ที่สุดมีพระพุทธปฏิมาปางสมาธิไว้เป็นปูชนียวัตถุมงคลสักการะบูชา เพราะเพื่อโฉลกในข้อที่ว่าชัยชนะของเจ้าชายสิทธัตถะ คือ พระมหาสมณโคดมเป็นมหา-ชัยชนะอันยิ่งใหญ่ ไม่มีชัยชนะที่ไหนจะเสมอเหมือน ดุจดาวพฤหัสบดี เทพที่ไม่มีดวงดาวใดในห้วงจักรวาลจะมีขนาดใหญ่เท่า อีกประการหนึ่งเป็นบุคคลาธิษฐานเพื่อให้คนเกิดวันพฤหัสบดีได้กระทำตัวตนดำเนินชีวิตอยู่ในครรลองของธรรมะ อย่าให้กิเลสใด ๆ ในโลกมากระทำให้ตนมัวหมองสมกับเป็นผู้ที่มีดาวใหญ่เป็นสัญญลักษณ์อันอุบัติแห่งตนนั้นแล

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางสมาธิ

ผู้เกิดวันพฤหัสบดี ท่านให้สวดบูชาพระพุทธรูปปางสมาธิ ให้เต็มกำลัง ๑๙ จบ เวลาสวดมนต์ให้หันหน้าไปทางทิศประจิม ให้สวดบทขัดพระปริตรปุเรนฺตมฺโพ ฯ ดังนี้

(เริ่มโมรปริตร)

ปุเรนฺตมฺโพธิสมฺภาเร	พวกพรานไพร แม้พยายามอยู่ช้านาน
นิพฺพตฺตํ โมรโยนิยํ	ไม่อาจนั่นเทียว เพื่อจะจับมหาสัตว์
เยน สํวิหิตารกฺขํ	ผู้กำเนิดแล้วในกำเนิดแห่งนกยูง
มหาสตฺตํ วเน จรา	ผู้ยังโพธิสมภารให้บริบูรณ์อยู่
จิรสฺสํ วายมนฺตาปิ	มีความรักษาอันตนจัดแจงดีแล้ว
เนว สกฺขึสุ คณฺหิตุํ	ด้วยพระปริตรอันใด เราทั้งหลาย
พฺรหฺมมนฺตนฺติ อกฺขาตํ	จงสวดปริตรอันนั้นที่พระพุทธเจ้า
ปริตฺตนฺตมฺภณาม เห	ทรงเรียกว่า พรหมมนตร์ เทอญ.

หรือจะใช้สวดด้วยหัวใจพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยให้สวดเต็มกำลัง ๑๙ จบ เช่นเดียวกัน

"คะ พุท บัน ทู ทัม วะ คะ"

พระพุทธรูปปางสมาธิ

พระบูชาสำหรับคนเกิดวันพฤหัสบดี

พระพุทธลักษณะ

มีพระอาการนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ทั้งสองหงายประสานวางอยู่บนพระเพลา

วันศุกร์

พระพุทธปฏิมาปางรำพึง

มีพุทธอิริยาบทประทับยืน พระหัตถ์ซ้ายขวาประสานระหว่างพระอุระ พระหัตถ์ข้างขวาทับซ้อนพระหัตถ์ซ้าย เรียกกันเป็นสามัญว่า "ปางรำพึง"

ประวัติ สมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับที่ร่มไม้อชปาลนิโครธ ทรงมีพระหฤทัยรำพึงถึงธรรมที่ทรงตรัสรู้ว่า เป็นธรรมะอันประณีตสุขุมลึกซึ้งคัมภีรภาพ ยากที่มวลมนุษย์จักรู้และเข้าถึง ทรงดำริห์จะงดการแสดงธรรมอันประเสริฐแก่ชาวโลก

ในพรหมโลก ท้าวสหัมบดีพรหมผู้บำเพ็ญอัปปมัญญาพรหมวิหารธรรมได้แจ้งในพุทธรำพึงของสมเด็จสมณโคดม จึงพร้อมด้วยเทพเจ้าเป็นอันมาก ไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคยังพุทธมณฑลใต้โคนไม้อชปาลนิโครธ ถวายอภิวาทแล้วกราบทูลอาราธนาพระผู้มีพระภาคให้ทรงแสดงธรรม โปรดประชากรเพื่อบุคคลผู้มีธุลีกิเลศน้อย และมีวาสนาบารมีอันจะเป็นพุทธเวไนยจะได้ตรัสรู้ธรรมะบ้าง

พระผู้มีพระภาคทรงรำพึงถึงธรรมเนียม ของพระพุทธเจ้าทั้งหลายแต่ปางก่อนว่าได้ตรัสรู้แล้ว ย่อมทรงแสดงธรรมโปรดมวลนิกรชนประดิษฐานพระพุทธศาสนาให้แผ่ไพศาลเพื่อประโยชน์สุขแก่เวไนยสัตว์ ต่อจากวาระนั้นแล้ว จึงเสด็จปรินิพพาน อุปนิสัยของคนย่อมมีทั้งประณีตปานกลางและอุปนิสัยหยาบ และทั้งไม่น้อยที่มีบารมีพอจะลุถึงธรรมะอันวิเศษ มีวิริยะสติสมาธิปัญญา เป็นทางเข้าสู่โมกขธรรมบริสุทธิ์

ทรงระลึกถึงบุปผาชาติ คือปทุมที่เกิดในวารีบางเหล่าบางชนิดจมน้ำ บางเหล่าเสมอน้ำ บางดอกขึ้นพ้นน้ำ ในดอกปทุมทั้ง ๓ จำพวกนี้ ดอกที่ขึ้นพ้นน้ำแล้วได้รับรัศมีอาทิตย์ก็จักบานโดยพลัน ดอกที่เสมอน้ำจะบานในวันพรุ่ง ดอกที่ยังไม่จากน้ำก็จักบานในวาระต่อไป ธรรมชาติของปทุมมีดังนี้ฉันใดเวไนยชนจะรู้ธรรมก็มีเป็นจำพวกดังปทุมฉันนั้น

แล้วทรงบรรลุในอันที่จะอธิษฐานแสดงธรรมสั่งสอนโลกียชนในโลก ทรงพุทธปณิธานจะดำรงพระชนม์ต่อไป จนกว่าจะได้ประกาศโมกขธรรมให้แพร่หลายประดิษฐานในโลกให้สำเร็จสุข เป็นประโยชน์แก่นิกรชนทุกเหล่าทั่วหน้ามิเลือก

ด้วยเหตุดังกล่าว คณาจารย์ผู้นิรมิตปฏิมา จึงกระทำให้บังเกิดพระพุทธรูปปางรำพึงขึ้นในโลก บุคคลที่เกิดในวันศุกร์ตามทางแห่งโหราศาสตร์ ท่านกล่าวว่าอยู่ภายใต้อิทธิพลของดาวที่ทรงความเป็นเสน่ห์ทางโลกียธรรม มีจิตน้อมไปในทางความประณีตในชีวิต เพื่อให้เป็นการต้องโฉลกในจริตแห่งปราณีตนั้น ท่านจึงกำหนดให้บูชาพระพุทธปฏิมาปางรำพึงเพื่อผลในการเดินไปสู่โมกขธรรมอันประณีตฉะนั้น อีกทั้งเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งมิให้หลงดื่มด่ำในสุขแห่งกิเลสสภาวะจนลุ่มหลง เมื่อดูเผิน ๆ แล้วรู้สึกว่าจะเป็นไปไม่ได้ แต่ขอให้ผู้เกิดในวันศุกร์วันแห่งความเป็นเสน่ห์ทดลองปฏิบัติบูชาพระปางรำพึงดูเถิด จะประจักษ์ผล

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางรำพึง

ผู้เกิดวันศุกร์ ท่านให้สวดบูชาพระพุทธรูปปางรำพึงให้เต็มกำลัง ๒๑ จบ เวลาสวดมนต์หันหน้าไปทางทิศพายัพให้สวดบทขัดพรตปริตรยัสสานุสสะระเณนาปิ ดังนี้

(เริ่มธชัคคสูตร)

ยสฺสานุสฺสรเณนาปิ	แม้ด้วยการระลึกถึงปริตรอันใด
อนฺตลิกฺเขปิ ปาณิโน	สัตว์ทั้งหลายแม้ในท้องฟ้า
ปติฏฺฐมธิคจฺฉนฺติ	ย่อมได้ที่พึ่ง
ภูมิยํ วิย สพฺพทา	ดุจสัตว์ ในแผ่นดินในกาลทุกเมื่อ
สพฺพูปทฺทวชาลมฺหา	ก็ความนับสัตว์ทั้งหลาย ผู้พ้นจาก
ยกฺขโจราทิสมฺภวา	ข่ายคืออุปัทวะทั้งปวง อันเกิดแก่
คณนา น จ มุตฺตานํ	สัตว์มียักษ์และโจรเป็นต้น มิได้มี
ปริตฺตนฺตมฺภณาม เห	เราทั้งหลายจงสวดปริตรอันนั้น เทอญ

(อาจารย์บางท่านให้ผู้เกิดวันศุกร์ สวดบทเริ่ม อาฏานาฏิยปริตร ๒๑ จบ ดังนี้)

(เริ่มอาฏานาฏิยปริตร)

อปฺปสนฺเนหิ นาถสฺส	พระพุทธเจ้าผู้แกล้วกล้าใหญ่ยิ่ง
สาสเน สาธุสมฺมเต	ทรงแสดงพระปริตรอันใด
อมนุสฺเสหิ จณฺเฑหิ	เพื่อความไม่เบียดเบียฬกันด้วย เพื่อความ
สทา กิพฺพิสการิภิ	คุ้มครองตนด้วย แก่บริษัท ๔ เหล่า อัน
ปริสานญฺจตสฺสนฺน	เกิดจากหมู่อมนุษย์ที่ร้ายกาจกระทำซึ่งกรรม
มหึสาย จ คุตฺติยา	อันหยาบช้าทุกเมื่อ ผู้มิได้เลื่อมใสในพระ
ยนฺเทเสสิ มหาวีโร	ศาสนาของพระพุทธเจ้า ผู้เป็นที่พึ่งของโลก อันสัตบุรุษสมมุติว่า เป็นศาสนาอันดี
ปริตฺตนฺตมฺภณาม เห	เราทั้งหลายจงสวดปริตรอันนั้นเทอญ

หรือจะใช้สวดด้วยหัวใจพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยสวดให้เต็มกำลัง ๒๑ จบ เช่นเดียวกัน

"อะ วิช สุ นุต สา นุส ติ"

พระพุทธรูปปางรำพึง

พระบูชาสำหรับคนเกิดวันศุกร์

พระพุทธลักษณะ

มีอาการประทับยืน พระหัตถ์ทั้งสองยกขึ้นประสานกันที่พระอุระ คว่ำฝ่าพระหัตถ์ทั้งสองเข้าหาพระกาย พระหัตถ์ขวาคว่ำทับบนพระหัตถ์ซ้าย.

วันเสาร์

พระพุทธปฏิมาปางนาคปรก

อยู่ในพุทธอิริยาบถประทับนั่งสมาธิ หงายพระหัตถ์ทั้งสองวางซ้อนบนพระเพลา มีพญานาคานแผ่พังพานเบื้องบนพระเศียร

ประวัติ เมื่อเสด็จประทับเสวยวิมุติสุข ณ ร่มไม้อชปาลนิโครธ ๗ วันแล้ว พระผู้มีพระภาคก็เสด็จไปประทับนั่งเสวยวิมุติสุขร่มไม้จิก ชื่อ มุจลินท์

วันนั้นสายฝนพร่ำไม่ขาดสายตลอด ๗ วัน พญามุจลินท์นาคราชา จึงถวายการอารักขาด้วยการทำขนดล้อมพระวรกาย เสมือนเป็นเศวตฉัตรบังลมฝนเหลือบ ยุง ริ้น และสรรพอันตรายมิให้มาต้องพระพุทธองค์ได้

พระคณาจารย์ทางโหราศาสตร์กำหนดให้ผู้เกิดวันเสาร์บูชาพระปางนาคปรก เพราะปรากฏว่าเทพพระเสาร์อันเป็นดาวเจ้าการของคนเกิดวันเสาร์ มีประวัติเกี่ยวข้องกับพญานาคาในนาคพิภพมาแต่เดิมประการหนึ่ง ผู้อยู่ใต้อิทธิพลดาวเสาร์มักเป็นคนรุ่มร้อนหุนหันเพื่อเป็นสิริมงคลในความเป็นคนเจ้าอารมณ์ ท่านจึงแก้ด้วยบุคคลาธิษฐาน คือให้บูชาเทพพระเสาร์ (พญานาคา) กับบูชาพระพุทธปฏิมา พร้อมกันไปในคราวเดียวกัน

หมายเหตุ พระพุทธปฏิมากรรมต่อจากวันเสาร์ คือพระปางป่าเลไลยก์ คณาจารย์ทางโหราศาสตร์จัดให้คนเกิดวันพุธกลางคืน ถือว่าเป็นปางพิเศษอีกปางหนึ่ง

พระคาถาบูชาพระพุทธรูปปางนาคปรก

ผู้เกิดวันเสาร์ ท่านให้สวดบูชาพระพุทธรูปปางนาคปรกให้เต็มกำลัง ๑๐ จบ เวลาสวดให้หันหน้าไปทางทิศหรดี สวดอังคุลิมาลปริตรดังนี้

(อังคุลิมาลปริตร)

ยโตหํ ภคินิ อริยาย	ดูก่อนน้องหญิง ตั้งแต่เราเกิดแล้ว
ชาติยา ชาโต	โดยชาติอริยะ

นาภิชานามิ สญฺจิจฺจ	ไม่รู้จักแกล้ง
ปาณํ ชีวิตา โวโรเปตา	ปลงสัตว์มีชีพจากชีวิต
เตน สจฺเจน โสตฺถิ เต	ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่าน
โหตุ โสตฺถิ คพฺภสฺส	ขอความสวัสดีจงมีแก่ครรภ์ของท่าน

หรือจะใช้สวดด้วยหัวใจพระคาถาโดยย่อดังต่อไปนี้ก็ได้ โดยสวดให้เต็มกำลัง ๑๐ จบ เช่นเดียวกัน

"ภะ สัม สัม วิ สะ เท ภะ"

พระพุทธรูปปางนาคปรก

พระบูชาประจำวันสำหรับคนเกิดวันเสาร์

พระพุทธลักษณะ มีพระอาการนั่งขัดสมาธิ พระหัตถ์ทั้งสองวางหงายซ้อนกันบนพระเพลา มีพระยานาคตัวเดียว ๗ เศียร แผ่พังพานอยู่เหนือพระเศียรของพระพุทธเจ้าเป็นการบังฝน

พระพุทธมนต์คาถา

พระครูสมุทรวิจารณ์ วัดประชาโฆสิตาราม อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

(ความอธิบายในวงเล็บ คัดจากประวัติพระประจำวันเกิดของวิศิษฐ สังขบัวแก้ว สำนักงานส่งเสริมปฏิมากรรมไทย ๑๐๙๔ ถนนลาดหญ้า ธนบุรี)

พระคาถาอิติปิโส

๑.	อิ	ระ	ชา	คะ	ตะ	ระ	สา	ทิศบูรพา
๒.	ติ	หัง	จะ	โต	โร	ถิ	นัง	ทิศอาคเนย์
๓.	ปิ	สัม	ระ	โล	ปุ	สัต	พุท	ทิศทักษิณ
๔.	โส	มา	ณะ	กะ	ริ	ถา	โธ	ทิศหรดี
๕.	ภะ	สัม	สัม	วิ	สะ	เท	ภะ	ทิศประจิม
๖.	คะ	พุท	ปั่น	ทู	ทัม	วะ	คะ	ทิศพายัพ
๗.	วา	โธ	โน	อะ	มะ	มะ	วา	ทิศอุดร
๘.	อะ	วิช	สุ	นุต	สา	นุส	ติ	ทิศอิสาน

พระคาถาอิติปิโสทั้ง ๘ ทิศนี้ มีพระคุณที่จะใช้ได้หลายอย่าง เช่น ทำน้ำมนต์ถอนคารกระทำได้ทุกประการ เสกก้อนดิน ๘ ก้อนวางไว้ตามทิศทั้ง ๘ รอบบ้านหรือนอนตามป่าตามดง ป้องกันภัยทุกประการ ภูตผีปีศาจมิอาจมารบกวนได้ ถ้าจะใช้เป็นบท ๆ ให้ใช้ดังต่อไปนี้

บทที่ ๑ ใช้ปัดเป่าพิษไฟ และเป่าสารพัดพิษทั้งปวง
(ชื่อกระทู้เจ็ดแบก เสกข้าวกินกันศาตราวุธและเขี้ยวงา

บทที่ ๒ ใช้ทำน้ำมนต์รดแก้ไข้ ใช้พ่นดับพิษไฟ
(ชื่อฝนแสนห่า เสกหมากหรือภาวนาแก้กระหายน้ำได้)

บทที่ ๓ ใช้เสกปูนสูญฝีต่าง ๆ เสกพริกไทยพ่นก็ได้
(ชื่อนารายณ์เกลื่อนสมุทร เสกพริกไทย เสกปูนพ่นหรือสูญฝีดีนักแล)

บทที่ ๔ ใช้เสกน้ำมนต์สะเดาะลูกในท้อง เสกให้ได้ ๑๐๘ คาบ ประพรมที่ศีรษะ และให้กินด้วย ออกได้แล
(ชื่อนารายณ์ขว้างจักร ภาวนาข่มขวัญศัตรูดีนักแล)

บทที่ ๕ ใช้บังคับภูตผีปีศาจ ได้ยินเสียงเราตวาดก็หนีหายไป
(ชื่อนารายณ์ตวาดป่าหิมพานต์ ภาวนากันศัตรูร้ายต่าง ๆ ดีนักแล)

บทที่ ๖ ใช้เสกน้ำมนต์ให้กินแก้กระทำย่ำยีออกสิ้นแล
(ชื่อนารายณ์ขว้างจักร)

บทที่ ๗ ใช้ขับผีเสกหวายเฆี่ยน เสกข้าวสารซัดผีอยู่ไม่ได้เลย
(ชื่อนารายณ์พลิกแผ่นดิน ภาวนาพรางตาคนให้เห็นเลือนลาง)

บทที่ ๘ ใช้ภาวนาป้องกันตัว กันกระทำคุณผีและคุณคนไม่ถูกเลย
(ชื่อนารายณ์แปลงรูป เสกเครื่องหอมทาเป็นเสน่ห์ดีนัก จะมีความสุขความเจริญ ประสบลาภยศเป็นสิริมงคลแก่ท่านทุกทิวาราตรีกาล)

ภาคผนวก

บทสวดมนต์ที่ใช้สวดตามกำลังเทวดาพระเคราะห์ ดังกล่าวมาแล้วทั้งหมดข้างต้นนั้น เป็นการปฏิบัติชนิดย่นย่อโดยอ้างเอาคุณพระรัตนตรัยมาเป็นที่พึ่ง เป็นที่ระลึก และ

กำจัดทุกข์ภัยโรค ตลอดจนสรรพอุปัทอันตรายได้ผลเป็นที่ประจักษ์ในอานุภาพแห่งความศักดิ์สิทธิ์มาแต่โบราณกาลช้านานแล้ว

ส่วนการทำพิธีบุญเสดาะพระเคราะห์โดยละเอียด และพิธีนั้นมีวิธีทำอยู่ด้วยกันหลายวิธี โดยเฉพาะในทางพระพุทธศาสนาเรามีการทำบุญตักบาตร ถวายสังฆทานแด่พระ–สงฆ์ บริจาคทานเป็นสาธารณกุศล สมาทานรักษาศีล ๕ ศีล ๘ บ้าง ทำการปล่อยสัตว์ ๒ เท้า ๔ เท้า มีการปล่อย นก เต่า ปลา ฯลฯ รวมไปทั้งมีโหราจารย์ผู้ชำนาญในการพิธีนี้ช่วยจัดทำพิธีพลีกรรมให้ ท่านผู้ใดมีความสนใจ ขอได้โปรดค้นคว้าจากผู้คงแก่เรียนตามตำหรับตำราที่โบราณาจารย์รจนาเรียบเรียงไว้ เป็นแบบฉบับในการศึกษาและปฏิบัติ มีอาทิ เช่นในตำราพรหมชาติ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีความหมายความสำคัญสุขุมลึกซึ้งยิ่งนัก

อนึ่งยังมีเคล็ดต่าง ๆ อีกมากปรากฏในคัมภีร์มหาศาสตราคม ซึ่งควรจะหาทางศึกษาเล่าเรียนไว้ จึงจะเกิดประโยชน์โดยสมบูรณ์ วิชาเหล่านี้ เราได้ละเลยไม่ศึกษากันมานานหาว่าล้าสมัย แต่สมัยนี้มหาวิทยาลัยในอเมริกาหลายแห่ง ได้เปิดคณะไสยศาสตร์และอาถรรพ์ศาสตร์ ขึ้นศึกษากันอย่างจริงจัง ถือว่าเป็นความรู้อันล้ำค่าของคนโบราณ อันทำประโยชน์อย่างเอนกอนันต์มาแล้ว ควรจะรื้อฟื้นขึ้นมาศึกษากันอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง เราอยู่ในดินแดนแห่งวิชาการนี้โดยตรง จึงไม่น่าจะละเลย ควรจะสนใจศึกษาไว้บ้าง เมื่อศึกษาอย่างจริงจังแล้วจะทราบว่าสามารถช่วยให้ท่านรอดพ้นจากเคราะห์ภัย อุปสรรค อันตรายและได้รับผลดีอย่างน่าประหลาดใจ

คาถาสวดเสดาะพระเคราะห์ทุกองค์

เมื่อท่านได้ปฏิบัติตามที่ได้แนะนำไว้ข้างต้น โดยสวดพระปริตร ตามชะตาวันเกิดแล้ว ให้จัดหาดอกไม้ ๗ สี ๆ ละ ๗ ดอก ธูปเทียน อย่างละ ๗ เล่ม บูชาพระซึ่งเป็นพระประจำวันเกิด ทำสมาธิจิตให้แน่วแน่ระลึกถึกคุณพระรัตนตรัย และเทวดาทั้งหลาย แล้วสวดพระคาถานี้

"นะโมเมสพฺพเทวานํ สพฺพพุทฺธานุภาเวนะ
สพฺพธมฺมานุภาเวนะ สพฺพสังฆานุภาเวนะ
สพฺพเคราะห์จเทวานํ สุริยํจันทปํมุญฺจถะ
สสิภุมฺโมจเทวานํ พุทฺโธลาภํ ภวิสฺสติ
ชีโวสุกฺโกจมหาลาภํ สพฺพทุกฺขํวินาสฺสนฺติ
โสโรราหุ เกตุจมหาลาภํ สพฺพะโรคํวินาสฺสนฺติ
สพฺพภยํวินาสฺสนฺติ สพฺพโสตฺถีพวนฺตุเม ฯ"

เมื่อสวดพระคาถานี้จบแล้วกรวดน้ำและสวดคาถาเมตตาพรหมวิหารดังต่อไปนี้.—

บทสวดแผ่เมตตาพรหฺมวิหารแบบพิสดาร

(เมตตาหลวง)

ตามแบบของ

พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

๑. แผ่เมตตาให้แก่ตนเอง

อหํ สุขิโต โหมิ, นิทฺทุกฺโข โหมิ, อเวโร โหมิ, อพฺยาปชฺโฌ โหมิ, อนีโฆ โหมิ, สุขี อตฺตานํ ปริหรามิ ฯ

๒. แผ่เมตตาทั่วไป ในทิศทั้ง ๑๐ ทิศ, สัตว์ ๑๒ จำพวก และพรหฺมวิหาร ๔

๑. จำนวนทิศ	๒. จำนวนสัตว์	๓. จำนวนธรรม
๑. สพฺเพ ปุรตฺถิมาย ทิสาย	๑. สตฺตา	๑. เมตตา
๒. ,, ปจฺฉิมาย ,,	๒. ปาณา	อเวรา อพฺยาปชฺฌา
๓. ,, อุตฺตราย ,,	๓. ภูตา	อนีฆา สุขี อตฺตานํ
๔. ,, ทกฺขิณาย ,,	๔. ปุคฺคลา	ปริหรนฺตุ ฯ
๕. ,, ปุรตฺถิมาย อนุทิสาย	๕. อตฺตภาว	๒. กรุณา
	ปริยา ปนฺนา	สพฺพทุกฺขา ปมุญฺ
๖. ,, ปจฺฉิมาย ,,	๖. อิตฺถิโย	จนฺตุ ฯ
๗. ,, อุตฺตราย ,,	๗. ปุริสา	๓. มุทิตา
๘. ,, ทกฺขิณาย ,,	๘. อริยา	ลทฺธสมฺปตฺติโตมา
๙. ,, เหฏฺฐิมายทิสาย	๙. อนริยา	วิคจฺฉนฺตุ ฯ
๑๐. ,, อุปริมาย ,,		๔. อุเบกขา
	๑๐. เทวา	กมฺมสฺสกา กมฺม
		ทายาทา กมฺมโยนี
	๑๑. มนุสฺสา	กมฺมพนฺธู กมฺมปฏิ
		สรณา ยํ กมฺมํ
	๑๒. วินิปาติกา	กริสฺสนฺติ กลฺยาณํ
		วา ปาปกํ วา ตสฺส
		ทายาทาภวิสฺสนฺติ ฯ

คำอธิบายวิธีการสวด

๑. สวดเมตตาตนก่อน

๒. สวดย่อคือสวดช่องจำนวนสัตว์ทีละข้อ ๆ ไปต่อช่องจำนวนธรรมจนครบ ๑๒ ข้อ แต่ทุกข้อต้องใช้ "สัพเพ" นำหน้าเว้นแต่ข้ออิตฺถิโย จึงใช้สัพพานำหน้า ตัวเลขไม่ต้องสวด หากแต่มีกำกับไว้กันสับสน

๓. สวดพิสดาร คือ สวดช่องจำนวนทิศทีละข้อ ๆ ไปต่อกับช่องจำนวนสัตว์เตลิดเลยไปช่องจำนวนธรรมสิบข้อจำนวนทิศไปรวมหนึ่งข้อจำนวนสัตว์ ดังนั้นเสมอไปจนถึงจำนวนที่ ๑๒ (วินิปาติกา) ก็ได้ว่าสวด ๑๒๐ ครั้ง เฉพาะที่ต่อลงท้ายด้วยคำเมตตาอย่างเดียว

๔. สวดถึง อิตฺถิโยสัพพนามที่เคยสวดเป็นสัพเพ มาก่อน ให้เปลี่ยนเป็นสัพพา อิตฺถิลิงค์ ฯ

อานิสงส์ ผู้แผ่เมตตาพรหมวิหาร มีอานิสงส์ ๑๑ ประการ ๑. หลับเป็นสุข ๒. ตื่นเป็นสุข ๓. ไม่ฝันร้าย ๔. เป็นที่รักของมนุษย์ทั้งหลาย ๕. เป็นที่รักของอมนุษย์ (ภูตผีปีศาจยักษ์มาร) ทั้งหลาย ๖ เทวดาคุ้มครองรักษา ๗. ไม่ถูกไฟ ยาพิษ ศาสตราวุธ ๘. จิตย่อมตั้งมั่นในสมาธิได้เร็ว ๙. ผิวหน้าผ่องใส ๑๐. ไม่หลงตาย (ตายมีสติ) ๑๑. เมื่อยังไม่บรรลุคุณธรรม จุติในพรหมโลก

คำแปลพรหมวิหารทั้ง ๔

อหํ สุขิโต โหมิ	ขอเราจงเป็นผู้มีความสุข ๆ เถิด ฯ
นิทฺทุกฺโข โหมิ	ขอเราจงเป็นผู้ปราศจากทุกข์ทั้งปวงเถิด ฯ
อเวโร โหมิ	ขอเราจงเป็นผู้ปราศจากเวรทั้งปวงเถิด ฯ
อพฺยาปชฺโฌ โหมิ	ขอเราจงเป็นผู้ปราศจากความเบียดเบียนทั้งปวงเถิด ฯ
อนีโฆ โหมิ	ขอเราจงปราศจากความลำบากยากเข็ญทั้งปวงเถิด ฯ
สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ	ขอเราจงเป็นผู้มีความสุขตลอดทุกเมื่อเถิด ฯ

คำแปลเจริญเมตตาสัตว์

สพฺเพ สตฺตา	สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น
สุขิตา โหนฺตุ	จงเป็นสุข ๆ เถิด ฯ
อเวรา โหนฺตุ	จงอย่าได้เป็นผู้มีเวรแก่กันและกันเลย ฯ
อพฺยาปชฺฌา โหนฺตุ	จงอย่าได้เป็นผู้เบียดเบียฬ แก่กันและกันเลย ฯ
อนีฆา โหนฺตุ	จงอย่าได้มีความลำบากยากแค้น ทั้งปวงเถิด
สุขี อตฺตานํ ปริหรนฺตุ	จงเป็นผู้มีความสุข ตลอดทุกเมื่อเถิด ฯ

คำแปลเจริญกรุณาแก่สัตว์ทั้งปวง

สพฺเพ สตฺตา	สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น
สพฺพทุกฺขา ปมุญฺจนฺตุ	จงเป็นผู้พ้นจากทุกข์ทั้งปวงเถิด ฯ

คำแปลเจริญมุทิตาแก่สัตว์ทั้งปวง

สพฺเพ สตฺตา	สัตว์ทั้งปวงที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น
ลทฺธสมฺปตฺติโต มา วิคจฺฉนฺตุ	จงอย่าได้ปราศจากสมบัติ อันตนได้แล้วเถิด ฯ

คำแปลเจริญอุเบกขาพรหมวิหาร

สพฺเพ สตฺตา	สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น
กมฺมสฺสกา	เป็นผู้มีกรรม เป็นของ ๆ ตน
กมฺมทายาทา	มีกรรมเป็นผู้ให้ผล
กมฺมโยนี	มีกรรมเป็นแดนเกิด
กมฺมพนฺธู	มีกรรมเป็นผู้ติดตาม
กมฺมปฏิสรณา	มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย
ยํ กมฺมํ กริสฺสนฺติ	จักทำกรรมอันใดไว้
กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา	จักทำกรรมเป็นบุญหรือเป็นบาป (ดีหรือชั่ว)
ตสฺส ทายาทา ภวิสฺสนฺติ	เราจักเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น ๆ.

ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน
วัดป่าบ้านตาด อ.เมือง
จ.อุดรธานี

วัดป่าบ้านตาด อ.เมือง อุดรธานี

ก.ย. ๒๓

เรื่อง [illegible]

หนังสือให้เรียบร้อยดี แต่ต้องเปิดอนุโมทนาและ
คำไว้อาลัยก็ ของท่าน อย่าให้มีเลย

หนังสือทุกเล่มของอาจารย์ที่ท่านพิมพ์จะพิมพ์ได้ตลอด
เพราะได้ให้อนุญาตไว้ให้สมบูรณ์แล้ว ไม่เสียความเคารพ
[illegible] จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความหวังดี

บัว

พระธรรมเทศนา

ของ

ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน

วัดป่าบ้านตาด อ.เมือง จ.อุดรธานี

ปัญญาอบรมสมาธิ

ศีล

ศีล เป็นรั้วกั้นความคะนองทางกายวาจา มีใจเป็นผู้รับผิดชอบในงานและผลของงานที่กายวาจาทำขึ้น คนที่ไม่มีศีลเป็นเครื่องป้องกันความคะนองเป็นผู้ที่สังคมผู้ดีรังเกียจ ไม่เป็นที่ไว้วางใจของสังคมทั่วไป แม้จะเป็นสังคมในวงราชการหรือสังคมใด ๆ ก็ตาม ถ้ามีคนทุศีลไม่มียางอายทางความประพฤติ แฝงอยู่ในสังคมและวงงานนั้น ๆ แม้แต่คนเดียวหรือสองคน แน่ทีเดียวที่สังคมและวงงานนั้น ๆ จะตั้งอยู่เป็นปึกแผ่นแน่นหนาไม่ได้นาน จะต้องถูกทำลายหรือบั่นทอนจากคนประเภทนั้น โดยทางใดก็ได้ ตามแต่เขาจะมีโอกาสทำได้ ในเวลาที่สังคมนั้นเผลอตัว เช่นเดียวกับอยู่ใกล้อสรพิษตัวร้ายกาจ คอยแต่จะขบกัดในเวลาพลั้งเผลอ ฉะนั้น

ศีล จึงเป็นธรรมคุ้มครองโลกให้อยู่เย็นเป็นสุข ปราศจากความระแวงสงสัยอันเกิดแต่ความไม่ไว้ใจกันในทางที่จะให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย นับแต่ส่วนเล็กน้อยไปถึงส่วนใหญ่ซึ่งเป็นสิ่งที่ใคร ๆ ไม่พึงปรารถนา ศีลมีหลายประเภท นับแต่ศีล ๕

ศีล ๘ ศีล ๑๐ ถึงศีล ๒๒๗ ตามประเภทของบุคคลที่จะควรรักษาให้เหมาะแก่เพศและวัยของตน เฉพาะศีล ๕ เป็นศีลที่จำเป็นที่สุดสำหรับฆราวาสผู้เกี่ยวข้องกับสังคมหลายชั้น จึงควรมีศีลเป็นเครื่องรับรองความบริสุทธิ์ของตน และรับรองความบริสุทธิ์ของกันและกันต่อส่วนรวมที่เกี่ยวแก่ผลได้เสีย อันอาจเกิดมีได้ในวงงานและสังคมทั่วไป คนมีศีล ๕ ประจำตนคนเดียวหรือสองคนเข้าทำงานในวงงานหนึ่งวงงานใด จะเป็นงานบริษัทห้างร้านหรืองานรัฐบาลซึ่งเป็นงานแผ่นดินก็ตาม จะเห็นได้ว่าคนมีศีล ๕ เพียงคนเดียวหรือสองคนนั้น จะได้รับความนิยมชมชอบ ความไว้วางใจในกิจการนั้น ๆ เช่นการเงินเป็นต้น จากชุมนุมชนในวงงานนั้น ๆ เป็นอย่างยิ่ง ตลอดเวลาที่เขายังอยู่ หรือแม้เขาจะไปอยู่หนไหน ก็ต้องได้รับความนิยมนับถือในที่ทั่วไป เพราะคนมีศีลก็แสดงว่าต้องมีธรรมประจำใจด้วย เช่นเดียวกับรสของอาหารกับตัวของอาหารจะแยกจากกันไม่ได้ ในขณะเดียวกัน คนมีธรรมก็แสดงว่าเป็นผู้มีศีลด้วย ขณะใดที่เขาล่วงเกินศีลข้อใดข้อหนึ่ง ขณะนั้นแสดงว่าเขาไม่มีธรรม เพราะธรรมอยู่กับใจ ศีลอยู่กับกายวาจา แล้วแต่กายวาจาจะเคลื่อนไหวไปทางถูกหรือผิด ต้องส่อถึงเรื่องของใจผู้เป็นหัวหน้ารับผิดชอบด้วย ถ้าใจมีธรรมประจำกายวาจาต้องสะอาดปราศจากโทษในขณะทำและพูด ฉะนั้น ผู้มีกายวาจาสะอาดจึงเป็นเครื่องประกาศให้คนอื่นเขาทราบว่าเป็นคนมีธรรมในใจ คนมีศีลธรรมประจำกาย วาจา ใจ จึงเป็นคนมีเสน่ห์ มีเครื่องดึงดูดใจประชาชนทั่วโลกให้หันมาสนใจและนิยมรักชอบทุกยุคทุกสมัย ไม่มีวันจืดจาง แม้ผู้ไม่สามารถกระทำกายวาจาให้เป็นอย่างเขาได้ ก็ยังรู้จักนิยมเลื่อมใสในคนผู้มีกาย วาจา ใจ อันมีศีลธรรม เช่นเดียวกับที่พวกเขาเคารพและเลื่อมใสในพระพุทธเจ้าและสาวกทั้งหลาย ฉะนั้น จึงชี้ให้เห็นว่า ศีลธรรมคือความดีความงาม เป็นสิ่งที่โลกต้องการอยู่ทุกเวลา ไม่เป็นของล้าสมัย ทั้งมีคุณค่าเท่ากับโลกเสมอไป

จะมีอยู่บ้างก็เนื่องจากศีลธรรมได้ถูกแปรสภาพจากธรรมชาติเดิม ออกมาสู่ระเบียบลัทธิประเพณีซึ่งแยกออกไปตามความนิยมของชาติ ชั้น วรรณะ จึงเป็นเหตุให้ศีลธรรมกลายเป็นชาติ ชั้น วรรณะ ไปตามความนิยมของลัทธินั้น ๆ อันเป็นเหตุให้โลกติชมตลอดมา นอกจากที่ว่านี้ ศีลธรรมย่อมเป็นคุณธรรมที่นำยุคนำสมัยไปสู่ความเจริญได้ทุกโอกาส ถ้าโลกยังสนใจที่จะนำเอาศีลธรรมไปเป็นเส้นบรรทัดดัดกาย วาจา ใจ ของตนให้เป็นไปตามอยู่

จะเห็นได้ง่าย ๆ ก็คือ กาลใดที่โลกเกิดความยุ่งเหยิงไม่สงบ กาลนั้นพึงทราบว่าโลกเริ่มขาดความสมบูรณ์ทางศีลธรรม ถ้าไม่รีบปรับปรุงให้ตรงกับทางศีลธรรมแล้ว ไม่นานฤทธิ์ของโลกล้วน ๆ จะระเบิดอย่างเต็มที่ แม้ตัวโลกผู้ทรงฤทธิ์เองก็ต้องแตกทลายลงทันที ทนอยู่ไม่ได้

เฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวหนึ่ง ๆ ถ้าขาดศีลธรรมอันเป็นหลักของความประพฤติแล้ว แม้คู่สามีภรรยาก็ไว้ใจกันไม่ได้ คอยแต่จะเกิดความระแวงแคลงใจว่า คู่ครองของตนจะไปคบชู้กับชายอื่นหญิงอื่น อันเป็นเหตุบ่อนทำลายความมั่นคงของครอบครัวและทรัพย์สิน เพียงเท่านี้ความปวดร้าวภายในใจเริ่มฟักตัวขึ้นมาแล้ว ไม่เป็นอันกินอันนอน แม้การงานอันเป็นหลักอาชีพประจำครอบครัว ตลอดลูกเล็กเด็กแดงก็จะเริ่มแตกแหลกลาญไปตาม ๆ กัน ในขณะที่ครอบครัวนั้น ๆ เริ่มทำลายศีลธรรมของตน ยิ่งได้แตกจากศีลธรรมโดยความประพฤติอย่างที่กล่าวแล้ว แน่ทีเดียวสิ่งที่มั่นคงทั้งหลายจะกลายเป็นกองเพลิงไปตาม ๆ กัน เช่นเดียวกับหม้อน้ำที่เต็มไปด้วยน้ำ ได้ถูกสิ่งอื่นกระทบให้ตกลง น้ำทั้งหมดที่บรรจุอยู่ในหม้อจะต้องแตกกระจายไปทันที ฉันนั้น

ดังนั้น เมื่อโลกยังต้องการความเจริญอยู่ตราบใด ศีลธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโลกอยู่ตราบนั้น ใครจะคัดค้านหลักความจริง คือศีลธรรมอันเป็นสิ่งที่มีอยู่ประจำโลกมาแต่กาลไหน ๆ ไม่ได้ คำว่าศีลธรรมในหลักธรรมชาตินั้น ไม่ต้องไปขอรับมาจากพระหรือจากใคร ตามวัดหรือตามสถานที่ต่าง ๆ แล้วจึงจะเกิดเป็นศีลธรรมขึ้นมา แม้เพียงแต่ผู้รักษาความถูก ความดีงามประจำนิสัย แล้วประพฤติแต่สิ่งถูกและดีงามแก่ตนและแก่ผู้อื่น เว้นการประพฤติสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อความถูกความดีงามของตน เพียงเท่านั้นก็พอจะทราบได้แล้วว่า ผู้นั้นมีศีลธรรมขึ้นในตัวแล้ว

อนึ่ง เหตุที่จะเกิดศีลธรรมขึ้นในใจและความประพฤติ เกิดขึ้นจากหลักธรรมชาติที่กล่าวแล้วอย่างหนึ่ง เกิดจากการคบค้าสมาคมกับนักปราชญ์ มีสมณะชีพราหมณ์เป็นต้น ได้ศึกษาไต่ถามจากท่านแล้วสมาทานนำมาปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง เพียงเท่านี้ก็พอจะยังศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตน และกลายเป็นคนมีศีลธรรมได้พอแก่การทรงตัวและครอบครัว

ตลอดสังคมที่ตนเกี่ยวข้อง ให้เป็นไปได้โดยปราศจากความระแวงสงสัยในสิ่งที่ไม่น่าไว้ใจในครอบครัวและส่วนรวม ฆราวาสปฏิบัติตนได้เพียงศีล ๕ ก็สามารถทำความอุ่นใจให้แก่ตนและครอบครัวโดยประจักษ์ใจ ตลอดเวลาที่ตนมีความประพฤติอยู่ในกรอบของศีลธรรม

ส่วนศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ นั้น แยกจากศีล ๕ ขึ้นไปสู่ความละเอียดตามอัธยาศัยของผู้ใคร่ประพฤติตนในศีลธรรมชั้นสูงขึ้นไป ทั้งด้านปฏิบัติรักษาและความเอาใจใส่ ย่อมมีกฎเกณฑ์หรือวิธีการต่างจากศีล ๕ ขึ้นไปเป็นชั้น ๆ เมื่อสรุปความแล้ว ศีลทุกประเภทเป็นคุณสมบัติเพื่อที่จะรักษาความคะนองทางความประพฤติของกายและวาจาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุขสบายใจ สำหรับท่านผู้ปฏิบัติถูก และเป็นสิ่งจำเป็นแก่ผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการจะทำตนให้เป็นคนดีทุกรายไป แต่สำหรับผู้เลวทรามย่อมไม่เห็นว่าเป็นของจำเป็น เพราะไม่ต้องการอยากเป็นคนดีเหมือนโลกเขา แต่คอยจะทำลายความสุขของผู้อื่น ก่อความเดือดร้อนแก่โลกทุกเวลาที่ได้ช่องและโอกาส ศีลธรรมบางส่วน แม้แต่สัตว์ดิรัจฉานเขายังพอมีได้ อย่าว่าแต่มนุษย์จะเป็นเจ้าของศีลธรรมโดยฝ่ายเดียวเลย เราพอจะสังเกตได้ว่าสัตว์ดิรัจฉาน เขายังมีรัศมีแห่งธรรมแทรกอยู่ในใจและความประพฤติของเขาบ้าง เช่นสัตว์เลี้ยงในบ้านเรา

ผู้ที่มีศีลธรรมเป็นภาคพื้นประจำนิสัยและความประพฤติตลอดเวลา นอกจากจะเป็นผู้ให้ความอบอุ่นเป็นที่ไว้วางใจ และให้ความนิยมแก่ประชาชนตลอดกาลแล้ว ยังเป็นผู้มีความอบอุ่นในตนเอง ทั้งวันนี้ วันหน้า ชาตินี้และชาติหน้าอีกด้วย ศีลธรรมจึงเป็นคุณ--สมบัติอันจำเป็นของโลกตลอดกาล

สมาธิ

ธรรมกรรมฐานทุกบทเป็นรั้วกั้นความคะนองของใจ ใจที่ไม่มีกรรมฐานประจำและควบคุม จึงเกิดความคะนองได้ทุกวัย ทั้งเด็กเล็ก หนุ่มสาว เฒ่าแก่ ชรา คนจน คนมี คนฉลาด คนโง่ คนมีฐานะสูง ต่ำ ปานกลาง คนตาบอด หูหนวก ตาดี หูดี ง่อยเปลี้ย เสียขา พิกลพิการ และอื่น ๆ ไม่มีประมาณ ทางศาสนาธรรมเรียกว่า ผู้ยังตกอยู่ในวัยความคะนองทางใจ หมดความสง่าราศีทางใจ หาความสุขไม่ได้ อาภัพความสุขทางใจ ตายแล้วขาดทุนทั้งขึ้นทั้งล่อง เช่นเดียวกับต้นไม้ จะมีกิ่งก้านดอกผลดกหนาหรือ

ไม่ ไม่เป็นประมาณรากแก้วเสียหรือโค่นลงแล้ว ย่อมเสียความเป็นสง่าราศีและผลประโยชน์ ฉะนั้น แต่ลำต้นหรือกิ่งก้านของต้นไม้ก็ยังอาจจะมาทำประโยชน์อย่างอื่นได้บ้าง ไม่เหมือนมนุษย์ตาย

โทษแห่งความคะนองของใจ ที่ไม่มีธรรมะเป็นเครื่องรักษา จะหาจุดความสุขไม่พบตลอดกาล แม้ความสุขจะเกิดเพราะความคะนองของใจเป็นผู้แสวงหามาได้ ก็เป็นความสุขชนิดเป็นบทบาทที่จะเพิ่มความคะนองของใจ ให้มีความกล้าแข็งไปในทางที่ไม่ถูกมากกว่าจะเป็นความสุขที่พึงพอใจ

ฉะนั้น **สมาธิ** คือ **ความสงบหรือความตั้งมั่นของใจ** จึงเป็นข้าศึกต่อความ**คะนองของใจที่ไม่อยากรับ** "ยา" คือ **กรรมฐาน** ผู้ต้องการปราบปรามความคะนองของใจ ซึ่งเคยเป็นข้าศึกต่อสัตว์มาหลายกัปป์นับไม่ถ้วน จึงจำเป็นต้องฝืนใจรับ "**ยา**" คือ **กรรมฐาน** การรับยาหมายถึง **การอบรมใจของตนด้วยธรรมะ** ไม่ปล่อยตามลำพังของใจซึ่งชอบความคะนองเป็นมิตรตลอดเวลา คือน้อมธรรมเข้ามากำกับใจ ธรรมกำกับใจเรียกว่า **กรรมฐาน** มี ๔๐ ห้อง ตามจริตนิสัยของบรรดาสัตว์ไม่เหมือนกัน มี กสิณ ๑๐ อสุภ ๑๐ อนุสสติ ๑๐ พรหมวิหาร ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑ จตุธาตุววัตถาน ๑ และอรูป ๔ จะขอยกมาพอประมาณที่ใช้กันโดยมากและให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติเป็นที่พึงพอใจ คือ

อาการของกาย ๓๒ มี เกสา (ผม) โลมา (ขน) นขา (เล็บ) ทนฺตา (ฟัน) ตโจ (หนัง) ที่ท่านเรียกว่ากรรมฐาน ๕ หรือ พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ ฯลฯ หรืออานาปานสติ (ระลึกลมหายใจเข้าออก) บทใดก็ได้ ตามแต่จริตชอบ เพราะนิสัยไม่เหมือนกัน จะใช้กรรมฐานอย่างเดียวกัน ย่อมเป็นการขัดต่อจริต ไม่ได้ผลเท่าที่ควร เมื่อชอบบทใดก็ตกลงใจนำบทนั้นมาบริกรรม เช่น จะบริกรรมเกสา ก็นึกว่าเกสาซ้ำอยู่ในใจ ไม่ออกเสียงเป็นคำพูดให้ได้ยินออกมาภายนอก (**แต่ลำพังนึกเอาชนะใจไม่ได้ จะบริกรรมนำสนองสวดมนต์ เพื่อให้เสียงผูกใจไว้จะได้สงบก็ได้ ทำจนกว่าใจจะสงบได้ด้วยคำบริกรรม จึงหยุด**) พร้อมทั้งใจให้ทำความรู้สึกไว้กับผมบนศีรษะ จะบริกรรมบทใด ก็ให้ทำความรู้อยู่กับกรรมฐานบทนั้น เช่นเดียวกับบริกรรมบทเกสา ซึ่งทำความรู้อยู่ในผมบทศีรษะ ฉะนั้น

ส่วนการบริกรรมบท **พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ** บทใดๆ ให้ทำความรู้ไว้จำเพาะใจไม่เหมือนบทอื่น ๆ คือให้คำบริกรรมว่า พุทฺโธ เป็นต้น สัมพันธ์กันอยู่กับใจไปตลอดจนกว่าจะปรากฏ พุทฺโธ ในคำบริกรรมกับผู้รู้ คือ ใจเป็นอันเดียวกัน แม้ผู้จะบริกรรมบท ธมฺโม สงฺโฆ ตามจริต ก็พึงบริกรรมให้สัมพันธ์กันกับใจจนกว่าจะปรากฏ ธมฺโม หรือ สงฺโฆ เป็นอันเดียวกันกับใจ ทำนองเดียวกับบท พุทฺโธ เถิด ฯ

อนาปานสติภาวนา ถือลมหายใจเข้าหายใจออกเป็นอารมณ์ของใจ มีความรู้และสติอยู่กับลมหายใจเข้าออก เบื้องต้นการตั้งลม ควรตั้งที่ปลายจมูกหรือเพดานเพราะเป็นที่กระทบลมหายใจ พอถือเอาเป็นเครื่องหมายได้ เมื่อทำจนชำนาญและลมละเอียดเข้าไปเท่าไร จะค่อยรู้หรือเข้าใจความสัมผัสของลมเข้าไปโดยลำดับ จนปรากฏลมอยู่ที่ท่ามกลางอกหรือลิ้นปี่แห่งเดียว ทีนี้จงกำหนดลม ณ ที่นั้น ไม่ต้องกังวลออกมากำหนดหรือตามรู้ลมที่ปลายจมูกหรือเพดานอีกต่อไป การกำหนดลมจะตามด้วย พุทฺโธ เป็นคำบริกรรมกำกับลมหายใจเข้า–ออกด้วยก็ได้ เพื่อเป็นการพยุงผู้รู้ให้เด่น จะได้ปรากฏลมชัดขึ้นกับใจ เมื่อชำนาญในลมแล้ว ต่อไปทุกครั้งที่กำหนด จงกำหนดลงที่ลมหายใจ ท่ามกลางอกหรือลิ้นปี่โดยเฉพาะนั้นสำคัญอยู่ที่ตั้งสติ จงตั้งสติกับใจ ให้มีความรู้สึกในลมทุกขณะที่ลมเข้าและลมออก สั้นหรือยาว จนกว่าจะรู้ชัดในลมหายใจ มีความละเอียดเข้าไปทุกที และจนปรากฏความละเอียดของลมกับใจเป็นอันเดียวกัน ทีนี้ให้กำหนดลมอยู่จำเพาะใจ ไม่ต้องกังวลในคำบริกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะการกำหนดลมเข้าออกและสั้นยาวตลอดคำบริกรรมนั้น ๆ ก็เพื่อจะให้จิตถึงความละเอียด เมื่อถึงลมละเอียดที่สุดจิตจะปรากฏมีความสว่างไสวเยือกเย็นเป็นความสงบสุข และรู้อยู่จำเพาะใจ ไม่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ใด ๆ แม้ที่สุดกองลมก็ลดละความเกี่ยวข้อง ในขณะนั้นไม่มีความกังวล เพราะจิตวางภาระ มีความรู้จำเพาะใจดวงเดียวคือความเป็นหนึ่ง (เอกคฺคตารมณ์) นี่คือผลที่ได้รับจากการเจริญอานาปานสติกรรมฐานในกรรมฐานบทอื่นพึงทราบว่า ผู้ภาวนาจะต้องได้รับผลเช่นเดียวกับบทนี้

การบริกรรมภาวนา มีบทกรรมฐานนั้น ๆ เป็นเครื่องกำกับใจด้วยสติ จะระงับความคะนองของใจได้เป็นลำดับ จะปรากฏความสงบสุขขึ้นที่ใจ มีอารมณ์อันเดียว คือรู้

อยู่จำเพาะใจ ปราศจากความฟุ้งซ่านใด ๆ ไม่มีสิ่งมากวนใจให้เอนเอียง เป็นความสุขจำเพาะใจ ปราศจากความเสกสรรหรือปรุงแต่งใด ๆ ทั้งสิ้น เพียงเท่านี้ผู้ปฏิบัติจะเห็นความอัศจรรย์ในใจ ที่ไม่เคยประสบมาแต่กาลไหน และเป็นความสุขที่ดูดดื่มยิ่งกว่าอื่นใดที่เคยผ่านมา

อนึ่ง พึงทราบ ผู้บริกรรมบทกรรมฐานนั้น ๆ บางท่านอาจปรากฏอาการแห่งกรรมฐานที่ตนกำลังบริกรรมนั้นขึ้นที่ใจ ในขณะที่กำลังบริกรรมอยู่ก็ได้ เช่น ปรากฏผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เป็นต้น อาการใดอาการหนึ่งประจักษ์กับใจเหมือนมองเห็นด้วยตาเนื้อ เมื่อปรากฏอย่างนี้ พึงกำหนดดูอาการที่ตนเห็นนั้นให้ชัดเจนติดใจ และกำหนดให้ตั้งอยู่อย่างนั้นได้นานและติดใจเท่าไรยิ่งดี เมื่อติดใจแนบสนิทแล้วจงทำความแยบคายในใจ กำหนดส่วนที่เห็นนั้นโดยเป็นของปฏิกูลโสโครกทั้งอาการส่วนในและอาการส่วนนอกของกายโดยรอบ และแยกส่วนของกายออกเป็นส่วน ๆ หรือเป็นแผนกๆ ตามอาการนั้น ๆ โดยเป็นกองผม กองขน กองเนื้อ กองกระดูก ฯลฯ เสร็จแล้วกำหนดให้เน่าเปื่อยลงบ้าง กำหนดไฟเผาบ้าง กำหนดให้ แร้ง กา หมา กินบ้าง กำหนดให้แตกลงสู่ธาตุเดิมของเขา คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ บ้างเป็นต้น การทำอย่างนี้เพื่อความชำนาญคล่องแคล่วของใจในการเห็นกาย เพื่อความเห็นจริงในกายว่ามีอะไรอยู่ในนั้น เพื่อความบรรเทาและตัดขาดเสียได้ซึ่งความหลงกาย อันเป็นเหตุให้เกิดราคะตัณหา คือความคะนองของใจ ทำอย่างนี้ได้ชำนาญเท่าไรยิ่งดี ใจจะสงบละเอียดเข้าทุกที ข้อสำคัญ เมื่อปรากฏอาการของกายขึ้น อย่าปล่อยให้ผ่านไปโดยไม่สนใจ และอย่ากลัวอาการของกายที่ปรากฏ จงกำหนดไว้เฉพาะหน้าทันที กายนี้เมื่อภาวนาได้เห็นจนติดใจจริง ๆ จะเกิดความเบื่อหน่ายสลดสังเวชตน จนเกิดขนพองสยองเกล้าน้ำตาไหลลงทันที อนึ่ง ผู้ที่ปรากฏกายขึ้นเฉพาะหน้าในขณะภาวนา ใจจะเป็นสมาธิได้อย่างรวดเร็ว และจะทำปัญญาให้แจ้งไปพร้อม ๆ กันกับความสงบของใจที่ภาวนาเห็นกาย

ผู้ที่ไม่เห็นอาการของกาย จงทราบว่า การบริกรรมภาวนาทั้งนี้ ก็เป็นการภาวนาเพื่อจะยังจิตให้เข้าสู่ความสงบสุขเช่นเดียวกัน จึงไม่มีข้อระแวงสงสัยที่ตรงไหนว่า

จิตจะไม่หยั่งลงสู่ความสงบ และเห็นภัยด้วยปัญญาในวาระต่อไป จงทำความมั่นใจในบทภาวนา และคำบริกรรมของตนอย่าท้อถอย ผู้ดำเนินไปโดยวิธีใดพึงทราบว่า ดำเนินไปสู่จุดประสงค์เช่นเดียวกัน และจงทราบว่า บทธรรมทั้งหมดนี้ เป็นบทธรรมที่จะนำใจไปสู่สันติสุข คือ พระนิพพาน อย่าพะวักพะวนในกรรมฐานบทอื่น ๆ จะเป็นความลังเลสงสัยตัดสินใจลงไปสู่ความจริงไม่ได้ จะเป็นอุปสรรคแก่ความจริงใจตลอดกาล จงตั้งใจทำด้วยความมีสติจริง ๆ และอย่าเรียง ศีล สมาธิ ปัญญา ให้นอกไปจากใจ เพราะกิเลส คือราคะ โทสะ โมหะ เป็นต้น อยู่ที่ใจ ใครไม่ได้เรียงรายเขา เมื่อคิดไปทางผิด มันก็เกิดกิเลสขึ้นมาที่ใจดวงนั้น ไม่ได้กำหนดหรือนัดกันว่า ใครจะมาก่อนมาหลัง มันเป็นกิเลสมาทีเดียว กิเลสชนิดไหนมา มันก็ทำให้เราร้อนได้เช่นเดียวกัน เรื่องของกิเลสมันจะต้องเป็นกิเลสเรื่อยไปอย่างนี้ กิเลสตัวไหนจะมาก่อนมาหลังเป็นไม่เสียผล ทำให้เกิดความร้อนได้ทั้งนั้น วิธีการแก้กิเลสก็อย่าคอยให้ศีลไปก่อน สมาธิมาที่สอง ปัญญามาที่สาม นี่เรียกว่า ทำสมาธิเรียงแบบ เป็นอดีตอนาคตเสมอไป หาความสงบสุขไม่ได้ตลอดกาล

ปัญญาอบรมสมาธิ

ความจริงการภาวนาเพื่อให้ใจสงบ ถ้าสงบด้วยวิธีปลอบโยนโดยทางบริกรรมไม่ได้ ต้องภาวนาด้วยวิธีปราบปรามขู่เข็ญ คือค้นคิดหาเหตุผลในสิ่งที่จิตติดข้องด้วยปัญญา แล้วแต่ความแยบคายของปัญญา จะหาอุบายทรมานจิตดวงพยศ จนปรากฏใจยอมจำนน ตามปัญญาว่าเป็นความจริงอย่างนั้นแล้ว ใจจะพุ้งซ่านไปไหนไม่ได้ ต้องหยั่งเข้าสู่ความสงบเช่นเดียวกับสัตว์พาหนะตัวคะนอง ต้องฝึกฝนทรมานอย่างหนักจึงจะยอมจำนนต่อเจ้าของ ฉะนั้นในเรื่องนี้ จะขอยกอุปมาเป็นหลักเทียบเคียงเช่นต้นไม้บางประเภท ตั้งอยู่โดดเดี่ยว ไม่มีสิ่งเกี่ยวข้อง ผู้ต้องการต้นไม้นั้นก็ต้องตัดด้วยมีดหรือขวาน เมื่อขาดแล้ว ไม้ต้นนั้นก็ล้มลงสู่จุดที่หมาย แล้วนำไปได้ตามต้องการ ไม่มีความยากเย็นอะไรนัก แต่ไม้อีกประเภทไม่ตั้งอยู่โดดเดี่ยว ยังเกี่ยวข้องอยู่กับกิ่งแขนงของต้นอื่น ๆ อีกมาก ยากที่จะตัดให้ลงสู่ที่

หมายได้ ต้องใช้ปัญญาหรือสายตาตรวจดูสิ่งเกี่ยวข้องของต้นไม้นั้นโดยถี่ถ้วน แล้วจึงตัดต้นไม้นั้นให้ขาดพร้อมทั้งตัดสิ่งเกี่ยวข้องจนหมดสิ้นไป ไม่ยอมตกหรือล้มลงสู่ที่หมาย และนำไปได้ตามความต้องการฉันใด จริตนิสัยของคนเราก็ฉันนั้น

คนบางประเภท ไม่ค่อยมีสิ่งแวดล้อมเป็นภาระกดถ่วงใจมาก เพียงใช้คำบริกรรมภาวนา พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ เป็นต้น บทใดบทหนึ่งเข้าเท่านั้น ใจก็ได้รับความสงบเยือกเย็นเป็นสมาธิลงได้ กลายเป็นต้นทุนหนุนปัญญา ให้ก้าวหน้าต่อไปได้อย่างสบาย ที่เรียกว่า สมาธิอบรมปัญญา แต่คนบางประเภทมีสิ่งแวดล้อมเป็นภาวะกดถ่วงใจมาก และเป็นนิสัยชอบคิดอะไรมากอย่างนี้ จะอบรมด้วยคำบริกรรมอย่างที่กล่าวมาแล้วนั้น ไม่สามารถที่จะยังจิตให้หยั่งลงสู่ความสงบเป็นสมาธิได้ต้องใช้ปัญญาไตร่ตรองเหตุผล ตัดต้นเหตุของความฟุ้งซ่านด้วยปัญญา เมื่อปัญญาได้หว่านล้อมในสิ่งที่จิตติดข้องนั้นไว้อย่างหนาแล้ว จิตจะมีความรู้เหนือปัญญาไปไม่ได้ และจะหยั่งลงสู่ความสงบเป็นสมาธิได้ ฉะนั้นคนประเภทนี้จะต้องฝึกฝนจิตให้สมาธิได้ด้วยปัญญา ที่เรียกว่า ปัญญาอบรมสมาธิ ตามชื่อหัวเรื่องที่ให้ไว้แล้วในเบื้องต้นนั้น เมื่อสมาธิเกิดมีขึ้นด้วยอำนาจปัญญา สมาธิก็กลายเป็นทุนหนุนปัญญาให้มีกำลังก้าวหน้า สุดท้ายนี้ก็ลงรอยเดียวกันกับหลักเดิมที่ว่า **สมาธิอบรมปัญญา**

ผู้ต้องการอบรมใจให้เป็นไปเพื่อความฉลาด รู้เท่าทันกลมายาของกิเลส อย่ายึดปริยัติจนเกิดกิเลส แต่ก็อย่าปล่อยวางปริยัติจนเลยศาสดาผิดพระประสงค์ของพระพุทธเจ้าทั้งสองนัย คือในขณะที่ทำสมาธิภาวนา อย่าส่งใจไปยึดปริยัติจนกลายเป็นอดีตอนาคตไปให้ตั้งจิตลงสู่ปัจจุบัน คือเฉพาะหน้า มีธรรมที่ตนเกี่ยวข้องเป็นอารมณ์เท่านั้น เมื่อมีข้อข้องใจตัดสินใจลงไม่ได้ว่าถูกหรือผิด เวลาออกจากที่ภาวนาแล้ว จึงตรวจสอบกับปริยัติ แต่จะตรวจสอบทุกขณะไปก็ผิด เพราะจะกลายเป็นความรู้ในแบบ ไม่ใช่ความรู้เกิดจากภาวนาใช้ไม่ได้

สรุปความ ถ้าจิตสงบได้ด้วยอารมณ์สมถะ คือ คำบริกรรมบทใดก็บริกรรมบทนั้นถ้าจะสงบได้ด้วยปัญญาสกัดกั้นโดยอุบายต่าง ๆ ก็ต้องใช้ปัญญาเป็นพี่เลี้ยงเพื่อความสงบเสมอไป ผลรายได้จากการอบรมทั้งสองวิธีนี้ คือ **ความสงบและปัญญา** อันจะมีรัศมีแผ่งขึ้นจากความสงบนั้น ๆ

สมาธิ

สมาธิ ว่าโดยชื่อและอาการแห่งความสงบ มี ๓ คือ

ขณิกสมาธิ ตั้งมั่นหรือสงบชั่วคราวแล้วถอนขึ้นมา

อุปจารสมาธิ ท่านว่ารวมเฉียด ๆ นานกว่าขณิกสมาธิแล้วถอนขึ้นมา จากนี้ขอแทรกทัศนะของ "ธรรมป่า" เข้าบ้างเล็กน้อย อุปจารสมาธิ เมื่อจิตสงบลงไปแล้วไม่อยู่กับที่ ถอยออกมาเล็กน้อย แล้วตามรู้เรื่องต่าง ๆ ตามแต่เบื้องต้นเป็นนิมิตเกิดกับตนเองมากกว่าถ้าไม่รอบคอบก็ทำให้เสียได้ เพราะนิมิตที่จะเกิดขึ้นจากสมาธิประเภทนี้มีมากเอาประมาณไม่ได้ บางครั้งก็ปรากฏเป็นรูปร่างของตัวเอง นอนตายและเน่าพองอยู่ต่อหน้า เป็นผีตายและเน่าพองอยู่ต่อหน้าบ้าง เป็นซากศพเขากำลังหามผ่านมาต่อหน้าบ้างเป็นต้น ที่ปรากฏลักษณะนี้ ผู้ฉลาดก็ถือเอาเป็นอุคคนิมิตนั้น ๆ เพื่อเป็นปฏิภาคนิมิตได้ เพราะยังสมาธิให้แน่นหนาและจะยังปัญญาให้คมกล้าได้เป็นลำดับ สำหรับผู้กล้าต่อเหตุผล เพื่อจะยังประโยชน์ตนให้สำเร็จ ย่อมได้สติปัญญาจากนิมิตนั้น เสมอไป แต่ผู้ขี้ขลาดหวาดกลัวอาจจะทำใจให้เสียเพราะสมาธิประเภทนี้มีจำนวนมาก เพราะเรื่องที่น่ากลัวมีมาก เช่นปรากฏมีคน รูปร่าง สีสรร วรรณะน่ากลัว ทำท่าจะฆ่าฟันหรือจะกินเป็นอาหาร อย่างนี้เป็นต้น แต่ถ้าเป็นผู้กล้าหาญต่อเหตุการณ์แล้ว ก็ไม่มีความเสียหายอะไรเกิดขึ้น ยิ่งจะได้อุบายเพิ่มขึ้นจากนิมิตหรือสมาธิประเภทนี้เสียอีก สำหรับผู้มักกลัว ปกติก็แส่หาเรื่องกลัวอยู่แล้วยิ่งนิมิตที่น่ากลัวก็ยิ่งไปกันใหญ่ ดีไม่ดีอาจจะเป็นบ้าขึ้นในขณะนั้นก็ได้

ส่วนนิมิตนอกที่ผ่านมา จะรู้หรือไม่ว่าเป็นนิมิตนอกหรือนิมิตเกิดกับตัวนั้น ต้องผ่านนิมิตในซึ่งเกิดกับตัวไปจนชำนาญแล้วจึงสามารถรู้ได้ นิมิตนอกนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ของคนหรือสัตว์ เปรต ภูตผี เทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหมที่มาเกี่ยวข้องกับสามีในเวลานั้น เช่นเดียวกับเราสนทนากันกับแขกที่มาเยี่ยม เรื่องปรากฏขึ้นจะนานหรือไม่นั้น แล้วแต่เหตุการณ์จะยุติลงเมื่อใด บางครั้งเรื่องหนึ่งจบลงเรื่องอื่นแฝงเข้ามาต่อกันไปอีกไม่จบสิ้นลงง่าย ๆ เรียกว่า สั้นบ้างยาวบ้าง เมื่อจบลงแล้วจิตก็ถอนขึ้นมา บางครั้งก็กินเวลาหลายชั่วโมง สมาธิประเภทนี้แม้รวมนานเท่าใดก็ตามเมื่อถอนขึ้นมาแล้วก็

ไม่มีกำลังเพิ่มสมาธิให้แน่นหนา และไม่มีกำลังหนุนปัญญาได้ด้วย เหมือนคนนอนหลับแล้วฝันไป ธาตุขันธ์ย่อมไม่มีกำลังเต็มที่ ส่วนสมาธิที่รวมลงแล้วอยู่กับที่พอถอนขึ้นมาปรากฏเป็นกำลังหนุนสมาธิให้แน่นหนา เช่นเดียวกับคนนอนหลับสนิทดีไม่ฝันพอตื่นขึ้นธาตุขันธ์รู้สึกมีกำลังดีฉะนั้น สมาธิประเภทนี้ ถ้ายังไม่ชำนาญและรอบคอบด้วยปัญญา ก็ทำให้เสียคนเช่นเป็นบ้าไปได้ โดยมากนักภาวนาที่เขาเล่าลือกันว่า "**ธรรมแตก**" นั้นเป็นเพราะสมาธิประเภทนี้ แต่เมื่อรอบคอบดีแล้วก็เป็นประโยชน์เกี่ยวกับเหตุการณ์ได้ดี ส่วนอุคคหนิมิตที่ปรากฏขึ้นจากจิต ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นนั้น เป็นนิมิตที่ควรแก่การปฏิภาคในหลักภาวนาของผู้ต้องการอุบายแยบคายด้วยปัญญาโดยแท้ เพราะเป็นนิมิตที่เกี่ยวกับอริยสัจ นิมิตอันหลังต้องน้อมเข้าหาจึงจะเป็นอริยสัจได้บ้าง แต่ทั้งนิมิตเกิดกับตนและนิมิตผ่านมาจากภายนอก ถ้าเป็นคนขลาดก็อาจเสียได้เหมือนกัน สำคัญอยู่ที่ปัญญาและความกล้าหาญต่อเหตุการณ์ ผู้มีปัญญาจึงไม่ประมาทสมาธิประเภทนี้โดยถ่ายเดียวเช่น งูเป็นตัวอสรพิษ เขานำมาเลี้ยงไว้เพื่อถือเอาประโยชน์จากงูก็ยังได้ วิธีปฏิบัติในนิมิตทั้งสองซึ่งเกิดจากสมาธิประ–เภทนี้ นิมิตที่เกิดจากจิตที่เรียกว่า "**นิมิตใน**" จงทำปฏิภาคมีแบ่งแยกเป็นต้น ตามที่ได้อธิบายไว้ข้างต้นแล้ว นิมิตที่ผ่านมาอันเกี่ยวแก่คนหรือสัตว์เป็นต้น ถ้าสมาธิยังไม่ชำนาญจงงดไว้ก่อนอย่าด่วนสนใจ เมื่อสมาธิชำนาญแล้วจึงปล่อยจิตออกรู้ตามเหตุการณ์ปรากฏจะเป็นประโยชน์ที่เกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตอนาคตไม่น้อยเลย สมาธิประเภทนี้เป็นสมาธิที่แปลกมาก อย่าด่วนเพลิดเพลินและเสียใจในสมาธิประเภทนี้โดยถ่ายเดียว จงทำใจให้กล้าหาญ ขณะที่นิมิตนานาประการเกิดขึ้นจากสมาธิประเภทนี้เบื้องต้นให้น้อมลงสู่ไตรลักษณ์ขณะนิมิตปรากฏขึ้นจะไม่ทำให้เสีย

แต่พึงทราบว่า สมาธิประเภทมีนิมิตนี้ ไม่มีทุกรายไป รายที่ไม่มีก็คือเมื่อจิตสงบแล้วรวมอยู่ที่ จะรวมนานเท่าไร ก็ไม่ค่อยมีนิมิตมาปรากฏ หรือจะเรียกง่าย ๆ ก็คือรายที่ปัญญาอบรมสมาธิ แม้สงบรวมลงจะอยู่นานหรือไม่นานก็ตามก็ไม่มีนิมิตเพราะเกี่ยวกับปัญญาแฝงอยู่กับองค์สมาธินั้น ส่วนรายที่สมาธิอบรมปัญญา มักจะปรากฏนิมิตแทบทุกรายไปเพราะจิตประเภทนี้รวมลงอย่างเร็วที่สุด เหมือนคนตกบ่อตกเหวไม่คอยระวังตัว ลงรวด

เดียวก็ถึงที่พักของจิต แล้วก็ถอนออกมารู้เหตุการณ์ต่าง ๆ จึงปรากฏเป็นนิมิตขึ้นมาในขณะนั้น และก็เป็นนิสัยของจิตประเภทนั้นแทบทุกรายไป **แต่จะเป็นสมาธิประเภทใดก็ตาม ปัญญาเป็นสิ่งสำคัญประจำสมาธิประเภทนั้น ๆ** เมื่อถอนออกมาแล้ว **จงไตร่ตรองธาตุขันธ์ด้วยปัญญา** เพราะปัญญากับสมาธิเป็นธรรมคู่เคียงกันจะแยกจากกันไม่ได้ ถ้าสมาธิไม่ก้าวหน้าต้องใช้ปัญญาหนุนหลัง ขอยุติเรื่องอุปาจารสมาธิแต่เท่านี้

อัปปนาสมาธิ เป็นสมาธิที่ละเอียดและแน่นหนามั่นคง ทั้งรวมอยู่ได้นาน จะให้รวมอยู่หรือถอนขึ้นมาได้ตามต้องการ สมาธิทุกประเภทพึงทราบว่า เป็นเครื่องหนุนปัญญาได้ตามกำลังของตน คือ สมาธิอย่างหยาบ อย่างกลางและอย่างละเอียด ก็หนุนปัญญาอย่างหยาบ อย่างกลาง และอย่างละเอียดเป็นชั้น ๆ ไป แล้วแต่ผู้มีปัญญาจะนำออกมาใช้ แต่โดยมากจะเป็นสมาธิประเภทใดก็ตามปรากฏขึ้น ผู้ภาวนามักจะติด เพราะว่าเป็นความสุขในขณะที่จิตรวมลงและพักอยู่ การที่จะเรียกว่าจิตติดสมาธิ หรือติดความสงบได้นั้น ไม่เป็นปัญหาในขณะที่จิตพักรวมอยู่ จะพักอยู่นานเท่าไรก็ได้ตามขั้นของสมาธิที่สำคัญก็คือ เมื่อจิตถอนขึ้นมาแล้วยังอาลัยในความพักของจิต ทั้ง ๆ ที่ตนมีความสงบพอที่จะใช้ปัญญาได้อย่างเต็มที่แล้วแต่ยังพยายามที่จะอยู่ในความสงบไม่สนใจในปัญญาเลย อย่างนี้เรียกว่า ติดสมาธิถอนตัวไม่ขึ้น

ปัญญา

ทางที่ถูกและราบรื่นของผู้ปฏิบัติก็คือ เมื่อจิตได้รับความสงบพอเห็นทางแล้ว ต้องฝึกหัดจิตให้คิดค้นในอาการของกาย จะเป็นอาการเดียวหรือมากอาการก็ตาม ด้วยปัญญาคลี่คลายดูกายของตนเริ่มตั้งแต่ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก ม้าม หัวใจ ตับ พังผืด ไต ปอด ไส้น้อย ไส้ใหญ่ อาหารใหม่ อาหารเก่า ๆฯลฯ ที่เรียกว่า อาการ ๓๒ ของร่างกาย สิ่งเหล่านี้ ตามปกติเต็มไปด้วยของปฏิกูลน่าเกลียดตลอดเวลา ไม่มีอวัยวะส่วนใดจะสวยงามตามโมหนิยม ยังเป็นอยู่ก็ปฏิกูล ตายแล้วยิ่งเป็นมากขึ้นไม่ว่าสัตว์บุคคลหญิงชาย มีความเป็นอย่างนี้ทั้งนั้น ในโลกนี้เต็มไปด้วยของอย่างนี้ หาสิ่งที่แปลกกว่านี้ไม่มี ใครอยู่ในโลกนี้ต้องมีอย่างนี้ ต้องเห็นอย่างนี้ ความเป็น **อนิจฺจํ** ไม่เที่ยง

ก็กายอันนี้ **ทุกฺขํ** ความลำบากก็กายอันนี้ **อนตฺตา** ปฏิเสธความประสงค์ของสัตว์ทั้งหลายก็กายอันนี้ สิ่งที่ไม่สมหวังทั้งหมดก็อยู่ที่กายอันนี้ ความหลงสัตว์หลงสังขารก็หลงกายอันนี้ ความยึดถือสัตว์ถือสังขารก็ถือกายอันนี้ ความพลัดพรากจากสัตว์ และสังขารก็พลัดพรากจากกายอันนี้ ความหลงรักหลงชังก็หลงกายอันนี้ ความไม่อยากตายก็ห่วงกายอันนี้ ตายแล้วร้องไห้หากันก็เพราะกายอันนี้ ความทุกข์ทรมานแต่วันเกิดจนถึงวันตายก็เพราะกายอันนี้ ทั้งสัตว์และบุคคลวิ่งว่อนไปมาหาอยู่หากิน ไม่มีวันไม่มีคืน ก็เพราะเรื่องของกายอันเดียวนี้ มหาเหตุมหาเรื่องใหญ่โตในโลก ที่เป็นกงจักรผันมนุษย์และสัตว์ไม่มีวันลืมตาเต็มดวง ประหนึ่งไฟเผาอยู่ตลอดเวลา ก็คือเรื่องของกายเป็นเหตุ กิเลสท่วมหัวจนเอาตัวไม่รอดก็เพราะกายอันนี้ **สรุปความเรื่องในโลก คือ เรื่องเพื่อกายอันเดียวนี้ทั้งนั้น**

เมื่อพิจารณากายพร้อมทั้งเรื่องของกายให้แจ้งประจักษ์กับใจ ด้วยปัญญาอยู่อย่างนี้ไม่มีวันหยุดยั้ง กิเลสจะยกกองพลมาจากไหนใจจึงจะสงบลงไม่ได้ ปัญญาอ่านประกาศความจริงให้ฟังอยู่อย่างนี้ตลอดเวลา ใจจะฝืนความจริงจากปัญญาไปไหน เพราะกิเลสก็เกิดจากใจ ปัญญาก็เกิดจากใจ เราก็คือใจ จะแก้กิเลสด้วยปัญญาของเราจะไม่ได้อย่างไร เมื่อปัญญาเป็นไปในกายอยู่อย่างนี้ จะไม่เห็นแจ้งในกายอย่างไรเล่า ? เมื่อเห็นกายแจ้งประจักษ์ใจด้วยปัญญาอย่างนี้ ใจต้องเบื่อหน่ายในกายตน และกายคนอื่นสัตว์อื่น ต้องคลายความกำหนัดยินดีในกาย แล้วถอนอุปาทานความถือมั่นในกาย โดย **สมุจเฉทปหาน** พร้อมความรู้เท่ากายทุกส่วน ไม่หลงรักหลงชังในกายใด ๆ อีกต่อไป

การที่จิตใช้กล้อง คือ ปัญญา ท่องเที่ยวในเมือง "กายนคร" ย่อมเห็น "กาย**นคร**" ของตน และ "กาย**นคร**" ของคนและสัตว์ทั่วไปได้ชัด ตลอดจนทางสามแพร่ง คือ ไตรลักษณ์ **อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา** และทางสี่แพร่ง คือ ธาตุสี่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ทั่วทั้งตรอกของทางสายต่าง ๆ คืออาการของกายทุกส่วน พร้อมทั้งห้องน้ำ ครัวไฟ (ส่วนข้างในของร่างกาย) แห่งเมืองกายนครจัดเป็น **โลกวิทู** ความเห็นแจ้งในกายนครทั่วทั้งไตรโลกธาตุก็ได้ด้วย **ยถาภูตญาณทัสสนะ** ความเห็นตามเป็นจริงในกายทุกส่วน หมดความสงสัยในเรื่องของกายที่เรียกว่า **รูปธรรม**

ต่อไปนี้ จะอธิบายวิปัสสนาเกี่ยวกับ นามธรรม คือ **เวทนา สัญญา สังขาร** และ **วิญญาณ** นามธรรมทั้งสี่นี้เป็นส่วนหนึ่งของขันธ์ห้า แต่ละเอียดไปกว่ารูปขันธ์ คือ **กาย** ไม่สามารถมองเห็นด้วยตา แต่รู้ได้ทางใจ **เวทนา** คือสิ่งที่ต้องเสวยทางใจ สุขบ้าง ทุกข์บ้าง เฉย ๆ บ้าง **สัญญา** คือความจำ เช่น จำชื่อ จำเสียง จำวัตถุสิ่งของ จำบาลีคาถา เป็นต้น **สังขาร** คือ ความคิด ความปรุง เช่น คิดดี คิดชั่ว คิดกลาง ๆ ไม่ดี ไม่ชั่ว หรือ ปรุงอดีตอนาคต เป็นต้น และ **วิญญาณ** ความรับรู้ คือ รับรู้ รูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัสและธรรมารมณ์ ในขณะที่สิ่งเหล่านี้มากระทบ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ นามธรรมทั้งสี่นี้เป็นอาการของใจ ออกมาจากใจ รู้ได้ที่ใจ และเป็นมายาของใจด้วย ถ้าใจยังไม่รอบคอบ จึงจัดว่าเป็นเครื่องปกปิดกำบังความจริงได้ด้วยการพิจารณานามธรรมทั้งสี่ต้องพิจารณาด้วยปัญญาโดยทาง **ไตรลักษณ์** ล้วน ๆ เพราะขันธ์เหล่านี้มีไตรลักษณ์ประจำตนทุกอาการที่เคลื่อนไหว แต่วิธีพิจารณาในขันธ์ทั้งสี่นี้ ตามแต่จริตจะชอบในขันธ์ใด ไตรลักษณ์ใด หรือทั่วไปในขันธ์และไตรลักษณ์นั้น ๆ จงพิจารณาตามจริตชอบในขันธ์และไตรลักษณ์นั้น ๆ เพราะขันธ์และไตรลักษณ์หนึ่ง ๆ เป็นธรรมเกี่ยวโยงถึงกัน จะพิจารณาเพียงขันธ์หรือไตรลักษณ์เดียวก็เป็นเหตุให้ความเข้าใจหยั่งทราบไปในขันธ์ และไตรลักษณ์อื่น ๆ ได้โดยสมบูรณ์ เช่นเดียวกับพิจารณาไปพร้อม ๆ กัน เพราะขันธ์และไตรลักษณ์เหล่านี้มีอริยสัจเป็นเขตรั้วกั้นเขตแดนรับรองไว้แล้ว เช่นเดียวกับการรับประทานอาหารลงในที่แห่งเดียว ย่อมซึมซาบไปทั่วอวัยวะน้อยใหญ่ของร่างกายซึ่งเป็นส่วนใหญ่รับรองไว้แล้วฉะนั้น เพราะฉะนั้น ผู้ปฏิบัติจงตั้งสติและปัญญา ให้เข้าใกล้ชิดต่อนามธรรม คือ ขันธ์สี่นี้ ทุกขณะที่ขันธ์นั้น ๆ เคลื่อนไหว คือ ปรากฏขึ้น ตั้งอยู่และดับไป เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาประจำตน ไม่มีเวลาหยุดยั้งตามความจริงของเขาซึ่งแสดงหรือประกาศตนอยู่อย่างนี้ ไม่มีเวลาสงบแม้แต่ขณะเดียว ทั้งภายนอก ทั่วโลกธาตุประกาศเป็นเสียงเดียวกัน คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ปฏิเสธความหวังของสัตว์ พูดง่าย ๆ ก็คือ ธรรมทั้งนี้ไม่มีเจ้าของประกาศตนอยู่อย่างอิสระเสรีตลอดกาล ใครหลงไปยึดเข้า ก็พบแต่ความทุกข์ด้วยความเหี่ยวแห้งใจ ตรอมใจ หนักเข้ากินอยู่หลับนอนไม่ได้ น้ำตาไหลจนกลายเป็นแม่น้ำลำคลอง ไหลนองตลอดเวลา และตลอดอนันตกาลที่สัตว์ยังหลงข้องอยู่ นี่

ให้เห็นง่าย ๆ ขันธ์ทั้งห้า เป็นบ่อหลั่งน้ำตาของสัตว์ผู้ลุ่มหลงนั่นเอง การพิจารณาให้รู้ด้วยปัญญาชอบในขันธ์และสภาวธรรมทั้งหลาย ก็เพื่อจะประหยัดน้ำตาและตัดภพชาติให้น้อยลง หรือให้ขาดกระเด็นออกจากใจผู้เป็นเจ้าทุกข์ให้ได้รับสุขอย่างสมบูรณ์นั่นเอง

สภาวธรรมมีขันธ์เป็นต้นนี้ จะเป็นพิษสำหรับผู้ยังลุ่มหลง ส่วนผู้รู้เท่าทันขันธ์และสภาวธรรมทั้งปวงแล้ว สิ่งทั้งนี้จะสามารถทำพิษอะไรได้ และท่านยังถือเอาประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ได้เท่าที่ควร เช่นเดียวกับขวากหนามที่มีอยู่ทั่วไป ใครไม่รู้ไปโดนเข้าก็เป็นอันตราย แต่ถ้ารู้ว่าเป็นหนามแล้วนำไปทำรั้วบ้านหรือกั้นสิ่งปลูกสร้าง ก็ได้รับประโยชน์เท่าที่ควรฉะนั้น เพราะฉะนั้นผู้ปฏิบัติ จงทำความแยบคายในขันธ์และสภาวธรรมด้วยดี สิ่งทั้งนี้เกิดดับอยู่กับจิตทุกขณะ จงตามรู้ความเป็นไปของเขาด้วยปัญญาว่าอย่างไร จะรอบคอบและรู้เท่านั้นจงถือเป็นภาระสำคัญประจำอิริยาบถ อย่าได้ประมาทนอนใจ ธรรมเทศนาที่แสดงขึ้นจากขันธ์และสภาวธรรมทั่วไปในระยะนี้ จะปรากฏทางสติปัญญาไม่มีเวลาจบสิ้นและเทศน์ไม่มีจำนนทางสำนวนโวหาร ประกาศเรื่องไตรลักษณ์ประจำตลอดเวลา ทั้งกลางวัน กลางคืน ยืน เดิน นั่ง นอน ทั้งเป็นระยะที่ปัญญาของเราควรแก่การฟังแล้วเหมือนเราได้ไตร่ตรองตามธรรมเทศนาของพระธรรมกถึกอย่างสุดซึ้งนั่นเอง ขั้นนี้นักปฏิบัติจะรู้สึกว่าเพลิดเพลินเต็มที่ ในการค้นคิดตามความจริงของขันธ์และสภาวธรรมที่ประกาศความจริงประจำตนแทบไม่มีเวลาหลับนอนเพราะอำนาจความเพียรในหลักธรรมชาติไม่ขาดวรรคขาดตอนโดยทางปัญญาสืบต่อในขันธ์หรือสภาวธรรมชาติเช่นเดียวกัน ก็จะพบความจริงจากขันธ์และสภาวธรรมประจักษ์ใจขึ้นมาด้วยปัญญาว่า แม้ขันธ์ทั้งปวงและสภาวธรรมทั่วไป ตลอดไตรโลกธาตุก็เป็นธรรมชาติธรรมดาของเขาอย่างนั้น ไม่ปรากฏว่าสิ่งเหล่านี้เป็นกิเลสตัณหาตามโมหนิยมแต่อย่างใด อุปมาเป็นหลักเทียบเคียง เช่น ของกลางที่โจรลักไปก็พลอยเป็นเรื่องราวไปตามโจร แต่เมื่อเจ้าหน้าที่ได้สืบสวนสอบสวนดูถ้วนถี่จนได้พยานหลักฐานเป็นที่พอใจแล้ว ของกลางจับได้ก็ส่งคืนเจ้าของเดิม หรือเก็บไว้ในสถานที่ควรไม่มีโทษแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่ก็มิได้ติดใจในของกลาง ปัญหาเรื่องโทษก็ขึ้นอยู่กับโจร

เจ้าหน้าที่จะต้องเกี่ยวข้องกับโจรและจับตัวไปสอบสวนตามกฎหมาย เมื่อได้ความตามพยานหลักฐานถูกต้องตามกฎหมายว่าเป็นความจริงแล้ว ก็ลงโทษตามกฎหมาย และปล่อยตัวผู้ไม่มีความผิดและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องออกไปเป็นอิสระเสรีตามเดิมฉันใด เรื่องอวิชชาจิตกับสภาวธรรมทั้งหลายก็ฉันนั้น ขันธ์และสภาวธรรมทั่วทั้งไตรโลกธาตุไม่มีความผิด และเป็นกิเลสบาปธรรมแต่อย่างใด แต่พลอยเป็นเรื่องไปด้วย เพราะจิตผู้ฝังอยู่ใต้อำนาจของอวิชา ไม่รู้ตัวว่าอวิชา คือ ใคร อวิชชากับจิตจึงกลมกลืนเป็นอันเดียวกัน เป็นจิตหลงไปทั้งดวง เที่ยวก่อเรื่องรัก เรื่องชัง ฝังไว้ตามธาตุขันธ์ คือ ตามรูป เสียง กลิ่น รส เครื่องสัมผัส ตาม ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ และฝังรัก ฝังชังไว้ตาม รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ตลอดไตรโลกธาตุ เป็นสภาวะที่ถูกจับจองและรักชังยึดถือจากใจดวงลุ่มหลงนี้ทั้งสิ้น เพราะอำนาจความจับจองยึดถือเป็นเหตุ ใจอวิชชาดวงนี้จึงเที่ยวเกิด แก่ เจ็บ ตาย หมุนเวียนไปได้ทุกกำเนิด ไม่ว่าสูง ต่ำ ดี ชั่ว ในภพทั้งสามนี้ แม้จะแยกกำเนิดของสัตว์ ที่ต่างกันในภพนั้น ๆ ไว้มากเท่าไร ใจอวิชชาดวงนี้สามารถจะไปถือเอากำเนิดในภพนั้น ๆ ได้ตามแต่ปัจจัยเครื่องหนุนของจิตดวงนี้ มีกำลังมากน้อย และดีชั่วเท่าไร ใจดวงนี้ต้องไปเกิดได้ตามโอกาสที่จะอำนวยตามสภาวะทั้งหลายที่ใจดวงนี้มีความเกี่ยวข้อง จึงกลายเป็นเรื่องผิดจากความจริงของตนไปโดยลำดับ เพราะอำนาจอวิชชาอันเดียวเท่านั้น จึงก่อเหตุร้ายป้ายสีไปทั่วไตรโลกธาตุให้แปรสภาพ คือธาตุล้วน ๆ ของเดิมไป เป็นสัตว์ เป็นบุคคล และเป็นความ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ตามโมหะ (**อวิชชา**) นิยมเมื่อทราบชัดด้วยปัญญาว่า ขันธ์ห้าและสภาวธรรมทั้งหลาย ไม่ใช่ตัวเรื่องและตัวก่อเรื่อง เป็นแต่พลอยมีเรื่อง เพราะอวิชชาเป็นผู้เรืองอำนาจบันดาลให้สภาวะทั้งหลายเป็นไปได้ตามอย่างนี้แล้ว ปัญญาจึงตามค้นลงที่ต้นตอ คือ จิตดวงรู้ อันเป็นบ่อเกิดของเรื่องทั้งหลายอย่างไม่หยุดยั้งตลอดอิริยาบถ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน โดยความไม่วางใจในความรู้อันนี้ เมื่อสติปัญญาที่ได้ฝึกซ้อมเป็นเวลานานจนมีความสามารถเต็มที่ ได้แผ่วงล้อมและฟาดฟันเข้าไปตรงจุดใหญ่ คือผู้รู้ที่เต็มไปด้วยอวิชชาอย่างไม่รีรอ ต่อยุทธกันทางปัญญาเมื่ออวิชชาทนต่อดาบเพชร คือสติปัญญาไม่ไหวก็ทลายลงจากจิตที่เป็นแท่นบัลลังก์

อันประเสริฐของอวิชชามาแต่กาลไหน ๆ เมื่ออวิชชาได้ถูกทำลายตายลงไปแล้วอำนาจ "**มรรคญาณ**" ซึ่งเป็นอาวุธทันสมัย **เพียง**ขณะเดียวเท่านั้น ความจริงทั้งหลาย ที่ได้ถูกอวิชชากดขี่บังคับเอาไว้นานเป็นแสนกัปป์นับไม่ถ้วน ก็ได้ถูกเปิดเผยขึ้นมาเป็นของกลาง คือเป็นความจริงล้วน ๆ ทั้งสิ้น ธรรมที่ไม่เคยรู้ ได้ปรากฏขึ้นมาในวาระสุดท้าย "**ยถาภูตญาณ–ทัสสนะ**" **เป็นความจริงในสภาวธรรมทั้งหลายอย่างเปิดเผย ไม่มีอะไรปิดบังแม้แต่น้อย** เมื่ออวิชชาเจ้าผู้ปกครองนครวัฏฏะตายไปแล้วด้วยอาวุธคือ **ปัญญาญาณ** พระนิพพานจะทนต่อความเปิดเผยของผู้ทำจริง รู้จริง เห็นจริงไปไม่ได้ แม้สภาวธรรมทั้งหลาย นับแต่ขันธ์ห้า อายตนะภายใน ภายนอก ทั่วทั้งไตรโลกธาตุ ก็ได้เป็นธรรมเปิดเผยตามความจริงของตน จึงไม่ปรากฏว่าจะมีอะไรที่เป็นข้าศึกแก่ใจต่อไปอีก นอกจากจะปฏิบัติขันธ์ห้า พอให้ถึงกาลอันควรอยู่ควรไปของเขาเท่านั้น ก็ไม่เห็นมีอะไร เรื่องทั้งหมดก็มีอวิชชา คือความรู้โกหกอันเดียวเท่านั้น เที่ยวรังแกและกีดขวางต่อสภาวะให้เปลี่ยนไปจากความจริงของตน **อวิชชาดับอันเดียวเท่านั้น** โลก คือ สภาวะทั่ว ๆ ไปก็กลายเป็นปกติธรรมดา ไม่มีใครจะไปตำหนิติชมให้เขาเป็นอย่างไรอีกแล้ว เช่นเดียวกับมหาโจรผู้ลือนาม ได้ถูกเจ้าหน้าที่ฆ่าตายแล้ว ชาวเมืองพากันอยู่สบายหายความระวังภัยจากโจรฉะนั้น **ใจทรงยถาภูตญาณทัสสนะ** คือความรู้เห็นตามเป็นจริงในสภาวธรรมทั้งหลายอย่างสมบูรณ์ และเป็นความรู้ที่สม่ำเสมอไม่ลำเอียงตลอดกาล **นับแต่วันอวิชชาได้ขาดกระเด็นไปจากใจแล้ว ใจย่อมมีอิสระเสรีในการนึกคิดไตร่ตรอง รู้เห็นในสภาวธรรมที่เกี่ยวกับใจได้อย่างสมบูรณ์ ตา หู จมูก ฯลฯ และ รูป เสียง กลิ่น รส ฯลฯ ก็กลายเป็นอิสระเสรีในสภาพของเขาไปตาม ๆ กัน ไม่ถูกกดขี่บังคับ หรือ ส่งเสริมใด ๆ จากใจอีกเช่นที่เคยเป็นมา ทั้งนี้เนื่องจากใจเป็นธรรม มีความเสมอภาค และให้ความเสมอภาคแก่สิ่งทั้งปวง จึงหมดศัตรูต่อกันเพียงเท่านี้**

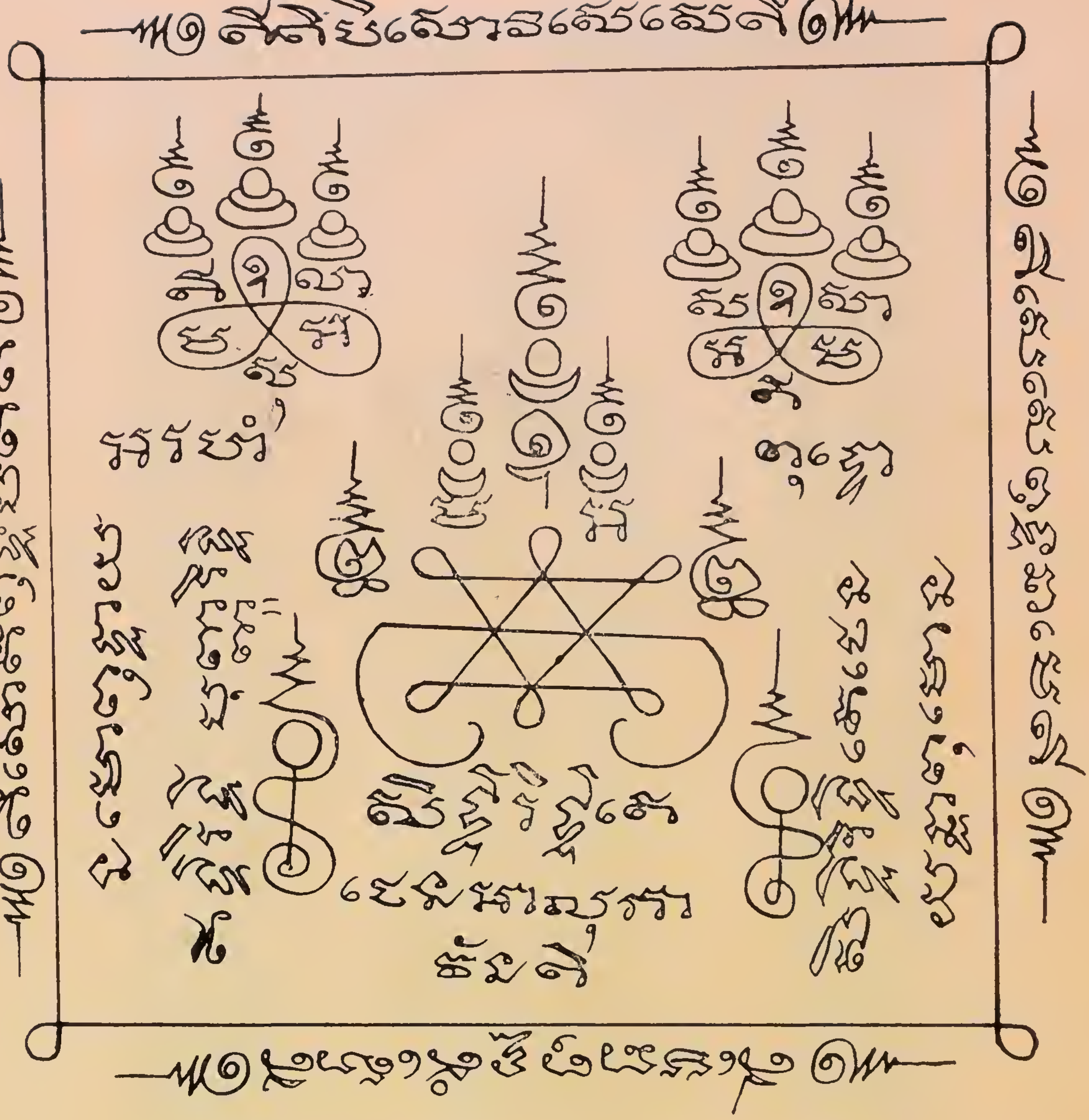
เป็นอันว่าจิตกับสภาวธรรมทั้งหลายในไตรโลกธาตุ ได้ประกาศสันติความสงบต่อกันลงในสัจจะความจริงด้วยกันอย่างสมบูรณ์ ภาระของจิตและเรื่องวิปัสสนาของนามธรรมที่เกี่ยวกับจิต จึงขอยุติเพียงเท่านี้

ฉะนั้น จึงขออภัยโทษเผดียงท่านนักปฏิบัติทั้งหลาย เพื่อกำจัดกิเลสด้วยธรรมของพระพุทธเจ้า จงเห็นธรรมในคัมภีร์ชี้ตรงเข้ามาหากิเลสและธรรมในตัวของเรา โดยไปซุ่มซ่อนอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง ผู้ใดมี โอปนยิกธรรมประจำใจ ผู้นั้นจะเอาตัวรอดได้ เพราะศาสนธรรมสอนผู้ฟังให้เป็น **โอปนยิโก** คือน้อมเข้ามาสู่ตัวทั้งนั้น และอย่าพึงเห็นว่าศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นอดีต อนาคต โดยไปอยู่กับคนที่ล่วงลับไปแล้ว และอยู่กับคนที่ยังไม่เกิด จงทราบว่า พระพุทธเจ้าไม่ได้สอนคนตายแล้ว และไม่สอนคนที่ยังไม่เกิด จงเห็นว่าพระองค์สอนคนเป็น คือ ยังมีชีวิตอยู่ เช่น พวกเราทั้งหลายสมกับพระพุทธศาสนาเป็นปัจจุบันทันสมัยตลอดกาล

ขอความสวัสดีมงคล จงมีแด่ท่านผู้อ่านผู้ฟังทั้งหลายโดยทั่วหน้ากันเถิด ฯ

พระวิสุทธาจารเถร
(หลวงพ่อเทียม สิริปัญโญ)
วัดกษัตราธิราชวรวิหาร ต.บ้านป้อม
อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา
ชาตะ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๔๗
ละขันธ์ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๒๒

ยันต์อิทธิฤทธิ์บุญญฤทธิ์

พระคาถาบูชายันต์ : อิติปิ่โสวิเสเสอิ อิเสเสพุทธนาเมอิ
อิเมนาพุทธตังโสอิ อิโสตังพุทธปิ่ติอิ
มะอะอุ อิสวาสุ อะระหัง พุทโธ นโมพุทธายะ
อิทธิฤทธิ ปุญญฤทธิ สิทธิฤทธิเตเชนะ อานุภาวันติ ฯ

วิธีอาราธนาพระกรรมฐานทางประมวล

บทนำ

คำว่า "กรรมฐาน" นี้ เป็นคำชินปากชินใจชาวพุทธเรามานาน เมื่อถือเอาใจความก็แปลว่า "ที่ตั้งแห่งการงาน" แต่งานในที่นี้ เป็นงานสำคัญ และหมายถึงงานรื้อภพรื้อชาติ รื้อกิเลสตัณหา รื้อถอนอวิชชาทั้งมวลออกจากใจ ไกลทุกข์ คือความเกิด แก่ เจ็บ ตาย อันเป็นสะพานเกี่ยวโยงของวัฏฏานที่สัตว์โลกข้ามพ้นได้โดยยาก มากกว่าจะมีความหมายไปทางอื่นแบบงานของโลกที่ทำกัน ส่วนผลที่พึงได้รับ แม้ยังไม่ถึงจุดหมายปลายทาง ก็ทำให้ผู้บำเพ็ญมีความสุขในปัจจุบันและภพชาติต่อไป กรรมฐานอันเป็นอารมณ์ของจิตนั้นมีมาก ท่านกล่าวไว้ถึง ๔๐ ประการ ซึ่งมีในตำราสมบูรณ์อยู่แล้ว ผู้ประสงค์อยากทราบกรรมฐานใดก็ค้นหาดูได้โดยสะดวก ธรรมกำกับใจ เรียกว่ากรรมฐาน มี ๔๐ อาการ มีไว้ให้เลือกตามจริตนิสสัยของผู้ปฏิบัติต่าง ๆ กันดังนี้ คือ อนุสสติ ๑๐ อสุภ ๑๐ พรหมวิหาร ๔ อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑ จตุธาตุววัตถาน ๑ และอรุปฌาณ ๔ ซึ่งจะยกหัวข้อและแยกออกให้เห็นพอเป็นสังเขป ดังนี้

อนุสสติ ๑๐

๑. พุทฺธานุสฺสติ	ระลึกถึงคุณพระพุทธเจ้า
๒. ธมฺมานุสฺสติ	ระลึกถึงคุณพระธรรม
๓. สงฺฆานุสฺสติ	ระลึกถึงคุณพระสงฆ์
๔. สีลานุสฺสติ	ระลึกถึงศีล
๕. จาคานุสฺสติ	ระลึกถึงการบริจาค
๖. เทวตานุสฺสติ	ระลึกถึงเทวดา
๗. มรณสฺสติ	ระลึกถึงความตาย
๘. กายคตาสติ	ระลึกถึงกายตนเอง
๙. อานาปานสฺสติ	ระลึกถึงลมหายใจเข้าออก
๑๐. อุปสมานุสฺสติ	ระลึกถึงคุณของพระนิพพานว่า เป็นความสุขอย่างยิ่ง ไม่มีสิ่งใดจะยิ่งไปกว่าสบายเลิศ ไม่มีการเกิด แก่ เจ็บ ตาย

อสุภ ๑๐

๑.	อุทธุมาตกะ	คือ ทรากศพที่เน่าพองขึ้น (กำลังขึ้นอืดเบ่งตัวหน้าตาโปนออก)
๒.	วินีลกะ	ทรากศพที่มีสีต่าง ๆ เจือกัน (เขียวเหลือง แดง เลือดเน่า)
๓.	วิปุพฺพกะ	ทรากศพที่มีหนองไหล (หนองเจือน้ำเหลือง) กำลังไหลซึมซาบออกตามทวารต่าง ๆ
๔.	วิฉิทฺทกะ	ทรากศพที่ขาดเป็นท่อนเป็นชิ้น (หลุดออกกระจายออกไปคนละแห่งหน กลิ่นเหม็นฟุ้ง)
๕.	วิกขายิตฺตกะ	ทรากศพอันสัตว์ทั้งปวงมีสุนัขเป็นต้น กำลังกัดกินหรือแร้งจิก อีกากำลังแย่งดึงกันไปคนละแห่งหน
๖.	วิกฺขิตฺตกะ	ทรากศพอันทิ้งไว้เรี่ยรายกระจัดกระจาย (ศพไม่มีญาติเขานำไปทิ้งไว้นอนคว่ำนอนหงาย กระดูกเก่า ๆ ใหม่ ๆ กระจายกันอยู่เกลื่อนกล่น)
๗.	หตวิกฺขิตฺตกะ	ทรากศพบุคคลผู้ก่อเวรแล้วมีมนุษย์สับฟันด้วยเครื่องศาสตราต่าง ๆ เป็นรอยมีดขีดเป็นทางไปตามตัว สั้น ๆ ยาว ๆ แผลลึก ๆ ตื้น ๆ ยาว ๆ หั่นเกือบจะขาดออกก็มี
๘.	โลหิตกะ	ทรากศพที่แปดเปื้อนด้วยเลือดเอิบอาบ (มีเลือดติดอาบอยู่ตามทั่วตัว เหมือนคนชำแหละแร่เนื้อ มือเต็มไปด้วยเลือดมีกลิ่นคาว)
๙.	ปุฬุวกะ	ทรากศพที่เต็มไปด้วยหมู่หนอนกำลังกิน (มีหนอนสีขาว สีดำ สีเหลือง ตัวสั้น ๆ ยาว ๆ กำลังจุกเต็มช่อง หู ตา ปาก หยุม ๆ หยิม ๆ เต็มส่วนของร่างกาย ประหนึ่งเหมือนรังแหที่ขาดเป็นช่อง)
๑๐.	อัฏฐิกะ	ทรากศพเหลือแต่ร่างกระดูก (มีกระดูกหลุดจากกันแล้วบ้าง ยังบ้าง กระจายไปไกลกัน ใกล้ ๆ กัน ปรากฏเป็นข้อ ๆ ท่อน ๆ สีขาว สีเหลืองเรื่อ ๆ สีต่าง ๆ ทิ้งเกลื่อนกลาดทั่วไป)

กสิณ ๑๐

๑.	**ปฐวีกสิณ**	เพ่งธาตุดิน
๒.	**อาโปกสิณ**	เพ่งธาตุน้ำ
๓.	**เตโชกสิณ**	เพ่งธาตุไฟ
๔.	**วาโยกสิณ**	เพ่งธาตุลม
๕.	**โอทาตกสิณ**	เพ่งสีขาว
๖.	**ปีตกสิณ**	เพ่งสีเหลือง
๗.	**โลหิตกสิณ**	เพ่งสีแดง
๘.	**นีลกสิณ**	เพ่งสีเขียว
๙.	**อากาสกสิณ**	เพ่งอากาศช่องว่าง
๑๐.	**อาโลกกสิณ**	เพ่งแสงสว่าง (อาโลกะ)

พรหมวิหาร ๔

๑. **เมตฺตา** ความสนิทสนมรักใคร่ปรารถนาดีโดยธรรม

๒. **กรุณา** ความเอ็นดูสงสารเวทนา ปรารถนาจะหาทางช่วยเหลือ

๓. **มุทิตา** เมื่อสำเร็จในการช่วยเหลือแล้วนั้น พลอยยินดีในความดีของเขาและของเราที่ทำได้

๔. **อุเปกฺขา** สิ่งที่ทำได้แล้วนั้นวิบัติไป ทำใจเป็นกลางวางเฉย ไม่ดีใจไม่เสียใจในอารมณ์ต่าง ๆ จิตเข้าไปอยู่ที่ว่างคือองค์ฌาน ตั้งอยู่ในสมถกัมมัฏฐาน ละวิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เสียได้ ใจตั้งในเอกัคตา ความเป็นหนึ่ง อุเบกขาความวางเฉยต่ออารมณ์ทั้งปวง

อรูปญาณ ๔

๑. **อากาสานัญจายตนะ**	เพ่งอากาศช่องว่างเป็นอารมณ์
๒. **วิญญานัญจายตนะ**	เพ่งความรู้เป็นอารมณ์ ไม่มีรู้ใด ๆ เป็นนิมิต
๓. **อากิญจัญญายตนะ**	เพ่งวิญญาณที่ละเอียด หรือหรี่ลงรู้สึกอยู่เฉพาะวิญญาณอย่างเดียว ความรู้สึกที่ตั้งอยู่นั้นไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มีอะไร ๆ ปรากฏขึ้นและดับไป เกือบจะเข้าใจว่าเป็นนิพพาน
๔. **เนวสัญญานาสัญญายตนะ**	เพ่งความรู้สึกอันหนึ่งที่เกิดขึ้นในจิต จะว่ารู้ก็ไม่ใช่ จะว่าไม่รู้ก็ไม่ใช่ คือรู้อยู่แต่ไม่ต้องใช้ความคิด ไม่ได้เอาความรู้ไปจดจ่อในสิ่งที่รู้

อรูปฌานทั้ง 4 นี้ เป็นที่พักของจิตเพียงเท่านั้น เพราะมีอาการเข้าไปตั้งอยู่และถอยออก ย่อมมีสภาพไม่เสมอกัน ฉะนั้น จึงไม่ควรอยู่เพียงอรูปฌาน ต้องใช้อนุโลมปฏิโลมหลาย ๆ ครั้ง จึงจะทราบได้ว่าเป็นชั้นสมถะ

ธาตุววัตถาน ๑

คือพิจารณาทุกส่วนของร่างกาย สักแต่ว่าเป็นธาตุเพียงเท่านั้น คือธาตุ ๔ มีดิน น้ำ ลม ไฟ

อาหาเรปฏิกูลสัญญา ๑

พิจารณาอาหาร ให้เป็นปฏิกูลของโสโครก ปฏิกูลโดยที่เกิดที่อยู่ปฏิกูลโดยอาการปรุงแต่งขึ้น ปฏิกูลโดยสมส่วน เช่น กำลังเคี้ยวอยู่ ปฏิกูลโดยสิ่งที่อยู่เช่นในกะเพาะหรือลำไส้ และตลอดไปจนถึงถูกขับถ่ายออกจากร่างกาย

ท่านผู้ใดมีจิตศรัทธา จะปฏิบัติสมถวิปัสสนากรรมฐานแบบที่ครูโบราณาจารย์ได้กำหนดพิกัดมาตรฐานไว้ในอามิสบูชา ซึ่งเทียบได้เช่นเดียวกับการไหว้ครูเป็นการน้อมนำจิตใจให้มีปีติยินดีเข้าสู่ปฏิบัติบูชาต่อไป พึงจัดเครื่องสักการะบูชาไว้ดังต่อไปนี้.—

เครื่องสักการบูชา

๑. เย็บกระทงใบตอง ๑๔ กระทง หรือจะใช้จานเชิงก็ได้

๒. ข้าวตอก และดอกมะลิ ประมาณพอสมควรใส่ทุกกระทง

๓. เทียนไชย ๑ เล่ม ปักไหว้กลางโตกหรือถาด

๔. ธูปและเทียนบริวารอย่างละ ๑๔ เล่ม / ดอก ปักกลางโตก หรือถาด

๕. โตก หรือถาด สำหรับใส่กระทงในข้อ (๑) ๑ ใบ

๖. ดอกไม้ธูปเทียนสำหรับบูชาพระรัตนตรัย และธูปเทียนแพถวายบูชาอาจารย์

หมายเหตุ จำนวนเลข ๑๔ นั้น มีความหมายดังนี้.—

— คุณพระรัตนตรัย	๓	คือ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์	สมถกรรมฐาน
— พรหมวิหาร	๔	ได้แก่ เมตฺตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา	
— ธาตุ	๔	ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ	
— พระไตรลักษณ์	๓	ได้แก่ อนิจฺจํ ทุกฺขํ อนตฺตา	— วิปัสสนากรรมฐาน

เตรียมตัว

— ผู้เข้าทำพิธีสมาทานพระกรรมฐาน พึงอาบน้ำชำระร่างกายให้สะอาด

— แต่งกายให้เรียบร้อยเป็นปริมณฑล ควรจะนุ่งขาวห่มขาว

— อาราธนานิมนต์พระอาจารย์ผู้สอนพระกรรมฐาน หรือพระอุปัชฌายาจารย์พร้อมพระเถระทรงคุณธรรม ๑ องค์ กับพระภิกษุสงฆ์อีก ๔ องค์เข้าไปในอุโบสถ บูชาดอกไม้ธูปเทียนแด่พระรัตนตรัย ถวายธูปเทียนแพแด่พระคุณเจ้าผู้เป็นประธาน

— กล่าวคำอาราธนาศีล ๕ หรือศีล ๘ และรับสมาทาน ต่อจากนั้นจึงเริ่มพิธี

พิธีการ

จุดเทียนชัย เทียน และธูปในโตกที่จัดเตรียมไว้ทั้งหมด อธิษฐานจิต และนำไปถวายประเคนแด่พระอาจารย์ผู้เป็นประธาน

กล่าวคำเชิญชุมนุมเทวดา

ผริตฺวาน เมตฺตํ สเมตฺตา ภทนฺตา

อวิกฺขิตฺตจิตฺตา ปริตฺตํ ภณนฺตุ

สคฺเค กาเม จ รูเป คิริสิขรตเฏ จนฺตลิกฺเข วิมาเน
ทีเป รฏฺเฐ จ คาเม ตรุวนคหเน เคหวตฺถุมฺหิ เขตฺเต
ภุมฺมา จายนฺตุ เทวา ชลถลวิสเม ยกฺขคนฺธพฺพนาคา
ติฏฺฐนฺตา สนฺติเก ยํ มุนิวรวจนํ สาธโว เม สุณนฺตุ ฯ
ธมฺมสฺสวนกาโล อยมฺภทนฺตา ธมฺมสฺสวนกาโล อยมฺภทนฺตา
ธมฺมสฺสวนกาโล อยมฺภทนฺตา ฯ

นมัสการพระรัตนตรัย

อรหํ สมฺมา สมฺพุทฺโธ ภควา พุทฺธํ ภควนฺตํ อภิวาเทมิ (กราบ)
สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม ธมฺมํ นมสฺสามิ (กราบ)
สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ สงฺฆํ นมามิ (กราบ)
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (ว่า ๓ จบ)
พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ, สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ,
ทุติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ทุติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ,
ทุติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ.
ตติยมฺปิ พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ, ตติยมฺปิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ,
ตติยมฺปิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ

ขอขมาโทษพระรัตนตรัย

อุกาส ทวฺวตฺตเยน กตํ สพฺพํ อปราธํ ขมถ เม ภนฺเต ฯ

อุกาส อจฺจโย โน ภนฺเต อชฺฌคมา ยถาพาเล ยถามุฬฺเห ยถาอกุสเล เย มยํ อกริมฺหา สงฺวเรยฺยามิ พุทฺโธ เม นาโถ ธมฺโม เม นาโถ สงฺโฆ เม นาโถ สมถกมฺมฏฺฐาโน เม นาโถ อาจาริโย เม นาโถ ทสปารมิโย เม นาโถ.

คำแปล

อุกาสะ ดังข้าพระพุทธเจ้าจะแจ้ง ขอสำแดงโดยเคารพ ไหว้นอบนบพระคุณอันดุลย์ล้ำเลิศยิ่งประเสริฐทั้งหลายอันงดงามเป็นที่สุด คือคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ซ้ำพระโกณฑัญญะ พระองค์นั้นเป็นเจ้าของ พระกัมมัฏฐานสองสิ่งสาระ พระอาจารย์ผู้บอกธรรม ภนฺเต นี้เป็นคำแก่นสาร ข้าแต่พระอาจารย์ผู้เป็นเจ้า อจฺจโย โทษก่อนเก่าที่หยาบช้า โน แห่งตูข้าน้อยนี้ อชฺฌคมา มีมาถึงเพียงไร มยํ ข้าพเจ้าทั้งหลายได้ก่อกรรม อกริมฺหา ได้กระทำผิดไว้ เย อจฺจเย ซึ่งโทษทั้งหลายใด ยถาพา เล ควรได้แก่พาละโวเว ยถามุฬฺเห ควรได้แก่คนหลง ยถาอกุสเล ให้จำนงกระทำบาปลามกแก่อกุศล เพราะเป็นด้วยอะไร เวมฺภนฺเต ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า ตุมฺเห พระคุณทั้งหลายเล่าอย่าพึงละ ปฏิคณฺหถ จงช่วยรับรองป้องกัน เต อจฺจเย ซึ่งโทษทั้งหลายเหล่านั้น ดั่งว่ามานี้ไซร้ สํวเรยฺยามิ ข้าจะพึงดำริสำรวมกายและวาจาทั้งจิตต์ตริเตรียม อายตึ ในอนาคตกาลให้เท่าเทียมท่านที่ดี สรรพ-คุณทั้งหลายนี้จงคุ้มครองช่วยปกป้องเป็นที่พึ่ง ข้าค่อยจึงจำเริญญาณ พอพระกัมมิฏฐานจงมาเกิดแก่ข้าเถิดจงหมด ปรากฏในมโนทวาร จักษุสารทวารใน กายวาจาใจจงทุกประการ ข้าขออาราธนาพระกัมมัฏฐานจงมาบังเกิด ให้สำเร็จความปรารถนา แก่ข้าพเจ้านี้ เทอญ ฯ

(2) โย โทโส โมหจิตฺเตน พุทฺธสฺมึ ปาปกโต มยา ขมถ เม กตํ โทสํ สพฺพปาปํ วินสฺสตุ

โย โทโส โมหจิตฺเตน ธมฺมสฺมึ ปาปกโต มยา ขมถ เม กตํ โทสํ สพฺพปาปํ วินสฺสตุ

โย โทโส โมหจิตฺเตน สงฺฆสฺมึ ปาปกโต มยา ขมถ เม กตํ โทสํ สพฺพปาปํ วินสฺสตุ

พุทฺธํ ชีวิตํ ยาว นิพฺพานํ สรณํ คจฺฉามิ (กราบ)

ธมฺมํ ชีวิตํ ยาว นิพฺพานํ สรณํ คจฺฉามิ (กราบ)

สงฺฆํ ชีวิตํ ยาว นิพฺพานํ สรณํ คจฺฉามิ (กราบ)

บูชาพระรัตนตรัย

พุทธปูชา มหาเตชวนฺโต ข้าพเจ้าขอถวายบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้มีเดช–ศักดานุภาพอันยิ่งใหญ่ ล่วงเสียซึ่งอำนาจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอถวายบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น เพราะเหตุนั้น การบูชา (พระพุทธเจ้า) จึงเป็นเหตุนำมาซึ่งอานุภาพอันยิ่งใหญ่

พุทฺธํ ชีวิตํ ยาว นิพพานํ สรณํ คจฺฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทธเจ้าว่า เป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึกของข้าพเจ้าตลอดไป จนกว่าจะบรรลุได้อาสวักขยญาณนั้นเทอญ.

ธมฺมปูชา มหปฺปุญฺโญ ข้าพเจ้าขอถวายบูชาพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมา–สัมพุทธเจ้า อันเป็นบ่อเกิดซึ่งสติปัญญาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอถวายบูชาพระธรรมเหล่านั้น เพราะเหตุนั้นการบูชา (พระธรรม) จึงเป็นเหตุนำมาซึ่งสติปัญญาอันยิ่งใหญ่

ธมฺมํ ชีวิตํ ยาว นิพฺพานํ สรณํ คจฺฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรมเจ้าว่า เป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึกของข้าพเจ้าตลอดไปจนกว่าจะบรรลุได้อาสวักขยญาณ นั้นเทอญ

สงฺฆปูชา มหาโภคาวโห ข้าพเจ้าขอบูชาพระสงฆ์สาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ปฏิชอบแล้วด้วย กาย วาจา ใจ และเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งทรัพย์ทั้งหลายมีอริยทรัพย์ เป็นต้น เพราะเหตุนั้น การบูชา (พระสงฆ์) จึงเป็นเหตุนำมาซึ่งโภคทรัพย์สมบัติอันยิ่งใหญ่

สงฺฆํ ชีวิตํ ยาว นิพฺพานํ สรณํ คจฺฉามิ ข้าพเจ้าขอถึงพระสังฆเจ้าเป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึกของข้าพเจ้าตลอดไปจนกว่าจะบรรลุได้อาสวักขยญาณ นั้นเทอญ ฯ

ทำวัตรพระ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส (3 จบ)

อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ, วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน สุคโต โลกวิทู, อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา, เทวมนุสฺสานํ พุทฺโธ ภควาติ.

เย จ พุทฺธา อตีตา จ, เย จ พุทฺธา อนาคตา,
ปจฺจุปฺปนฺนา จ เย พุทฺธา, อหํ วนฺทามิ สพฺพทา.
พุทฺธานาหสฺมิทาโสว. พุทฺธา เม สามิกสฺสรา.
พุทฺธานญฺจ สิเร ปาทา, มยฺหํ ติฏฺฐนฺตุ สพฺพทา ฯ
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ พุทฺโธ เม สรณํ วรํ.
เอเตน สจฺจวชฺเชน, โหตุ เม ชยมงฺคลํ ฯ
อุตฺตมงฺเคน วนฺเทหํ, ปาทปํสุํ วรุตฺตมํ.
พุทฺเธ โย ขลิโต โทโส, พุทฺโธ ขมตุ ตํ มมํ ฯ

(กราบแล้วหมอบลงว่า)

ข้าพเจ้าขอยึดหนึ่งเอาซึ่งพระพุทธเจ้า พระคุณพระพุทธเจ้าในอดีตอนาคตปัจจุบัน จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้าตราบเท่าเข้าสู่พระนิพพาน แลข้าจะขอเป็นข้าแห่งพระพุทธเจ้า ขอพระพุทธเจ้าจงมาเป็นเจ้าเป็นใหญ่แก่ข้า ขอพระบาทบาทาของพระพุทธเจ้า จงมาประดิษฐาน อยู่เหนือเกล้าแห่งข้าสิ้นกาลทุกเมื่อ ข้าไหว้ละอองธุลีพระบาททั้งพระลายลักษณ์สุริฉาย มงคลทั้งหลายจงมาบังเกิดมีแก่ข้าด้วยคำสัจนี้เถิด อนึ่ง โทษอันใดข้าได้ประมาทพลาดพลั้งไว้ ในพระพุทธเจ้าอันเป็นอดีตอนาคตปัจจุบัน ขอพระพุทธเจ้าขอมาอดโทษทั้งปวงนั้นให้แก่ข้าพระพุทธเจ้านี้เถิด ฯ (กราบ)

ธมฺมํ ชีวิตํ ยาวนิพฺพานํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ

สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม สนฺทิฏฺฐิโก อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ ฯ

เย จ ธมฺมา อตีตา จ, เย จ ธมฺมา อนาคตา.
ปจฺจุปฺปนฺนา จ เย ธมฺมา, อหํ วนฺทามิ สพฺพทา ฯ
ธมฺมานาหสฺมิทาโสว, ธมฺมา เม สามิกิสฺสรา.
สพฺเพ ธมฺมาปิ ติฏฺฐนฺตุ, มมํ สิเรว สพฺพทา ฯ
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ, ธมฺโม เม สรณํ วรํ.
เอเตน สจฺจวชฺเชน, โหตุ เม ชยมงฺคลํ ฯ
อุตฺตมงฺเคน วนฺเทหํ, ธมฺมญฺจ ทุวิธํ วรํ.
ธมฺเม โย ขลีโต โทโส, ธมฺโม ขมตุ ตํ มมํ ฯ

(กราบแล้วหมอบลงว่า)

ข้าจะขอยึดหน่วงเอาซึ่งพระปริยัติธรรมเจ้า แลพระนวโลกุตรธรรมเจ้า และคุณพระเจ้าในอดีตอนาคตปัจจุบัน จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้าตราบเท่าเข้าสู่พระนิพพาน แลข้าจะขอนมัสการกราบไหว้พระธรรมเจ้าทั้งมวล อันเป็นอดีตอนาคตปัจจุบันสิ้นกาลทุกเมื่อ และข้าจะขอเป็นข้าแห่งพระธรรมเจ้า ขอพระธรรมเจ้าทั้งมวลนั้นจงมาเป็นเจ้าใหญ่แก่ข้า ข้าขออาราธนาพระธรรมเจ้าทั้งมวลนั้น จงมาประดิษฐานอยู่เหนือเศียรเกล้าแห่งข้าสิ้นกาลทุกเมื่อ สิ่งอันอื่นจะได้เป็นที่พึ่งแก่ข้าหามิได้ ถ้าเว้นไว้แต่พระธรรมเจ้าทั้งมวลนั้น เป็นที่พึ่งแก่ข้าเที่ยงแท้นักหนา ไชยะมงคลทั้งหลายจงมาบังเกิดมีแก่ข้าด้วยคำสัจนี้เถิด ข้าขอกราบไหว้พระ—ธรรมเจ้าทั้งสองประการอันประเสริฐ โทษอันใดข้าได้ประมาทพลาดพลั้งไว้ในพระธรรมเจ้าทั้งสองประการ ขอพระธรรมเจ้าทั้งสองจงมาอดโทษทั้งปวงนั้นให้แก่ข้าพระพุทธเจ้านี้เถิด ฯ (กราบ)

สงฺฆํ ชีวิตํ ยาวนิพฺพานํ สรณํ คจฺฉามิ ฯ

สุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, อุชุปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, ญายปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, สามีจิปฏิปนฺโน ภควโต สาวกสงฺโฆ, ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคฺคานิ อฏฺฐ ปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ อาหุเนยฺโย ปาหุเนยฺโย ทกฺขิเนยฺโย อญฺชลีกรณีโย อนุตฺตรํ ปุญฺญกฺเขตฺตํ โลกสฺสาติ ฯ

เย ว สงฺฆา อตีตา จ, เย จ สงฺฆา อนาคตา.
ปจฺจุปฺปนฺนา จ เย สงฺฆา, อหํ วนฺทามิ สพฺพทา ฯ
สงฺฆานาหสฺมิ ทาโสว, สงฺฆา เม สามิกิสฺสรา.
เตสํ คุณานี่ ติฏฺฐนฺตุ, มมํ สิเรว สพฺพทา ฯ
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ, สงฺโฆ เม สรณํ วรํ.
เอเตน สจฺจวชฺเชน, โหตุ เม ชยมงฺคลํ ฯ
อุตฺตมงฺเคน วนฺเทหํ, สงฺฆญฺจ ทุวิธุตฺตมํ.
สงฺเฆ โย ขลิโต โทโส, สงฺโฆ ขมตุ ตํ มมํ ฯ

(กราบแล้วหมอบลงว่า)

ข้าพเจ้ายึดหน่วงเอาซึ่งพระอริยสงฆ์ และคุณพระอริยสงฆ์เจ้า ในอดีตอนาคตปัจจุบัน จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้าตราบเท่าเข้าสู่พระนิพพาน แลข้าจะขอนมัสการกราบไหว้พระอริยสงฆ์เจ้าอันเป็นอดีตอนาคตปัจจุบันกาลสิ้นทุกเมื่อ แลข้าจะขอมอบตัวเป็นข้าแห่งพระอริยสงฆ์เจ้า ขอพระอริยสงฆ์เจ้า จงมาเป็นเจ้าเป็นใหญ่แก่ข้า ข้าขออาราธนาคุณแห่งพระอริยสงฆ์เจ้า จงมาประดิษฐานอยู่เหนือเศียรเกล้าแห่งข้าสิ้นกาลทุกเมื่อ สิ่งอันอื่นจะได้เป็นที่พึ่งแก่ข้าหามิได้ ถ้าเว้นไว้แต่พระอริยสงฆ์เจ้า เป็นที่พึ่งแก่ข้าเที่ยงแท้นักหนา ไชยมงคลทั้งหลายจะมาบังเกิดมีแก่ข้าด้วยคำสัจนี้เถิด ข้าขอกราบไหว้พระอริยสงฆ์เจ้าทั้งสองประการอันประเสริฐ โทษอันใดข้าได้ประมาทพลาดพลั้งไว้ในพระอริยสงฆ์เจ้าทั้งสองประการ จงมาอดโทษทั้งปวงนั้นให้แก่ข้าพระพุทธเจ้านี้เถิด (กราบ)

ไหว้ปูชนียวัตถุ

วนฺทามิ ภนฺเต เจติยํ สพฺพํ สพฺพตฺถ ฐาเน สุปติฏฺฐิตํ สารีรงฺคธาตุ มหาโพธึ พุทฺธรูปํ สกฺการตฺถํ อหํ วนฺทามิ ธาตุโย อหํ วนฺทามิ สพฺพโส, อิจฺเจตํ รคนตฺตยํ อหํ วนฺทามิ สพฺพทา,

นมัสการพระพุทธเจ้า 5 พระองค์

พระอนิจฺจํ กุสลา ธมฺมา นโมพุทฺธาย อหํ วนฺทามิ
พระทุกขํ กุสลา ธมฺมา นโมพุทฺธาย อหํ วนฺทามิ
พระอนตฺตา กุสลา ธมฺมา นโมพุทฺธาย อหํ วนฺทามิ

นมัสการพระไตรลักษณญาณ

พระอนิจฺจํ กุสลา ธมฺมา พุทฺธํ จกฺกวาฬํ อหํ วนฺทามิ
พระทุกฺขํ กุสลา ธมฺมา ธมฺมํ จกฺกวาฬํ อหํ วนฺทามิ
พระอนตฺตา กุสลา ธมฺมา สงฺฆํ จกฺกวาฬํ อหํ วนฺทามิ

คำอาราธนาและอธิษฐานเมื่อจะนั่ง

— อุกาสะ อุกาสะ ข้า ฯ จะขออาราธนาพระพุทธคุณเจ้า เพื่อขอเอายังพระลักษณะพระขุททกาปีติ ธรรมเจ้านี้จงได้ ขอพระพุทธเจ้า จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้า ฯ เถิด

— ขอพระนวโลกุตตอุตรเจ้า ขอจงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้า ฯ นี้เถิด ขออัญเชิญพระธรรมเจ้าทั้งหลาย ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์จบ พระปิฎกกัณฑ์ตรัย จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้า ฯ นี้เถิด

— ขอพระสงฆ์เจ้าทั้งหลาย ครั้งแรกแต่พระมหาอัญญาโกณฑัญญะเถระเจ้าโพ้นมา ตราบเท่าถึงพระสงฆ์สมติในกาลบัดนี้ จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้า ฯ นี้เถิด

— ขอพระอริยสงฆ์เจ้าองค์ต้น อันสอนพระกรรมฐานให้ทั้งมวล จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้า ฯ นี้เถิด

— ขอพระกรรมฐานเจ้าทั้งหลาย จงมาเป็นที่พึ่งแก่ข้า ฯ นี้เถิด

— อุกาสะ อุกาสะ ในที่นี้เล่า ข้า ฯ จะขอปฏิบัติบูชา ตามคำสั่งสอนของพระสัพพัญญูโคดมเจ้า เพื่อจะขอเอายัง พระลักษณะพระขุททกาปีติธรรมเจ้านี้จงได้

— ขอจงเจ้ากูมาบังเกิดปรากฏอยู่ในจักขุทวาร มโนทวาร กายทวารแห่งข้า ฯ ในขณะเมื่อข้า ฯ นั่งภาวนา เป็นนิจอัตราจนกว่าจะตราบเท่าเข้าสู่พระนิพพานนี้เถิด

— อุกาสะ อุกาสะ กายนครของข้าพเจ้า ข้า ฯ ขอถวายเป็นพระพรหมวิหารของพระธรรมเจ้า ขอเชิญเสด็จพระธรรมเจ้าเข้าสู่ไตรทวารแห่งข้า ฯ ตราบเท่าเข้าสู่พระนิพพานนี้เถิด

— คุณพระพุทธ คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ คุณศีล คุณทาน คุณครูอุปัชฌา-ยาจารย์ คุณบิดรมารดา ที่ข้า ฯ ได้ก่อสร้างมาหมื่นชาติแสนชาติ ตราบเท่าถึงปัจจุบันชาตินี้ ขอให้ข้าฯ ได้สำเร็จมรรคผลพระนิพพาน ในกาลบัดเดี๋ยวนี้เถิด (กราบ ๓ ครั้ง)

อิติปิโส ภควา ฯลฯ พุทฺโธ ภควาติ ฯ

สมฺมาพระอรหํ สมฺมาพระอรหํ สมฺมาพระอรหํ

จบคำบูชาและอาราธนาแค่นี้

ภาคปฏิบัติบูชา

เมื่อได้ขุนททกาปีติแล้ว จึงอาราธนา ขณิกาปีติ โอกันติกาปีติ อุเพงคาปีติ ผรณาปีติ โดยลำดับไป โดยให้เปลี่ยนตรงคำที่ขีดเส้นสัญญประกาศไว้ ต่อไปนั่งภาวนาทางสมาธิวิธี ผู้ที่มุ่งหวังความเจริญในการปฏิบัติ ภายหลังจากได้กระทำสัจจกิริยาดังกล่าวแล้วข้างต้น (ทำครั้งแรกครั้งเดียว) หรือต่อจากไหว้พระสวดมนต์ แผ่เมตตาเจริญพรหมวิหารประจำวันเสร็จแล้วพึงนั่งขัดบัลลังค์ คือนั่งขัดสมาธิ เอาขาขวาวางทับขาซ้าย มือซ้ายวางบนตัก เอามือขวาวางทับมือซ้าย ให้หัวแม่มือจรดกัน แต่อย่าให้ตึงระหว่างหัวแม่มือกับหัวแม่มือ ตั้งกายให้ตรง นั่งในท่าที่รู้สึกว่าสบายที่สุด อย่าเกร็งหรือกดข่มประสาทส่วนใดส่วนหนึ่ง อย่าให้ก้มนักและอย่าให้เงยนัก อย่าให้กายเอียงไปทางซ้ายหรือเอียงไปทางขวา พึงกำหนดจิตคือทำให้จิตตรง ดำรงสติไว้เฉพาะหน้า มุ่งตรงต่อการที่จะทำสมาธิ ไม่นำเรื่องในอดีต อนาคต และไม่กังวลใดใดทั้งหมด พิจารณาดูจิตของตนว่า จิตของเราเอนเอียงไปข้างรักหรือข้างชัง หรือเป็นกลาง หุบปาก หลับตา เอาจิตตามระลึกรู้สึกอยู่กับลมหายใจเข้า ลมหายใจออกสม่ำเสมอ นำเอาพระพุทธคุณามมาเป็นบทบริกรรมภาวนาภายในใจโดยไม่ต้องออกเสียว่า "สมฺมาพระอรหํ สมฺมาพระอรหํ สมฺมาพระอรหํ หรือ "พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ, พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ, พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ," (ต่อไปภาวนา พุทฺโธ คำเดียว) จนจิตมีความสงบรวมลงเป็นอารมณ์หนึ่ง (เอกกัคคตารมณ์) ต่อหน้าพระอาจารย์ผู้คอยควบคุมดูแล สอดส่องวาระจิตของผู้ปฏิบัติว่าควรจะนำพระกรรมฐานบทใดมาเป็นอารมณ์ ถูกกับจริตนิสสัย เป็นที่สบาย และเป็นเหตุให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติสมาธิภาวนาต่อไป ควรนั่งภาวนา

อย่างน้อยสัก ๓๐ นาที ต่อไปจึงค่อย ๆ เพิ่มเวลามากขึ้น ๆ เสร็จแล้วจึงค่อยถอนจิตที่สงบเป็นสมาธินั้นออกมาสู่สภาวะปกติ ตรวจน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่ครูบูรพาจารย์ บิดามารดาญาติมิตร และสรรพสัตว์ทั้งหลายตามบทสวดที่เคยใช้ หรือจะนึกเอาก็ได้

ถ้าในขณะที่นั่งภาวนามีนิมิตหรือสิ่งใดเกิดขึ้น เมื่อออกจากสมาธิแล้ว จึงค่อยเรียนถามพระอาจารย์เพื่อความเข้าใจ แก้ข้อสงสัยอันจะพึงมีเป็นธรรมดา และพึงยึดหลักสติ–ปัญญา ศรัทธา ความเพียรปฏิบัติดำเนินตามปฏิปทาครูอาจารย์ ที่ท่านได้ดำเนินมาผ่านพ้นอุปสรรค จนจิตของท่านบริสุทธิ์ถึงขั้นวิมุต และวิมุติญาณทัศนะ ฯ

โยควจรบุคคล ผู้บำเพ็ญเพียรปฏิบัติพระกรรมฐานจะบรรลุผ่านสมาธิและฌานเป็นลำดับ ๆ ไป สมาธิกับฌานมีความหมายกว้างแคบกว่ากันคือ สมาธิมีความหมายกว้างกว่าฌาน ความสงบมั่นคงของใจตั้งแต่ขั้นต่ำ ๆ ชั่วขณะหนึ่งจนถึงความสงบขั้นสูงสุด ไม่มีอารมณ์เป็นเครื่องกำหนดเรียกว่าสมาธิได้ทั้งนั้น เช่น

— ขณิกสมาธิ สงบชั่วขณะนิดหน่อย มีได้แก่สามัญชนทั่วไป

— อุปจารสมาธิ สงบใกล้ต่อความเป็นฌาน คือเฉียดฌาน

— อปฺปนาสมาธิ สงบแน่วแน่เป็นฌาน ได้สุญฺญตสมาธิ สงบว่างโปร่ง อนิมิตฺสมาธิ สงบไม่มีอารมณ์ปรุงแต่ง อปฺปนิหิตสมาธิ สงบไม่มีที่ตั้งลง คือหาฐานรองรับความสงบเช่นนั้นไม่มี สมาธิเหล่านี้เป็นชั้นสูง มีได้แก่บางคนเท่านั้น

ส่วนฌานมีความหมายจำกัดอยู่ในวง คือมีองค์ หรืออารมณ์เป็นเครื่องกำหนดโดยเฉพาะเป็นอย่าง ไป ฌานที่ ๑, ๒, ๓, ๔ นั้น มีอารมณ์ชั้นต้นไม่จำกัด แต่มีองค์เป็นเครื่องกำหนดหมาย คือ จิตเพ่งพินิจจดจ่ออยู่ในอารมณ์อันเดียวจนสงบลง คือมีองค์ของฌานปรากฏขึ้นครบ ๕ ก็เป็นปฐมฌาน ดังนี้

ฌานที่ ๑ ปฐมฌาน มีองค์ ๕ คือ วิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตา

ฌานที่ ๒ ทุติยฌาน มีองค์ ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

ฌานที่ ๓ ตติยฌาน มีองค์ ๒ คือ สุข เอกัคคตา

ฌานที่ ๔ จตุตฺถฌาน มีองค์ ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

ฌานที่ ๔ ประการนี้ทรงตรัสเรียกว่า "**สัมมาสมาธิ**" จัดเป็นองค์หนึ่งของมรรค ๘ และเป็นองค์ประธาน มีองค์ ๗ นอกนั้นเป็นบริขาร คือเป็นส่วนประกอบ แต่เมื่อว่าโดยกิจตัดกิเลสแล้ว **สัมมาทิฏฐิ** เป็นหัวหน้าองค์นำ องค์ ๗ นอกนั้นเป็นส่วนประกอบ

อานิสงส์

บุคคลใดเมื่อเจริญสมาธิจนได้ฌาน ๔ แล้ว จะได้อานิสงส์เกิดทิพยภาวะ ทิพยวิสัย หรือ **ทิพย์อำนาจ** เมื่อว่าโดยลักษณะอย่างต่ำ ย่อมหมายถึง โลกิยอภิญญา ๕ แต่เมื่อว่าโดยลักษณะอย่างสูง ย่อมหมายถึง โลกุตตรอภิญญา ๖ ประการ หรือเรียกว่า วิชา ๘ ประการ คือ

๑. **อิทธิวิธิญาณ** ฉลาดในวิธีแสดงฤทธิ์ต่าง ๆ ๑๐ ประการ ได้แก่ญาณวิผารอิทธิ คือฤทธิ์แสดงเพื่อป้องกันอันตราย ทำให้ปืนยิงไม่ออก ฟันแทงไม่เข้า ฆ่าไม่ตาย ฯลฯ เป็นต้น

๒. **มโนมยิทธิ** ฤทธิ์สำเร็จด้วยใจ เช่นบรรดาลให้ร่างกายใหญ่โต ล่องหนหายตัว ถอดจิตไปปรากฏในที่ต่าง ๆ ฯลฯ เป็นต้น

๓. **ทิพพโสตฌาน** มีหูทิพย์ สามารถได้ยินเสียงเบา หรืออยู่ห่างไกล โดยที่คนปกติไม่สามารถได้ยิน ฯลฯ

๔. **เจโตปริยญาณ** คือฉลาดในการรู้กำหนดใจผู้อื่น คือสามารถล่วงรู้ถึงจิตใจของผู้อื่นว่า เขากำลังนึกคิดอะไรอยู่ รู้ว่าคนนั้นคนนี้มีจริตอย่างไร ฯลฯ

๕. **ปุพเพนิวาสานุสสติญาณ** ฉลาดในการระลึกชาติก่อนได้ คือสามารถระลึกได้ว่าชาติที่แล้ว ๆ มาเคยเกิดเป็นอะไรมาบ้าง ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และสัตว์อื่นหลายร้อยหลายพันชาติ

๖. **ทิพพจักขุญาณ** เป็นผู้มีตาทิพย์ สามารถมองเห็นสิ่งที่อยู่ไกลมาก หรืออยู่ที่กำบังได้ ทั้งในอดีตที่ล่วงมาแล้ว ปัจจุบันและอนาคตได้น่าอัศจรรย์ ฯลฯ

๗. **จุตูปปาตญาณ** มีความฉลาดสามารถล่วงรู้ในการเกิด การตายของสรรพสัตว์ ว่าตายแล้วไปเกิดเป็นอะไร อยู่ที่ไหน เสวยสุข—ทุกข์ประการใด ในภพภูมิทั้ง ๓ มีนรกสวรรค์ เป็นต้น ฯลฯ

๘. **อาสวักขยญาณ** **คือ**ฉลาดในการทำ หรือชำระอาสวะกิเลสให้สิ้นไป อาสวะ-กิเลสได้แก่

— กามาสวะ พอใจรักใคร่ในกาม อันได้แก่กิเลสกาม วัตถุกาม (ความอยากได้)

— ภวาสะ ความพอใจในภพชาติ (อยากเป็น)

— ทิฏฐาวะ คือมิจฉาทิฏฐิ (ได้แก่ความโง่เขลา)

— อวิชชาสวะ **อาสวะนี้คือความไม่รู้แจ้งเห็นจริง**

ข้อ ๑, ๓, ๔, ๕, ๖ และ ๘ เป็นอภิญญา คือความรู้ยิ่ง หรือความรู้พิเศษ ถ้าขาดข้อ ๘ ไป ก็เป็นเพียงโลกิยอภิญญา ถ้ามีครบ ๘ ข้อ ก็เป็นโลกุตรอภิญญา อภิญญา ๖ หรือวิชชา ๘ ประการนี้ คือ **ทิพยอำนาจ**

พระบรมศาสดา **พระ**สาวก พระสาวิกา ได้ทรงมีและได้ใช้บำเพ็ญประโยชน์มาแล้ว มีหลักฐานมากมายในพระไตรปิฎก เราผู้อนุชนหรือปัจฉิมชน ไม่ควรจะมองข้ามไป หรือดูหมิ่นว่า **ไม่น่าเชื่อ** แล้วทอดธุระเสีย พระบรมศาสดาทรงแสดงไว้ พระธรรมเป็น **อกาลิโก** คือไม่จำกัดกาลเวลา มรรคผล ธรรมวิเศษ มีอยู่ทุกยุคทุกสมัย มิได้สูญหายไปไหน เป็นแต่เมื่อบุคคลไม่ปฏิบัติบำเพ็ญ มรรคผล ธรรมวิเศษ ก็ไม่ปรากฏ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติ เมื่อบุคคลเป็นผู้ปฏิบัติจริงจัง ย่อมจะต้องได้ ธรรมวิเศษ หรือมรรคผลอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นแน่ และจะถึงธรรม **เป็นสักขีพยานของพระบรมศาสดาจารย์** ในธรรมนั้น ๆ ยังมีบริบูรณ์ ยังไม่อันตรธานไปจากโลก

พระพุทธองค์ทรงรับสั่งประทานพระโอวาทกับพระอานนท์ ก่อนที่จะเสด็จปรินิพพานว่า "โอวาททั้งหมดที่ตถาคตสั่งสอนไว้แล้ว เพื่อมรรค ผล นิพพาน ทั้งสิ้น ไม่มีอะไรบกพร่อง หากผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติตาม ผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมยังมีอยู่ พระอรหันต์ไม่สิ้น

ไปจากโลก อานนท์อย่าสงสัย และธรรมวินัยนั้นแล จะเป็นครูเป็นอาจารย์แทนตถาคต เมื่อเราปรินิพพานแล้ว"

ดังนั้น การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรมที่ประทานไว้ ด้วยพระเมตตาสุดสอนไม่มีใครเสมอในโลก นั่นคือการบูชาพระองค์ท่านแท้ การเห็นความจริงที่มีอยู่ กับตัวตลอดเวลาด้วยปัญญาโดยลำดับนั้นก็คือการเห็นตถาคตโดยลำดับ การเห็นความจริงอย่างเต็มใจด้วยปัญญานั้นแล คือการเห็นพระพุทธเจ้าเต็มพระองค์ พระพุทธเจ้าแท้ พระธรรมเจ้าแท้ อยู่ที่ใจ การอุปฐากใจตัวเองด้วยสติปัญญา คือการเฝ้าพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ อย่างแท้จริง.

บรรณานุกรม

หลักฐานที่ใช้ในการรวบรวมเรียบเรียง

๑. **สมถวิธี และการสมาทานพระกรรมฐาน** บันทึกจากวิสุทธาจารเถระ (เทียม สิริปญฺโญ) วัดกษัตราธิราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒. **สมถวิปัสสนากัมมัฏฐาน มัคคปาลีมุต และวิธีอาราธนาพระกัมมัฏฐาน** ของสมเด็จพระอริยวงษญาณปริยัติวรา สังฆราชาธิบดี ศรีสมณุตมาปรินายก (สมเด็จพระสังฆราช สุก ไก่เถื่อน)

๓. **คู่มือนักปฏิบัติธรรม** โดยพระสุทธิธรรมรังสีคัมภีรเมธาจารย์ (พระอาจารย์ ลี ธมฺมธโร) วัดอโศการาม จังหวัดสมุทรปราการ

๔. **การฝึกอบรมกัมมัฏฐานภาคปฏิบัติ** ของพระชินวงศ์จารย์ วัดป่าสาลวัน จังหวัดนครราชสีมา โดย สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย

๕. **ทิพยอำนาจ** โดย พระอริยคุณาธาร ของมหามกุฏราชวิทยาลัย

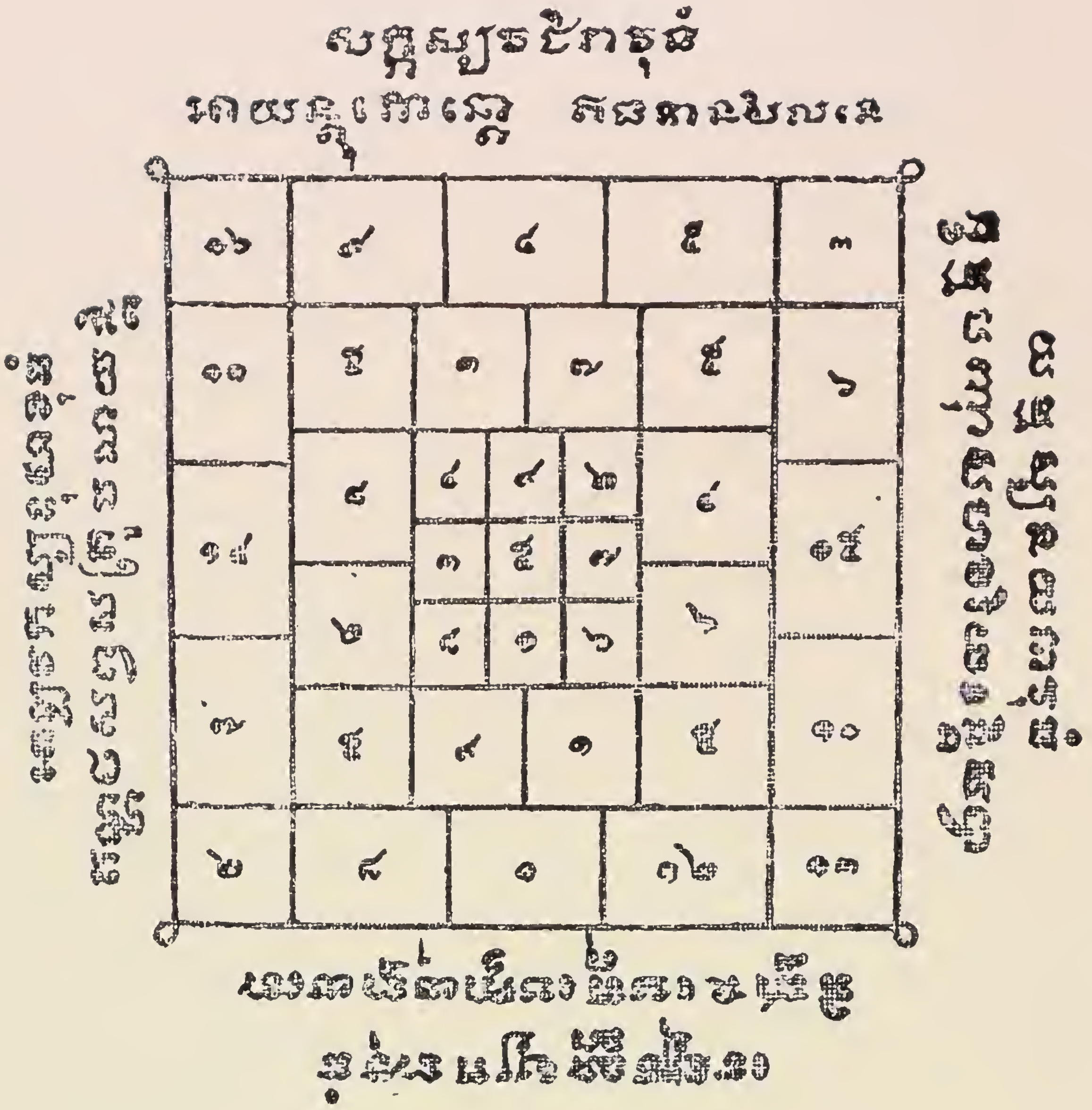
๖. **คบธรรม, ธมฺมานุกรม** โดย พ.อ.ทวิช เปล่งวิทยา

๗. **ศาสนาอยู่ที่ไหน ?** ท่านอาจารย์พระมหาบัว ญาณสมฺปนฺโน วัดป่าบ้านตาด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

ยันต์มหาโสฬสมงคล

พระคาถาโสฬสมหามงคล

โสฬสมงฺคลญฺเจว	๑๖	นวโลกุตฺตรธมฺมตา	๙	จตุตาโรมหาที่ปา	๔
ปญฺจพุทฺธามหามุนี	๕	ตรีปิฏกธมฺมกฺขนฺธา	๓	ฉกามาวจราตถา	๖
ปญฺจทสภวสจฺจํ	๑๕	ทสมงฺสีลเมวจ	๑๐	เตรสธุตงฺคาจ	๑๓
ทวาทสปฏิหารญฺจ	๑๒	เอกเมรุจ	๑	สุราอฏฐ	๘
เทฺวสุริยํ จนฺทํ สคฺคา	๒	สตฺตสมฺโภชฺฌงฺคาเจว	๗	จตุตฺทสจกฺกวตฺติจ	๑๔
เอกาทสวิสุสนฺราชา	๑๑				

อายนฺตุโพนฺโต อิธทานสีลา เนกฺขมฺมปัญฺญา สหวิริยขนฺติ

สจฺจาธิษฐาน เมตฺตุเปกฺขา ยุทฺธายโวคณเหถ สพฺพสตฺรูปลายนฺติ

เอเตนโสฬส มงฺคลเตเชน สพฺเพเทวารกฺขนฺตุสพฺพทา

สพฺพโสตฺถี ภวนฺตุ เม ฯ

ภาวนาพระคาถานี้ จะเกิดสริมงคลแก่ตนเอง ครอบครัว และบ้านเรือนเคหะสถานตลอดกาลทุกเมื่อ เทอญ ฯ
(จากจารึกแผ่นหินขนวนหน้าพระอุโบสถวัดหน้าพระเมรุ จ.อยุธยา)

พระคาถาชินบัญชร

ของ

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พฺรหฺมรํสี)

วัดระฆังโฆสิตาราม

๑. ชยาสนากตา พุทฺธา เชตฺวา มารํ สวาหนํ
จตุสจฺจาสภํ รสํ เย ปิวึสุ นราสภา

๒. ตณฺหํกราทโย พุทฺธา อฏฺฐวีสติ นายกา
สพฺเพ ปติ ฐิตา มยฺหํ มตฺถเก เต มนุสฺสรา

๓. สีเส ปติฏฺฐิโต มยฺหํ พุทฺโธ ธมฺโม ทวิโลจเน
สงฺโฆ ปติฏฺฐิโต มยฺหํ อุเร สพฺพคุณากโร

๔. หทเย เม อนุรุทฺโธ จ สารีปุตฺโต จ ทกฺขิเณ
โกณฑญฺโญ ปิฏฺฐิภาคสฺมึ โมคฺคลฺลาโน จ วามเก

๕. ทกฺขิเณ สวเน มยฺหํ อาสุํ อานนฺทราหุโล
กสฺสโป จ มหานาโม อุภาสุํ วามโสตเก

๖. เกสนฺเต ปิฏฺฐิภาคสฺมึ สุริโยว ปภงฺกโร
นิสินฺโน สิริสมฺปนฺโน โสภิโต มุนิปุงฺคโว

๗. กุมารกสฺสโป เถโร มเหสี จิตฺตวาทโก
โส มยฺหํ วาทเน นิจฺจํ ปติฏฺฐาสิ คุณากโร

๘. ปุณฺโณ องฺคุลิมาโล จ อุปาลินนฺทสีวลี
เถรา ปญฺจ อิเม ชาตา นลาเต ติลกา มม

๙. เสสาสีติ มหาเถรา วิชิตา ชินสาวกา
เอเตสีติ มหเถรา ชิตวนฺโต ชิโนรสา
ชลนฺตา สีลเตเชน องฺคมงฺเคสุ สณฺฐิตา

๑๐. รตนํ ปุรโต อาสิ ทกฺขิเณ เมตฺตสุตฺตกํ
ธชคฺคํ ปจฺฉโต อาสิ วาเม องฺคุลิมาลกํ

๑๑. ขนฺธโมรปริตฺตญฺจ อาฏานาฏิยสุตฺตกํ
อากาเส ฉทนํ อาสิ เสสา ปาการสณฺฐิตา

๑๒. ชินา นานาวรสํยุตฺตา สตฺตปฺปาการลงฺกตา
วาตปิตฺตาทิสญฺชาตา พาหิรชฺฌตฺตุปทฺทวา
อเสสา วินยํ ยนฺตุ อนนฺตชินเตชสา

๑๓. วสโต เม สกิจฺเจน สทา สมฺพุทฺธปญฺชเร
ชินปญฺชรมชฺฌมฺหิ วิหรนฺตํ มหีตเล
สทา ปาเลนฺตุ มํ สพฺเพ เต มหาปุริสาสภา

๑๔. อิจฺเจวมนฺโต สุคุตฺโต สุรกฺโข
ชินานุภาเวน ชิตูปทฺทโว
ธมฺมานุภาเวน ชิตาริสงฺโฆ
สงฺฆานุภาเวน ชิตนฺตราโย

๑๕. สทฺธมฺมานุภาวปาลิโต จรามิ ชินปญฺชเรติ.

คำแปล

๑. สมเด็จพระนราสภสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่าใด ขณะที่ประทับอยู่ ณ พระแท่น–พุทธชัยอาสน์ ทรงได้รับชัยชนะแก่พระยามาราธิราชกับทั้งหมู่บริวาร แล้วได้ตรัสรู้ดื่มรสพระจตุรายิยสัจอันประเสริฐ สมดังพระพุทธประสงค์

๒. ขออัญเชิญสมเด็จพระบรมนายกสัมมาสัมพุทธเจ้าเหล่านั้น ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ยิ่งใหญ่กว่ามุนีทั้งปวง มีจำนวนรวมกัน ๒๘ พระองค์ มีสมเด็จพระตัณหังกรสัมมาสัมพุทธ–เจ้าเป็นต้น จงเสด็จมาอยู่ ณ เบื้องบนกระหม่อมจอมขวัญของข้าพระพุทธเจ้า

๓. ขออัญเชิญสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จงเสด็จมาสถิตอยู่เบื้องบนศีรษะของข้าพระพุทธเจ้า ขออัญเชิญพระธรรมจงมาสถิตอยู่ในดวงเนตรของข้าพระพุทธเจ้า ขออัญเชิญพระอริยสงฆ์ผู้เป็นบ่อเกิดแห่งคุณงามความดีทั้งปวง จงมาสถิตอยู่ ณ อุรประเทศของข้าพระพุทธเจ้า

๔. ขออาราธนาพระอนุรุทธเถรเจ้า จงมาสถิตอยู่ในดวงหทัยของข้าพระพุทธเจ้า พระสารีบุตรเถรเจ้า จงมาสถิตอยู่ ณ ส่วนเบื้องขวา พระอัญญาโกณฑัญญะเถรเจ้า จงมาสถิต ณ ส่วนเบื้องหลังพระมหาโมคคัลลานเถรเจ้า จงมาสถิตอยู่ ณ ส่วนเบื้องซ้าย

๕. ขออาราธนาพระอานนท์เถรเจ้า และพระราหุลเถรเจ้า จงมาสถิตอยู่ ณ โสตข้างขวา และขออาราธนาพระกัสสปะเถรเจ้า และพระมหานามเถรเจ้า จงมาสถิตอยู่ ณ โสตข้างซ้ายของข้าพระพุทธเจ้า

๖. ขออัญเชิญสมเด็จพระโสภิตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นมหามุนีชั้นยอดเยี่ยม ทรงเต็มเปี่ยมด้วยพุทธสิริ ทรงมีรัศมีแจ่มจ้าดุจดวงพระอาทิตย์ จงมาประทับนั่งสถิต ณ ชายผมส่วนเบื้องหลังของข้าพระพุทธเจ้า

๗. ขออาราธนาพระกุมารกัสสปะเถรเจ้า ซึ่งเป็นผู้แสวงหาคุณอันยิ่งใหญ่ มีวาจาอันไพเราะเป็นบ่อเกิดแห่งคุณงามความดี จงมาสถิตอยู่ที่ปากของข้าพระพุทธเจ้า เป็นนิจ–นิรันดร์

๘. ขออาราธนาพระมหาเถรเจ้าทั้ง ๕ พระองค์เหล่านี้ คือ พระปุณณเถรเจ้า พระองคุลิมาลเถรเจ้า พระอุบาลีเถรเจ้า พระนันทเถรเจ้า และพระสีวลีเถรเจ้า จงมาบังเกิดเป็นริ้วรอยอยู่ ณ ที่ตรงหน้าผากของข้าพระพุทธเจ้า

๙. พระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธชินเจ้า ชั้นพระมหาเถรเจ้า ๘๐ องค์ที่เหลือล้วนเป็นผู้ชนะข้าศึก คือ กิเลสทั้งนั้น ขออาราธนาหมู่พระพุทธชิโนรส ชั้นพระมหาเถรเจ้า ๘๐ องค์ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ชนะข้าศึก คือ กิเลสรุ่งเรืองงดงามอยู่ด้วยเดชแห่งศีลเหล่านั้น จงมาสถิตดำรงอยู่ในอวัยวะน้อยใหญ่ของข้าพระพุทธเจ้า

๑๐. ขอพระรัตนสูตร จงมาสถิตอยู่ ณ ส่วนเบื้องหลังของข้าพระพุทธเจ้า พระเมตตสูตรจงมาอยู่ ณ ส่วนเบื้องขวา พระธชัคคสูตรจงมาอยู่ ณ ส่วนเบื้องหลัง พระองคุลิมาลสูตรจงมาอยู่ ณ ส่วนเบื้องซ้าย

๑๑. ขอพระขันธปริต พระโมรปริต และพระอาฏานาฏิยสูตร จงสำเร็จเป็นหลังคากางกั้นอยู่เบื้องบนอากาศ พระปริตและพระสูตรที่เหลือจากนี้ จงสำเร็จเป็นกำแพงล้อมรอบ

๑๒. พระผู้ชนะทั้งหลาย ผู้ประกอบพร้อมด้วยความประเสริฐต่าง ๆ ประดับเป็นกำแพง ๗ ชั้น อาพาธทั้งหลาย เกิดแก่ลมและดีกำเริบเป็นต้น อุปัทวะทั้งภายนอกภายในจงถึงความพินาศไปไม่เหลือ ด้วยเดชแห่งพระพุทธเจ้าชนะไม่มีวันสิ้นสุด

๑๓. เมื่อข้าพเจ้าอยู่ในบัญชรของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามกิจของตนทุกเมื่อ ขอพระพุทธเจ้าผู้เป็นมหาบุรุษอันประเสริฐเหล่านั้นทั้งหมด จงอภิบาลรักษาข้าพเจ้า ผู้อยู่ในท่านกลางแห่งบัญชรของพระชินพุทธเจ้า (อันกว้างใหญ่) ดุจพื้นดินทุกเมื่อ

๑๔. ด้วยประการฉะนี้ เป็นอันว่าข้าพเจ้าได้คุ้มครองรักษาตนด้วยดีแล้ว และด้วยอานุภาพของสมเด็จพระชินสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอให้ข้าพระพุทธเจ้าจงมีชัยชนะแก่อุปัทวะทั้งปวง ด้วยอานุภาพของพระธรรมเจ้าขอให้ข้าพระพุทธเจ้าจงมีชัยชนะ แก่หมู่อริศัตรูทั้งปวง ด้วยอานุภาพของพระอริยสงฆ์ ขอให้ข้าพระพุทธเจ้าจงมีชัยชนะแก่อันตรายทั้งปวง

๑๕. ข้าพระพุทธเจ้า เป็นผู้มีอานุภาพแห่งพระธรรมคุ้มครองรักษาไว้ จะประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในขอบเขตกรงธรรม ของสมเด็จพระชินสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดไปฉะนี้แล.

"ประสิทธิ เม"

ของ

พระธรรมนิเทศทวยหาญ
อดีตหัวหน้าอนุสาสนาจารย์ทหารบก

ของวิเศษที่พวกเราทุกคนได้ไว้ในคราวนี้ ล้วนแต่ดี ๆ ทั้งสิ้น เพราะสำเร็จขึ้นได้ด้วยอำนาจคุณพระทั้งสิ้น แต่เราต้องทำให้ดี ของดีจึงจะศักดิ์สิทธิ์ เพราะดีกับดีจึงจะอยู่ด้วยกันได้ ถ้าทำไม่ดี ก็ไม่ศักดิ์สิทธิ์ เพราะดีกับไม่ดีย่อมอยู่ด้วยกันไม่ได้ เพราะฉะนั้นทหารทั้งหลายต้องรู้จักทำให้ดี ดังต่อไปนี้

๑. อย่าลองของดี การลองของดีอย่างนี้ เป็นพยานว่าไม่เชื่อจริง จักอยู่กับของจริงไม่ได้ ต้องจริงด้วยกันจึงจะอยู่ด้วยกันได้ ของอย่างนี้ สำหรับป้องกันภัยจริง ๆ ไม่ใช่ภัยที่เราไปเอามาให้แก่ตัวเอง และไม่ใช่ภัยที่เราทดลองแก่ของอย่างนี้ ต้องออกงานจริง ๆ ที่เขาเรียกว่า บ่งอับบ่งรา จึงจะสำแดงอานุภาพให้เราเห็น ถ้าไม่จริงก็ไม่สำแดง ขืนไปลองเข้าก็เสื่อม ถึงทีแรกจะได้จริง แต่ต่อไปก็ต้องเสื่อม เพราะเราทำไม่ดีกับของดี ชีวิตจิตใจของเราไม่สามารถเป็นสื่อสารให้ของดีคุ้มครองได้ เมื่อยังไม่ถึงคราวออกงานจริง ก็กราบไหว้บูชา

๒. อันตรายที่พ้นวิสัยของเราจะป้องกันนั้น อำนาจคุณพระ มีอานุภาพที่จะคุ้มครองป้องกันให้เราได้จริง ๆ ไม่ต้องสงสัย แต่ว่าเราต้องทำให้เป็นกิจลักษณะจึงจะได้ คือ ส่วนใดที่อยู่ในวิสัยของเราเอง จะระวังได้ ป้องกันได้ ส่วนเรานั้นอย่าชล่าใจ อย่าเอาไปเหมาโมเมให้คุณพระตะพัดไป เราต้องระวัง เราต้องป้องกัน ถ้าไม่ระวังหรือป้องกันเรียกว่าประมาท เช่น สูบบุหรี่กำลังลาดตระเวนอยู่ในเวลามืด หรือถึงคราวหลบไม่หลบกับสำแดงกายให้ข้าศึกเห็น เช่นนี้เป็นต้น จะรักษาอานุภาพของคุณพระไว้ให้ตลอดหาไม่ได้ เพราะคุณพระย่อมสำเร็จขึ้นได้ด้วยความไม่ประมาท และความไม่ประมาทเล่าก็ย่อมประชุมอยู่ในคุณพระอย่างพร้อมมูล เมื่อประมาทเสียแล้วร่างกายหรือชีวิตจิตใจของเรา ก็ไม่สามารถเป็นสื่อสารให้อานุภาพของคุณพระคุ้มครองได้ เราจะต้องประสบอันตรายชนิดที่เรียกว่ากินเปล่าเพราะความประมาทของเราเอง

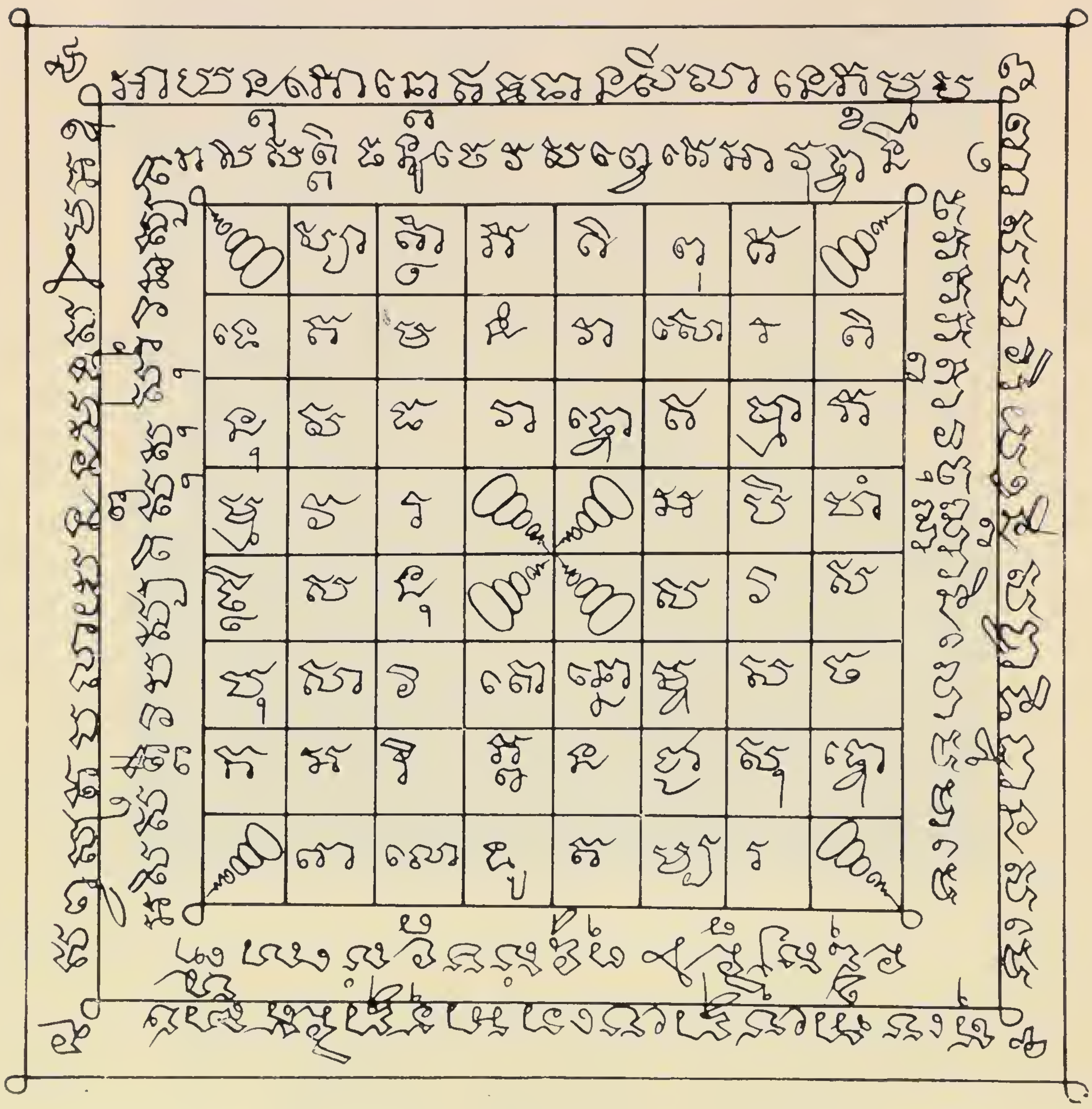
๓. คุณพระนั้น เป็นยอดของวินัยและความบริสุทธิ์ ความยุติธรรมทั้งปวง ถ้าคุณพระคุ้มครองแล้ว อย่าว่าแต่มนุษย์ด้วยกันจะทำอันตรายแก่เราเลย แม้แต่ภูติผีปีศาจจะทำอะไรก็ทำไม่ได้ แต่เราต้องเคร่งครัดในวินัยและเป็นคนสุจริต ชีวิตจิตใจของเราจึงจะเป็นสื่อสารให้ท่านคุ้มครองแก่เราได้ ถ้าเราเป็นคนไม่มีวินัย เช่น ทำการก้าวก่ายทะลักทะลั่นไม่มั่นอยู่ในความควบคุมของผู้บังคับบัญชา ดังนี้เป็นต้น หรือเป็นคนทุจริตไม่ซื่อตรงคดโกงต่าง ๆ อย่างนี้ ชีวิตจิตใจของเราจะเป็นสื่อสารให้ท่านคุ้มครองตลอดไปหาได้ไม่ พึงเห็นตัวอย่างพวกโจรที่เป็นแมวพึ่งพระ พกพระอมพระอะไรต่าง ๆ แล้วก็ไปทำโจรกรรม เป็นต้น ในที่สุดก็เอาตัวไม่รอด ถึงจะมีชีวิตอยู่ก็ต้องหนีไปซุมซ่อน หลับนอนไม่เป็นสุข

๔. เรื่องของคุณพระนั้น ถึงพร้อมด้วยเหตุผลและเป็นอุปการะแก่สัตว์โลกอย่างเต็มเปี่ยม เราต้องพึ่งคุณพระ ในทางที่มีเหตุผลและมีคุณประโยชน์เพียงพอ เช่นในการปราบยุคเข็ญ ปราบโจร ปราบมาร ของประเทศชาติเป็นต้น คุณพระจึงจะอำนวยผลคุ้มครองป้องกันภยันตรายให้แก่เราได้ เพราะสิ่งที่มีเหตุผลและคุณประโยชน์ใหญ่หลวงนั้น ต้องอยู่ด้วยกันกับสิ่งที่มีเหตุผลและคุณประโยชน์เพียงพอ จึงจะศักดิ์สิทธิ์ ถ้าเอาคุณพระไปใช้ในทางไม่ควรไม่ชอบไม่ดีงาม เช่นในทางเป็นนักเลงหัวไม้หรือในทางเป็นผู้ร้ายเป็นต้น ไม่ใช่ทางดีทางชอบ จะอยู่ด้วยกันกับคุณพระซึ่งเป็นยอดของความดีความชอบนั้นหาได้ไม่ เว้นไว้แต่มีไว้ป้องกันอันตรายที่ไม่รู้ตัว เช่นการลอบทำร้ายกันเป็นต้นอย่างนี้ได้แท้ แต่ตัวเราเองต้องเป็นคนตรง ไม่ลอบทำร้ายใครเป็นเด็ดขาดเหมือนกันจึงจะได้ และถ้าเป็นไปในทางที่ดีมีเหตุผลเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติของเราแล้ว เอาเข้าไปเถิดอย่าไปหวาดหวั่นพรั่นพรึงเลย

ข้อความ ๔ ประการนี้ สำคัญมาก พึงใส่ใจไว้ให้ดีอย่ามีความประมาท ถ้าจะย่นลงให้จำง่ายก็เป็น ๒ คือ ความจริงกับความดีเท่านั้น ความจริงเรียกเป็นคำพระว่าสัจจะ ความดีเรียกว่าธัมมะ บางคนได้ของดีไปแล้วศักดิ์สิทธิ์ยั่งยืน บางคนก็ไม่ศักดิ์สิทธิ์ไม่ยั่งยืน หรือในของดีอย่างเดียวกัน อันเดียวกันนั้นเอง อยู่กับบางคนศักดิ์สิทธิ์ แต่อยู่กับบางคนกลับไม่ศักดิ์สิทธิ์ ทั้งนี้มิใช่อื่นใด เป็นเพราะความจริงกับความดีนี้เอง คือถ้าเรามีสัจจ์มีธรรมเพียงพอ ชีวิตจิตใจของเราก็บังเกิดเป็นวัตถุที่คุณพระจะคุ้มครองป้องกันได้ เมื่อคุณพระคุ้มครองแล้ว ความสำเร็จผลก็ปรากฏบังเกิดขึ้นเป็นของเรา นี่แหละ ที่ท่านเรียกว่า **ประสิทธิ เม** ละจะบอกให้.

พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์
(พระอาจารย์เทสก์ เทสรังสี)
วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่
จ.หนองคาย

พระธรรมเทศนา

ของ

พระนิโรธรังสีคัมภีรปัญญาจารย์

(เทสก์ เทสรังสี)

วัดหินหมากเป้ง อ.ศรีเชียงใหม่ จ.หนองคาย

แสดงธรรมที่สำนักสงฆ์ในสวนบ้านพักนายทหารอากาศ กม. ๒๗ ดอนเมือง เมื่อคราวกลับจากจาริกไปเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ สิงคโปร์, อินโดนีเซีย และออสเตรเลีย

วันศุกร์ที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๒๐ เวลา ๒๐.๐๐ น.

๑. การปฏิบัติตามหลักศาสนา

มาอยู่ที่นี่หลายวันแล้ว เทศน์ให้ฟังทุกวัน ๆ ๕ วัน ๖ วัน วันนี้ตั้งใจจะสรุปรวบรวมยอด แต่ไม่ทราบว่าจะสรุปลงได้หรือเปล่าก็ไม่ทราบ เทศน์แล้วก็ลืมเหมือนกัน พูดไป ๆ ก็ลืมไป คนที่เคยมาฟังแล้วก็ค่อยรวบรวมเอาเองก็แล้วกัน เท่าที่อาตมาจะรวมได้

ที่เทศน์มาแล้วทั้งหมดนั้น หรือจะพูดทั้งหมดที่ความประสงค์ของการเทศน์ก็ว่าได้ เทศน์ถึงเรื่องการที่เราจะปฏิบัติธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น ขอให้มีหลักใหญ่ ๆ สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือให้รู้จักให้ละชั่ว ทำดี และก็ประกอบกิจของเราให้อยู่ในความสงบ นี่เป็นข้อใหญ่ใจความในการปฏิบัติคราวนี้ ชั่วหรือดีนี่แหละมันสำคัญอยู่ตรงนี้แหละ ใครก็พูดกันได้ทุกคนว่าละชั่วทำดี ชั่วคืออะไร ดีคืออะไร นี่มันสำคัญอยู่ตรงนี้ เพราะฉะนั้นจึงจะขออธิบายเพิ่มเติมตอนที่ว่าชั่วและดี คนเราทำอะไรทุกสิ่งทุกอย่าง เข้าใจว่าเป็นของดีแล้วค่อยลงมือทำ บางอย่างบางประการก็เข้าใจว่าไม่ดีอยู่บ้าง แต่ยังเสียดายเรื่องนั้นอยากจะทำ ทำไมจึงต้องเป็นอย่างนั้น เพราะความเข้าใจนั้นยังไม่ทราบซึ้งถึงจิตใจแท้จริง เป็นแต่

อนุมาน ถ้าหากเข้าใจข้อนั้นจริงจัง ว่าชั่วจริง ๆ ซึ่งเป็นเหตุนำมาซึ่งทุกข์โทษ ทั้งแก่ตน และคนอื่นจริง ๆ แล้ว อดละไม่ได้ อดทิ้งไม่ได้ ตรงนี้แหละสำคัญศาสนาพุทธของเรา คนถือศาสนาพุทธทำไมจึงขี้ขะโมยมากนัก โกงมากนัก มันอยู่ตรงนี้ คือมันไม่ยอมเห็นความเป็นจริง และยังเสียดายความชั่วนั้นอยู่ เพราะฉะนั้นจึงจะขออธิบายต่อไปอีกถึงความชั่ว ความชั่วในหลักที่พระพุทธเจ้าสอนว่า ทำสิ่งใดอย่าให้เข้าตัวเอง หรือเมื่อทำลงไปแล้วเป็นเหตุให้เกิดความทุกข์เดือดร้อนแก่ตน และเดือดร้อนแก่คนอื่น อันนั้นเรียกว่าชั่ว ทำสิ่งใดลงไปถ้าเป็นประโยชน์นำสุขมาให้แก่ตนเองและคนอื่นนั้นเรียกว่าดี อันนั้นเป็นเครื่องตัดสิน จำไว้ให้ดี อันนั้นเป็นเครื่องตัดสิน ถ้าเราจะทำอะไรลงไปนั้นให้จับหลักนี้ไว้ให้ได้ หากว่าเราจับในหลักนี้ได้แล้ว หากเราฝ่าฝืนอยู่ อย่าพึงเข้าใจว่าเราเป็นพุทธมามกะ และอย่าพึงเข้าใจว่าเราปฏิบัติตามธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันนั้นเรียกว่าเรายอมทำตามกิเลสของตน คือทำ–ตามความพอใจของตนต่างหาก อย่าไปอ้างเอาพระพุทธวัจนะว่าเป็นเครื่องอ้างเครื่องวัด อะไรล่ะที่ทำให้เป็นกรรมแก่ตน หรือให้เป็นเครื่องเดือดร้อนแก่ตนและคนอื่น อะไรบ้างพากันคิด คิดเอาก็แล้วกัน หรือหากจะชักตัวอย่างให้ดูให้เห็นง่าย ๆ เราคิดที่จะเบียดเบียนคนอื่นโดยทางตรงและทางอ้อมก็ตาม เช่นว่า เราคิดอยากจะทำคนอื่นให้เดือดร้อนด้วยการพูดกระแหนะกระแหน หรือพูดกระทบกระเทียบเพื่อให้เขาสะเทือนใจ เพื่อให้เขาไม่สบายใจ เราเองมีความเดือดร้อนอยู่แล้ว คือต้องการอยากจะให้เขาเดือดร้อนด้วยนั้นเห็นชัดทีเดียว ตังเองเดือดร้อนคือเบียดเบียนตนและเบียดเบียนคนอื่น เพื่อให้เขากระทบกระเทือนจิตใจและให้เขาเดือดร้อนนั้น เรียกว่าทำความชั่ว หรือทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนด้วยประการอย่างนี้ ส่วนอื่นพิจารณาเอาเอง คิดเอาเอง มากเยอะมีทุกคน ส่วนทำสิ่งใดเป็นประโยชน์แก่ตนเองและคนอื่นนั้น เราเห็นได้ง่ายถ้าหากเราคิดสงสารเมตตาปราถนาหวังดีแก่ใครก็ตาม ในขณะที่จิตเรามีกรุณาปราณีแก่คนอื่นนั้น ทั้ง ๆ ที่สิ่งใดเราก็ไม่ทำให้เขาปรากฏละจิตใจมันถึงกันได้นะคนเรากระเทือนรู้สึกถึงกันเลย คนคนนั้นพอเห็นหน้ากันเท่านั้นแหละ เป็นเรื่องเย็นอกเย็นใจ อยากจะพูดจาปราศรัย ไม่ต้องไปพูดถึงเรื่องคน แม้แต่สัตว์ก็เช่นเดียวกัน อย่างสุนัขเราเลี้ยงไว้ในบ้าน แมวก็ตามเถิด เราเกิดเอ็นดูสงสารปราถนาหวังดีต่อมัน มันเห็นเข้าก็แขว่งหางเข้ามาหาชอบอกชอบใจ อาตมาไป

ต่างประเทศครั้งนี้เห็นฝรั่งมันจะอุ้มหมาขึ้นรถไป นั่งดูอยู่ใกล้ ๆ แต่เขาไม่เห็นเราหรอก เราดักดูเขาอยู่ในบ้านผู้เป็นภรรยาจะอุ้มสุนัขขึ้น มันไม่ชอบใจภรรยา มันดิ้นกลิ้งอยู่นั่นแหละ อุ้มเท่าไรมันก็ไม่ขึ้น นี่มันแกล้ง มันรู้จักแกล้งเหมือนกันนะ พอดีภรรยาขึ้นรถเรียบร้อยแล้ว สามีก็อุ้มขึ้นได้สบาย โอ้โฮมันก็เก่งเหมือนกันสุนัขนี่ นี่แสดงถึงจิตใจถึงกัน บางทีมันจะไม่ชอบใจ ทำอะไรให้มันไม่ชอบใจก็ได้พูดกันง่าย ๆ เลยมันไม่ยอมให้อุ้มขึ้นรถ เมื่อเราจะทำสิ่งใดด้วยความหวังดี ความปรารถนาดี แม้แต่คำพูด จะพูดสักคำสองคำเขาก็ยอมฟัง ถ้าจิตเรามีเมตตาปรารถนาหวังดี บางทีอาจจะมีคนแย้งก็ได้ เด็ก ๆ สมัยนี้พ่อแม่หวังดีกับลูกกับเต้าจะตายไป แต่มันฟังพูดแล้วไม่ยอมเชื่อฟัง อาจจะเป็นอย่างนั้นก็ได้ คำแย้งอันนี้อาจจะมีเพราะประสพการณ์ด้วยตนเองก็ได้ อันนี้ก็แสดงว่ามันเหลือขอเสียแล้วละ มันจึงเป็นเช่นนั้น อันนี้จะไปโทษอื่นไกลอาตมาเป็นคนหัวโบราณอยากจะพูดถึงเรื่องว่า โทษจากพ่อแม่เลี้ยงลูกสมัยนี้ คือไม่ได้อยู่ใกล้ชิดเพราะเหตุสิ่งแวดล้อมบีบบังคับ เกี่ยวกับการอาชีพต่างคนต่างไป นาน ๆ เข้าก็เลยไม่รู้จักพ่อไม่รู้จักแม่กัน ยิ่งเป็นชาวต่างประเทศแล้วยิ่งไปกันใหญ่ คนยุโรปแล้วยิ่งไปใหญ่ เพราะเหตุที่ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดสนิทกับพ่อกับแม่ตลอดกาลเวลา ก็เลยไม่รู้จักคุณค่าของพ่อแม่ คนโบราณในสมัยก่อนเลี้ยงลูกอยู่ในอ้อมอก เวลาเดือดร้อนเป็นทุกข์ปลอบใจลูกเต้า ให้ลูกได้รับความอบอุ่นใจ เมื่อต่อไปมีเรื่องอะไรก็พ่อแม่นั่นแหละปลอบใจในสิ่งที่กลุ้มอกกลุ้มใจก็ค่อยหายไป มาสมัยนี้เด็ก ๆ ไม่ค่อยจะพึ่งพ่อพึ่งแม่ อาตมายังอยากจะโทษอีกซ้ำ แต่มันเป็นความจำเป็น เป็นเรื่องที่อาตมาโทษดอก สมัยนี้พ่อแม่ไม่ต้องเลี้ยง ให้วัวเลี้ยง ให้เป็นลูกวัวทั้งหมด แม่วัวก็ไม่ทราบอยู่ไหนกัน มันเลยไปกันใหญ่ เหตุนั้นถึงพ่อแม่จะมีเมตตาปรารถี หวังดี ต่อลูกสักเท่าใดก็ตามเถอะจิตใจนั้นของสำหรับลูกที่รับนะ มันไม่ยอมรับเสียแล้ว มันไปคนละทางเสียแล้ว อย่างอธิบายมาแล้วพูดมาแล้วสุนัขเลี้ยงนั้นอยู่ใกล้ชิดคน ไปไหนก็อุ้มก็หอบกันไปทั้งนั้น มีอะไรอาหารดี ๆ ก็ให้เลี้ยงสุนัข ติดสอยห้อยตามมันก็เลยยึดคนเป็นที่พึ่ง เป็นสรณะ คิดนึกอะไรก็รู้สึกภายในใจ นี่มันเป็นอย่างนี้ ฉะนั้นจึงว่าเรื่องคนชั่วคนดีที่ปรากฏในใจของตน อย่างไม่เข้าใจว่าทำชั่วได้ดี ทำชั่วได้ดีมีถมไป ที่เขาว่าไป ทำดีได้ดีมีที่ไหน ไม่ทราบว่าใครมาแต่งเพลงข้อนั้นขึ้นมา แหมมันทำให้คนเสียจริง ๆ คนพูดแต่ก็ไม่รู้ดีชั่วและดี จะให้คนชมว่าดี

เรารู้ด้วยตนเองนี่นา ชั่วก็รู้ด้วยตัวเอง ใครจะชมก็ชั่งเขาละซิ คิดแต่จะโกรธเขา ใครจะรู้ไม่รู้อยู่ใกล้ชิดกัน ใครจะคิดรักคิดชอบก็ไม่มีใครรู้ หากจะไม่ดีที่เกิดขึ้นภายในใจ คิดโกรธเกลียดและอาฆาตพยาบาท ก็ไม่มีใครรู้ มันรู้ด้วยตนเอง หากจะไม่ประหัตประหารและทำลายคนอื่น นั่นมันก็เป็นบาปอยู่แล้ว คำว่าบาปนั้นมันมาจากคำว่าปาโป ปาปะ ปาปะแปลว่าความชั่ว ปาโปแปลว่าของสกปรก ปาโปแปลว่าความเศร้าหมองของใจ หรือเรียกว่ากิเลสคือความเศร้าหมอง แล้วแต่ใครจะแปล เอาละพูดกันง่าย ๆ ถ้าเกิดผิดปกติจากใจเดิม ใจเดิมนั้นปั่นป่วนไปในทางที่เลว เราเรียกว่าบาปถ้าเราอยู่เฉย ๆ อย่างนี้ และไม่มีใครไปโกรธเกลียดใคร ก็เรานั่งอยู่ด้วยกันมาก ๆ ต่างคนต่างตั้งอกตั้งใจฟังธรรมเทศนา ก็สบายอกสบายใจ ไม่โกรธไม่เกลียด หากมีใครคนใดคนหนึ่งมานั่งทับขาเราเกิดฉุนเฉียวขึ้นมา รู้ด้วยตนเองนั่นคือกิเลส คนที่เขาโกรธเราหรือเราโกรธเขานั้นเขาก็ไม่รู้เรื่องเหมือนกันนั่นคือความชั่ว ถ้าเราอยู่ด้วยกันทุกคนไม่มีเรื่องอะไรกัน ต่างเยือกเย็นกัน คือคุณงามความดี คือบุญกุศล คราวนี้คำว่าบุญ ภาษาคำว่าบุญไม่ใช่ภาษาบ้านเรา เป็นภาษาบาลี บุญๆ ในที่นี้พูดถึงเรื่องความอิ่มอกอิ่มใจที่เราทำดีแล้วอิ่มใจ พอใจ เรียกว่าบุญ ที่โบราณท่านสอนคนที่ยังไม่ทันมีการศึกษาสูง บุญนี้จะต้องได้สมบัติพัสถาน เงินทองเป็นเศรษฐีมหาเศรษฐี ไปเกิดชั้นฟ้าชั้นสวรรค์ มีวิมานเป็นเงินเป็นทองอย่างที่พูดพรรณาไว้ ให้คนที่ไม่มีการศึกษาพอพูดเฉพาะผล ไม่ใช่พูดตัวต้นเท่านั้น ต้นคือตัวบุญ ได้แก่คุณความอิ่มใจในการที่เราสร้างคุณงามความดีขึ้นมา อะไรที่เราสร้างคุณงามความดีขึ้นมา เอาละอย่างที่เราสร้าง เช่นเราจะไปทอดผ้าป่า ทอดกฐิน หรือจะไปบวชนาคสักองค์หนึ่ง อย่างน้อยที่สุดเราเข้าไปหาพระสงฆ์องค์เจ้า ครูบาอาจารย์ ได้กราบได้ไหว้จิตใจเต็มตื้นขึ้นมาในใจอิ่มอกอิ่มใจ ความอิ่มนั้น เรียกว่าบุญ ความเต็มนั้นเรียกว่าบุญ หากจะมีปัญหาถามว่าเราได้เงินถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ ๑ ซักล้านสองล้านลองดูอิ่มไหม ? ทุกคนก็คงว่าอิ่ม แต่อาตมายังไม่เคยถูกเคยได้ อาตมาว่ายังไม่อิ่ม พอได้แล้วคิดจะสร้างตึกหลาย ๆ ชั้น คิดจะลงทุนมันไม่อิ่มแล้วจะเป็นอย่างไร นอกจากนั้นยังร้อนใจอีก กลัวญาติพี่น้องจะมาขอกู้ยืม ก็ขะโมยจะมาปล้นจี้ กลัวโจรเรียกค่าไถ่ มันไม่อิ่มแล้วนะมันร้อนนอนไม่หลับ จะพูดถึงสมัยออกลอตเตอรี่ครั้งแรกในเมืองไทย อาตมายังทันรู้เรื่องอยู่ มีคนถูกลอตเตอรี่แสนบาทสมัย

ก่อนเป็นบ้าไปเลย ไม่ใช่บุญมันเลยกลายเป็นบาป คนเราทุกวันนี้ก็ตามเถอะ ถ้าหากร่ำรวยด้วยประการต่าง ๆ อย่างเช่นถูกลอตเตอรี่รางวัลที่ ๑ เที่ยวเตร่เร่ร่อนไม่เป็นอันอยู่อันกิน กลายเป็นนักเลงสุรายาเมา เป็นนักเลงเจ้าชู้เที่ยวไม่มีขอบเขต ใช้จ่ายเอาหน้าเอาเกียรติ บางคนเที่ยวไม่กี่เดือนจนหมดเนื้อหมดตัว อาตมาเคยเห็นที่ภูเก็ต แปดหมื่นบาทไม่ถึงสามเดือนเงินเรียบ ว่าตนรวย คือคนพายเรือจ้างข้ามฟากเรียบหมดเนื้อหมดตัว เอาละถูกไม่ถูกก็ช่างมันเหลือเท่านี้เปรื่องไป พอถูกเข้าไปใจคอใจง่ายใช้ไม่ถึงสามเดือนเกลี้ยง อาตมาจึงไม่อิ่มคนไม่อิ่มไม่ใช่คนมี คนไม่อิ่มคือคนจน คนอิ่มจึงเรียกคนมี เหตุนั้น พระพุทธเจ้าจึงพูดไว้ว่าปุญโญ คือความบริบูรณ์ของใจ คืออิ่มธรรมแล้ว จิตใจไม่กำเริบวุ่นวายซมกายไปหาความชั่ว ทำบุญอิ่มแล้วไม่ทำอีกหรือ เปล่าไม่ใช่อย่างนั้น อิ่มนั้นบอกไม่ถูก ให้ตนทำเสียก่อนแล้วรู้สึกอิ่ม มันอิ่มใจในการบุญ จะรู้สึกด้วยตนเอง และนั่นความดีที่ว่าคนทำดีได้ดีมีที่ไหนอย่าไปพูดเลย คำนั้นมันมีที่ใจของเรานี่เอง ทำชั่วได้ดีมีถมไป โอ๊ย ทำชั่วเขาชมเชยก็มีแต่พวกเก๊ ๆ เท่านั้นเขาชม คนดีมีปัญญารู้จักเหตุผลอย่างนี้ไม่มีใครเขาชมหรอก ทำเหนือกว่าคนอื่น ดีกว่าคนอื่น ความดีคือเพิ่มบุญพวกเหล่านี้ก็เลยขอบเขตไปเหมือนกัน คนมีคนรวยบางคนลืมตัว ไม่รู้จักเฉลี่ยแบ่งปันให้พี่น้อง ลูก ๆ หลาน ๆ หรือคนทุกข์ยากจนอนาถาไม่รู้จักทำบุญทำทาน เลยเป็นคนขี้เกียจขี้คร้าน ไม่สร้างคุณงามความดีนอนเฝ้าทรัพย์อยู่นั่นแหละ ว่าพอแล้วอิ่มแล้ว สมัยพระพุทธเจ้ายังทรงพระชนชีพอยู่ นางวิสาขาเทศน์ให้พ่อปู่ฟังก็แบบนี้ละซี พ่อปู่เป็นเศรษฐีไม่รู้จักทำบุญสุนทาน เวลาเห็นพระมาก็นั่งดู ไม่รู้จักกราบรู้จักไหว้ ลูกสะใภ้อดไม่ได้ก็เลยอยากจะเทศน์ว่าพ่อปู่คอยกินของเก่า พ่อปู่ก็โกรธ ของเก่าใคร ๆ ก็รู้จักกันทั้งบ้านทั้งเมืองว่าเป็นของไม่ดี โกรธหาว่าลูกสะใภ้สอนเหยียบหยามดูถูกตน นางวิสาขานั้นเวลาแต่งงาน พ่อแต่งพราหมณ์แปดคนไปรักษา หากนางวิสาขาทำผิดด้วยประการใด ๆ ให้พราหมณ์ทั้งแปดคนชำระ ตกลงก็ให้กรรมการแปดคนมาชำระ พ่อปู่เรียกพราหมณ์แปดคนมาสืบสวนเอาข้อเท็จจริงด้วยประการต่าง ๆ นางวิสาขาบอกว่า ของเก่าในที่นี้มิได้หมายถึงของทิ้งของสกปรกดอก หมายถึงคุณปู่นั้นนะเสวยบุญเก่าต่างหากพ่อปู่รู้สึกตัว โอ้โฮมันจริงของแกวะ บุญกุศลส่งเสริมให้เราได้สมบัติ เป็นเศรษฐีมหาเศรษฐีแล้วเสวยแต่ของเก่าเสวยแต่บุญเก่า ไม่สร้างบุญต่อ นางวิสาขาหมายถึงตรงนั้นต่างหาก พ่อปู่รู้สึกตัวยอมสารภาพ

ว่าตนทำผิด คิดผิด ไม่ถูกเสียแล้ว และยอมเอานางวิสาขาเป็นแม่ ไม่ถือเป็นลูกสะใภ้ จึงได้มีนามฉายาว่า มิคารมาตา วิสาขามิคารมาตา คือนางวิสาขาเป็นแม่ของพ่อปู่ ทุกวันนี้จะมีลูกสะใภ้เทศน์ให้ปู่ฟังหรือเปล่าก็ไม่ทราบ และใครจะสามารถเทศน์ให้ฟังได้หรือเปล่าก็ไม่ทราบ นี่มาถึงเรื่องบุญว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นของจริงแท้ทุกประการ เหตุที่ไม่รู้นั้น เพราะอะไร เพราะเราไม่มีธรรมเป็นเครื่องอยู่ ธรรมคือความสงบ อย่างที่อาตมาได้อธิบายแล้วเมื่อคืนก่อน ธรรมทั้งหลายที่จะเกิดความรู้ขึ้นมา ว่าเป็นธรรม เป็นของจริงนั้นต้องอาศัยความสงบเสียก่อน ธรรมคือความสงบ ใจมันสงบแล้วมันเปรียบเหมือนของใสสะอาด น้ำไม่กะเพื่อม น้ำใสนิ่งเมื่อไร ปรากฏเงาเมื่อนั้น ถ้าน้ำกะเพื่อมยังไม่ปรากฏเงา หรือกระจกเงาของเรา ถ้าหากเช็ดให้สะอาดแล้ว ละอองนิดเดียวถ้าหากเกิดขึ้นมาแล้วรู้เห็นได้ชัดใจของเราสะอาดเช่นนั้นเหมือนกันคือความสงบ ถ้าไม่สงบไม่สะอาด ฉะนั้น คนที่จะเข้าใจถึงเรื่องหลักธรรมแท้จริงนั้นต้องอาศัยความสงบเสียก่อน เราตำหรับตำรามาก ดูหนังสือมาก ๆ ก็คนมีความรู้อันนั้น ไม่ใช่เข้าใจเพียงแต่รู้เฉย ๆ หรือว่ารู้แต่ไม่เห็นของจริง ไม่เห็นความเป็นจริง รู้กับเรียนนั้นผิดกัน เรียนที่จดจำจากตำรา รู้นั้นคือมาค้นคว้าด้วยตนเอง นี่มันชัดถ้าคิดค้นด้วยตนเองเห็นได้ชัดแล้วจำไม่ลืม เรียนรู้แจ้งชัดเจนมีความหมาย คำพูดแต่ละคำมีความหมายให้คิดนึกที่อธิบายถึงเรื่องว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" มีลักษณะอย่างนี้พระพุทธเจ้าสอนให้รู้จักว่าละชั่วทำดี ให้เข้าใจตรงนี้

คราวนี้ได้อธิบายต่อมาถึงเรื่องที่จะปฏิบัติธรรมนั้นนะ อย่าปฏิบัติที่อื่น พิจารณาธรรมอย่าพิจารณาที่อื่น ค้นคว้าธรรมอย่าไปค้นคว้าที่อื่น พระไตรปิฎกที่ท่านเทศนาไว้ ไม่เหมือนกายกับใจ คือรูปกับนามอยู่ในนี้ทั้งหมด คนที่ยึดมั่นสำคัญตนตัว เพราะเหตุที่ไม่เข้าใจรูปกับนามตามความเป็นจริง จึงคอยยึดมั่นสำคัญตัวเรา ว่าเป็นเรา เป็นตนเป็นตัว ความยึดมั่นสำคัญตัวเดียวเป็นเหตุให้เกิดกิเลสกว้างขวางต่อไป พระพุทธเจ้าสอนให้พิจารณาตรงนี้ คือ ที่กายกับใจนี้ หรือจะพูดสรุปรวบรวมยอดลงไปอีกว่า ธรรมทั้งปวงทั้งหมด หรือพระไตรปิฎกที่ท่านแสดงไว้มากมายนั้น มาอยู่ที่ตัวของเรา คือตู้พระไตรปิฎก ตู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่ ได้อธิบายคืนต่อมาว่า ธรรมหรือธาตุได้แก่ตัวของเรา ธาตุ ๔ คือ ดินน้ำไฟลม

ธาตุ ๖ เป็นชั้นมา คือ วิญญาณธาตุ อากาศธาตุ คือช่องว่างที่มีในตัวของเราเรียกว่า อากาศธาตุ ธาตุ ๖ คือ ตาหูจมูกลิ้น กายใจ ภายนอก ๖ ภายใน ๖ รูปเสียงกลิ่นรส โผฐฐัพพพะ ธรรมารมณ์ ภายนอก ธาตุพิเศษคือธาตุภายนอกกับธาตุภายใน เช่น ตากับรูป เห็นแล้วเกิดกระทบความรู้สึกขึ้น เรียกว่าวิญญาณธาตุ ๓ กับ ๖ เป็น ๑๘ ธาตุ ๖ หรือ ธาตุ ๑๒ ธาตุ ๑๘ อยู่ที่ตัวของเราทั้งนั้น ทำไมจึงเทศน์ให้เป็นธาตุ อุปมาอุปมัยให้ฟัง มาแล้ว คือเพื่อให้ละความผิดเป็นตนเป็นตัว เทศน์ให้เป็นธาตุก็มี แสดงอุปมาอุปมัยให้เห็น เป็นธาตุก็มี ให้เห็นเป็นธรรมก็มี หรือให้เป็นอุปมาเป็นรูปของหม้อก็มี หรืออุปมาเปรียบ เหมือนเมืองอันหนึ่งก็ได้ อาตมาอุปมาให้ฟังว่าเหมือนกับเครื่องยนต์ก็ได้ ผู้ที่ท่านรู้แจ้งเห็น จริงตามเป็นจริงแล้ว เมื่อเรียกมนุษย์หรือคนนั้น มันกระดากละอายภายในใจของท่าน คือเรียกไม่อยากออก พูดไม่อยากได้เหมือนกัน คำว่ามนุษย์หรือคน มันไม่ใช่มนุษย์หรือว่า คน มันพูดไม่อยากออกเหมือนกัน ท่านก็เลยเรียกภาษาของท่านเสีย ภาษาของท่านที่ท่าน เห็นท่านรู้ ท่านพูดกันในทำนองภาษาของท่าน เห็นกันก็ทักทายปราศรัยกัน ใช่สมมุติ นี่แหละเป็นภาษาหนึ่งของท่าน ท่านถามกันว่า "สรียะยันตัง จะตุจักกัง นวะทวารัง ขมะนียัง" แปลในคำนั้นว่า สรีระยนต์ คืออัตตภาพของท่าน เราแปลแล้วพูดก็รู้เลย ถ้าแปลคำของเรา มาดูภาษาบ้านเรา สรีระยนต์ คือตัวของท่าน มีจักร 4 ทวาร 9 มันพออดได้หรือมันพออยู่ได้ หรือ ตัวของเราคือจักร 4 ได้แก่ อริยาบท 4 เคลื่อนไหวไปด้วยอริยาบท 4 เดิน ยืน นั่ง นอน แต่จะมาอธิบายเพิ่มเติมอีกจักร 4 นั้น หมายถึงเรื่องธาตุ 4 ยังประชุมประกอบกันอยู่ ยังเคลื่อน ไหวไปมาได้ อันนี้เข้าใจง่ายขึ้นไปอีก แต่เป็นเรื่องที่อุปมาให้เขาเข้าใจในที่ว่ามานี้แหละ ท่าน ว่าไม่ใช่คน ไม่ใช่ตน ไม่ใช่ตัว เห็นเป็นเพียงว่าเครื่องจักร คำว่าเครื่องจักรลองคิดดูซิ เห็นทำไมจึงเรียกว่าเครื่องจักร อย่างมือเท้าของเราก้าวย่างไปมา หรือคู้เหยียดด้วยประการต่าง ๆ มันต้องมีสิ่งประกอบ สิ่งประกอบที่พูดง่ายที่สุดคือ ลมหายใจยังไม่ขาดไม่ดับ ต่อจากนั้นก็เส้น เอ็นที่มันยังอบอุ่นและเคลื่อนไหวได้ ที่เคลื่อนไหวไปมาอีกในอริยาบทหนึ่งนี่เครื่องยนต์ นอก จากนั้นเครื่องยนต์ที่ใช้ภายในยิ่งพิศดาร อาหารที่เรารับประทานเข้าไป มีโรงสีสามารถ บดเคี้ยว คือ ฟัน กล้ำกลืนลงไปตามลำคอ ไปอยู่ในกระเพาะอาหาร มีไฟสำหรับเผา เราไม่ต้องห่วงไม่ต้องไม่ต้องไปห่วงหรอกเรื่องนี้ เครื่องจักรมันใช้เอง เผาให้ย่อยละลาย ซึม

ซาบไปตามประสาท ไปเลี้ยงเซลล์เลี้ยงกระดูก เลี้ยงเนื้อหนัง เลี้ยงสารพัดทุกอย่าง แยกเป็นสัดส่วนออกไป สิ่งใดควรบำรุงกระดูกเลือดเนื้อ บำรุงตับไต ไปเองตั้งแต่หัวถึงเท้า ศีรษะถึงเท้า ทำงานอยู่ตลอดวันยังค่ำคืนยังรุ่ง เครื่องจักรอันนี้พิศดารมาก ซื้อขายกันไม่ได้ ไม่มีตลาดซื้อขายกัน พ่อแม่หาไว้ให้เรา สร้างไว้ให้เราแล้ว เราได้ใช้ บางคนก็สามสิบสี่สิบปี อาตมานี้นานแล้ว ตั้งเจ็ดสิบกว่าปีมาแล้ว เมื่อเช้านี้มียายคนหนึ่งตั้งแปดสิบปีก็ยังใช้ได้ดีอยู่ เครื่องยนต์ที่เราใช้ด้วยฤทธิ์แห่งเหล็กกล้า ใช้ไม่ถึงสิบปียี่สิบปีหรอก อย่าไปคิดว่าเขาก็ทำ เราก็ต้องทำ ทำอยู่คนเดียวสอนหมดทุกคน เพราะเห็นมนุษย์เดือดร้อนอย่างนี้ พระพุทธเจ้าจึงมาสอน การไม่ประพฤติผิดมิจฉาจาร กล่าวมุสาวาท ดื่มสุราเมรัย ทั้งหมดนี่แหละเรียกว่าเราละชั่วเป็นข้อ ๆ ไปเมื่อเราละชั่วเป็นข้อ ๆ ไป ทำไมจึงว่าทำได้ยาก เพราะต้องการอยากดีมันเกิดขึ้นก็ต้องทำดีไม่ใช่ทำชั่ว อยากได้ความสุขก็ต้องละชั่วซิ ทำไมจึงไม่ยอมทำกันหรือมันมาก อาตมาให้แยกกันทำ อย่างครอบครัวบ้านเรือนของเรามี ๕ คนเอาคนละข้อ ละชั่วคนละข้อ แต่จะละสิ่งที่ตนเป็นนะ เช่น ลูกชายชอบฆ่าสัตว์ ตกเบ็ดตกปลา ยิงนก หรือล่าสัตว์ด้วยประการต่าง ๆ หรือตัวพ่อตัวแม่ชอบพูดปดโกหก หรือว่าดื่มสุราเมรัย หรือลูกคนหนึ่งชอบขะโมยน้อย ทั้ง ๕ คนมาปรึกษากัน ลองดู ใครมีอะไรบ้างคนไหนมีความชั่ว มาพูดตกลงกันซะ เอาคนละข้อ ๆ ลองทำกันดูจะดีไหม? ถ้าทำได้อย่างนี้ อาตมาว่าไม่เกิน 3 เดือน ศีล 5 ข้อนี้จะไปรวมอยู่ทั้ง ๕ คน จะเกิดมีความสุขกันทุกคน เช่นว่าลูกชายมันชอบฆ่าสัตว์ อีกคนหนึ่งชอบลักทรัพย์ อีกคนหนึ่งชอบเป็นนักเลงเจ้าชู้ อีกคนหนึ่งชอบโกหก อีกคนหนึ่งชอบดื่มสุรา พ่อแม่ก็เห็นว่า เอ ลูกชายเราดีนี่มันไม่ฆ่าสัตว์ พ่อดื่มสุรา ก็เอ ลูกเรายังละได้ เราทำไมละไม่ได้ อายลูกชายแล้วคราวนี้ แม่ขี้โกหก ขี้บ่น ขี้จุ๊จุ๊ ชอบนินทาคนโน้นคนนี้ เออลูกชายกูไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ มันยังละได้นี่ กูก็อายเขานะซี ทำไมจะละไม่ได้ อายมันก็ยอมละ อีกคนหนึ่งเป็นนักเลงเจ้าชู้เห็นพ่อแม่พี่น้องละความชั่ว มันก็นึกถึงความชั่วของมันเอง ก็เลยละชั่วไปตามกัน ศีล ๕ ข้อก็เลยไปรวมกัน มีศีลทั้งหมด ๕ คน ลองคิดดู ศีล ๕ มีทั้งหมด ๕ คน ในครอบครัวจะมีความสุขไหม อาตมาท้าได้ สัก ๓ เดือนพากันทดลองทำ ถ้าทำได้อย่างอาตมาพูด ถ้าไม่เป็นความสุขตามที่อาตมาพูด ยอมให้ไปต่อว่าอาตมานั้นได้ จดชื่อไว้ วัด

อาตมาอยู่ "วัดหินหมากเป้ง อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย" ไปต่อว่าถึงโน่นเลย ว่ามันไม่จริงนี่ ทำไมมาสอนอย่างนี้ ยอมเลย อาตมานี่ อันนี้ยังไม่มีใครกล้าทำนะซิ อาตมาบอกนี่แหละเรื่องศาสนาที่พระพุทธเจ้าสอน คนไม่ปฏิบัติแล้วจะไปโทษศาสนาว่าเป็นของล้าสมัย คนมันล้าสมัยต่างหาก มันตามศาสนาไม่ทันต่างหาก มันพูดว่าศาสนาล้าสมัยไม่ทันกาลไม่ทันเวลา โอ๊ย คนเราต่างหากที่ไม่ทันศาสนา อาตมาเคยบอกแล้ว ถ้าศาสนาล้าสมัย พระ-พุทธเจ้าสอนว่าทำชั่วได้ชั่ว ได้รับโทษบาปกรรม ลองคิดดู ฆ่าคนมันตาย มีโทษได้หรือไม่? ขะโมยเขามีโทษไหม ? ดื่มสุรามันเมาไหม มันมึนไหม ? ถ้าหากฆ่าคนไม่เป็นบาป ขะโมยเขาไม่เป็นบาปเมื่อใด ดื่มสุราไม่เมาเมื่อไร อาตมาจึงยอมเชื่อ เพราะศาสนาไม่ทันสมัยเขาแท้ อันนี้มันเท่าะก่าอยู่นะ รสชาดที่พระพุทธเจ้าเทศนาไม่มีผิดเลย มันเป็นอย่างนี้ พูดถึงเรื่องข้อเท็จจริงที่พุทธศาสนา พวกเราต่างหากไม่ทำตาม จึงอธิบายให้ฟัง เหมือนกับมดแดงเฝ้ามะม่วงสุกอยู่นั้น ไม่ได้รับรสชาดของมะม่วงสุกเลย จนมะม่วงสุกหล่นไปเปล่า มดแดงเลยไม่มีที่เกาะ นี่สรุปรวบรวมยอดที่เทศน์มาให้ฟังเท่านี้แหละ การจะปฏิบัติตามศาสนา หากเข้าใจแล้ว นำไปปฏิบัติเถิด ไม่ต้องไปเรียนหรอก นักธรรมตรี โท เอก นักศึกษาตรี โท เอก ไม่ต้องไปเรียนหรอก เรียนก็เพื่อมาปฏิบัตินี่แหละ มาเข้าใจตรงนี้ และปฏิบัติตรงนี้ ก็เป็นอันว่าใช้ได้พอแล้ว จึงจะได้ชื่อว่าเราเป็นพุทธมามะกะ คือนับถือเชื่อฟังคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยแท้ ไม่ใช่สักแต่ว่าไปถือไว้เฉย ๆ หรือปฏิฐานตนอวดตนว่าตนนับถือศาสนา จึงให้ตัดคำว่าถือนั้นทิ้งไป ถือศีลก็ทิ้งเสีย ถือสากก็ทิ้งเสีย ให้มาเข้าใจว่าไม่ใช่สอนให้ถือ คือสอนให้ปฏิบัติ คือละชั่วทำดี วันนี้เป็นรวบยอด คนที่ไม่ได้มาฟังเมื่อวานซืนก็ตามเถอะ มาเอาตรงยอดอ่อน ๆ ก็แล้วกัน เด็ดเอายอดอ่อน ๆ เลยมาจิ้มน้ำพริกได้สบาย เอาละ แค่นี้

คนโดยมากกลัวกันนักกันหนา กลัวการทำกรรมฐาน กลัวจะเป็นบ้าเป็นบอ ความเป็นจริงไม่ใช่ทำกรรมฐานเป็นบ้า ทำกรรมฐานนั้นคือทำสมาธิ ภาวนา นั้นเพื่อให้หายจากบ้าต่างหาก คนเราเมาลุ่มหลงมัวเมา ความมัวเมาและลุ่มหลงนั้นในทางธรรมท่านว่าบ้า

๘ จำพวก ๑๖ จำพวก แล้วแต่ท่านจะพูดกัน แล้วแต่จะว่ากันไปเถอะ คำว่าบ้าในที่นี้คือลุ่มหลงมัวเมาในสิ่งนั้น ๆ ลืมตัวนั้นจึงเรียกว่าบ้า ดังนี้ ถ้าหากทางภาวนาไม่ใช่ ให้ลืมตัว ให้เข้าหาตัวให้เห็นตัว ให้รู้ตัวดังที่ได้อธิบายนั้นก็เป็นแนวทางปฏิบัติกรรมฐานนั่นเอง เพื่อให้เห็นตัวของเราว่าตัวของเราเป็นอะไร ทำไมยังต้องเกิดมาเพื่อประโยชน์อะไร ดังได้อธิบายมาแล้ว เกิดจากธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ อยู่เพื่ออะไร เพื่อตาย และอยู่เดี๋ยวนี้มันมีอะไร ทนทุกข์ทรมาน ทุกอิริยาบท เดิน ยืน นั่ง นอน คือกริยาของการครองทุกข์ นี้พระพุทธเจ้าสอนให้เราพ้นจากทุกข์ การที่จะพ้นจากทุกข์นอกจากความสงบแล้วไม่มี เพราะฉะนั้นการภาวนาให้เห็นตัวเห็นตน เห็นนั้นไม่ใช่เรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา เป็นแต่ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ อายตนะ และเห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา การปล่อยวางทอดธุระให้ใจเข้าถึงความสงบ เมื่อเข้าถึงความสงบแล้ว ความสุขจะปรากฏขึ้นมาทีหลัง ตรงนั้นนะพูดยาก ถ้าหากว่าเข้าถึงตรงนั้นแล้ว ว่าความสุขมีความสงบขนาดไหนพูดยาก เพราะคนเราไม่เคยรับความสุขจากความสงบ โดยส่วนมากมีแต่ส่งส่ายวุ่นวาย ฉะนั้นความสุขในการที่ส่งส่ายวุ่นวายและไม่ยึดมั่นสำคัญโน่นนี้ อะไรต่าง ๆ ก็เคยได้ผ่านมาแล้วทุกคน ความสงบเรายังไม่เคย ฉะนั้นมันเป็นการยากสักหน่อยที่จะให้สงบ เพราะนิสัยและจิตใจของเรามันเคยวุ่นวายส่งส่ายมานานแสนนาน หากว่าเราไม่อบรมกันจริงจังก็ยากที่จะเข้าถึงความสงบนั้น ๆ แต่ถึงอย่างไรก็ตามไม่เหลือวิสัยที่เราจะทำความสงบได้ ไม่พ้นวิสัยของเราหรอก ถ้าเราพยายามดังได้เคยอธิบายแล้ว สัตว์ที่เคยอยู่ในป่าที่เราได้มาใหม่ ๆ จะต้องผูกหรือตีคอก หรือขังคอกเอาไว้ในกรง เมื่อมันมาทีแรกยังไม่ทันคุ้นเชื่อง มันก็ต้องดิ้นรนเพื่อจะหนีอยู่เป็นธรรมดา หากว่ามันเชื่องแล้วละก็ปล่อยเชือกได้ จะปล่อยออกจากกรงก็ได้ จิตใจของเราก็อย่างนั้นเหมือนกัน มันดิ้นรนทีแรก ถ้าหากเรายอมมันไปตามอำนาจกระแสของมันเมื่อไรแล้ว เราจะอยู่ใต้อำนาจบังคับของมัน คือเป็นทาสของมันอยู่เรื่อยไป ถ้าหากเอาชนะมันได้สักครั้งหนึ่ง คือทำความสงบรวมใจให้ได้สักครั้งหนึ่งแล้ว เราจะเห็นชัดเลยว่าที่เราวุ่นวายส่งส่ายตามอารมณ์ต่าง ๆ แท้ที่จริงเป็นเรื่องหลงแท้ ๆ เห็นชัดละที่นี่ว่าเราหลงเราเมา คือเรายังเป็นบ้าเป็นบออยู่ ความสงบเท่านั้นที่จะพ้นจากความหลงความมัวเมา และความเป็นบ้าเป็นบอเห็นชัด ๆ คือ

มาทีหลัง ชอบใจประกอบภาระกิจใด ๆ ได้หมดไม่ทอดทิ้งความสงบนั้น ทำให้คล่องตัวเสีย ด้วยทำได้ผลดีด้วย ในการที่เราหัดอบรมใจของเราได้แล้วประกอบภารกิจไม่เสียหายไปไหน บางคนทำสมาธิภาวนาแล้วกลัวจะไม่ได้ประกอบภารกิจอื่น ๆ จะทอดทิ้งหมดกระปรี้กระเปร่า ไม่จริงให้ทำให้ถึงตรงนั้นเสียก่อนจึงจะเข้าใจด้วยตนเอง เพราะฉนั้นในการทำความสงบนี้ นะอย่างน้อยที่สุด ก็ขอให้เข้าถึงความสงบเสียก่อนก็แล้วกัน อย่าคิดอะไรมากมาย คือว่าให้ เห็นความสงบ ทำความสงบแล้วเข้าถึงความสงบแล้ว จะเห็นคุณค่าตรงนั้นเรื่องอื่นปลีกย่อย มีความรู้ฉลาดพิศดารหรือจะมีอะไรต่าง ๆ ไม่ต้องพูดกันหรอก ให้ทำต้นคือรักษาต้นตอของ ต้น คือที่ตั้งของความรู้ต่าง ๆ นั้นเกิดจากอันนี้ความรู้ที่เกิดจากอันนี้นะ หมายความเกิดจาก อย่างเราเขียนตัวเลข เราต้องนับแต่ ๐ ไปหาตัวเลข อย่างเลข ๑๐๐ ต้องนับ ๐ สองตัวไป หาหนึ่ง เราไม่นับหนึ่งมา ๐ เรียกเบื้องต้นเรียกนับ ๐ เสียก่อน ๐ แล้วก็ยังไปหา ๑,๒,๓, แล้วก็ไปหาตัวต้นมันเป็นอย่างนี้ ๐ นี่นะที่จะให้เกิดเป็น ๒ เป็น ๓ ได้ออกไปจาก ๐ ศูนย์ เกิดขึ้นแล้วจะไปหา ๐ อีก คือมันหมดถึง ๑ ก็ไม่มีอะไรต่อไปอีก ธรรมที่เราปฏิบัติก็เช่น เดียวกัน คือว่าตั้งต้นจากของไม่มี ของไม่มีจึงค่อยเกิดขึ้นมา หมายความว่าบ้านหลังนี้แต่ ก่อนมันไม่มีจนเขามาตั้งขึ้น มาสร้างขึ้นมามีเป็นของมีขึ้นมา ของมี เราอยู่เราใช้ เราอาศัย ต่อไปในที่สุดหมดอายุของมันแล้วเปลี่ยนคุณภาพ ตั้งอยู่ไม่ได้ก็สลายไป ก็ของมีอยู่ของนี้ก็ เหมือนกัน เราปฏิบัติฝึกหัดภาวนาจากของไม่มีอะไรเสียก่อน เมื่อไม่มีอะไร ของมีเกิดจาก ของไม่ คือจิตสงบแล้วจะมีของปรากฏขึ้นในจิตที่สงบ เมื่อสงบแล้วก็พิจารณาค้นคว้าตามสิ่ง ที่มันมีอยู่ สิ่งที่มันไม่สงบจนกระทั่งเห็นลงสภาพ คือปล่อยวางสิ่งเหล่านั้นเข้าถึงตัวสงบอีก ทีหนึ่ง นั่นก็แสดงถึงว่าหมดอายุ และเสื่อมลงก็ความสงบ ก็เหมือนกันเท่านี้เหละ หลัก ภาวนาเห็นชัดเลยทีเดียว ไม่มีอะไรคือไม่มีสาระได้แก่อนัตตา เกิดศูนย์เสียก่อนแล้วจึงค่อย ต่อมาแล้วจึงค่อยลงอีกทีหนึ่ง จึงจะถึงต้นถึงปลายของอนัตตา เรามาหัดภาวนาและต้องการ ให้รู้เรื่องทั้งหลายเหล่านี้ ก็จะปล่อยวางไปได้ปล่อยวางทอดธุระไม่ใช่ปล่อยตลอดกาลเวลา คือเรารู้จักวิธีปล่อยวิธียึดและรู้จักวิธีที่จะดำเนินหาความปล่อยและความยึด ให้เข้าใจถึงเรื่อง ทั้งหลายนั้นแล้ว เราจะทำอะไร จะอยู่โดยวิธีไหน เราก็ทำได้สบายนี่วิธีหัดภาวนา ไม่มี

อะไรมากมายหรอก จุดเท่านี้แหละต้องการตรงนี้ เอาแต่นี้ต่อไปพากันทำคือนึกใจเป็นของไม่มีตัวดังอธิบายให้ฟังอยู่นี้ ต้องให้ไปยึดอยู่ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้ปรากฏจิตอยู่ในตรงนั้น เช่นเรายึดพุทโธ จิตไปจดจ้องอยู่เฉพาะพุทโธ คุมสติ คุมจิตให้อยู่ตรงนั้น อย่าส่งส่ายไปที่อื่น เมื่อเราควบคุมอันนั้นก็เหมือนกับเราทรมานสัตว์ หรือผูกสัตว์ที่ได้มาใหม่ ๆ ก็ต้องยึดกันอยู่บ้างละ แต่เราก็พยายามควบคุมไม่ทอดทิ้ง และผลที่สุดจิตเราจะนิ่งในอารมณ์อันเดียว แม้พุทโธก็จะต้องปล่อยวางลืมลงไป คือวางแล้วเข้าไปอยู่ในความสงบนิ่งแน่วเป็นอันหนึ่ง เอาทัคคตารมณ์อยู่เลย เอาทัคคตาจิตอยู่เลยนั่นน่ะ จึงเรียกว่าเข้าถึงภาวนา เอาละทำได้ จบ.

(ต่อจากนี้ ท่าน อาจารย์ได้ให้ทุกคนนั่งสมาธิภาวนาฝึกให้จิตสงบเป็นเวลานานพอสมควร ประมาณ ๙๐ นาที จึงได้ยุติ)

หมายเหตุ พระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ ได้ถอดเนื้อความจากเทปบันทึกเสียง โดย พ.ต.จำนงค์ สาริยันต์ ผู้เป็นศิษย์

๒. เรื่องเปลือก กระพี้ แก่น ของพุทธศาสนา

ผู้ที่ฟังเทศนาไม่รู้เรื่องก็ให้ตั้งใจภาวนาเอาเลย จึงจะไม่เสียผลในการฟังเทศน์ เพราะเทศน์ก็มุ่งในการภาวนาทำให้จิตต์รวมลงได้ เท่านี้เป็นจุดประสงค์ของการเทศนา วันนี้จะเทศน์เรื่องเปลือก เรื่องกระพี้ เรื่องแก่นของพุทธศาสนา ให้รู้จักเปลือก ให้รู้จักกระพี้ ให้รู้จักแก่นของศาสนา ถ้ามิฉะนั้นแล้วจะเอาเปลือกไปเป็นแก่น หรือเอาแก่นมาเป็นเปลือก เอากระพี้มาเป็นแก่น เอาแก่นมาเป็นกระพี้ก็จะไม่ได้แก่นแท้ของพุทธศาสนา ในที่นี้จะกล่าวถึงเรื่องเปลือกก่อน การกระทำรักษาศีล นี่เป็นเปลือกของพุทธศาสนา การทำทานที่หมายถึงเปลือกนั้น คือหมายพึ่งคนอื่น สิ่งอื่น คือหมายความว่าพึ่งบุญพึ่งกุศล ตายแล้วไปเกิดชั้นฟ้าสวรรค์ ได้วิมานเงินวิมานทอง หวังความสุขจากที่อื่น คือจากบุญกุศลนั่นเอง เมื่อหวังพึ่งคนอื่นและสิ่งอื่นก็เรียกว่าเป็นเปลือก ยังไม่ใช่แก่นและกระพี้ การทำพิธีต่าง ๆ ในศาสนา ล้วนแล้วแต่กระพี้ทั้งนั้น พุทธศาสนาแท้ไม่มี เช่น การรดน้ำมนต์ การสวดมนต์ สวดพร อ้อนวอนวิงวอน ขอให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยคุ้มครองรักษาให้ปราศจากอุปัทวอันตราย อันนี้เรียกว่ากระพี้ การที่ทำอย่างนี้เป็นกระพี้ก็จริงแล หากเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงกระพี้ให้เป็นแก่น หากไม่มีเรื่องเหล่านี้แล้ว ศาสนาก็อยู่ไม่ถาวรอย่างเปลือกเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงกระพี้ กระพี้เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงแก่น หมายความถึงศาสนาจะตั้งอยู่ได้ก็ต้องอาศัยการทำทาน การทำทานนี้เป็นเสบียงสำหรับหล่อเลี้ยงผู้ประพฤติปฏิบัติศาสนา ถ้าไม่มีเครื่องหล่อเลี้ยงเหล่านี้ พระภิกษุและสามเณรผู้ไม่ได้ประกอบกิจธุระ อาศัยเลี้ยงชีพอยู่กับคนอื่นก็อยู่ไม่ได้ วิธีสวดมนต์สวดพรต่าง ๆ อ้อนวอนร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้มาคุ้มครองป้องกัน สิ่งเหล่านั้นจะเป็นจริงขึ้นได้ด้วยจิตต์ตั้งมั่นในคุณพระพุทธ พระธรรม คุณพระสงฆ์ สิ่งเหล่านั้นก็ไม่ใช่เป็นของศักดิ์สิทธิ์เสมอไป มันจะต้องมีอันเป็นไปในวันหนึ่งข้างหน้า จะช่วยเหลือได้ก็เป็นบางครั้งบางคราวเท่านั้น แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ไม่สามารถจะช่วยเหลือได้ ยังต้องดับสูญสลายเข้าสู่ปรินิพพาน แต่ถึงขนาดนั้นคนก็ยังเชื่อยัง

นับถืออยู่ เพราะได้ผลบางคราวบางสมัย ถึงอย่างไรก็ดี สิ่งที่เชื่อและนับถือนั่นแหละเป็นเหตุให้คนทำดีประพฤติดี ให้คนเชื่อพุทธศาสนา ชักชวนคน จูงใจคนให้เข้ามานับถือในพระพุทธศาสนา อันนี้จึงได้ชื่อว่าเป็นเปลือกหุ้มห่อพุทธศาสนาไว้ ถึงการรักษาศีลก็เช่นเดียวกัน แต่ดีกว่าทำทานหน่อย เพราะละความชั่วด้วยตนเอง รักษาศีลงดเว้นจากการทำความชั่วในสิกขาบทนั้น ๆ เรียกว่า ละความชั่วได้ด้วยตนเอง การรักษาศีลนี้ ถ้าหากจะเปรียบเหมือนกับเปลือกไม้ เปลือกนั้นหล่อเลี้ยงให้กระพี้เติบโตได้ ต้นไม้บางชนิดมีแต่กระพี้ และเปลือกมันก็ยังอยู่ได้ไม่ตาย แต่อยู่ได้ไม่ยืนนาน รักษาศีลก็ต้องการความสุข คืองดเว้นจากความชั่วด้วยกาย วาจา ใจ ละชั่วเป็นข้อ ๆ สุขเพราะไม่ฆ่าไม่เบียดเบียนเขา สุขเพราะไม่ลักขโมยของเขา สุขเพราะไม่ประพฤติผิดมิจฉาจาร สุขเพราะไม่กล่าวโกหกมุสาวาท สุขเพราะไม่ดื่มสุราเมรัย ดื่มสุราเมรัยที่ว่าสุขนั้นเพราะความลุ่มหลงมัวเมาต่างหาก ถ้ามีสติแล้วจะสุขกว่าความลุ่มหลงมัวเมานั้นอีก ศีลเป็นเครื่องนำความสุขมาให้ด้วยประการต่าง ๆ อย่างนี้แลเจตนางดเว้นจากความชั่วนั้น ๆ อันนี้ต้องอาศัยความชั่วนั้น ๆ เป็นเหตุ การละความชั่วนั้น ๆ จึงได้ชื่อว่ารักษาศีล คือการทำความดี เพราะเรางดเว้นจากโทษนั้น ๆ แล้วก็เกิดเป็นศีลขึ้นมา เหตุนั้นความชั่วเหล่านั้นจึงเป็นปัจจัยให้เราทำความดี ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดมิจฉาจาร ไม่กล่าวเท็จและไม่ดื่มสุราเมรัย ก็ไม่มีเจตนาที่จะงดเว้นจากความชั่วนั้น ๆ อย่างคนไม่เคยฆ่าสัตว์เลยเป็นต้น ก็ไม่มีเจตนาที่จะงดเว้นการฆ่าสัตว์นั้น ๆ คนที่ได้รับความสุขแล้วไม่เคยทำความชั่ว จะไปงดเว้นได้อย่างไร เหมือนกับเด็กที่นอนอยู่ในอ้อมผ้า ไม่เคยทำความชั่วและไม่รู้จักความชั่ว มันก็ไม่มีการงดเว้นจากความชั่วนั้น ๆ เหตุนั้นศีลคือเจตนางดเว้นจากความชั่วนั้น ๆ อันนี้นับว่าเข้าจำนวนเปลือกเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงกระพี้ให้เติบโต เจตนางดเว้นจากความชั่วนั้นแหละ เป็นความสุขให้เกิดขึ้นแก่ตน เรางดเว้นจากความชั่วได้แล้ว จิตก็สงบไม่มีความชั่วในตัวตน เยือกเย็นเป็นสุขเป็นสมาธิแน่วแน่ คิดถึงทานที่เราสงเคราะห์คนอื่นเอ็นดูเมตตาคนอื่น เป็นความดีของตน จิตใจก็เบิกบาน คิดถึงเจตนางดเว้นของตนที่งดเว้นในศีลข้อนั้น ๆ จิตใจของเราก็สงบสุขเป็นสมาธิ อันนี้เข้าถึงขั้นสมาธิแล้ว ไม่ได้พึ่งคนอื่นแล้วคราวนี้ ไม่ได้พึ่งสิ่งอื่นใดทั้งหมด พึ่งตนเองสิ่งทั้งปวงชำระด้วยตนเอง อารมณ์อาวรณ์ทั้งปวงเกิดขึ้นที่ใจ ชำระที่ใจ เมื่อชำระใจสงบลงไปถึงซึ่งเอกัคคตารมณ์

หรือเอกัคคตาจิตต์ไม่มีอะไรแล้ว อันนี้เป็นกระพี้แข็งแรงขึ้นกว่าเก่าแน่นหนาขึ้นกว่าเดิม เรียกว่ามีสมาธิเป็นกระพี้ จิตต์อันนั้นจะไม่หวั่นไหวส่งส่าย ความสว่างไสวของจิตต์ที่เป็นเอกัคคตารมณ์นั่นแหละเป็นปัญญาขั้นต้นที่จะรักษาใจของตนไม่ให้ส่งส่าย ใจที่ส่งส่ายเห็นเป็นทุกข์ นั่นคือตัวปัญญาเกิดขึ้นมาแล้ว เห็นความเกิดขึ้นดับไปของจิตต์นั้น นั่นเป็นอนิจจัง จิตต์ที่กังวลส่งส่ายไปในอารมณ์ต่าง ๆ คือความทะเยอทะยานดิ้นรนนั้นเป็นทุกข์ เห็นอันนั้นเป็นสภาวะอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นแล้วดับลง เรียกว่า ปัญญาวิปัสสนา อันนี้เป็นเบื้องต้นของวิปัสสนาปัญญา ถ้าปัญญาวิปัสสนาที่แท้จริงแล้ว อนัตตาต้องเกิดขึ้นก่อน อะไร ๆ ทั้งหมดต้องเป็นอนัตตาทั้งนั้น ของอันนั้นเพียงแต่เกิดขึ้นแล้วดับไป ไม่ใช่ของใครทั้งหมด เป็นอนัตตาเป็นอนิจจัง เพราะตั้งอยู่ไม่นาน เป็นทุกขัง เพราะทนอยู่ไม่ได้ จิตต์ตอนนั้นถ้าหากถึงสภาพความเป็นจริงแล้วจะรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาก็เลยหายไปหมด มีแต่สภาพอันหนึ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่แล้วก็ดับไปอย่างนี้ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาก็เลยไม่มี นั่นแลเป็นแก่นสารของพุทธศาสนา ถ้าหากมีแต่แก่นอย่างเดียว ไม่มีกระพี้ ต้นไม้นั้นเขาเรียกว่าต้นไม้ตาย แก่นก็จริงแหละ แต่ไม่มีร่มเงาและไม่ถาวร จะต้องล้มวันหนึ่งให้ได้ มันต้องมีทานเป็นเครื่องค้ำจุน และก็ต้องมีศีลสมาธิเป็นเครื่องอุดหนุน ต้นไม้นั้นถึงจะมีแก่นน้อยก็ยังงอกงามเจริญเติบโตขึ้นอยู่ได้นาน เช่น พระพุทธเจ้าและพระอริยสงฆ์สาวก ท่านถึงแก่นแล้วดับขันธ์ปรินิพพานจะมีอะไรเหลือหรอ ทานก็ไม่มีแล้ว ศีล สมาธิ ปัญญาก็หมดไม่มีในตัวของท่านแล้วก็หมดเรื่องไป แต่นี้หากมีทานมีศีลหล่อเลี้ยงไว้ แก่นไม่มีมันก็ยังบำรุงทนุถนอมให้งอกงามขึ้นมาได้ คือ มรรค ผล นิพพาน ทาน ศีล สมาธิ ปัญญาเบื้องต้นนี่แหละ เป็นเครื่องอุดหนุนพุทธศาสนา พุทธศาสนาจึงยังถาวรมาได้นานจนตราบเท่าทุกวันนี้ คนผู้มีปัญญาสามารถที่จะหาเลือกเอาแก่นของพุทธศาสนาได้ ก็ต้องมาเลือกเอาจากเปลือกมาเพิ่นเอาจากกระพี้ แล้วจึงจะได้แก่นของพุทธศาสนา พุทธศาสนาต้องมีอาการครบถ้วนทั้งสามอย่างนี้ จึงจะเป็นศาสนาที่สมบูรณ์และมั่นคงสืบไปด้วยประการเช่นนี้แล

นั่งภาวนา

นั่งภาวนากัน สำรวมใจให้เป็นปกติธรรมดาธรรมดา อย่าส่งไปหาจิตต์ อย่าคิดไปหาจิตต์ ให้ทำใจให้เฉย ๆ คือว่าใจนั้นเป็นอย่างหนึ่ง จิตต์นั้นนอกจากใจ สติเป็นผู้คุมจิตต์ก็ออกไปจากใจนั่นแหละ ปัญญาจะเกิดขึ้นมาก็เกิดจากใจนั่นแหละ จึงให้สำรวมจิตต์ไม่ใช่ให้สำรวมใจ ถ้าสำรวมจิตต์แล้วจิตต์จะไม่ส่งส่าย จะอยู่คงที่ แล้วจะรวมมาเป็นใจ จิตต์กับใจและสติก็จะรวมมาเป็นหนึ่ง เวลาจิตต์ออกไป จิตต์มันจะแยกออกไปจากใจ คนทั้งหลายมักตามจิตต์ เข้าใจว่าใจเป็นจิตต์ หลงตระครุบตามจิตต์อันนั้น เลยไม่ได้ใจสักที เหมือนกับไฟ ความร้อนก็ออกไปจากไฟอันนั้น ความสว่างก็ออกไปจากไฟอันนั้น การระงับดับความมืดก็ออกไปจากไฟนั้น มันอันเดียวกันนั่นแหละ รวมเรียกว่าไฟ จิตต์มันก็ออกไปจากใจ สติมันก็ออกไปจากใจ ปัญญาก็ออกไปจากใจ เหตุนั้นจึงให้สำรวมลงที่ใจ เมื่อสำรวมใจมันอยู่ปกติแล้ว มันจะรวมเข้ามาเป็นอันเดียวกัน คราวนี้เห็นแล้ว รู้เรื่องมันแล้ว รู้เรื่องของปัญญาแล้วเกิดขึ้นจากใจ ใจเลยกลายเป็นบัญญัติเสียแล้ว ถ้าไม่บัญญัติก็ไม่มีชื่อ ไม่ทราบว่าจะเรียกอะไรจึงจะพูดถูก อันนี้อธิบายเป็นเรื่องเป็นราวไปหรอก ถ้าไม่แยกออกแล้วมันก็เป็นอันเดียวกันนั่นแหละ อย่าไปสงสัยเลย อย่าสงสัยว่าใจคืออะไร จิตต์คืออะไร สติคืออะไร ปัญญาคืออะไร ให้ตั้งสติกำหนดจิตต์อยู่ในที่เดียว แล้วอาจรู้เอง ถึงอย่างไรขอให้ทำให้ชำนาญ แล้วมันจะเกิดความรู้ขึ้นมาด้วยตนเองว่า อ้อ อย่างนี้หรอก จิตต์ สติ สมาธิ ปัญญาเป็นอย่างนี้ ๆ

๓. เรื่อง ธาตุ

พากันตั้งใจฟังธรรมเทศนา การฟังธรรมให้ทำความสงบอบรมใจของเราให้แน่วแน่ ถ้าใจไม่สงบส่งไปในที่ต่าง ๆ แล้ว จะไม่ได้ความชัดในการฟังธรรม คือธรรมะเป็นของละเอียด ต้องปราศจากกิเลสคือความวุ่นวาย ผู้ฟังจึงจะฟังถูก กิเลสส่วนละเอียดก็เอาเถิด ยกไว้ แต่ขออย่าให้มันวุ่นวาย มันจึงถึงความสงบ คำว่าสงบในที่นี้มิได้หมายความว่าสงบนิ่งแน่วเต็มที่จนกระทั่งไม่รู้สึกตัวเลย ขอให้สงบอยู่ในอารมณ์อันเดียว เช่น ฟังเสียงพูดออกมาก็ยังรู้สึกอยู่ แต่ไม่ได้ส่งออกไปจากเสียงพูดนั้น เอาแค่นี้เสียก่อน แล้วฟังธรรมที่อธิบายนั้น จะรู้ชัดเจนขึ้นมา ถ้าไม่เช่นนั้น ความสับส่ายส่งไปส่งมาก็จะไม่อยู่คงที่ และจะไม่เข้าใจเนื้อความนั้น ไม่ทราบว่าอะไรเป็นอะไร การฟังเทศน์มีความสงบอย่างนี้ ต้องได้ผลแน่ อย่างหนึ่งคือว่า ได้ความรู้ความเข้าใจในธรรมนั้น อย่างที่สอนจิตต์ใจสงบ ถึงไม่สงบเต็มที่ใจก็ผ่องใสสะอาด การฟังธรรมะเทศนานั้นก็ปลอดโปร่งโล่งใจของเรา ดีกว่าการฟังสิ่งอื่น เช่น การฟังเพลง ถึงเพราะสนุกสนาน แต่มันก็ไม่สงบไม่เยือกเย็น เป็นไปเพื่อความเดือดร้อนกระสับกระส่ายตามกิเลสของตนที่ปรุงแต่งไว้ เพราะฉะนั้นการฟังธรรมจึงต้องอาศัยความสงบอย่างนี้แหละ

วันนี้จะอธิบายถึงเรื่องธาตุ ก็คงจะเคยพากันได้ฟังได้ยินอยู่แล้ว จะขออธิบายเพิ่มอีกคือเรื่องตัวของเรานี้ ถ้าจะพิจารณาตัวของเราแล้วก็ต้องพิจารณาเป็นธาตุเบื้องต้นก่อน เรียกว่าธาตุสี่ คือ ดิน น้ำ ไฟและลม ผสมกันเป็นก้อนเหมือนกับก้อนดินเหนียว เราผสมกับน้ำเข้าแล้ว เอามาขยำมาปั้นเป็นอิฐ เป็นหม้อ เป็นไหขึ้นมา แล้วก็ใช้ประโยชน์นั้น ๆ ตัวของเรานั้นเบื้องต้นมันไม่เป็นอย่างนี้หรอก กระจัดกระจายกันอยู่ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุไฟ ธาตุลม อยู่กันคนละส่วน เมื่อสัมภาวะธาตุของบิดามารดามาผสมกันเข้าแล้ว จึงจับเป็นก้อนเลยเป็นตนเป็นตัวเข้า จึงเรียกว่ากาย กายนี้มันมาจากคำว่า นิกาย เรียกว่าก้อน เรียกว่ามัด เรียกว่ากลุ่ม จึงเรียกว่ากาย ถ้าหากจะพูดกันง่าย ๆ เอาตามสำเนียงการพูด กายนั้น

มันหมายความว่า มันกลายจากของจริงไป จึงเรียกว่า กาย คือ ธาตุสี่ ดิน น้ำ ไฟ ลม ผสมกันไม่เห็นเป็นกาย เห็นเป็นคนและเห็นเป็นสมมุติว่านั่นเป็นนั่นเป็นนี่ นายนั้น นางนี้ ไปต่าง ๆ ตามเรื่องก็เลยลืมตัว ตัวจริงก็คือบัญญัติให้เป็นธาตุสี่นั่นเอง อันนี้พระพุทธเจ้าท่านบัญญัติขึ้น แตกต่างจากสมมุติคนเรา เห็นเป็นธาตุสี่เสมอกันหมด แต่มันกลายเปลี่ยนแปลงไปไม่เห็นตามเป็นจริง พูดตามภาษาง่าย ๆ กลายมาเป็นคน ถือเป็นคนจริง ๆ จัง ๆ กิเลสมันเกิดจากหมู่นี้แหละ มันไม่เห็นตามเป็นจริง เห็นเป็นคนเห็นเป็นมนุษย์ ก็เลยถือว่าคนว่ามนุษย์กันจริง ๆ จัง ๆ ถ้าเขาว่าไม่ใช่มนุษย์ ไม่ใช่คนก็โกรธขอให้พิจารณาให้เข้าถึงของจริงว่าไม่มีอะไรหรอก ตัวของเรานี้เพียงแต่เป็นธาตุสี่ ดิน น้ำ ไฟ ลม ผสมกันเป็นก้อน ไม่ใช่คน ไม่ใช่ตัวตน อันนั้นสมมุติต่างหาก ถ้าหากเราไม่เรียกคนเรียกอะไรก็สุดแล้วเถิด ธาตุสี่ไม่มีโกรธหรอก ไม่โกรธใครทั้งหมดความที่เข้าไปยึดว่ากายอันนี้เป็นของเรา ว่าเป็นตนเป็นตัวนี้แหละ จึงทำให้โกรธ ทำให้เกลียดเกิดกิเลสมานะทิฏฐิขึ้นมาใหญ่โตระโหฐาน ไม่ควรเลยซึ่งจะทำให้กิเลสเกิด ธาตุสี่แท้ ๆ เกิดมาเบื้องต้นตั้งอยู่ในท่ามกลาง เสื่อมสลายไปในที่สุดก็ลงมาเป็น ดิน น้ำ ไฟ ลม ของเก่าไม่เห็นเป็นอื่นไปได้ มันไม่โกรธกับคน มันไม่มีกิเลสอะไรหรอก แต่ตัวคนเราไปสร้างกิเลสขึ้นต่างหาก สร้างกิเลสขึ้นเพราะไปยึดไปถือ เป็นเหตุให้เราโกรธเราหลงมัวเมาเพราะเหตุไม่เข้าใจตามความเป็นจริง ทุกคนถ้าหากพิจารณาเป็นธาตุโดยนัยอย่างนี้แล้วก็จะสบาย เขาจะว่าอย่างไร ๆ ก็สบายมีความสุขตลอดเวลา เพราะฉะนั้นในการที่จะอธิบายเรื่องธาตุขยายความให้กว้างออกไปอีกก็สุดวิสัยที่จะพรรณา ธาตุสี่ที่ท่านพรรณาถึงเรื่อง ดิน น้ำ ไฟ ลม ก็มีอยู่ในตัวของเรานี้แล้ว เอาเฉพาะหยาบ ๆ สิ่งใดที่มันข้นแข็งในตัวของเรา เช่น ผม ขน เล็บเป็นต้น ท่านเรียกว่าธาตุดิน ส่วนที่เหลว ๆ เช่น น้ำดี น้ำเสลด ท่านเรียกว่าธาตุน้ำ สิ่งที่อบอุ่นในกาย เช่น ไฟยังกายให้กระวนกระวาย ไฟเผาอาหารให้ย่อยเป็นต้น เรียกว่าธาตุไฟ สิ่งที่พัดขึ้นป่วนอยู่ภายใน เช่น ลมพัดขึ้นเบื้องบน ลมพัดลงเบื้องล่าง มันเป็นเหตุให้ร้อนให้หนาวเป็นต้น เรียกว่าธาตุลม ท่านจัดธาตุทั้งสี่เป็นส่วนส่วน เข้าผสมกันเป็นตัวเป็นกาย จึงเรียกว่าคนตามสมมุติ ถ้าจะพูดตามบัญญัติที่พระองค์เจ้าบัญญัติ

แล้วก็เป็นธาตุทั้งหมดตามความเป็นจริง คราวนี้ถ้าหากเข้าใจอย่างนี้แล้ว ให้พิจารณาดูอะไรมันโกรธ อะไรมันเกลียด อะไรมันเป็นกิเลส มันไม่เห็นมีอะไรในที่นั้น เป็นแต่ธาตุไปทั้งหมด กิเลสที่มันเกิดขึ้นนั้น มันเกิดเพราะความไปยึดถือกายนี้ ไม่เห็นเป็นธาตุ ถ้าเห็นเป็นธาตุแล้วมันก็ไม่มีอะไร การพิจารณากัมมัฏฐานต้องแยกสัดส่วนออกไปเป็นธาตุสี่ดิน น้ำ ไฟ ลม อย่างนี้ จึงจะถอนอัสมิมานะ ถือตน ถือตัว ถือเรา ถือเขาเสียได้ ครั้นไม่มีตนไม่มีตัว ไม่มีเราไม่มีเขา ความเกลียด ความโกรธ ความรัก ความชังมันก็หายไปหมด มันยังเหลือแต่เป็นก้อนธาตุเท่านั้น ไม่สามารถที่จะทำความชั่วให้แก่กันและกันได้การพิจารณากัมมัฏฐานคือตัวของเรานี้ พิจารณาให้เห็นเป็นธาตุสี่ก็ได้ หรือพิจารณาเป็นปฏิกูลเบื่อยเน่าในตัวของเราก็ได้ ทุกคนที่เกิดมาเป็นสภาวะของปฏิกูล เกิดจากเลือดเนื้อของบิดามารดา เกิดมาแล้วก็เน่าเปื่อยอยู่ตลอดเวลา อาบน้ำชำระกายวันละหลาย ๆ ครั้ง มันก็ยังไม่หายเหม็น ผ้าผ่อนดี ๆ เอามานุ่งห่ม เหมือนเอาผ้าตราสังข์คือผ้าคลุมผีเน่านั้นเอง ต้องหมั่นฟอกหมั่นซักจึงเอามาหุ้มห่อใหม่ ใส่ไปก็เปื่อยเน่าออกมาอีก ของปฏิกูลมันมีอยู่ในตัวของเราทุกคน อาหารทุกสิ่งส่วนที่เรารับประทานเข้าไปคิดว่าเป็นของดี แท้ที่จริงไม่ใช่ของดี เป็นของสกปรก เมื่อเรามาจับมาถูกต้องก็ต้องมาล้างมือเช็ดมือให้สะอาด ล้างแล้วล้างอีก นั่นแสดงว่าของสกปรก บริโภคเข้าไปซึมซาบออกมาทั่วสรรพางค์กาย ส่วนใหญ่ก็เป็นกากออกไป อีกส่วนหนึ่งก็นำไปเลี้ยงร่างกาย เป็นอะไรต่ออะไรร้อยแปด ส่วนปลีกย่อยก็เป็นเหงื่อเป็นไคลซึมซาบออกมา ร่างกายของคนเรานี้เปรียบเหมือนกับส้วมดี ๆ นี่แหละ นี่แหละจึงว่าของสกปรกโดยสภาพความเป็นจริง สกปรกจริง ๆ หากพิจารณาให้เห็นชัดเข้าไปภายในยิ่งละเอียดกว่านั้นอีก จนเกิดปฏิภาคเบื่อยเน่าขึ้นมา เหม็นเน่า เหม็นคลุ้ง สะอิดสะเอียนจนอาเจียนออกมาก็ได้ อันนั้นแหละเป็นภาพนิมิตภาวนา แต่นั้นก็มิใช่เป็นทั่วไป จะเป็นก็แต่บางคนเท่านั้น ความประสงค์ในที่นี้คือความต้องการอยากให้เห็นตามความเป็นจริงว่า เป็นอสุภะอย่างที่อธิบายมานี้ นักปฏิบัติควรจะทำสมาธิภาวนาของเราให้แน่วแน่ ฐานที่ทำภาวนาสมาธิลงไปนั้น

คือความตั้งมั่นอยู่เฉพาะที่กายจริง ๆ เช่น พิจารณาผม ขน เล็บเป็นต้น ให้เห็นโทษเห็นภัย เห็นอสุภะปฏิกูลในเรื่องนั้น ๆ โดยนัยเป็นธาตุก็ดี โดยเห็นเป็นของปฏิกูลก็ดี โดยนัยที่อธิบายมานี้ก็จะเป็นเหตุให้เกิดความสลดสังเวชในตัวของเราว่า เราเกิดขึ้นมาแท้ที่จริงไม่ใช่ของดิบของดี ไม่ใช่ตัวของเรา หากเป็นจริงตามสภาพของมันเช่นนั้น เกิดมาแล้วก็ดับไปทุกคนไม่พ้นจากดังอธิบายมานี้ทั้งนั้น เป็นแต่ธาตุก้อนหนึ่งหรืออสุภะก้อนหนึ่งเท่านั้น อยู่ได้ไม่นานก็จะแตกดับสลายไปตามเรื่อง ดังอธิบายมาด้วยประการเช่นนี้

นั่งสมาธิ

หัดสมาธิ มือขวาทับมือซ้าย ขาขวาทับขาซ้าย ตั้งตัวให้ตรง ให้บริกรรมพุทโธก็ได้ แล้วแต่จะถนัดส่วนใด ทำสติให้แน่วแน่อยู่กับจิตต์ คุมจิตต์ให้อยู่กับพุทโธ อย่าให้จิตต์ส่งไปในที่ต่าง ๆ ทำความสงบอย่างนี้แหละเป็นสิ่งที่ปรารถนา คนเราแต่เกิดมาจนป่านนี้ไม่เคยทำความสงบเลยสักที หากทำความสงบได้แล้ว ความสุขอันเกิดจากความสงบก็จะเข้ามาสู่ในสำนักของเรา สมาธิหมายถึงความสงบ ไม่ได้หมายความว่ารู้นั่นรู้นี่ต่าง ๆ มากมาย หากจะรู้จะเห็นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งของท่านผู้เป็นสมาธิชำนาญแล้ว แท้ที่จริงก็คือหมายความสงบนั่นเอง นี่แหละสมาธิเบื้องต้น ตรงนี้แหละทำให้มันได้ ถึงมันไม่อยู่ก็ให้ดึงมาให้อยู่ในที่พุทโธแห่งเดียว หนัก ๆ เข้ามันก็จะเชื่องเข้ามาทุกที ๆ จนกระทั่งจิตต์เป็นสมาธิแน่วแน่ในที่สุด ส่วนการพิจารณาอะไรมากมาย เช่น พิจารณากายเป็นของเปื่อยเน่าปฏิกูลหรือเป็นธาตุสี่เป็นต้น เป็นแยบคายของแต่ละบุคคล ก็ไม่หนีไปจากกายนี้ ค้นคว้าอยู่ในเฉพาะกาย ไม่หนีจากกายนี้เป็นอารมณ์ เมื่อพิจารณาอยู่อย่างนี้ มันก็จะวางอารมณ์ทั้งหมด เพ่งอยู่เฉพาะในกายนี้แห่งเดียว แล้วก็จะเข้าไปเป็นใจ คือไม่ตั้งใจว่าจะให้เข้าไปเป็นใจ แต่มันหากจะรวมเข้าไปเป็นเองแล้วไม่มีอะไรเหลืออยู่ จะมีแต่ความรู้สึกเฉย ๆ นั่นแหละคือตัวใจเดิม อธิบายมาด้วยประการเช่นนี้

๔. เรื่องหลักการปฏิบัติกัมมัฏฐาน

การริเริ่มภาวนาเบื้องต้นจะต้องกำหนดจิตต์ให้ตั้งอยู่ที่กายของเรา กายของเรานี้เป็นที่ตั้งของกัมมัฏฐาน ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมขึ้นที่กาย ไม่ว่าธรรมภายในและภายนอก กัมมัฏฐานก็เกิดที่กาย ตั้งอยู่ที่กาย กายนี้ได้ชื่อว่าเป็นที่ตั้งของอุปาทาน ท่านเรียกว่า อุปาทานขันธ์ ให้พิจารณาเห็นเป็นโทษเป็นภัยแล้วเบื่อหน่ายในอุปาทานขันธ์ จึงจะพ้นจากทุกข์ได้ ถ้าหากไม่มีขันธ์ ไม่มีอุปาทาน ก็จะไม่มีเครื่องพิจารณา ขันธ์นี้แหละต้องพิจารณาให้เห็นภัยของความยึดถือว่าเป็นภัยใหญ่โตของสมาธิ คือจะทำสมาธิไม่ได้ เมื่อเห็นภัยในขันธ์แล้ว จิตต์ใจก็จะปล่อยวางในขันธ์ แล้วจะปลอดโปร่งหายเสียจากความหลง จิตต์ใจก็จะเป็นสมาธิ ถ้ายังยึดมั่นถือมั่นในขันธ์สำคัญว่าของกู ๆ อยู่ตราบใดแล้ว ก็จะไม่เห็นโทษเห็นภัยในขันธ์ห้า ก็ไม่มีวันจะหลุดพ้นจากทุกข์ได้ ถ้าจะพิจารณาให้กว้างพิศดารออกไปให้เห็นเป็นธาตุสี่ก็อยู่ที่กายนี้ เป็นขันธ์ห้าก็อยู่ที่กายนี้ อายตนะหกหรืออายตนะสิบสองก็อยู่ที่กายนี้ทั้งนั้น พิจารณาไปเถิด พิจารณาเท่าไร ๆ ก็ไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าจิตต์ไม่แน่วแน่ลงเฉพาะกายนี้แห่งเดียวแล้ว พิจารณาอะไร ๆ ก็จะไม่เห็นชัดตามความเป็นจริง ถึงจะมีพยานยืนยันอยู่ก็จะไม่ชัดนั่นเอง ความลังเลสงสัยย่อมเกิดขึ้นได้ เดี๋ยวก็อยากรู้อยากเห็นต่าง ๆ นา ๆ ทั้งหมดมันก็จะไม่พ้นจากทุกข์ไปได้ ถ้าไม่เห็นโทษของอุปาทานขันธ์ เห็นภูตผีปีศาจ เทวบุตร เทวดา อินทร์ พรหม มันก็ไม่เป็นไปเพื่อพ้นจากทุกข์ได้ เทวบุตร เทวดา อินทร์พรหมเหล่านั้น เขาหากเป็นอยู่อย่างนั้นแต่ไหนแต่ไรมา ไปรู้เรื่องของเขาแล้ว เขาก็ไม่สามารถทำให้เราพ้นจากทุกข์ได้ ส่วนที่เราพิจารณาเห็นกายของเรานี้ เห็นโทษทุกข์แล้วเบื่อหน่าย ยอมสละความยึดถือ จึงจะเป็นไปเพื่อความพ้นจากทุกข์ได้ คนใดถ้ามาพิจารณากายของตน เห็นโทษทุกข์จนเป็นธรรม แล้วไม่ไปยึดถือก็จะพ้นจากทุกข์ได้ พุทธภาษิตท่านว่า ธมฺกา โม ภวํ โหติ ผู้ใคร่ในธรรมเป็นผู้เจริญ "ธมฺเทสี ปราภโว ผู้เกลียดในธรรมเป็นผู้เสื่อม" ผู้ใคร่ในธรรมจะพิจารณาอย่างไร เช่น ขันธ์ห้า รูป เวทนา สัญญา สังขาร

วิญญาณ เมื่อพิจารณาแล้วจิตต์แน่วแน่เพลิดเพลินในการพิจารณานั้น ยินดีพอใจ เห็นรูปแยกรูปเป็นธาตุสี่ ก็เพ่งพิจารณาแต่ในธาตุสี่นั้น ๆ หรือเห็นอายตนะภายนอกภายใน ก็เพ่งพิจารณาเพลินยินดีกับความเห็นของตนนั้น เรียกว่าเป็นผู้ใคร่ในธรรม แล้วก็มีหนทางที่จะเจริญงอกงามต่อไป

คนที่เกลียดในธรรม เช่น เห็นรูปในตัวของเราก็น่าเกลียด สกปรกไม่พอใจ เห็นเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณก็ไม่พอใจยินดี เกลียดชังเป็นทุกข์กลุ้มใจ เห็นธรรมแล้วเกิดความเศร้าหมองหดหู่ เรียกว่าผู้เกลียดในธรรม (ธรรมทั้งหลายเหล่านี้มีอยู่ในตัวของเราแล้ว ทั้งดีและชั่ว ทั้งหยาบและละเอียด เราปฏิบัติธรรม เมื่อเห็นธรรมแล้ว ทำไมจะต้องไปเกลียดธรรม) ขันธ์ทั้งห้ามีอยู่ที่กายของเรานี้ทุกคน เรื่องของกายมันเป็นไปอย่างไรมันก็ต้องเป็นไปตามเรื่องของมัน ใครจะเกลียดจะชัง จะรักจะชอบ มันก็ไม่ว่าอะไรทั้งนั้น หน้าที่ของมันเกิดขึ้นมาเป็นเบื้องต้น แก่เฒ่าไปในท่ามกลาง สลายลงไปในที่สุด คนไปเกลียดมันมากก็ยิ่งทุกข์มาก ถ้าไปรักก็ยิ่งคิดมาก ถ้าไม่เกลียดไม่รักวางเฉย ๆ ก็จะไม่มีทุกข์ ท่านทั้งหลายทุกผู้ทุกคนแก่เฒ่าชราแปรปรวนมาจนกระทั่งบัดนี้แล้ว เรียกว่าครึ่งค่อนของชีวิตไปแล้ว เวลานี้ก็มีโอกาสเหลืออยู่ ได้ปฏิบัติภาวนาพิจารณาสังขารของตนติดต่อกันอยู่ ถ้าหากว่าแก่หง่อมไปกว่านี้แล้ว หรือนอนอยู่กับเสื่อกับหมอนก็จะไม่มีหนทางพิจารณาอะไรได้ เหตุนั้นจึงควรพิจารณาขันธ์ของตนนี้เสียแต่บัดนี้ อย่าให้ถึงกาลเวลานั้นเลย มันจะหมดโอกาส ในที่สุดความตายมาถึงเข้า เมื่อไม่ได้พิจารณาอะไรให้เห็นชัดตามความเป็นจริงในเมื่อมีชีวิตอยู่นี้ ตายแล้วก็จะมาเกิดอีก ไม่รู้แล้วรู้รอดกันสักที คนใดพิจารณาสังขารตามสภาพความเป็นจริง คนนั้นก็จะไม่กลัวตาย คนกลัวตายคือคนอยากตายหลายหน พิจารณาสังขารดังนี้เป็นนิจอยู่แล้ว จะไม่ต้องนั่งภาวนา จะอยู่ไหน อิริยาบถใด ๆ ก็จะเป็นภาวนาอยู่ตลอดกาลเป็นนิตย์ แม้คำบริกรรมก็ไม่ต้องมากำหนดอีก เพราะพิจารณากายของตนอยู่เสมอ คือพิจารณาให้เห็นเป็นธาตุเป็นขันธ์อายตนะ ได้ชื่อว่าพิจารณาถูกต้องตามกัมมัฏฐาน เมื่อพิจารณาเห็นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ลงสภาพตามความเป็นจริงของมัน คือพิจารณา

อะไร ๆ ก็ลงหมดเรื่องเท่านั้น ใครจะพิจารณาอะไร ๆ ก็เถิด ต้องมาลงที่ตรงนี้ด้วยกันทั้งนั้น จึงจะเป็นธรรม ธรรมะคำสอนของพระพุทธเจ้า มิได้สอนให้ถือหรือเดาคิดนึกเอาตามตำหรับตำรา แท้ที่จริงคือสอนให้พิจารณากายนี้ จะรู้เห็นตามเป็นจริงหรือไม่ก็สุดแล้วแต่ผู้ปฏิบัติ ถ้าจะพูดอีกนัยหนึ่ง เรียกว่า ธรรมในเบื้องต้น เบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด ต้นคือกายนี้ ท่ามกลางคือใจ ที่สุดคือปัญญา กาย ใจ ปัญญาก็รวมลงในที่เดียว ถ้าไม่มีกาย ไม่มีใจ ไม่มีปัญญา ผู้ปฏิบัติจะปฏิบัติที่ไหน และจะพ้นจากทุกข์ได้อย่างไร

นั่งสมาธิ

จงทำสติให้มั่นคง ตั้งสติกำหนดจิตต์พิจารณาอย่าให้จิตต์ส่งออกไปภายนอก แล้วกำหนดเอาลมหายใจเข้าออกเป็นอารมณ์ เมื่อจิตต์นิ่งแน่วอยู่ในอารมณ์อานาปาณสติแล้ว อาการอื่น ๆ ก็จะค่อยถอนไปหมด แล้วก็จะรวมลงเป็นเอกัคคตารมณ์ จิตต์ที่มารวมอยู่ในอารมณ์อันเดียวนี้ เมื่อมันจะเป็น จะรวมวูบเข้าไปโดยที่เราไม่ตั้งใจอยากจะให้เป็น แต่มันเป็นของมันเอง เรียกว่า เอกัคคตาจิตต์ ที่แต่งได้มีแต่เอกัคคตารมณ์ คือตั้งสติกำหนดจิตต์ ให้อยู่ในอารมณ์อันเดียว เมื่อถึงเอกัคคตาจิตต์แล้วจะปล่อยวางหมด แม้แต่ร่างกายหรือคำบริกรรมนั่นก็จะหายไปหมด แต่บางคนจะไม่หายมีแต่ความว่างเปล่าปลอดโปร่งเป็นสุขมาก คำบริกรรมจะหายหรือไม่หายก็ตาม อย่าไปเอาคำบริกรรมมาเป็นอารมณ์อีก จิตต์จะหยาบไป ให้กำหนดเอาตัวผู้รู้ว่าว่าง หรือว่าไม่มีตัวตนนั้นให้ได้ ถ้าไม่ได้ก็ต้องทำบ่อย ๆ จนกระทั่งจับตัวผู้รู้นั้นให้ได้ แต่ถ้าไม่ได้จริงก็จงให้ยึดเอาคำบริกรรมนั้นเป็นอารมณ์อยู่ไปก่อน เมื่อถึงเอกัคคตาจิตต์แล้ว จะมีสติสมบูรณ์เต็มที่ ไม่ว่าจะอยู่ในอิริยาบถใด ๆ จะมีสติรู้ตัวอยู่ทุกเมื่อ ตอนนี้ไม่ต้องมีวิธีอะไรเพื่อให้จิตต์เป็นสมาธิอีกแล้ว มันหากเป็นสมาธิของมันเองโดยอัตตโนมัติ อาการเช่นนี้จะเกิดขึ้นกับนักภาวนาไม่บ่อยนัก เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะอยู่ไม่นาน สอง สามวัน อย่างช้าก็เจ็ดวัน แล้วก็จะหายไป แต่อย่าไปเสียใจอยากให้มันกลับเกิดขึ้นมาอีก มันจะเกิดเป็นกิเลส กลับมาหรือไม่กลับมาก็ช่างมัน จงทำใจให้เฉย ๆ แล้วจง

ทำไปเรื่อย ๆ ให้เป็นสมาธิไปตามเรื่อง ของพรรค์นี้ไม่ใช่ของแต่งเอาได้เมื่อไร เคยภาวนาเช่นไร ก็พิจารณาไปเรื่อย ๆ อย่าประมาท ทำสติ สมาธิ และปัญญาให้เสมอกัน เมื่อมันพร้อมกันแล้วเมื่อไร มันจะเกิดขึ้นมาเอง

ขอทุก ๆ คนจงตั้งสติอันนี้แหละไว้ให้มั่นคง มีสติมั่นคงดีแล้ว สมาธิและปัญญาก็จะเกิดมาเองไม่ต้องไปเรียกร้อง ส่วนปัญญาวิปัสสนาขอยกเอาไว้เป็นอีกเรื่องหนึ่ง หากปัญญาที่เกิดจากสมาธิและสตินี้แก่กล้าแล้ว ปัญญาวิปัสสนามันจะเกิดขึ้นมาเอง ของเกิดเองเป็นเอง เพราะเหตุปัจจัยถึงพร้อม เป็นของน่าพิศวงยิ่งนัก

ท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
วัดป่าอุดมสมพร อ.พรรณานิคม จ.สกลนคร
ชาตะ ๒๐ สิงหาคม ๒๔๔๒ ๑ ฯ ๙ (๑๔) ปีกุน
ละขันธ์ ๔ มกราคม ๒๕๒๐

พระธรรมเทศนาอบรม

ของ

ท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

วัดป่าอุดมสมพร จ.สกลนคร

แสดงธรรมเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ ๔ รอบ

ณ วัดบวรนิเวศฯ กทม.

๕ ธันวาคม ๒๕๑๘

ที่พวกท่านทั้งหลายมานี้ หวังเพื่อความสุขความเจริญและคุณงามความดี มิใช่อื่นไกล เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ให้เรารู้จักว่า ความดีอยู่ที่ไหน จะได้พากันศึกษาให้เข้าใจ ในธรรมคุณท่านบอกว่า "เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก" พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าพระองค์ได้ทรงวางไว้ว่า เอหิปสฺสิโก ร้องเรียกให้ท่านทั้งหลายมาดู ธรรมนั้น ท่านไม่ให้ไปดู ท่านให้มาดู จะมาดูธรรมที่ไหน? จะดูธรรม ก็ต้องดูที่อัตภาพตัวของเราที่นั่งอยู่ทุกรูปทุกนามนี่แหละ ไม่ว่าผู้หญิงผู้ชาย พระ, เณร, รูปธรรม นามธรรม เรามาอาศัยเขาอยู่คืออาศัยธรรมเหล่านี้ คือ ธาตุทั้ง ๔ ขันธ์ทั้ง ๕ อายตนะทั้ง ๖ นี้รวมเข้าแล้วเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นแม่ ถือว่าเป็นตัวเป็นตน เป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นเราเป็นเขาเป็นผู้หญิงเป็นผู้ชาย เกิดขึ้นมาในโลก เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่านให้น้อมเข้ามาดูธรรมเมื่อดูรูปธรรมอัตภาพร่างกายของเรานี้ เรามาอาศัยเขาอยู่, และให้ดูนามธรรมคือดวงใจเราผู้คิดผู้นึกอารมณ์สัญญาทั้งหลาย ให้พากันมาดูตรงนี้ให้พึ่งรูปธรรมนามธรรมพึ่งรูปธรรมก็คืออัตภาพร่างกายของเรา พึ่งนามธรรมคือพึ่งดวงใจของเรา พึ่งด้วยเหตุใดเราจะรู้ว่าเรา

อยู่ด้วยอันใด เราอยู่ด้วยบุญด้วยกุศล ด้วยคุณงามความดี ด้วยผลของกรรม กรรมนั้นเรียก กุศลกรรม อกุศลกรรม กรรมทั้งหลายไม่ได้อยู่ที่อื่นที่ไกล ไม่อยู่บนฟ้าอากาศ ต้นไม้ ภูเขาเลากา บ้านเมืองถนนหนทาง กรรมทั้งหลายอยู่ที่กายกรรม คือที่กายของเราทุกรูป ทุกนาม ที่วจีกรรม คืออยู่ที่วาจา คือคำพูด ที่มโนกรรมคืออยู่ที่ใจของพวกเรา นี่แหละ กรรม กุศลกรรมมันเป็นอย่างไร ? ให้พากันรู้จัก คือคุณงามความดี ความสุขความสบาย สุขกายสบายใจ เราไม่ได้ทำความชั่ว เรียกกุศลกรรม

อกุศลกรรม คือประพฤติความชั่ว จะได้รับความทุกข์ ความยาก ความลำบาก ลำบากกาย ลำบากใจนี่ดูสิ ให้พากันพึงรู้พึงเข้าใจต่อไป ที่เรียกว่าสักแต่ว่าฟัง คือ เรามา ฟังเอาแต่เสียง ต้องดูผลดูเหตุที่มันเกิดมาเมื่อเช่นนี้แล้วจะเทศน์ไปก็จะมากไป ตอนนี้ให้ เข้าวัดฟังธรรม หาที่นั่งให้สบาย ๆ วางกายให้สบาย ๆ วางท่าวางทางให้สบาย ๆ เมื่อกาย สบายแล้วให้น้อมรำลึกถึงที่พึ่งของเรา ให้นึกถึงคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรม คุณพระ อริยสงฆ์สาวกทั้งหลายเหล่านี้ว่าอยู่ที่ไหน ? ให้ระลึกว่าอยู่ที่ใจของเรา ไม่ได้อยู่ที่อื่น พระ พุทธเจ้าก็ดี พระธรรมก็ดี พระอริยสงฆ์สาวกก็ดี เมื่อเราวางกายให้สบายแล้ว ให้วางดวง ใจให้สบาย ให้ระลึกถึงที่พึ่งของเรา ให้ระลึกในใจ บริกรรมภาวนาว่า พุทโธ ให้ระลึก ว่าความรู้สึกอยู่ตรงไหน ? ธมฺโม ความรู้สึกอยู่ตรงไหน สงฺโฆ ความรู้สึกอยู่ตรงไหน ให้ อยู่ที่ใจของเรา เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จึงให้บริกรรมภาวนาในเบื้องต้น ให้นึกว่า พุทโธ ธมฺโม สงฺโฆ พุทโธ ธมฺโม สงฺโฆ ให้ครบ ๓ รอบแล้ว ให้รวมเราแต่ พุทโธ ๆ คำ เดียว หลับตา ลิ้นก็ไม่กระดุกกระดิก ให้ระลึกอยู่ในใจเรา เราอยากรู้ว่าเวลานี้นะ ใจ ของเรามันเป็นอย่างไรเป็นกุศลหรืออกุศล ให้ระลึก ระลึกพุทโธ ๆ ความรู้สึกอยู่ตรงไหน ตั้งสติไว้ตรงนั้น ลิ้นอย่างกระดุกกระดิก ให้ระลึกไว้เฉย ๆ นึกอยู่ในใจ เพ่งดู ตั้งสติไว้ ตรงที่รู้เราอยากรู้ อยากเห็น อยากได้ยิน อยากจะฟัง มันเป็นอย่างไร ? ตาก็เพ่งดูที่ระลึก หูก็ฟังที่ระลึก ความระลึกอันนี้แหละ ให้รู้จักว่า เวลานี้เป็นอยู่อย่างไร บางคนสงสัยใน ธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าหลายอย่าง บางคนก็สงสัยประเทศชาติบ้านเมืองก็มี บางคน ก็สงสัยว่าบุญบาป นรก สวรรค์ หลายอย่างหลายนัย เมื่อเป็นเช่นนี้จะสงสัยอะไรก็ตาม

พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระองค์ตรัสไว้ว่า มโน—ปุพฺพงฺคมา ธมฺมา มโน—เสฏฺฐา มโน—มยา มโน ความน้อมนึก ธัมมา คือความเสวยอารมณ์ ความจำ และความคิด ปุพพ เบื้องต้น มันเกิดจากตันนี้ มิได้เกิดจากอื่นจากไกล ดูที่บุญและบาป ทุกสิ่งใจถึงก่อน ให้พากันเพ่งพิจารณาให้มารู้ตรงนี้ ใจเราเป็นหลักฐาน เป็นประธาน มันสำเร็จที่ดวงใจ เมื่อเป็นเช่นนี้เราจะรู้จักอย่างไร ? บางคนตายแล้วได้เกิดไหม ? หรือเราจะไปเกิดชั้นใด ภูมิไหนเล่า? นี่ก็สงสัย ปัญหานี้มันมากเพราะจะอธิบาย คนหนึ่งก็ใจดวงหนึ่ง ต่างคนต่างใจ เป็นอย่างนั้นอีกแหละ ให้ตั้งจิตลงก่อนให้เป็นสมาธิ นึกถึงพุทโธ ๆ อย่าส่งใจไปทางซ้ายทางขวา ทางหน้าทางหลังทางบนทางล่างให้ตั้งเฉพาะท่ามกลางที่รู้สึกอยู่นั้น กำหนดดู ให้ดีเป็นอย่างไร ? รวมมาสั้น ๆ แล้ว มันดีก็คือใจเราสงบ มันไม่ได้ส่งไปอื่นตั้งอยู่เฉพาะ ใจเราดีมีความสุขความสบาย เย็นอกเย็นใจไม่ทุกข์ไม่ร้อน ไม่วุ่นไม่วาย ใจเราเบิกบานสว่างไสว ใจเราผ่องใสสะอาด อันนี้นำความสุขความเจริญมาให้ในปัจจุบันและเบื้องหน้า

นี่แหละให้พากันรู้จัก เมื่อใจใสสะอาดแล้วมันปราศจากทุกข์ ปราศจากภัย ปราศจากเวรปราศจากอันตรายความชั่วช้าลามก ปราศจากความทุกข์ความจน นี่แหละความดี เมื่อใจเราดีแล้วทำอะไรก็ดี นั่งก็ดี นอนก็ดี เดินก็ดี ยืนก็ดี ไปไหนก็ประสบพบเห็นแต่สิ่งที่ดี ๆ นี่แหละเราจึงต้องการแต่คุณงามความดีในตัวทุกคน ๆ ในประเทศชาติบ้านเมืองของเราเมื่อคนเราทุก ๆ คนมีคุณงามความดีในตัว บ้านเมืองมันจะเป็นอย่างไรต่อไป ให้ดูตรงนี้ไม่ดูที่อื่น เมื่อใจเราทุกคนดีอย่างที่ว่านี้แล้ว ประเทศเราไม่เป็นอะไร รับรองร้อยเปอร์เซนต์เพราะเหตุใดจึงว่าอย่างนั้น ให้นั่งสมาธิดู เมื่อจิตของเราตั้งมั่น จิตของเราดีแล้ว ทำอะไรก็ดี การงานก็ดี ครอบครัวก็ดี ชาวบ้านร้านตลาดก็ดี ประเทศชาติก็ดี ไม่มีภัยไม่มีเวร ไม่มีความชั่วช้าลามกปราศจากไปหมดเพราะอำนาจบุญ อำนาจคุณงามความดีนี้ การเห็นเช่นนี้เป็น สนฺทิฏฺฐิโก ผู้ปฏิบัติรู้เองเห็นเอง จะไม่เห็นอย่างไรเพราะใจของเรา ดูซิ มันจะคิดไปไหนอีกเล่า ? ก็ย่อมรู้ให้ทำใจให้เป็นสมาธิ สมาธิคือจิตตั้งมั่น ทำให้จิตตั้งมั่นแล้ว มันจะเอนออกไปทางไหนเล่า ? นี่แหละให้พากันรู้ อดีตอนาคต อดีตล่วงไปแล้ว พระพุทธเจ้าท่านก็ไม่ทรงคำนึงคิดถึงอนาคตข้างหน้าท่านก็ไม่ทรงคำนึงคิดถึง พระองค์ตรัสว่า ปจฺจุปฺปนฺนญฺ จ โย ธมฺมํ

ตตฺถ ตตฺถ วิปสฺสติ ท่านบอกว่า ปัจจุบันนี้ ท่านไม่บอกว่าอดีตหรืออนาคตโน้น หมายความว่า เมื่อตะกี้นี้ดวงใจของเราเป็นอย่างไร ? เมื่อใจของเราดีแล้ว มีความสุข ความสบาย นำความสุขความเจริญมาให้ในปัจจุบันและเบื้องหน้า เราต้องการอย่างนี้มิใช่หรือ ? นี่แหละคือกุศลกรรมนำความสุขความเจริญมาให้

อกุศลกรรมเป็นอย่างไร ? รวมสั้น ๆ แล้วคือใจเราไม่ดี ใจมีแต่ทุกข์มากวุ่นวายเดือดร้อน นำสัตว์ทั้งหลายตกทุกข์ได้ยากทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า ถ้าใจเราไม่ดีแล้ว ทำอะไรก็ไม่ดี นั่งก็ไม่ดี นอน—เดินก็ไม่ดี การงานก็ไม่ดี ทำนาค้าขายเล่าเรียนศึกษาทำราชการก็ไม่ดี ประเทศชาติก็ไม่ดี ชาวบ้านร้านตลาดก็ไม่ดี นี่มันเป็นอย่างนี้ ถ้าเราเห็นแล้วว่าอ้อ ไม่ใช่อย่างอื่นเป็นใจของเรา เป็นเองรู้แล้วให้รีบแก้ไข แก้ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปอย่าปล่อยไว้ ถ้าปล่อยไว้แล้ว นำให้สัตว์ทั้งหลายตกทุกข์ได้ยาก ทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้าประเทศชาติบ้านเมืองของเราจะล่มจมไปก็เพราะใจคนไม่ดี เมื่อใจไม่ดีแล้วมันเกิดเป็นผีเป็นห่าไปหมด วุ่นวายเดือดร้อนไปหมด ให้เข้าใจไว้สิว่า นี่ของชั่วก็สำคัญว่าดีไป ของดีก็สำคัญว่าไม่ดีไป เหตุนั้นให้พากันมารู้มาเข้าใจต่อไป เมื่อได้ยินได้ฟังแล้วให้น้อมเข้ามาในตนดังคำว่า โอปนยิโก ให้น้อมเข้ามาภายใน รีบแก้ไขเสีย ขัดข้องตรงไหน ให้เพ่งดูด้วย สมาธิภาวนานี้ ภาวนาแปลว่าอบรมเลือกเฟ้นดวงใจของเรา ใจของเราเป็นอย่างไร ? ข้องอะไร ? คาอะไร ? ติดอะไรอยู่ ? รีบพากันแก้ไขสิ่งที่ไม่ดี ของที่ไม่ดีนั้นตัดออกเสีย นี่แหละกรรมเป็นของ ๆ ตน บางคนว่า กรรมอะไร ? กรรมดีกรรมชั่วไม่ดี เดี๋ยวนี้ศาสนาคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเทศนาว่าบุญ ว่าบาป นรก สวรรค์ คนทั้งหลายก็เลยเชื่อ เชื่อหรือไม่เชื่อก็แล้วแต่ ให้ดูเราเดี๋ยวนี้แหละ ไม่ต้องถามใถ่ เพราะเป็น สนฺทิฏฺฐิโก เห็นเองว่า กรรมดีเป็นอย่างไร ? กรรมชั่วเป็นอย่างไร ? กมฺมสฺสโกมฺหิ กรรมนั้นเป็นของ ๆ ตน กลฺยาณํ วา ปาปกํ วา ตสฺส ทายาโท ภวิสฺสมิ เราจักทำกรรมอะไรไว้ กรรมดีหรือกรรมชั่ว เราจักรับผลของกรรมสืบไป กรรมดีที่ได้อธิบายมาแล้ว รวมสั้น ๆ ก็คือใจดวงนี้ มีความสุขความสบาย เย็นอกเย็นใจไม่เดือดไม่ร้อน พุทโธ ๆ ใจเบิกบาน อิ่มอกอิ่มใจ เบาตนเบาตัว เบาร่างเบากาย หายโรคหายภัยสบายอย่างนี้ เมื่อใจไม่ดีก็เกิดทุกข์ยากวุ่นวาย เดือดร้อนให้หนักให้หน่วงให้ง่วงให้เหงาให้วุ่นวายเดือดร้อน เมื่อเป็นอย่างนี้ เราจะได้รับผลไปในเบื้องหน้า อธิบายเท่านี้ก็พอจะเข้าใจแล้ว

ต่อนี้ไปให้ต่างคนต่างเพ่งดูใจของตน ให้พากันดูเท่านี้เป็นเบื้องต้นเสียก่อน ต่อไปต่างคนต่างเพ่งดูใจของตนเป็นเหมือนที่อธิบายนี้ไหม ? นี่แหละให้พากันพึงรู้พึงเข้าใจต่อไป เพ่งดูที่ใจ ให้สัญญาไว้ ได้ยินเสียงอะไรก็ตาม ดีชั่วก็ตามให้สัญญาไว้ว่า สิ่งนั้นไม่มีอันตรายแล้วเราไม่ต้องเดือดร้อน เราทำใจของเราให้สงบ ความสงบนี้แหละ มีความสุข ไม่ได้สุขเพราะวัตถุข้าวของเงินทอง สุขเพราะหลับเพราะนอน ในบาลีว่า นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ สุขเพราะใจเราสงบ ใครต้องการความสุขก็ทำใจให้สงบ เมื่อใจเราสงบแล้วภัยทั้งหลายหมดไป กิเลสทั้งหลายก็สงบไป ความชั่วทั้งหลายก็หมดไป เพราะไม่ได้ทำกรรมชั่วแล้ว ความชั่วจะมาจากที่ไหนเล่า ? แต่นี่กรรมเก่าก็ยังไม่หมดกรรมใหม่ก็ต่อเรื่อยไป ไม่รู้จักหมดสักที เมื่อเป็นเช่นนี้ให้ต่างคนต่างสงบดูสิ เมื่อความสงบมีแล้ว ก็จะมองเห็นอะไรได้ถูกต้อง อุปมาเหมือนกับน้ำนิ่ง น้ำจะสงบใสย่อมมองเห็นเงาตน หรืออะไรอยู่ในน้ำ ฉันใด ใจเราสงบก็มองเห็นดี มองเห็นชั่ว มองเห็นสุข มองเห็นทุกข์ มองเห็นนรก มองเห็นสวรรค์ได้ นรกจะรู้อะไรอย่างไรเล่า คือใจเราทุกข์ พูดง่าย ๆ บาปก็คือใจเราทุกข์ สวรรค์เล่า บุญเล่าบุญก็คือใจเราสุข ใจเราสบาย เรียกว่า "บุญ" เรียกว่า "สวรรค์" เมื่อใจเราสุขใจสบายเมื่อดับขันธ์ไปแล้ว ก็ต้องไปสวรรค์ ให้พากันเพ่งเล็งดูเอา อย่าส่งในไปอื่นไกล นี่แหละให้วางใจให้สบาย ต่างคนต่างสงบ เมื่ออธิบายขอให้ตั้งใจฟัง อย่าฟังแต่เสียงขอให้เพ่งดูด้วยไม่นานเท่าไรหรอกประมาณ ๓๐ นาที........ลองดูสิ บ้านเมืองจะได้สงบ ประเทศชาติของเราจะได้สงบ ต้องดูตรงนี้ ไม่สงบเพราะอะไร พากันนั่งเพ่งเล็งดู ต่างคนต่างสงบอย่างนี้ บ้านเมืองของเราก็ไม่มีความเดือดร้อนอะไร ถ้าเราไม่สงบแล้วจะให้คนอื่นสงบอย่างไรเล่า ? บางคนก็ว่ากู จะเป็นโน่น กูจะเป็นนี่ จะเป็นอะไร ? โดยอำนาจคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรมคุณพระสงฆ์ สิ่งทั้งหลายทั้งหมด ไม่มีสิ่งที่มีอานุภาพ นอกเสียจากคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ พระก็ให้พรอยู่เสมอว่า พุทฺธานุภาเวน ธมฺมานุภาเวน สงฺฆานุภาเวนนี่สรณะที่พึ่งของเรา มีอานุภาพ กำจัดข้าศึก ศัตรูทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกได้ ขอให้ถือจริง ๆ ลงไปที่พึ่งของเรามีเท่านี้ อันนี้ว่าเรื่องใหญ่ก็ใหญ่หมดทั้งสามโลกนี้ พุทฺโธ เม นาโถ, ธมฺโม เม นาโถ, สงฺโฆ เม นาโถ พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้าเป็นใหญ่ในสามโลกนี้ เพราะเป็นที่พึ่งของโลกทั้งสาม

ต่อนี้ไปให้ทุกคนเพ่งใจของตัวอย่านั่งหลับตาเฉย ๆ ให้ดูเหตุผล ดูอะไรเล่า ? ดูใจของเราว่าข้องใจอะไรอยู่ ? หรือมันคาอะไรอยู่ ? อยากรู้เรื่องมัน บางคนว่าใจไม่อยู่ไม่ทราบว่าไปไหน บางคนว่าใจไปโน่นไปนี่ มันไม่ได้ไป มันอยู่กับตัวเรานี้ อันโน้นเป็นวัตถุแล้วเราไปนึกถึงวัตถุนั้น แล้วใจเราไปโน้น แท้ที่จริงมันระลึกอยู่นี้ นี่แหละให้พากันพึงรู้พึงเห็นพิจารณาดู ไม่ดีตรงไหน ก็ชำระตรงนั้น ร่างกายมันขัดตรงไหนก็ให้ปลดตรงนั้น ทุกคนให้พากันนั่ง นั่งดูให้สบาย โอปนยิโก ให้น้อมเข้ามาภายใน ให้ตามระลึกเฉพาะตน อาตมาภาพก็จะได้นั่งเหมือนกัน เราอยากรู้อยากเห็นว่าตัวเรานี้หรือบางคนตายแล้วเกิดอีกไหม ? ดูสิมันเกิดหรือไม่เกิด ดูในนี้แหละ ถ้าไม่เกิดมันเป็นอย่างไร ? มันไปแต่งหรือไปก่อภพก่อชาติอยู่ ภวา—ภวํ สมฺภวนฺติ มันเที่ยวก่องานน้อยงานใหญ่อยู่ จิตเราไปอยู่ใดภพใด ชาติใด ? ที่พึ่งของเราอยู่ตรงนี้อย่างทางบาลีว่า อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งของตน โกหิ นาโถ ปโรสิยา คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้ ตัวของเราพึ่งได้อย่างไร ? ถ้าเรากำหนดให้นิ่ง ก็นิ่ง ให้เฉยก็เฉย ให้ว่างก็ว่าง ก็พึ่งได้สมเป็นที่พึ่งของตน ถ้าพึ่งไม่ได้เป็นอย่างไร ? คือบอกให้จิตนิ่ง มันก็ไม่นิ่ง บอกให้มันเฉยมันก็ไม่เฉย บอกให้มันว่างมันก็ไม่ว่าง แบบนี้พึ่งไม่ได้ ขอให้ดูเอาเอง ผู้ปฏิบัติรู้เองเห็นเอง จะไม่รู้ไม่เห็นอย่างไร ? เพราะจิตของเราเองเป็นกุศลธรรม อกุศลธรรม อัพยากตธรรม กุศลธรรมก็คือ มีความสุขความสบาย อกุศลธรรม คือมีความทุกข์ยากวุ่นวายเดือดร้อน อัพยากตธรรม ทุกข์ก็ไม่ใช่ สุขก็ไม่ใช่ ดีก็ไม่ใช่ ไม่ดีก็ไม่ใช่ ชั่วก็ไม่ใช่ มันเป็นอัพยากฤต มันพ้นจากความสมมติ ดีชั่วนี้เป็นแต่สมมติ เมื่อถึงวิมุตติคือความหลุดพ้น จะเป็นอย่างโน้นหรือจะเป็นอย่างนี้ มันเป็นเอง ให้พึงรู้ไว้เรื่องนี้พระ–พุทธเจ้าได้ทรงวางหลักธรรมไว้ในธัมมสังคินีมาติกา

วันนี้พวกเราก็จะได้แผ่พระราชกุศลถวายแด่มหาบพิตร องค์พระประมุขปกครองประเทศชาติบ้านเมืองของเราให้ทรงพระเกษมสำราญ เป็นร่มโพธิ์ ร่มไทร ให้ต่างคนต่างแผ่พระราชกุศล ต่างคนต่างตั้งจิตเป็นกุศลแล้ว อกุศลทั้งหลายก็สลายไปเอง อุปมาเหมือนกับความมืดเราจุดไฟแล้วความมืดก็หายไปเอง นี่แหละความสุขความเจริญในประเทศชาติของเรา ให้พึงรักษาพึงทราบตรงนี้ให้เข้าใจ บางคนพูดว่าข้างหน้าจะเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้า

ไม่คำนึง ให้ดูเดี๋ยวนี้ถ้าปัจจุบันคือเดี๋ยวนี้ดี ข้างหน้าก็ดี ถ้าเดี๋ยวนี้ เวลานี้ไม่ดี ข้างหน้าก็ไม่ดี เราจะได้รับผลสืบไปจะล้างบาปล้างกรรมไม่ต้องล้างด้วยน้ำ ฟอกสบู่, ทำจิตให้สงบ ตัวเดียวเท่านี้แหละ เพราะเรานี้ไม่ทำบาปทำกรรมแล้ว ผลชั่วนั้นจะมาจากไหน แต่นี้กรรมเก่าก็ยังไม่หมด กรรมใหม่ก็จะทำต่อเรื่อยไป ไม่รู้จักหมดสักที หยุดเสียสิ อย่าทำมันต่อไปอีก ใครทำกรรมอันใดไว้ก็เป็นของคนนั้น ไม่ใช่เทวบุตร เทวดา พระอินทร์ พระพรหมทำให้ เวลานี้จะให้ดูปัจจุบันนี้ ได้ยินได้ฟังแล้ว ไม่ทำไม่ดูเราก็ไม่รู้ ต่างคนต่างสงบ ต่างคนต่างทำคุณงามความดี ต่างคนต่างนิ่ง บุญอันใดจะเท่าเรานั่งสมาธิภาวนานี้ มีผลานิสงส์มาก จะทำให้ผ่อนคลายกิเลสตัณหาลง ไม่เห็นแก่ตน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่เขา ไม่เห็นแก่เรา จะได้ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ถ้าเรามองเห็นตนเห็นตัวแล้ว จะไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างสงบอย่างนี้แหละประเทศชาติบ้านเมืองของเราก็อยู่ได้ อาศัยบุญกุศล คุณงามความดี อาศัยพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะที่พึ่งของเรา ให้เข้าถึงจิตถึงใจ พุทธะ คือความรู้ ขาดความรู้อันเดียวเท่านี้ จะทำอะไรได้ ย่อมทำอะไรไม่ได้ พึ่งอะไรไม่ได้ เมื่อเรารู้แล้ว ก็เป็นที่พึ่งของตนเองได้ ให้เชื่อไว้ในจิตในใจเถิด

เรามานี้เพื่อต้องการให้เป็นสิริมงคล ให้พวกเราทุกคนถวายพระพรพระมหาบพิตรด้วย และให้ประเทศชาติบ้านเมืองของเราอยู่เย็นเป็นสุข ใครก็ไม่อยากได้ความเดือดร้อนและความวุ่นวาย เราฟังดูแล้วความเดือดร้อนและความวุ่นวายนี้มาจากไหน มันไม่ได้มาจากฟ้าอากาศ มาจากบ้านจากเมือง จากถนนหนทาง จากต้นไม้ภูเขาเลากา มันเกิดจากดวงใจของคนนี้ เมื่อเป็นเช่นนี้ให้พากันมาระงับใจนี้แล้ว ภัยทั้งหลายก็หมด เสนียดจัญไรทั้งหลายก็หมดไปไม่มีภัยต่อไป พวกเราควรพากันสดับแล้วได้ยินได้ฟังแล้ว ให้จดจำไว้

คนเดี๋ยวนี้ชอบให้เป่าศีรษะ ให้รดน้ำมนต์เพื่อจะเป็นสิริมงคล มงคลอยู่ที่ไหนในมงคลสูตรพระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า อเสวนา จ พาลานํ ปณฺฑิตานญฺจ เสวนา, ปูชา จ ปูชนียานํ เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ เป็นมงคลอย่างไร ? คือท่านไม่ให้คบคนพาล คนพาลมีที่ไหนเล่า ? รวมมาสั้น ๆ แล้วคือใจเราไม่ดี เมื่อใจเราไม่ดีแล้ว มันก็เป็นอันธพาล เห็นอะไรก็ตะขิดตะขวงไปหมดท่านให้เลิกคบคนพาล คบบัณฑิต บัณฑิตเป็นอย่างไร ? บัณฑิตคือใจเราดี เมื่อใจเราดี

แล้วมีความสุขความสบาย สิ่งใดไม่ดีก็แก้ไขขึ้นปรับปรุงให้ดีขึ้น นี่เป็นมงคลตรงนี้ เป็นมงคลเพราะใจเราดี ใจเรามีความสุข ใจเรามีความสบาย

เพราะฉนั้น เมื่อท่านทั้งหลายได้สดับแล้วในธรรมะคำสั่งสอนได้นำมาชี้แจงแสดงย่อๆ พอเป็นข้อปฏิบัติ ประดับสติปัญญาบารมี ท่านทั้งหลายรู้หัวข้อใจความแล้ว นำไปประพฤติปฏิบัติคือกายใจนี้ เป็นที่ตั้งแห่งพระพุทธศาสนา กายกับใจเป็นที่ตั้งแห่งพระพุทธพระธรรมพระสงฆ์ เป็นที่ตั้งแห่งมรรคผล เมื่อเราทั้งหลายได้ยินได้ฟังแล้วมี โยนิโสมนสิการ พากันกำหนดพิจารณา นำไปประพฤติปฏิบัติ ฝึกหัดตนของตนเป็นไปในธรรมคำสั่งสอน เมื่อท่านทั้งหลายไม่มีความประมาทแล้ว ต่อแต่นี้ไปท่านทั้งหลายจะประสบพบเห็นแต่ความสุขความเจริญ ดังแสดงมาพอสมควรแก่กาลเวลาด้วยประการฉะนี้

เมื่อเจ้ามา มีอะไร มาด้วยเจ้า
เจ้าจะเอา แต่สุข สนุกไฉน
เจ้ามามือเปล่า เจ้าจะ เอาอะไร
เจ้าก็ไป มือเปล่า เหมือนเจ้ามา.

๖ ธันวาคม ๒๕๑๘

คนทั้งหลายอยากได้ความสุขความสบาย แสวงหาอย่างนั้น แสวงหาอย่างนี้ เพื่อให้ได้ความสุขความสบาย แต่ก็ไม่ได้สุขสบาย เพราะวัตถุข้าวของเงินทอง ยศฐาน์บรรดาศักดิ์ ตึกร้านอาคาร เพราะหลับเพราะนอน เพราะอยู่เพราะกิน อะไรเหล่านี้เป็นความสุขความสบาย นตฺถิ สนฺติ ปรํ สุขํ สุขอะไรเกินไปกว่าจิตสงบไม่มี จิตสงบแล้วมีความสุข ความสุขอยู่ตรงนี้

เรื่องทุกข์ บางคนว่าทุกข์ เพราะไม่มีเงินไม่มีทอง ไม่มีที่อยู่ที่อาศัย อดอยากทุกข์ยาก อย่างนี้ก็ไม่ใช่ ไม่มียศฐาน์บรรดาศักดิ์ แล้วทุกข์อย่างนี้ก็ไม่ใช่ ทุกข์คืออะไร ? อิทํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ภิกษุทั้งหลาย ทุกข์นี้แล เป็นความจริงอันประเสริฐ ทุกข์คืออะไรเล่า ? ชาติปิ ทุกฺขา ทุกข์คือความเกิด ชราปิ ทุกฺขา ทุกข์คือความแก่ พฺยาธิปิ ทุกฺขา มีโรคภัยเบียดเบียนก็เป็นทุกข์ มรณมฺปิ ทุกฺขํ แม้ความตายก็เป็นทุกข์ ที่เรามานั่งสมาธิกันนี้ ก็เพื่อจะมาแก้ความทุกข์อันนี้ ถ้าจิตเราสงบแล้ว จิตก็ไม่มีความทุกข์ ไม่เกิดแล้วก็ไม่แก่ ไม่แก่แล้วก็ไม่เจ็บ ไม่เจ็บก็ไม่ตาย ไม่ตายก็ไม่ทุกข์ เป็นอมตะ เรานี้นะเกิด เกิดแล้วก็แก่ แก่แล้วก็เจ็บ เจ็บแล้วก็ตาย ตายแล้วก็ทุกข์ เวียนว่ายตายเกิด เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด เวียนอยู่อย่างนี้ ไม่รู้ว่ากี่ภพกี่ชาติมาแล้ว

บางคนพูดว่า "ตายไปแล้ว ไม่เห็นมีใครกลับมาบอกสักคน ไปเกิดอยู่ในชาติใดภพใด" จะบอกได้อย่างไร แม้แต่ในภพนี้ ในชาตินี้ก็บอกไม่ได้ จำไม่ได้ใคร จำได้เล่าภพที่หนึ่งอยู่ในท้องมารดา ภพที่สองคลอดออกมาแดง ๆ ภพที่สามอย่างพวกเราที่โตแล้ว มีใครนึกได้ไหมเวลาอยู่ในครรภ์มารดาว่ามีความทุกข์ขนาดไหน ลืมหมดแล้ว เท่านี้ก็นึกไม่ได้จะไปพูดถึงชาติอื่นทำไม ชาตินี้ยังจำไม่ได้ อยู่ในครรภ์มันมืดขนาดไหน ท่านเรียกว่าโลกันตนรก โลกันธะมืดหมด เหมือนตกอยู่ในหลุมมูตหลุมคูถ พอคลอดออกมาแล้วลืมหมด จำอะไรไม่ได้สักอย่าง คงจะจำได้อย่างเดียวคือเสียงร้องไห้อย่างเดียวเท่านั้น

ท่านทั้งหลายได้มาประชุมพร้อมเพรียงกัน เมื่อประชุมกันทางกายแล้วก็ให้ประชุมทางใจด้วย คือ มคฺคสมงฺคี เป็นการประชุมทางกายทางใจพร้อมกัน วันนี้ขอให้เราทั้งหลายน้อมจิตของเรามาที่อารมณ์ อย่าส่งจิตไปที่อื่น เราอยากจะรู้ตัวของเราว่า เวลานี้อยู่ในชั้นใดภูมิใดภพอันใด ให้พากันน้อมใจเข้าไปดู อย่าส่งใจไปฟังแต่เสียง การที่ฟังธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แต่ก่อนเมื่อพระพุทธเจ้าสอนผู้ใดได้สดับแล้ว ได้สำเร็จมรรคสำเร็จผล ไม่ได้สำเร็จที่อื่นที่ไกล สำเร็จที่ดวงใจของเรา ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธ–เจ้าท่านทรงสอนไว้ถึงแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ ท่านก็ไม่ได้ทรงสอนที่อื่นทรงสอนที่กาย ที่ใจของเรานี่เอง เรียกว่าเป็นที่ตั้งแห่งธรรมวินัย มิใช่ที่อื่นเป็นธรรมเป็นวินัยตัวของเรานี้เองเป็นธรรมเป็นวินัย ท่านบอกว่าตาเป็นธรรม ตาเป็นวินัย หูเป็นธรรม หูเป็นวินัย เหตุไรจึงว่าอย่างนั้น ตาสำหรับดู หูสำหรับฟัง เมื่อได้ยินแล้ว เราต้องน้อมเข้าไปภายใน วินโย แปลว่านำออกจากความชั่ว นำความชั่วออกจากตน นำตนออกจากความชั่ว ขณะนี้ความชั่วทั้งหลายอยู่ที่ไหน สุขทุกข์อยู่ที่ไหนให้พากันพึงรู้พึงเข้าใจ ไม่ใช่ดินฟ้าอากาศเป็นทุกข์ สิ่งทั้งหลายเขาไม่ได้สุขไม่ได้ทุกข์ นอกจากใจของเรา ให้เราพากันน้อมใจพิจารณา เมื่อเราเห็นทุกขสัจจ์นี้แล้ว เราจะได้พ้นจากทุกข์ ความพ้นทุกข์จะพ้นที่ไหนเล่า? คือใจเราไม่ทุกข์ก็เรียกว่าพ้นทุกข์ เพราะฉะนั้น ได้ยินแล้วให้พากันน้อมเข้าภายใน ศาสนาท่านสอนไว้ที่ตัวของพวกเรา ไม่ได้สอนไว้ที่อื่น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ให้พากันพิจารณาในตัวของเรา ที่ว่าสำเร็จมรรค สำเร็จผลเป็นอย่างไร? จะเปรียบเทียบกับภายนอกให้เห็น เหมือนกับเราทำการทำงานเสร็จแล้ว เช่น ทำกุฏิก็ดี วิหารก็ดี ทำการงานอื่นก็ดี เสร็จแล้วเป็นอย่างไร? สิ่งทั้งกุฏิหรือศาลา แต่ก่อนเขาไม่รู้ว่าเป็นกุฏิ, หรือศาลาเป็นเพียงไม้, เพียงปูน, เพียงเหล็ก, หรืออย่างอื่น นายช่างที่ฉลาดรวมสิ่งเหล่านั้นเข้าเป็นอันเดียวกันดีติดกันเข้าไป ไม้ก็หาย ปูนก็หาย เหล็กก็หาย อะไรก็หายไปหมด รวมแล้วเป็นกุฏิ เป็นศาลา ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าก็เช่นเดียวกันรวมเข้าไว้ในจิตดวงเดียว (เรียกว่า เอกํ จิตฺตํ) จิตเป็นของเดิม ถ้าเราน้อมเข้าถึงจิตแล้วความสำเร็จอยู่ที่นั่น ถ้าเราไม่รวมแล้วไม่สำเร็จ การงานทุกสิ่งทุกอย่างก็ต้องรวม ถ้าไม่

รวมก็ไม่สำเร็จต้องรวมให้เป็นเอกธรรม คือ ธรรมดวงเดียว เดี๋ยวนี้เราได้ขยายอธิบายให้กว้างขวางพิสดารออกไปมากมาย โดยวิตถารนัย ก็พรรณาออกไปถึงแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ รวมเข้ามาเป็น สังเขปนัยแล้ว มีธรรมอันเดียว เอโก ธมฺโม มีธรรมอันเดียว เอกํ จิตฺตํ มีจิตดวงเดียว นี่เป็นของเดิม ต่อไปขอให้พากันรวมเข้าให้ได้ จิตเราถ้ารวมไม่ได้ก็ไม่สำเร็จ ธรรมะแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์คนทั้งหลายอ่านพระไตรปิฎกทั้งสามปิฎก หรือทั้งสามตู้พระไตรปิฎก ตู้พระไตรปิฎกอยู่ที่ไหน ? ฟังแล้วก็เหมือนอยู่ไกล คัมภีร์ทั้งหลายเราเป็นผู้ทำ เราเป็นผู้เขียน เราเป็นผู้อ่าน สิ่งเหล่านั้น คือ พระสุตตันตปิฎก พระวินัยปิฎก พระอภิธรรมปิฎก พระไตรปิฎกอยู่ที่ไหนเล่า ? พระสุตตันตปิฎก ก็ได้แก่ลมหายใจเข้าไป พระวินัยปิฎกได้แก่ลมหายใจออกมาพระอภิธรรมปิฎก ได้แก่ผู้รู้ทั้งหลายรักษาชีวิตอันทรียังอยู่ไม่แตกทำลาย นี่รวมแล้วเป็นตู้พระไตรปิฎก ดูสิ ลมหายใจอยู่ที่ไหนเล่า ? ความรู้เราอยู่ที่ไหนเล่า ? รู้ว่าสุขก็ดี รู้ว่าทุกข์ก็ดี นี่แหละให้เปิดคัมภีร์ตรงนี้ ถ้าเราไม่ได้เปิดคัมภีร์ตรงนี้แล้ว เราก็ไม่สามารถจะพ้นจากทุกข์ได้ ถ้าได้น้อมเข้ามาภายในแล้วจะได้รู้จัก ถ้าไปดูในพระไตรปิฎกแล้ว เช่น พระอภิธรรมปิฎกว่า กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ กามาวจรกุสลจิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ เกิดขึ้นอุบัติขึ้น โสมนสฺสสหคตํ ใครเป็นผู้ยินดี ? ญาณสมฺปยุตฺตํ เราไปสัมปยุตต์อะไรไว้ ? สัมปยุตต์ ดีหรือ สัมปยุตต์ชั่ว เดี๋ยวนี้เราเอาอะไรเป็นอารมณ์ ? รูปารมฺมณํ วา เราเอารูปอะไรเป็นอารมณ์ ? รูปดีหรือรูปชั่ว ถ้าเราเอารูปดีเป็นอารมณ์ เราก็ได้ไปสุคติ ถ้าเราเอารูปชั่วเป็นอารมณ์ ? เราก็ได้ไปทุคติ รูปดีจะรู้ได้อย่างไรเล่า ? รวมมาสั้น ๆ แล้วก็คือใจเรามันไม่ดี อันนี้รูปไม่ดี รูปดีเป็นอย่างไรเล่า ? คือใจเราดี สทฺธารมฺมณํ วา เราเอาเสียงอะไรเป็นอารมณ์ ? ท่านจึงสวดอภิธัมมัตถสังคหะเวลาถึงแก่กรรมไป เสียงดี เสียงชั่วให้พากันรู้จัก คนฺธารมฺมณํ วา กลิ่นดีกลิ่นชั่วเราเอากลิ่นอะไรมาเป็นอารมณ์ ? รสารมฺมณํ วา รสดีรสชั่ว โผฏฺฐพฺพารมฺมณํ วา สัมผัสดีสัมผัสชั่วรวมเข้าใน ธมฺมารมฺมณํ วา รวมเข้าในธรรมอันเดียว คือ ดวงใจของเรา ไม่ยึดเอาอารมณ์นั้น ๆ มาไว้ในใจของเราอันเป็นคัมภีร์อภิธรรม ดูสิฟังแล้วอยู่ไกล

คัมภีร์ที่สอง ปญฺจกฺขนฺธา, รูปกฺขนฺโธ, เวทนากฺขนฺโธ, สญฺญากฺขนฺโธ, สงฺ—

ขารกฺขนฺโธ, วิญฺญานกฺขนฺโธ ขันธ์แปลว่า กอง ปญฺจ ห้า คือขันธ์ห้า รูปขันธ์ กองรูป รูปขันธ์ได้แก่อะไร ? ขาสอง แขนสอง ศีรษะหนึ่ง อันนี้แหละ รูปขันธ์ ให้พิจารณารูปอันนี้ รูปอันนี้มันเที่ยงหรือไม่เที่ยง เวทนากฺขนฺโธ กองเวทนา คือความเสวยสุข เสวยทุกข์ ไม่ใช่สุขไม่ใช่ทุกข์เฉย ๆ สัญญากฺขนฺโธ กองสัญญาคือ ความจำได้หมายรู้อยู่ที่ไหน จำได้ว่าเป็นโน่นเป็นนี่ สงฺขารกฺขนฺโธ กองสังขาร คือ ความปรุงความแต่ง กองวิญญาณ คือให้รู้ว่าใครเป็นผู้ปรุงเป็นผู้แต่ง วิญญาณกฺขนฺโธ กองวิญญาณ คือ ผู้รู้ จะไปปฏิสนธิและไปยึดเอาสิ่งทั้งหลายทั้งหมด นี่แหละให้พากันน้อมนำมาพิจารณาให้เห็นสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ พระพุทธเจ้า เทศนาแก่ ปัญจวัคคีย์ภิกษุทั้งห้า ท่านได้ฟังโอวาทเหล่านี้ ท่านก็ได้สำเร็จพระอรหันต์ทั้งหมด พวกเราก็เคยสวดอยู่แล้วในสังเวคกถา รูปํ อนิจฺจํ ดูสิ รูปเที่ยงหรือไม่เที่ยง เวทนา อนิจฺจา, สญฺญา อนิจฺจา, สงฺขารา อนิจฺจา, วิญฺญาณํ อนิจฺจํ เราก็เข้าใจอยู่ว่ามันไม่เที่ยงไม่แน่นอนอะไร ทีนี้ท่านบอกต่อไปอีก ว่า รูปํ อนตฺตา, เวทนา อนตฺตา, สญฺญา อนตฺตา, สงฺขารา อนตฺตา, วิญฺญาณํ อนตฺตา มันไม่ใช่ตัวตนทั้งนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ให้พากันเพ่งพิจารณาดู ให้รู้ให้เห็น

เราอยากพ้นทุกข์ เราอยากได้ความสุขความสบายก็ให้มาสำรวจตรวจดูใจของตัวเอง ให้มาอบรมใจของตัวเองให้ภาวนาว่า พุทฺโธ ธมฺโม สงฺโฆ สามจบแล้ว รวมเอาแต่ พุทฺโธ ๆ คำเดียวให้ระลึกอยู่ในใจ ระลึกทำไม ? เพื่ออะไร ? ระลึกเพื่อรู้ว่า ที่อยู่ของเราอยู่ในชั้นใด ในภพอันใด ภพมีอยู่ 3 คือ กามภพ รูปภพ อรูปภพ มีที่อยู่ของโลกทั้งสาม คือ กามโลก รูปโลก อรูป-โลก ในกามภพของเรานี้ให้เพ่งดูที่อยู่ของเรา เมื่อเราระลึกถึง พุทฺโธ มีความรู้สึกอยู่ ณ ที่ใดแล้ว ตั้งสติไว้ที่นั้น อย่าส่งใจไปข้างหน้าข้างหลัง ข้างซ้ายข้างขวา อยู่เฉพาะตรง ที่รู้อยู่นั้น จิตของเราดีหรือไม่ดีก็ให้รู้ที่ตรงนี้

ได้เคยเปรียบแล้วว่าเหมือนนายช่างตั้งเสา เขามองดูข้างหน้าข้างหลัง เอาระดับจับดูว่ามันตรงหรือไม่ตรง กระทำจนมันตรงดี เดี๋ยวนี้จิตของเรามันไม่ตรง แต่จะทำให้มันตรงไม่ใช่ว่าอยู่เฉย ๆ มันจะเป็นพระนิพพานได้ จิตของเรามันข้องตรงไหน มันคา (ติด) ตรงไหน ให้กำหนดรู้ ไม่ใช่นั่งหลับตาเฉย ๆ ต้องให้รู้ว่าเดี๋ยวนี้จิตของเราท่องเที่ยวอยู่ใน

กามภพ คือ จิตของเรายินดี อยู่ในรูปในเสียงในกลิ่นในรส ในสัมผัสอารมณ์ทั้งหลายต่าง ๆ กามภพแบ่งออกเป็น ๒ นัย คือ แบ่งเป็นอบายภูมิ ๑ ฉกามาวจรภูมิ ๑ อบายภูมิเป็นอย่างไร ? คือจิตของเราเศร้าหมอง จิตไม่ผ่องใส จิตวุ่นวาย จิตเดือดร้อน จิตทะเยอทะยาน จิตดิ้นรน จิตกระวนกระวาย ทุกข์ยาก เมื่อจิตเป็นอย่างนี้แล้ว เป็นจิตไปสู่อบายภูมิทั้ง ๔ เมื่อจิตของเราไปฉกามาวจรสวรรค์ จิตของเราผ่องใส ไม่ดิ้นรน ไม่กระวนกระวาย มีความสุข มีความสบายอกสบายใจ จิตไม่วุ่นวาย เมื่อดับขันธ์ก็ไปสวรรค์ สวรรค์คือความสุขความสบาย อะไรสุขสบาย ใจเราสุข เราสบาย นี้เป็นจิต ที่พ้นจากกามภพ คือจิตไม่ได้ไปรู้อยู่ที่รูป ที่เสียง ทีกลิ่น ที่รส ที่โผฏฐัพพะ ภายนอก เห็นแต่ภายใน คือรูปของเรานี้ เห็นแต่สังขารร่างกายเรานี้ เบื้องบน เบื้องล่าง พิจารณาอยู่แต่สิ่งเหล่านี้ว่า กายนี้ ตจปริยนฺโต มีหนังหุ้มอยู่โดยรอบ ปูโรนานปฺปการสฺส อสุจิโนเต็มไปด้วยของไม่สะอาดมีประการต่าง ๆ อตฺถิ อิมสฺมึ กาเย มีอยู่ในกายนี้ ท่านไม่ได้บอกว่ามีอยู่ในกายโน้น ในกายของเรานี้แหละ ไม่ใช่ในกายอื่น คืออะไรเล่า ? เกสา คือ ผม โลมา คือ ขน นขา คือ เล็บ ทนฺตา คือ ฟัน ตโจ คือ หนัง มํสํ คือ เนื้อ สิ่งเหล่านี้แหละให้พิจารณาให้เห็นว่าเป็นของไม่สะอาด เพราะฉะนั้นท่านจึงได้สอนมูลกัมมัฏฐานให้เมื่อแรกบวช พระอยู่ป่า เรียกว่า พระกรรมฐาน อย่างที่อาตมภาพนี้ สมมุติว่าเป็นพระกรรมฐาน แท้ที่จริงเป็นพระกรรมฐานมาทั้งนั้น อุปัชฌายะเมื่อจะบรรพชาอุปสมบทใคร ท่านก็สอนมูลกัมมัฏฐานก่อน แต่กลับบอกว่าไม่เป็นพระกรรมฐาน ผู้หญิงผู้ชายก็บอกว่าไม่เป็นนักกรรมฐาน เป็นหรือไม่เป็นก็ดูเอาซิ, ท่านสอนกรรมฐานว่า เกสา คือ ผม ผมอยู่ที่ไหน ? ก็อยู่ที่ตัวเรานี่แหละ ซึ่งทำให้สัตว์ทั้งหลายที่เวียนว่ายตายเกิด พากันหลงใหล ขอให้พิจารณาดูว่าผมของเราเป็นของสวยเป็นของสะอาด หรือเป็นของน่าเกลียดให้พึงรู้พึงเห็น เห็นว่าสวยหรือ ? ถ้าผมของเราหล่นใส่ข้าวหรือลงในอาหาร เราก็รับประทานไม่ได้ เมื่อรับประทานไม่ได้มันเป็นอย่างไร ? สรุปแล้วก็เป็นของน่าเกลียด โลมา คือ ขนขึ้นอยู่ตามสรรพางค์กาย นขา คือเล็บ ทนฺตา คือ ฟันอยู่ในปากของเรา ตโจ หนังห่อหุ้มตัวเราอยู่นี้ เอาหนังเหล่านี้ออกดูสิเป็นอย่างไร หรือหนังคนหล่นลงจาน

ข้าวเรา เรารับประทานได้ไหม ? เมื่อรับประทานไม่ได้เราจะว่ามันสวยมันงามได้อย่างไร นี้ให้จำแนกแจกออกอย่างนี้ ชื่อว่า ภควา เป็นผู้จำแนกแจกธรรม เมื่อเราพิจารณาอย่างนี้ จิตของเราก็จะเกิดนิพพิทา ความเบื่อหน่ายในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส และใน โผฏฐัพพะทั้งหมด พิจารณาดูสิ่งเหล่านี้แหละ, จึงเป็นผู้รู้ธรรมเห็นธรรม ถ้าเราไม่จำแนก แจกออกแล้ว ก็จะถือว่าเราเป็นคนสวย คนงาม คนดี เลยหลงใหลอยู่ในตนเกิดทิฏฐิ เกิดมานะ เกิดกิเลส เกิดตัณหา เกิดราคะ เกิดโลภะ เกิดโทสะ เกิดโมหะ เกิดอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติขึ้นมา

เมื่อเราพิจารณาให้เห็นจริงแล้ว จะไม่มีทิฏฐิ ไม่มีมานะ อหังการจะถือได้อย่างไร เล่า หนังคนใครจะเอาเล่า, เถือหนังออกให้หมดดูซิ น่าดูไหม เมื่อเอาหนังออกแล้ว ก็เอาเนื้อออกดู เอาเนื้อออกดูแล้ว เอากระดูกออกดู เอาอวัยวะทั้งหมดออกดู ไส้น้อย ไส้ใหญ่ ตับไต ออกมาดู มันเป็นคนหรือเป็นอะไร ทำไมเราถึงได้หลง ให้พิจารณา ให้เห็นอย่างนี้แหละ จึงจะละสักกายทิฏฐิได้ วิจิกิจฉาความสงสัยว่าจะเป็นอย่างโน้นอย่างนี้ จะได้ไม่มีสีลพัตตปรามาส การลูบคลำในศีลและพรตอย่างผิด ๆ ก็จะไม่มี เมื่อเห็นเป็น เช่นนี้แล้ว จิตก็จะว่าง พอจิตว่างแล้วก็ถึงอรูปภพ จิตว่างหมด เพราะไม่มีสิ่งเหล่านี้ ได้แล้ว ให้ตั้งสมาธิลงพิจารณาดู ว่าหลงอะไร ถ้าหลงรูป ก็ให้ยกรูปขึ้นพิจารณา ถ้าหลงเสียง กลิ่น, รส โผฏฐัพพะก็เหมือนกัน ยังข้องจิตตรงไหน ก็ให้แก้ตรงนั้น จึงเชื่อว่ากรรมฐาน ให้รู้จักกรรมที่ทำฐานะที่ตั้ง เวลานี้เราตั้งฐานอะไร ทำกรรมอันใด อยู่ ยึดอะไรอยู่ เราต้องเพ่งดูตรงนี้ให้รู้ เมื่อจิตของเราสงบแล้ว, นิ่งได้แล้ว ก็รู้จักที่ข้อง เมื่อรู้จักแล้ว ก็ตัด, จะได้เป็นวิปัสสนาญาณ ความรู้แจ้งเห็นจริงในสัจจธรรมเหล่านี้ ฉะนั้น ให้พวกเราพากันต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างพิจารณาว่าเราในเวลานี้เราอยู่ในชั้นใด ภพใด ภูมิอันใด

เวลานี้เราหัดเข้าสู่สงคราม เราจะได้เตรียมพร้อมเสียแต่เดี๋ยวนี้ สงครามกำลัง เกิดขึ้น สงครามคืออะไร ? คือกิเลสสงคราม พวกเรานึกถึงแต่สงครามภายนอก คือ

ข้าศึกสงคราม เขาเกณฑ์ทหารทุกปี ฝึกหัดทุกวัน เมื่อสงครามมาถึงเมื่อใดก็ไม่ต้องกลัว ยกทัพไปสู้เมื่อนั้น ทีนี้กิเลสสงครามเล่าคืออะไร ? คือความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย โรคภัยไข้เจ็บ เกิดขึ้นมาแล้ว เราจะหลบโดยวิธีไหนเล่า ? เราจะสู้โดยวิธีไหนเล่า ? ให้พากันมาฝึกหัดไว้ ให้มารู้เห็นเสียแต่เดี๋ยวนี้ เราต้องเข้าสมาธิทำจิตใจให้ตั้งมั่น เข้าหลุมเพลาะ เวลาเขารบกันเขาขุดหลุมเพลาะเพื่อหลบภัย เขาก็ไม่กลัว ถ้าสมรภูมิใดมีหลุมเพลาะเป็นที่กำบังดีแล้วชนะข้าศึก ถ้าเรามีสมาธิแน่นหนาแล้ว ทุกขเวทนาเหล่านั้นก็ไม่เข้าถึงจิตของเรา เพราะเราปล่อยแล้ว เราละแล้วเหลือแต่รูปจิต ในภพทั้งสามนั้นมีทุกข์อยู่, เมื่อจิตละภพทั้งสามแล้วก็เป็นวิมุตติ หลุดพ้นไปหมด จิตนั้นจะเข้าสู่ปรินิพพานดับทุกข์ในวัฏฏสงสารไม่ต้องสงสัยทำไมจึงเรียกว่า วัฏฏสงสาร วัฏฏะคือเครื่องหมุนเวียน เวียนว่ายตายเกิดอยู่ในโลกอันนี้ สงสารคือความสงสัยในรูป ในสิ่งทั้งหลายทั้งหมด เลยละวิจิกิจฉาไม่ได้สักที เมื่อเรารู้แล้ว เราไม่ต้องวนเวียนอีก เกิดก็รู้แล้วว่าเป็นทุกข์ ชราก็รู้แล้วว่าเป็นทุกข์ พยาธิก็รู้แล้วว่าทุกข์ มรณะก็รู้แล้วว่าทุกข์ ทีนี้ไม่เกิดแล้ว อะไรจะเกิดอีกเล่า, เมื่อไม่เกิดแล้วอะไรจะแก่ เมื่อไม่แก่แล้วอะไรจะตาย ไม่เกิดแล้วอะไรจะตาย ทีนี้เราเกิด เกิดแล้วก็ตาย ตายแล้วก็เกิด มันก็เป็นทุกข์ไม่รู้จักจบสักที พระพุทธเจ้าทรงรู้แล้วเป็น อมตะเป็นของไม่ตาย คือท่านเกิด ก็ไม่เกิด ตายก็ไม่ตาย ให้พยายามพากันปฏิบัติให้ถึงของไม่ตาย เราก็จะได้รับอมตธรรม ความพ้นทุกข์นั้น เราจะรู้ได้อย่างไร

รวมมาสั้น ๆ แล้ว คือจิตของเราไม่ทุกข์ จิตมีทุกข์อยู่ ก็แสดงว่าไม่พ้นทุกข์ มันมีทุกข์อยู่ตรงไหนก็ให้เพ่งดูตรงนั้น อย่าไปเพ่งดูเพื่ออยากจะรู้อย่างนั้นอย่างนี้ อย่าไปเพ่งหา ถ้าเพ่งหาแล้วจะเป็นตัณหา คือตัวเองตัน ทำนิ่งอยู่ เหมือนกับนายพรานเขาดักยิงเนื้อเขาไม่ได้วิ่งกระโดดโลดเต้น เขานิ่งเงียบอยู่ เมื่อเนื้อนั้นเข้ามา เวลาจะยิงปืนเขาก็เล็งตาเดียวมันจึงถูก ทีนี้เราก็ตั้งจิตนิ่งดู มันจะไปข้างหน้ามันจะมาข้างหลังทางซ้ายทางขวาให้มันรู้

สิ่งใดไม่ดีแล้ว ไม่มีใครต้องการ ไม่มีใครไปยึดถือเอา คนทั้งหลายเกิดมาอยาก ได้ดีทั้งนั้น แต่เรากลับไปยึดเอาสิ่งที่ไม่ดี แล้วไปเรียกร้องหาความดีทำไม แล้วมันจะได้ดี ได้อย่างไร ?

วันนี้ขอถวายพระราชกุศลแด่พระมหาบพิตรด้วย ต่างคนต่างช่วยกันทำใจให้สงบ ประเทศชาติของเรา จะได้มีความสุขความเจริญ ท่านพระมหาบพิตร ท่านได้เห็นเรา ทั้งหลายมีใจดี มีความสุขความสบาย ท่านจะได้รับแต่ความสุขความสบาย จึงเชิญชวน ท่านทั้งหลายแผ่พระราชกุศล เป็นสิริมงคล ถ้าพวกเราวุ่นวายเดือดร้อน พระองค์ท่าน จะได้รับความทุกข์ความยาก เหมือนบิดามารดา ลูกไม่ดี บิดามารดาก็เป็นทุกข์ ถ้าลูกดี บิดามารดาก็เป็นสุข ฉันใด ประเทศชาติก็เหมือนกัน ถ้าต่างคนต่างมีความสุขความสบาย แล้ว ก็มีความสุขความเจริญยั่งยืนถาวรตลอดกาลไป พวกเราคอยเฝ้าแต่พากัน คิดว่า ประเทศชาติของเราต่อไปจะเป็นอย่างไร ให้นั่งดูตรงนี้แหละ ถ้าเราดีสงบเรียบร้อย อนาคต ประเทศของเราก็มีความสุขความเจริญ ถ้าจิตของเราวุ่นวายไม่สงบ อนาคตก็จะเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นเราก็เพ่งดูสิ กำจัดออกไปให้หมดภัยเวรทั้งหลาย เราอาศัย พุทฺธานุภาเวน ธมฺมานุภาเวน สงฺฆานุภาเวน เอาอานุภาพของพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า เป็นเครื่องป้องกัน พุทธ คือความรู้ พระธรรม คือ เราทุกคนทำความดี พระสงฆ์ คือ เราปฏิบัติความดีจริง ๆ เมื่อเราปฏิบัติดีแล้ว ก็เป็น พุทฺโธ เม นาโถ, ธมฺโม เม นาโถ, สงฺโฆ เม นาโถ เป็นที่พึ่งของเราได้หมด ประเทศชาติของเราจะอยู่ได้ ก็ต้องอาศัย คุณงามความดีที่พวกเราช่วยสร้างขึ้น, อย่าเป็นคนมีมิจฉาทิฏฐิ ให้เป็นคนมีสัมมาทิฏฐิ เห็น ถูกเห็นชอบ ถ้าเรามีความยุ่งยากวุ่นวาย ผู้ปกครองประเทศชาติท่านก็หนักอกหนักใจ เป็นทุกข์เป็นร้อน อุปมาเหมือนกับบิดามารดา เมื่อลูกว่ายากสอนยาก ไม่อยู่ในโอวาท คำกล่าวตักเตือน ท่านก็มีความทุกข์ความเดือดร้อนไปด้วย.

ใครปรารถนาหาความสุขความสบาย ก็ให้มาประพฤติปฏิบัติธรรม เมื่อใจของเรา สบายแล้ว การงานของเราสบาย ประเทศชาติก็สบาย เทพบุตรเทพธิดาก็อำนวยอวยพร

มนุษย์ทั้งหลายเทวดารักษาอยู่ทุกคน เทวดารักษาเราอยู่ เราทำดีปฏิบัติดี ความดีก็รักษา ธมฺโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี ธรรมย่อมรักษาผู้ปฏิบัติธรรม สัตว์อาศัยธรรม ธรรมอาศัยสัตว์ ถ้าสัตว์ปฏิบัติความดี ก็จะนำความดีมาให้ ทำความดีอย่างไร ก็ได้อธิบายให้ฟังแล้ว เมื่อใจเราดี เราก็ได้รับผลของความดี นั่งก็ดี ยืน เดิน นอน ก็ดี ไปไหนเราก็ประสบพบเห็นแต่คุณงามความดี นำความสุขความเจริญมาให้ ถ้าใจไม่ดีแล้วก็นำความไม่ดีมาให้ นั่งอยู่ก็ไม่ดี ยืน เดิน นอนก็ไม่ดี ไปไหนก็ประสบพบเห็นแต่สิ่งที่ไม่ดี มันเป็นอย่างนี้

ให้นั่งวัดดู เรียกว่าเข้าวัดฟังธรรม นี่เรียกว่าฟังธรรม เทศน์คืออธิบายให้ฟัง ให้ทราบถึงเรื่องดีเรื่องชั่ว ยกขึ้นมาให้เห็น ให้เข้าใจถึงรูปธรรมนามธรรม เมื่อทราบเมื่อเข้าใจก็จะได้ปฏิบัติถูก สมาธิแปลว่า ตั้งจิตไว้ให้มั่นคง จิตตั้งมั่นก็มีอุปมาเหมือนนายช่างเขาตั้งเสา เขาตั้งอย่างไร ตั้งแล้วก็เล็งดู เอาเครื่องวัดมาจับดู มันเอนไปทางไหน ก็ผลักไปอีกทาง จับดู ตั้งดู เมื่อตรงแล้วก็ใช้ได้ ? ที่เราก็ตั้งดู มันจะไปทางไหน ให้จับมันให้ทัน มันจะไปทางดีหรือทางชั่ว นี่เรียกว่า สมาธิ คือจิตตั้งมั่น ปัญญาก็จะเกิดขึ้น จิตเอนไปทางชั่วเราก็รู้ ให้รอบรู้ในกองสังขารเอนไปทางดีเราก็รู้ ไม่เอนคือตั้งมั่น ก็เป็นพระนิพพานคือเป็นของเที่ยง แต่ที่นี้พวกเราไม่พากันปฏิบัติให้เที่ยงให้ตรงในธรรม สิ่งใดไม่เที่ยงก็เป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นก็ไม่ใช่ตัวตน เป็นอนัตตา

ประเทศชาติของเราจะตั้งอยู่ได้ ก็อาศัยพวกเราทุกคน พากันช่วยทะนุบำรุงรักษา ทุกวันนี้คนส่วนมากอยากได้แต่ผล ต้นไม้ไม่ช่วยกันรักษา อุปมาเหมือนเขาปลูกต้นไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน เขาต้องพากันบำรุงโคนมัน บำรุงต้นมัน พอบำรุงโคนต้นมันดีแล้ว ดอกผลไม่ต้องบังคับ มันเป็นเอง ถ้าต้นโคนมัน ไม่ช่วยกันบำรุงรักษา อยากได้แต่ผล เลยไม่ได้ พวกเราทุกคนก็เหมือนกัน ก็อยากได้แต่คุณงามความดี ต้นไม่พากันดูแลรักษาใจเป็นต้น เมื่อต้นไม่ดีแล้วไม่ต้องไปพูดถึงผล อะไร ๆ ก็ไม่ดีไปด้วย เมื่อเราไม่ทำดีจะดีไปได้อย่างไรเล่า ? เปรียบอุปมาเหมือนกับชาวนา ไม่ได้ทำนาเลย แต่อยากได้ข้าวเต็มยุ้งเต็มฉางจะได้อย่างไร ? เพราะเขาไม่ได้ทำนา ส่วนชาวนาที่ขยันขันแข็ง ตั้งใจทำไร่ทำนาอย่างเต็มที่

ไม่ต้องไปขอใคร แต่มีข้าวเต็มยุ้งเต็มฉาง ข้อนี้ฉันใด คุณงามความดีที่ตั้งใจทำ ก็ย่อมได้รับผลเอง นี่แหละจึงได้ชักชวนให้ทำดู

บางคนว่า บุญบาป ไม่เคยเห็นตัว ไม่เคยพบ เคยเห็น เป็นตัวอย่าง ตัวบุญเป็นอย่างไร ตัวบาปเป็นอย่างไร ? ตัวบุญคือตัวคนนั่งอยู่นี่แหละ มีศีรษะดำ ๆ คอเล็ก ๆ นี้คือคน บาปเป็นอย่างไร ? บาป คือใจของเรามีแต่ทุกข์ยากลำบากวุ่นวายเดือดร้อน เกิดมาเป็นโรคเป็นภัยเป็นหวัดเป็นไอ เป็นไข้เป็นหนาวเป็นโรคนั้นโรคนี้ ทำมาค้าขาย ขาดทุนขาดรอนทุกข์ยากลำบาก นี่แหละตัวบาป ทำราชการเงินเดือนไม่ขึ้นก็บาป ไม่ใช่อื่นไกลบางคนบอกว่าไม่เห็นตัวไม่เห็นอย่างไร ? บุญก็นี่แหละ ใจเราดีเราก็มีความสุขกายสบายใจไม่มีโรคมีภัย ไม่เป็นหวัดเป็นไอ ไม่เป็นไข้เป็นหนาว ไม่เจ็บตน ไม่เจ็บตัว สบายอกสบายใจ มียศฐาบรรดาศักดิ์ มีคุณงามความดี มีทรัพย์มีสมบัติ เป็นต้น ไม่ทุกข์ไม่อยากนี่แหละคือตัวบุญ สร้างคุณงามความดีไว้แล้ว มันเป็นเองคุณงามความดี คือความสุขความเจริญ มีบุตรภรรยาสามีก็ไม่ทะเลาะกัน ได้บุตรว่าง่ายสอนง่าย ก็เรียกว่าบุญ เงินเดือนขึ้นปีละขั้นสองขั้นก็เรียกว่าบุญ.

มรณานุสติ

เห็นกันอยู่เมื่อ **เช้า** สายตาย
สาย อยู่สุขสบาย บ่ายม้วย
บ่าย ยังรื่นเริงกาย เย็นดับ ชีพนา
เย็น อยู่หยอกลูกด้วย ค่ำม้วยดับสูญ

พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๕

๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

เราทุกคนที่มาประชุมนี้ มาร่วมประชุมกันทั้งภายในภายนอก พากันเข้ามาวัด ให้มาวัดดูว่าจิตของเราอยู่ในวัดหรือนอกวัด เราอาศัยพระพุทธศาสนา ศาสนานี้เป็นเครื่องแก้ทุกข์และเป็นเครื่องดับทุกข์ พระพุทธเจ้า พระองค์บัญญัติศาสนา แก่พุทธบริษัททั้งสี่นี้แหละท่านไม่ได้บัญญัติที่อื่น บริษัททั้งสี่คืออะไรบ้าง? ภิกษุ ภิกษุณี แต่เวลานี้ภิกษุณีไม่มี มีแต่ภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ท่านได้บัญญัติศาสนาแก่บุคคลสี่จำพวกนี้ ศาสนาจะเจริญได้ก็อาศัยพวกเรานี้ ศาสนาจะเสื่อมก็อาศัยพวกเรานี้ จะเสื่อมได้อย่างไร เมื่อเรามาประพฤติเรามาปฏิบัติกัน

แต่ถ้าคุณพระพุทธเจ้า เราก็ไม่มีความเคารพ คุณพระธรรม เราก็ไม่มีความเคารพ คุณพระอริยสงฆ์ เราก็ไม่มีความเคารพ ทานก็ไม่มีความเคารพ ศีลก็ไม่มีความเคารพ ภาวนาก็ไม่มีความเคารพ, ปฏิสันฐาน การต้อนรับ ก็ไม่มีความเคารพ เมื่อเราไม่มีความเคารพในเหตุ ๗ สถานนี่แหละจึงจะเป็นเหตุให้ศาสนาเสื่อม, ถ้าพวกเรายังมีความเคารพในเหตุ ๗ สถานนี้แล้ว ศาสนาก็จะเจริญรุ่งเรืองต่อไป

ในพระอภิธรรมปิฎกมีปรากฏอยู่ว่า ฉ ปญฺญตฺติโย, ขนฺธปญฺญตฺติ, อายตนปญฺญตฺติ, ธาตุปญฺญตฺติ, สจฺจปญฺญตฺติ อินฺทฺริยปญฺญตฺติ คือท่านบัญญัติ เบญจขันธ์ไว้ที่ตัวเราซึ่งได้อธิบายไปแล้ว คือบัญญัติรูป บัญญัติเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณให้เราน้อมนึกดูซิ รูปอยู่ที่ไหนเล่า? ที่นั่งอยู่นี่แหละ นี่แหละรูปขันธ์ (ขนฺธปญฺญตฺติ) บัญญัติตรงนี้เพื่อให้ใจได้รู้จักสิ่งเหล่านี้เป็นอยู่อย่างไร? เป็นสุขหรือเป็นทุกข์ ดีหรือชั่ว เกิดขึ้นจากขันธ์นี้

เวทนาขันธ์เล่า สุขเวทนา ทุกขเวทนา อทุกขมสุขเวทนา ความรู้สึกไม่เป็นสุขเป็นทุกข์หรือเฉย ๆ เป็นอุเบกขา สัญญาขันธ์ ความสำคัญมั่นหมายความจำโน่นจำนี่ ท่านบัญญัติไว้ตรงนี้

สังขารขันธ์ ความปรุงความแต่ง ดูซิ เวลานี้เราปรุงกุศล หรืออกุศล ให้พึงรู้พึงเห็น ไม่ใช่ดินฟ้าอากาศ ปรุงเป็นกุศลหรืออกุศล กุศลเราจะรู้ได้อย่างไรเล่า ? รวมมาสั้น ๆ แล้วคือใจเราดีมีความสุขความสบาย เย็นอก เย็นใจ นี่แหละกุศลธรรม นำความสุขความเจริญ ในปัจจุบันและเบื้องหน้า อกุศลธรรมจิตไม่มีดีทุกข์ยากวุ่นว่าย ลำบากเดือดร้อน ธรรมนี้นำสัตว์ทั้งหลายตกทุกข์ได้ยาก ทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า

วิญญาณขันธ์เล่า วิญญาณนี้เป็นผู้รู้ และจะปฏิสนธิ ในกำเนิดที่เราได้ปรุงแต่งไว้ กรรมเหล่านี้แหละนำไปปรุงแต่ง ไม่มีใครแต่งให้เรา กรรมนำไปเอง จะเรียนธรรมะ จะรู้ธรรมะให้รู้ตรงนี้เมื่อดูรูปดูเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้แล้ว ให้พากันพิจารณา ถ้าหลงรูป ก็ให้พิจารณารูปว่า รูปนี้มันมีอะไร จึงพากันหลงไหลกันนักหนาพระพุทธเจ้าจึ่งสอนให้พิจารณารูปนี้ ให้เห็นว่า ไม่งาม เน่าเหม็น ไม่เที่ยง

อายตนบัญญัติ เป็นบ่อเกิดแห่งดีและชั่ว อายตนะภายใน อายตนะภายนอก อายตนะภายในได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของเรา อายตนะภายนอกได้แก่ รูป เสียง รส โผฏฐัพพะธรรมารมณ์ รวมเข้ามาแล้ว สิ่งนี้ก็อยู่ในรูปนี้

ธาตุบัญญัติ บัญญัติลงในธาตุ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ อากาศธาตุ และวิญญาณธาตุ มาประชุมกันเข้าเรียกว่า ตัวตนสัตว์บุคคลเราเขา เมื่อเป็นเช่นนี้ เราก็มาพิจารณารูปนี้ตั้งสติเพ่งดูรูปอันนี้ ดูเพื่ออะไร เพื่อไม่ให้หลง เมื่อเราเห็นแล้วไม่หลง รูปอันนี้จึงว่ารู้จัก นะ รู้จัก โม เราจึงจะรักษาใจได้ แต่เวลานี้เราไม่รู้จัก นะ ไม่รู้จัก โม นโม คือความน้อมนึก น้อมนึกอะไร น้อมนึกถึงธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ให้เห็นว่า มันไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่เขา ไม่ใช่เรา ดูตัวเราให้ลึกเข้าไปอีก

ปิตฺตํ น้ำดี ดูซิน้ำดีมันอยู่ที่ไหนเล่า มันเป็นคนหรือเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เสมฺหํ น้ำเสลดเล่า ก็เหมือนกัน ให้พิจารณาดู นี้เรียกว่า นะ คือมันไม่ใช่ของใครไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ไม่ใช่สัตว์บุคคล ไม่ใช่เขา ไม่ใช่เรา ปุพฺโพ น้ำเหลือง เป็นคนหรือเป็นอะไร

โลหิตํ น้ำเลือดเลือดเรานี้มันเป็นอะไร มันเป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชาย มันเป็นคนหรือเป็นอะไร เสโท น้ำเหงื่อ เมโท น้ำมันข้น อสฺสุ น้ำตา วสา น้ำมันเหลว เขโฬ น้ำลาย สิงฆาณิกา น้ำมูก ลสิกา ไขข้อ มุตฺตํ น้ำมูก สิ่งเหล่านี้เป็นคนหรือเป็นอะไร เป็นของเอาหรือของทิ้ง นี่แหละจึงเรียกว่า นะ แปลว่าไม่ใช่คน เป็นของทิ้งทั้งหมด หรือใครเก็บของเหล่านี้ไว้ ให้พากันสละทิ้งไปเสียซิ ให้พิจารณากันในสิ่งเหล่านี้ไว้ จึงจะละ ซึ่งกามารมณ์ได้ ละรูปารมณ์ พิจารณาในสิ่งเหล่านี้ ให้รู้ให้เห็น ไม่ต้องสงสัยไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่ที่ตัวของเรา เรามาถือสิ่งเหล่านี้แหละว่าเป็นตัวเป็นตน เมื่ออธิบายให้ฟังอย่างนี้แล้ว ให้พากันนั่งเพ่งดู ให้รู้ให้เห็น พากันลงมือทำ ถ้าไม่ทำแล้วก็ไม่เห็น ให้นิ่งสบาย ๆ พระพุทธเจ้าพระองค์ตั้งศาสนา บัญญัติศาสนา ท่านบัญญัติไว้ตรงนี้ ไม่ได้บัญญัติไว้ที่อื่น

พวกเราทั้งหลายทุกคนต้องการให้ประเทศชาติของเรายั่งยืนถาวร ต้องการให้ประเทศชาติของเรามีความสุขความเจริญทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า ประเทศจะเจริญได้ก็เกิดจากตัวของพวกเรานี้ ศาสนาจะเจริญได้ ก็ด้วยการที่พวกเรามาทำกันอย่างนี้แหละ เข้าถึงคุณพระพุทธเจ้า เข้าถึงคุณพระธรรม เข้าถึงคุณพระสงฆ์ เข้าถึงคุณพระพุทธเจ้า คือพุทธะ คือความรู้ เราระลึกถึงความรู้ของเรา ความรู้อยู่ที่ไหนเล่า ? ในเบื้องต้นให้ระลึกถึงคำบริกรรมเสียก่อน ให้ระลึกว่า พระพุทธเจ้าอยู่ในใจ พระธรรมอยู่ในใจ พระอริยสงฆ์สาวกอยู่ในใจ เชื่อมั่นอย่างนั้นแล้ว ให้ระลึกคำบริกรรมภาวนาว่า พุทฺโธ ธมฺโม ๆ ๆ สามหนแล้ว รวมเอาแก่ พุทฺโธ คำเดียว นั่งหลับตา หุบปากเสีย ลิ้นก็ไม่กระดุกกระดิก ให้ระลึกอยู่ในใจ พุทฺโธ ความรู้สึกอยู่ตรงไหนแล้วตั้งความรู้สึกอยู่ตรงนั้น เรารู้จักแต่ว่าศาสนาเสื่อมศาสนาเจริญ ศาสนาเสื่อมเป็นอย่างไร ? คือจิตของเราไม่เจริญ ไม่เจริญด้วยศีล ด้วยสมาธิ และด้วยปัญญา อันเป็นหลักของพระพุทธศาสนา

ศีล คือหลักพระพุทธศาสนา ศีล คืออะไร ? คือความงามในเบื้องต้น สมาธิ คือความงามในท่ามกลาง ปัญญา คือความงามในที่สุดได้ในบาลีว่า อาทิกลฺยาณํ มชฺเฌกลฺยาณํ

ปริโยสานกลฺยาณํ กลฺยาณํ คือ ความงาม, งามในเบื้องต้นคืออะไรเล่า คือเป็นผู้มีศีล ได้แก่การสำรวมกาย, วาจา, ให้เรียบร้อย ดูซิกายของเราเรียบร้อย วาจาของเราเรียบร้อย เมื่อโทษน้อยใหญ่ทางกาย วาจาของเราไม่มีแล้ว จึงชื่อว่าเป็นผู้มีศีล ศีล แปลว่า ปกติ กายปกติ, วาจาปกติ แต่ศีลชั้นสูงในองค์มรรค ซึ่งเรียกว่า อธิศีลนั้น เป็นเจตนากรรม เป็นสมุจเฉทวิรัติ หมายถึงปกติของใจด้วย เดี๋ยวนี้ใจเราไม่ปกติ ใจที่ปกติเป็นอย่างไร ? ใจไม่พิกลพิการ ใจไม่ทะเยอทะยาน ให้พิจารณาดูซิ ทำจิตให้เป็นปกติ ให้เหมือนกับก้อนหิน ลมที่พัดมาจากทิศทั้งสี่ ก็ไม่หวั่นไหว เราก็ทำใจให้เหมือนหินใครจะมาว่าอย่างไรก็ตาม เราก็ไม่หวั่นไหว ดีชั่วอย่างไร เราก็ไม่เป็นอย่างที่เขาว่า เมื่อเราไม่ดีแล้ว แต่มีคนยกย่องว่าดี มันก็ไม่ดีอย่างที่เขาว่า เมื่อเราดีแล้ว แต่มีคนเขาว่าไม่ดี มันก็ดีของมันเอง นี่แหละให้พวกเราพินิจพิจารณา แล้วพากันถือเป็นแนวปฏิบัติ

สมาธิซึ่งเป็นความงามในท่ามกลางนั้น คือจิตตั้งมั่น ทีนี้พวกเรามีจิตตั้งมั่นหรือไม่ ? จิตเอนไปทางไหน ข้องตรงไหน คาตรงไหน จิตตั้งมั่นเป็นอย่างไร ? คือไม่เอนเอียงไปหาความรักความชัง ไม่หลงในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ในอารมณ์ต่าง ๆ สิ่งใดเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป จิตก็จะเป็นสมาธิ เป็นจิตตั้งมั่น เมื่อจิตตั้งมั่นแล้ว จิตก็สงบใสสะอาด นี่แหละเป็นสมถกัมมัฏฐาน สมถะ คือการทำจิตให้สงบภายใน

เมื่อจิตเราสงบภายในแล้ว อุปมาเหมือนกับน้ำสงบ น้ำสงบแล้วมันก็ใส มองเห็นเหตุมองเห็นผล มองเห็นบุญกุศล มองเห็นสุขมองเห็นทุกข์ มองเห็นดี มองเห็นชั่ว เมื่อจิตเราสงบแล้ว หากมันจะออกไปข้างล่าง, ข้างซ้าย, ข้างขวา เราก็รู้ เมื่อจิตของเรารู้เห็นในสังขารทั้งหลายแล้ว ปัญญาความรอบรู้ในกองสังขารก็เกิดขึ้น รู้ว่าใครเป็นผู้ปรุง ใครเป็นผู้แต่ง ต่อจากนั้นก็จะเกิดเป็นวิปัสสนา

เดี๋ยวนี้คนทั้งหลายได้พากันทำวิปัสสนา ๆ ไม่รู้ว่าทำวิปัสสนาเป็นอย่างไร ? เมื่อจิตของเราสงบในขั้นสมถะแล้ว จะเห็นที่เกิดแห่งสังขารและที่ดับแห่งสังขาร เป็นอย่างนี้ให้

พากันรู้ไว้ เดี๋ยวนี้เราไม่รู้ว่ามันเกิดมาจากไหน ? เมื่อรู้จักที่เกิดแล้ว ก็ไม่รู้จักที่ดับ จะเป็นวิปัสสนาได้อย่างไรเล่า ?

วิปัสสนานั้นเมื่อจิตเราสงบแล้วก็เห็นที่เกิดที่ดับแห่งสังขาร คือ สังขารเกิดที่จิตของเราและก็ดับที่จิตของเรา, จะดับได้อย่างไร ? ดับได้ด้วยการเห็นโทษแห่งสังขาร เห็นภัยแห่งสังขารทั้งหลาย เห็นทุกข์แห่งสังขารทั้งหลาย เมื่อเห็นโทษแล้วก็เบื่อไม่ติดไม่รักดับได้ จึงเรียกว่าเป็นวิปัสสนา ความรู้แจ้งเห็นจริง

สัจจธรรม ของจริง คืออะไรเล่า ? เมื่อสังขารปรุงแต่งขึ้นแล้วมันก็เกิด เกิดแล้วก็หลง เมื่อหลงก็เป็นทุกข์ ดังที่ตรัสไว้ว่า อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ เป็นต้น อวิชชาความหลงเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป นามรูปเป็นปัจจัยให้เกิดอายตนะ อายตนะ เป็นปัจจัยให้เกิดผัสสะ (ความกระทบ) ผัสสะเป็นปัจจัยให้เกิด ตัณหา (ความอยาก) ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิดอุปาทาน อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดภพ ภพมีแล้วก็เป็นปัจจัยให้เกิด ชาติ (ความเกิด) ชรา (ความแก่) มรณะ (ความตาย) และเกิดโสกะ–ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส อุปายาส ไปตามลำดับ พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้พิจารณาให้รู้ในปฏิจฺจสมุปบาท เพื่อจะได้เห็นความเกิดและความดับแห่งทุกข์

ฉะนั้นทุกข์นี้จึงเป็นสิ่งควรกำหนดรู้ ไม่ใช่สิ่งที่ควรละ ส่วนสมุทัย ตัวเหตุให้เกิดทุกข์เป็นสิ่งที่ควรละ คือครั้งแรกท่านทรงสอนให้พิจารณาให้รู้ว่าทุกข์มาจากไหน ? อะไรเป็นเหตุ เป็นปัจจัย ? ทุกข์ต่าง ๆ คือ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกข์ โทมนัส และอุปายาส มาจากความทุกข์ต้นคือชาติ (ความเกิด) ชาติเล่ามาจากไหน ? มาจากภพ ภพนั้นมาจากไหนเล่า ? มาจากอุปาทานการยึดถือ ถ้าเรายึดถือสิ่งใด เราก็ตั้งต้นที่นั้น อุปาทานมาจากไหนเล่า ? มาจากตัณหา ความทะเยอทะยาน ตัณหามาจากไหน มาจากเวทนา เวทนามาจากไหน ? มาจาก อายตนะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อายตนะ

มาจากไหนเล่า ? มาจากนามรูป นามรูปมาจากไหน ? มาจากวิญญาณ วิญญาณนั้นมาจากไหนเล่า ? มาจากสังขาร คือความปรุงความแต่ง สังขารมาจากไหนเล่า ? มาจากอวิชชา นี่ท่านให้พิจารณามาจบตรงนี้ เราต้องพิจารณาทบทวนให้มาถึงอวิชชา ใครก็มาหลงแค่อวิชชา เพราะเราไม่ได้ปฏิบัติ ตามพระธรรมคุณ โอปนายิโก คือ น้อมเข้ามาในตนใครเป็นผู้รู้ว่ามันคืออวิชชา ไม่ต้องมีผู้รู้ จึงได้ชื่อว่าอวิชชา ถ้าทำให้รู้แจ้งเห็นจริงในตัวของเราได้ นั่นแหละเป็นข้อปฏิบัติ เพราะฉะนั้น ให้พากันพึงรู้ฟังเข้าใจ อย่าหลงเรานั่นอยู่เดี๋ยวนี้เราหลงอะไร ? ก็ไล่ตามจับมันให้ทัน

ศาสนาเราจะเจริญขึ้น ก็อาศัยเราประพฤติปฏิบัติอยู่อย่างนี้ เมื่อเราไม่ประพฤติปฏิบัติศาสนาของเราก็เสื่อม เสื่อมไปไหน ? เสื่อมอย่างไร ? เสื่อมจากตัวบุคคล คือคนไม่ประพฤติ คนไม่ปฏิบัติตาม

เดี๋ยวนี้บางคนว่า พระอรหันต์ไม่มี, พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามีก็ไม่มี จะมีได้อย่างไร ? เมื่อคนไม่กระทำ ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ ไม่ได้ขัดไม่ได้เกลากิเลส เมื่อเราได้ยินได้ฟังแล้วต้อง (โอปนายิโก) น้อมเข้ามาในตน พระโสดาบัน อยู่ที่ไหนเล่า ? ในตำราท่านได้บอกไว้ว่า พระโสดาบัน คือผู้ละ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสได้ ก็รู้เท่านี้เมื่อเรารู้อย่างนี้แล้ว เราก็ตั้งใจประพฤติปฏิบัติเอาซิ จะได้เป็นพระโสดาบัน เดี๋ยวนี้เรายังมีสักกายทิฏฐิ ถือตัวตนถือเราถือเขา เมื่อไม่ถือแล้ว ก็เป็นเหตุให้ละทิฏฐิ ละมานะ ละอหังการ มมังการ ถือว่าเป็นตัวเป็นตน วิจิกิจฉา สงสัยว่าจะดีอย่างโน้นอย่างนี้ เมื่อทำแล้วจะได้อย่างโน้นจะไม่ได้อย่างนี้ หรือจะไม่ได้อะไรเลย ไปสงสัยอย่างนั้น ให้มาดูที่ตัวสิ โลหิตํ แปลว่าน้ำเลือด เพ่งดูกสิณแปลว่า ความเพ่ง เลือดอยู่ที่ไหน ? เพ่งดูซิเลือดของตนและของคนอื่นเป็นอย่างไร ? จะละได้หรือละไม่ได้ เมื่อเห็นว่ามันเป็นเลือดแล้ว ใครจะเอาเล่า ? ใครต้องการเล่า ? เพ่งให้เห็น เห็นแล้วจิตของเราจะได้ไม่มีความสงสัย จะถอนสักกายทิฏฐิเสียได้จะไม่เป็นสีลัพพตปรามาส การลูบคลำว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ลุ่มหลงพากันเชื่อพากันถือไป ความดีความชั่วอยู่ที่ใจของเรา นี่แหละเป็นพุทธ—

ศาสนา ให้พากันรู้จัก เมื่อเราเห็นอย่างนี้แล้ว จิตของเราก็หยั่งถึง ศีล ถึงสมาธิ มีปัญญา ความรอบรู้ในกองสังขารทั้งหลาย รู้อย่างนี้แหละศาสนาจะเจริญได้

ทีนี้ศาสนาจะเสื่อม คือภิกษุและสามเณรบวชเข้ามาแล้วไม่พระพฤติ ไม่ปฏิบัติใน ศีลของตน สมาธิของตนไม่พากันรักษา เป็นอย่างนี้ เล่าเรียนก็เล่าเรียนกันไปเปล่า ๆ ไม่ประพฤติไม่ปฏิบัติ ไม่ฝึกหัด ไม่มีความสำรวมระวังปล่อยไป ประพฤติไปต่าง ๆ นานา เดี๋ยวนี้พระเณรเดินขบวนก็มี กินอาหารในเวลาวิกาลก็มี เที่ยวเล่นตามถนนหนทางก็มี พวกนี้แหละ ย่ำยีพระศาสนา ทำศาสนาให้เสื่อม ไม่มีความสำรวมระวังในศีลของตน อุบาสก อุบาสิกา ก็ไม่ประพฤติ ไม่ปฏิบัติในศีลในทานของตน นี่แหละเสื่อม

แต่ถ้าภิกษุสามเณรบวชเข้ามาแล้วตั้งใจศึกษาในศีลในวินัยของตน เป็นสามเณรก็มีศีล ๑๐ เป็นภิกษุก็ศีล ๒๒๗ สำรวมระวังอยู่ในศีลของเรา ศาสนาก็จะเจริญ เดี๋ยวนี้ไม่เป็นอย่างนั้น ศาสนาจึงเสื่อมคนทั้งหลายดูหมิ่นศาสนา ดูถูกศาสนา เพราะเราไม่มีศีล ไม่มีสมาธิ ไม่มีปัญญา สักแต่ว่าห่มผ้าเหลืองซึ่งเป็นธงชัยของพระอรหันต์เท่านั้น ข้อวัตรข้อปฏิบัติเป็นอย่างไร ? ท่านห้ามอะไร ? เราทั้งหลายก็ได้บวชแล้ว ได้ศึกษามาแล้วพระพุทธเจ้าท่านทรงสอนไว้ทุกอย่าง นั่งก็สอน ยืน เดิน ท่านก็สอน ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ บ้วนเขฬะ ท่านทรงสอน จนกระทั่งคำข้าวเข้าปากท่านก็สอน นี่แหละความละเอียดของท่าน ท่านต้องการความสวยความงาม ความสำรวมระวัง อุบาสก อุบาสิกา ท่านก็ทรงสอนให้ถึงพระไตรสรณคมน์ คือเอาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะ เป็นที่พึ่งที่ระลึกที่กราบที่ไหว้ ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ ว่า นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ พุทฺโธ เม สรณํ วรํ ข้าพเจ้าอย่างอื่นไม่มีนอกจากพระพุทธเจ้าแล้ว ฉะนั้นขอให้เราพึงรู้พึงเข้าใจไว้

พระพุทธเจ้าท่านไม่ให้ถือฤกษ์ถือยาม จะทำการทำงานก็ถือวันถือคืน ว่าวันนั้นดี วันนี้ไม่ดี, วันเวลานั้นไม่ได้ทำอะไรแก่คน วันนี้ทำไมคนจึงตายเล่า ? วันไม่ดีทำไมคนยังเกิดอยู่เล่า ? ใน ๗ วันนี้ คือ วันอาทิตย์ จันทร์ อังคาร พุธ พฤหัส ศุกร์ เสาร์ มีเท่านี้ สมมติว่าเราจะทำการทำงานสิ่งใดพร้อมเพรียงกันแล้ว จะเอาเวลาไหน นัดกันพร้อมกัน

ถ้าพร้อมกันแล้วนั้นแหละ วันนั้นเป็นวันดี ให้หาวันอย่างนี้ ถ้าวันใดยังไม่พร้อมกัน อย่าพึ่งทำ จะแต่งการแต่งงาน จะปลูกบ้านปลูกเรือน ปลูกร้านค้าอาคารก็ตาม, วันนั้นต้องให้พร้อมกันถ้าเรียบร้อยแล้ว ทำได้ ขึ้นได้ ถ้ายังไม่พร้อมก็จะเกิดขัดข้อง เรียกว่าวันไม่ดี อย่าไปทำ ท่านสอนให้หาวันอย่างนี้ และดูว่าดวงดี ดวงไม่ดี ผูกดวง ผูกดาว โกหกหลอกลวงกันให้วุ่นวายเดือดร้อน ดวงดีนั้นไม่ได้มาจากฟ้าอากาศ ดวงดีรวมมาให้สั้นแล้ว คือใจเราดีมีความสุขความสบายเมื่อใจเราสุขใจเราสบายแล้ว ทำอะไรก็สบาย การงานก็เรียบร้อย ประเทศชาติก็สงบ นี่แหละดวงดี ดวงไม่ดีคือใจเราไม่ดี ใจเรามีทุกข์วุ่นวายเดือดร้อน นี่แหละดวงไม่ดี ทำอะไรก็ไม่ดี, ดูตรงนี้ ไม่ต้องให้ใครดูให้ทุกคนดูเอาเองสิ ที่มานั่งอยู่นี้มีทั้งพระทั้งเณร อุบาสก อุบาสิกา ให้พิจารณาตรงนี้ อย่าไปพิจารณาที่อื่น

อุบาสก อุบาสิกา ก็ให้ละเว้นสิ่งที่ไม่ดี ให้รักษาศีล ๕ อย่ามัวแต่คอยรับศีลจากพระ พระก็ว่าศีลอยู่กับพระพุทธเจ้า ศาสนาก็อยู่กับพระพุทธเจ้า ไม่นึกว่าเป็นของ ๆ เรา เมื่อเราไม่นึกว่าเป็นของ ๆ เราแล้วเราก็ท้อถอยน้อยใจตัวเราเอง ถ้ารู้ว่าสิ่งเหล่านี้เป็นของ ๆ เราแล้ว เราก็ใส่ใจประพฤติปฏิบัติ จะไปรับศีลกับใครอีกเล่า ศีลห้านั้นที่แท้จริงแล้วอยู่ที่ตัวเราตั้งแต่เราเกิดมา ขาทั้งสองแขนทั้งสอง ศีรษะหนึ่งรวมเป็นห้า อันนี้คือตัวศีลห้า แล้วอย่าเอาห้านี้ไปทำโทษ โทษห้าคืออะไร ปาณา นั้นก็โทษ อทินนา นั้นก็โทษ กาเม นั้นก็โทษ มุสา นั้นก็โทษ สุรา นั้นก็โทษ เป็นโทษทั้งหมด ที่เรายุ่งยากอยู่ทุกวันนี้ ก็เพราะ ๕ อย่างนี้ ตัวคนฆ่าตัวคนขะโมย ตัวคนประพฤติผิดในกาม ตัวคนพูดมุสา ตัวคนดื่มสุรามึนเมา นี่แหละตัวโทษ ถ้าเราละเว้นสิ่งเหล่านี้แล้ว ก็ได้รับอานิสงส์ คือ สีเลน สุคตึ ยนฺติ มีการเป็นอยู่ เป็นสุข สีเลน โภคสมฺปทา มีโภคะสมบัติ นี่แหละให้พากันศึกษาให้รู้ให้เข้าใจ พึงละเว้นโทษทั้งห้าอย่างนี้ การเว้นนั้นเราจะได้รับ หรือไม่ก็ตาม อยู่ไหนก็มีศีลทั้งนั้นถ้าตั้งใจงดเว้น, อยู่ในรถก็มีศีล อยู่ในป่า ในดง ในบ้านในเมือง บนถนนหนทางก็มีศีล เพราะเราไม่ได้ประพฤติล่วงในห้าอย่างนี้ อย่าพากันคอยแต่จะเข้าใจว่า ถ้าได้รับกับพระแล้วจึงจะมีศีล ถ้าไม่ได้รับกับพระก็ไม่มีศีลอันนี้แหละใช้ไม่ได้ เวลา

รับกับพระ ปากก็ว่า ตามพระว่า ปาณาติปาตาเวรมณี ยุงมากัดตบปั๊บอย่างนี้ วันยังค่ำก็จะมีศีลหรือ ? อทินนาทานา เวรมณี เมื่อเห็นของเขาแล้วก็ขะโมยเสีย ว่าวันยังค่ำมันก็ไม่มีศีล ศีลข้อ ๓ ข้อ ๔ และข้อ ๕ ก็เหมือนกัน ว่าวันยังค่ำก็ไม่มีถ้าไม่งดเว้น

ต่อนี้ไปให้พากันตั้งจิตดูเพ่งดูว่าเดี๋ยวนี้โทษทั้งหลายอยู่ที่ไหน ? สุขอยู่ที่ไหน ? ทุกข์อยู่ที่ไหน ? ประเทศของเรามันยุ่งยากตรงไหน ? เหมือนเราทำถนนหนทาง ขัดข้องตรงไหน ? แล้วก็แก้ไขตรงนั้น จิตใจของเรามันข้องตรงไหน มันขัดตรงไหน แก้ไขเสียสิ จะมานั่งให้ปวดหลังปวดเอวเปล่า ๆ เรามานั่งดูของเรา เวลานี้เราอยู่ในชั้นใด ? ภูมิใด ? ในภพใด ? จิตของเราเป็นกุศลหรืออกุศล จิตของเราสงบหรือไม่สงบ จิตของเราดีหรือไม่ดีให้รู้จัก ต่อนี้ไปต่างคนต่างน้อมเข้ามาในตนให้เป็น โอปนยิโก พิจารณาเพ่งดูใจของเรา เรามานี้ทุกคนต้องการความสุขความสบาย ถ้าจิตของเราสงบระงับแล้ว สนฺทิฏฺฐิโก เราก็รู้เองเห็นเอง ถ้าจิตของเราไม่ดีแล้ว เป็นอย่างไร ? เป็นจิตไม่สงบ เป็นจิตทะเยอทะยาน วุ่นวาย เดือนร้อน ดิ้นรน ทุกข์ยาก ลำบาก ทำให้หนักให้หน่วงให้ง่วงให้เหงาให้มืดให้มัว ที่จะนำสัตว์ทั้งหลายให้ตกทุกข์ได้ยากทั้งในปัจจุบันและเบื้องหน้า เมื่อจิตเป็นเช่นนี้แล้วประเทศชาติของเราก็วุ่นวาย ไม่ใช่สิ่งอื่นวุ่นวาย ดวงใจของเรานี้วุ่นวายพิจารณาดูสิ บุตร ภรรยา สามี รักกัน บิดา มารดา ญาติ พี่น้องรักกัน ถ้าจิตไม่ดีแล้ว ก็เกิดทะเลาะกัน ถ้าจิตดีแล้วไม่ทะเลาะกัน หรือว่าอย่างไร ? จริงหรือไม่จริงเล่า ? อยากร่ำอยากรวยอยากสวยอยากมี บางคนว่าทำไมมันไม่รวย ? ทำไมเงินเดือนมันไม่ขึ้น ? ทำไมยศถึงไม่ได้เลื่อน ? เพราะเหตุใด ? ดูเอาสิ เงินเดือนไม่ขึ้นเพราะจิตเราไม่ดีเราไม่ได้สร้างคุณงามความดีไว้ในปัจจุบัน และเบื้องหน้าจิตไม่ดีทุกข์ยากลำบาก อดอยาก จิตดวงนี้ทำให้เราได้ทุกข์ได้ยากทำอะไรก็ไม่ขึ้น ทำงานอะไรก็ไม่รวย ทำให้รวยจะทำอย่างไร ? จิตดีมีความสุขความสบาย นำความสุขความเจริญมาให้ในปัจจุบันและเบื้องหน้า

ต่อนี้ไปขอให้น้อมเข้ามาตรวจดูภายในอีกครั้งว่า ที่ว่ามานี้จริงหรือไม่จริง ? ให้พากันเพ่งดู ไม่ให้ดูอื่นดูจิตของเรา ดูตัวของเราดูที่พึ่งของเรา ไม่ใช่ดูที่อื่น ที่พึ่งดีหรือไม่ดีรู้จักตรงนี้ สนฺทิฏฺฐิโก ผู้ปฏิบัติรู้เองเห็นเอง ถ้าเราไม่รู้ ใครคนอื่นเขาจะรู้เห็นเรา ข้อปฏิบัติเป็นอย่างนี้ ขอหยุดอธิบายแต่เพียงเท่านี้.

ร้อนอะไรไม่ย้อนเท่าร้อนหนี้ เหมือนไฟจี้อกใจให้ปั่นป่วน
ทุกข์ยิ่งสุมกลุ้มจิตเหมือนติดตรวน อย่าเรรวนควรปลดให้หมดไป
ดอกอะไรไม่งอกเท่าดอกเบี้ย ไม่ส่งเสียต้นดอกยิ่งงอกใหญ่
ต้นยิ่งมากรากงอกออกดอกไว อย่านอนใจใช้ทั้งต้นพ้นราคี

รักอะไรไม่สมัครเท่ารักบุตร รักประดุจดวงใจหาใดเหมือน
ครอบครัวใดมีบุตรดุจมีเดือน เหมือนอยู่เรือนมีเงินเจริญใจ

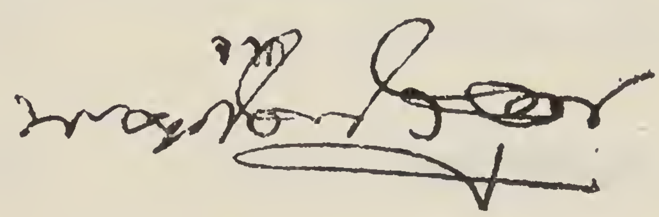
คำอนุโมทนา

ผู้ที่มีใจหนักแน่นอยู่ในคุณธรรมที่เรียกว่า "เป็นเครื่องหมายของคนดี" นั้น เมื่อผู้มีอุปการคุณยังมีชีวิตอยู่ ก็ขวนขวายบำรุงเลี้ยงท่านทั้งในด้านร่างกายและในด้านจิตใจ ช่วยทำกิจการงาน ดำรงวงศ์สกุล ประพฤติตนให้สมควรรับทรัพย์มรดก เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ก็ทำบุญอุทิศให้ท่าน

ทั้งนี้ เพราะมาคำนึงถึงอุปการคุณที่ท่านทำไว้แก่ตน คือ ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษาศิลปวิทยา หาคู่ครองที่สมควรให้ มอบทรัพย์ในสมัยลักษณะที่รู้คุณเรียกว่า "กตัญญู" ลักษณะที่รู้จักตอบแทนคุณเรียกว่า "กตเวที" ประมวลลักษณะทั้ง ๒ นี้เข้าด้วยกัน จึงเรียกว่า เป็นคนดี

การที่ท่านเจ้าภาพได้ขออนุญาตนำคติธรรมคำกลอนเรื่อง "สวนดอกไม้ในแดน—ธรรม" เพื่อพิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี ประเวียง จันทศรี ในวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๓ นั้น นับว่าเป็นกุศลเจตนาที่จะช่วยเผยแพร่ธรรมะแบบธรรมชาติให้แพร่หลาย เป็นธรรมบรรณาการแด่ท่านที่มาร่วมงาน ตลอดถึงท่านผู้อ่านทั่วไป โดยหวังประโยชน์ว่า เมื่อได้ยินอะไรทางหู ได้ดูอะไรทางตา ได้สัมผัสอะไรทางใจ ก็รู้จักน้อมนึกถึงพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วเอามาสอนตน จนสามารถละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้ผ่องใสได้ด้วยตนเอง ชื่อว่าได้ฟังเทศน์ฟังธรรมอยู่ตลอดเวลา จึงขออนุโมทนาด้วย

ขอสำรวมใจตั้งจิตอธิษฐาน อ้างกุศลบุญราศีที่เจ้าภาพได้บำเพ็ญให้เป็นไปด้วยดีนี้ จงสำเร็จอิฏฐวิบูลยผลแด่ พลตรี ประเวียง จันทศรี หากหยั่งทราบด้วยญาณวิถีใด ๆ ก็ขอจงอนุโมทนา และขอให้บุญกุศลส่วนนี้ จงเป็นพรสะท้อนกลับมาถึงท่านเจ้าภาพ ท่านที่มาร่วมงาน ท่านผู้อ่านทั่วไป ขอจงประสพแต่สิ่งมิ่งมงคล ตลอดกาลนาน.

(พระครูกิตติวัฒนคุณ)

เจ้าอาวาสวัดวชิราลงกรณวราราม ปากช่อง นครราชสีมา

๕ กันยายน ๒๕๒๓

สวนดอกไม้ในแดนธรรม

"โดย.....พญาเย็น"

ดอกเอ๋ยดอกไม้ มีทั่วไปในดินถิ่นสถาน
คนทุกชาติชื่นชมมานมนาน สีสัณฐานพันธุ์แปลกแตกต่างกัน
มองธรรมชาติแล้วลองตรองธรรมะ จนพบปะความจริงทุกสิ่งสรรพ์
สอนใจเราให้เห็นเป็นสำคัญ เชิญชมกันให้สำราญเถิดท่านเอย

ดอกเอ๋ยดอกบัว กำเนิดตัวอยู่ในโคลนก้นบึงหนอง
แต่ก็มีสีสะอาดปราศละออง คนหมายปองดอกบัวทั่วพารา
อันคนเราแม้เกิดกำเนิดต่ำ หากไม่ทำความชั่วตัวบาปหนา
ย่อมยกตนสูงเด่นเห็นทันตา มีคุณค่าน่าชมนิยมเอย

ดอกเอ๋ยดอกบานชื่น พึ่งระรื่นชื่นหูมิรู้หาย
เห็นบานชื่นชื่นจิตไม่คิดกลาย จำนงหมายเชิดชูไว้บูชา
หญิงชายใดใฝ่ธรรมประจำจิต มีชีวิตไร้ทุกข์สุขหรรษา
ละอายชั่วกลัวบาปอาบวิญญา ควรนับว่าดีเลิศประเสริฐเอย

ดอกเอ๋ยดอกจำปี สวยทั้งสีทั้งกลิ่นประทิ่นหอม
แมลงภู่หมู่ผึ้งเคล้าคลึงตอม คนก็ย่อมปรารถนามิคลาคลาย
เกิดเป็นคนจนมีผู้ดีไพร่ ต้องสนใจทำดีมีจุดหมาย
เรื่องทำบาปหยาบช้าอย่าให้กราย เป็นอุบายดียิ่งสุขจริงเอย

ดอกเอ๋ยดอกจำปา สวยสง่าซ้ำมีสีสดใส
เห็นจำปาแสนระรื่นชื่นหัวใจ อยากอยู่ใกล้จำปาชั่วตาปี
คบคนดีพาตนให้พ้นผิด คบบัณฑิตมีวิชาสง่าศรี
จะปรารถนาสารพัดในปฐพี เอาไมตรีแลกได้ดังใจเอย

ดอกเอ๋ยดอกกุหลาบ
แต่ดอกเจ้าโสภินกลิ่นหอมแซม
ถ้าหญิงสาวรักนวลสงวนชื่อ
ถนอมศักดิ์รักตัวกลัวราคี

ใครก็ทราบต้นหนามตามติดแหลม
กลีบก็แย้มงามสง่าไว้ท่าดี
ไม่หลงถือคำชายให้ผิดผี
หญิงเช่นนี้น่าเทิดทูลคู่บุญเอย

ดอกเอ๋ยดอกรัก
อยากจะปลูกต้นรักหนักใจจริง
เก็บดอกรักมาร้อยห้อยระย้า
จึงจะมีคุณค่าน่าดมดอม

ไม่งามนักแต่ซึ้งใจทั้งชายหญิง
หากรักทิ้งหญิงระทมชายตรมตรอม
เป็นมาลาปนมะลิซิกลิ่นหอม
ต่างถนอมรักแท้ไม่แปรเอย

ดอกเอ๋ยดอกรักเร่
ฟังชื่อเจ้าแล้วกลุ้มชักคลุมเครือ
คนอกหักรักนั้นมันทำพิษ
นอนไม่หลับกินไม่ได้กายผอมโซ

ดอกสวยเก๋ชื่อเพราะเสนาะเหลือ
มันน่าเบื่อรักเร่รักเลโล
นั่งก็คิดนอนก็นึกตาลึกโบ๋
นึกพุทโธแก้ได้สบายเอย

ดอกเอ๋ยดอกบานเย็น
เห็นบานเย็นเย็นติดถึงจิตใจ
ถ้าโลกนี้มีผู้รู้สึกได้
ก็เย็นใจใสสดปรากฏเป็น

ดอกสวยเด่นบานพรูดูไสว
ดอกวิไลบานสลอนในตอนเย็น
เปลี่ยนหัวใจกลับตัวจากชั่วเหม็น
ชื่อบานเย็นก็สมน่าชมเอย

ดอกเอ๋ยดอกซ่อนกลิ่น
กลิ่นเจ้าหอมซ่อนทำไมไม่ควรอาย
ทำดีไว้แม้ใจนึกไม่ชอบ
ชอบทำชั่วทุกข์ก็ซ้ำซ้ำกมล

ซ่อนไม่สิ้นกลิ่นอยู่มิรู้หาย
โปรดกระจายกลิ่นหอมน้อมใจคน
ความดีตอบดีเด่นสุขเป็นผล
จงสอนตนทำดีหนีชั่วเอย

ดอกเอ๋ยดอกมะลิ
กลิ่นก็หอมรวยรื่นชื่นฤทัย
พุทธเจ้าเหล่าสงฆ์องค์สาวก
มีจิตใจใสสะอาดปราศเวรกรรม

เมื่อยามผลิดอกขาวพราวไสว
ชวนให้ใจใฝ่คำนึงถึงศีลธรรม
มิยอมตกตามกิเลสเหตุถลำ
จึงน้อมนำจิตตนพ้นทุกข์เอย

ดอกเอ๋ยดอกกล้วยไม้
ไกลเพียงใดใคร่หามาดมดอม
ค่าของคนอยู่ที่งานการที่สร้าง
อยู่ใกล้ชิดสนิทใจหายคลางแคลง

ถึงอยู่ในแดนดงกลิ่นคงหอม
คนก็ยอมซื้อหาราคาแพง
จะอยู่ห่างเพียงใดคนใฝ่แสวง
โลกจะแข่งกันชมนิยมเอย

ดอกเอ๋ยดอกทานตะวัน
แดดจะร้อนเพียงใดไม่กลับกลาย
เกิดเป็นคนสนใจใฝ่ความรู้
เป็นรางวัลความดีที่อบรม

ดอกเจ้านั้นหันสู้ตะวันฉาย
กลีบขยายบานพรูน่าดูชม
อุตส่าห์สู้ทนไปคงได้สม
โลกชื่นชมชีพเป็นสุขไร้ทุกข์เอย

ดอกเอ๋ยดอกสายหยุด
น่าเสียดายสายหยุดสุดตรมตรอม
ทำอะไรทำจริงสิ่งดีเกิด
ทำอะไรไม่จริงจังน่าชังชิง

พอสายสุดเจ้างดอดกลิ่นหอม
ใยจึงยอมหยุดเสีย เสียใจจริง
ผลจะเกิดดีได้ทั้งชายหญิง
เดี๋ยวขว้างทิ้งสายหยุดสุดตรมเอย

ดอกเอ๋ยดอกคูน
ดูดอกคูนพั่งเสียงแคนแสนสุขใจ
เสียงพระธรรมเตือนจิตเห็นผิดชอบ
มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

ดอกจำรูญเหลืองอร่ามงามสดใส
คนทั่วไปชมชื่นทุกคืนวัน
เริ่มประกอบกรรมดีมิเหหัน
โลกจะพลันเป็นสุขทุกเมื่อเอย

ดอกเอ๋ยดอกหญ้า
ธรรมชาติแต่งไว้ใช่ประณาม
พุทธองค์ทรงตรัสไว้ชัดแจ้ง
ทำกรรมดีผลดีมีสุขจริง

ใครก็ตราว่าต่ำช้าเหยียบหยาม
หากมองข้ามก็ไม่เห็นความเป็นจริง
กรรมนั้นแต่งสัตว์ทั้งหลายทั้งชายหญิง
ถ้าหากทิ้งศีลธรรมชอกช้ำ เอย

ดอกเอ๋ยดอกอุตพิษ
แมลงภู่หมู่ผึ้งไม่คลึงเคล้น
เปรียบคนชั่วใจดำอำมหิต
คบคนชั่วเป็นมิตรติดจัญไร

ชื่อสนิทแต่เจ้ากลิ่นเน่าเหม็น
ต่างหลีกเร้นหลบลี้หนีห่างไกล
อยู่ใกล้ชิดร้อนเร่าแทบเผาไหม้
จงทำใจให้พ้นคนชั่วเอย

ดอกเอ๋ยดอกลำดวน
กลิ่นเจ้าหอมรวยรื่นชื่นอุรา
อยากได้ดีมีสุขไร้ทุกข์โศก
ทำความดีหนีชั่วกลัวเวรภัย

สีเหลืองนวลชวนใจให้ใฝ่หา
ปรารถนามาประดับประทับใจ
จงมองโลกด้วยจิตวินิจฉัย
ชีพสดใสศีลธรรมค้ำจุนเอย

ดอกเอ๋ยดอกตะลึงแล
ตะลึงมองตาค้างช่างกะไร
อย่าจดจำแต่เรื่องที่เคืองขุ่น
เรื่องควรลืมกลับจำช้ำดวงแด

มองชะแง้จนจิตคิดหลงไหล
เพราะหัวใจคิดถึงตะลึงแล
เฝ้าคุกกรุ่นอยู่ได้ไม่ห่างแห
อย่าลืมแลศีลธรรมคำพระเอย

ดอกเอ๋ยดอกผกากรอง
เป็นพุ่มพวงดวงเด่นเห็นแต่ไกล
เห็นคนดีมีธรรมประจำจิต
ประพฤติตนงดงามตามทำนอง

เจ้างามผ่องชวนจิตพิศมัย
รัญจวนใจคนึงหาผกากรอง
คบเป็นมิตรสนิทไว้ไม่มีหมอง
ให้ถูกต้องคลองธรรมนำสุขเอย

ดอกเอ๋ยดอกชบา สีแดงจ้าริมคูดูสดใส
สวยแต่รูปจูบไม่หอมยั่วย้อมใจ ดูเอาไว้ใช้พินิจคิดสอนตน
ถ้าทำดีจะอำนวยช่วยผ่อนปรน บุญกุศลส่งเสริมเพิ่มสุขเอย

ดอกเอ๋ยดอกกระดังงา คนเขาว่าเจ้านี้มีกลิ่นหอม
ยิ่งลนไฟก็ยิ่งว่าน่าดมดอม ถึงกับยอมเอาเจ้าเข้าลนไฟ
คนทุกคนเกลียดทุกข์รักสุขทั่ว แต่ไม่กลัวบาปกรรมน่าขำไหม
อย่ามัวเมาเขลาจิตคิดผิดไป จงกลับใจรีบทำความดีเอย

ดอกเอ๋ยดอกดาวเรือง ชื่อกระเดื่องเรืองรุ่งทั่วกรุงศรี
ไม่ว่าใครอยากเป็นดาวเรืองราวมี เช่นอยากดีอยากดังในสังคม
ดาวบนฟ้านั้นเลื่อนเคลื่อนที่ได้ ดาวบนไหล่ทีท่าสง่างาม
หากดาวตกอกช้ำระกำตรม หลงคารมคนลวงดาวร่วงเอย

ดอกเอ๋ยดอกบานไม่รู้โรย ถึงลมโชยโบกพัดสะบัดไหว
ดอกก็ยังตั้งอยู่ได้ไม่ร่วงไป สีก็ใสดอกก็สนิทติดทนนาน
หากผู้ใดใฝ่ธรรมคำพระเทศน์ หมั่นสังเกตข้อธรรมที่พร่ำขาน
ยกจิตตนพ้นห้วงแห่งบ่วงมาร ชีพชื่นบานไม่โรยหรอกดังดอกเอย

ดอกเอ๋ยดอกฟ้า ฟังเขาว่าอยู่สูงจนสุดสอย
น่าเสียดายดอกฟ้านั่งตาลอย เฝ้าแต่คอยดอกฟ้าเมตตามอง
คุณวุฒิคุณธรรมเลิศล้ำค่า ใครอุตส่าห์สอยเอาไม่เศร้าหมอง
จะมีเกียรติฟูเฟื่องอยู่เรืองรอง เป็นเจ้าของคุณธรรมนำสุขเอย

ดอกเอ๋ยดอกแห้ง
ถึงจะคล้ายนานไปก็ลืมเลือน
คนที่แกล้งทำดีก็มีมาก
ถ้าทำดีสุจริตจากจิตใจ

จะตกแต่งอย่างไรก็ไม่เหมือน
เพราะไม่เหมือนดอกสดไม่ปดใคร
ดูไม่ยากเพราะมันติดเป็นนิสสัย
ก็ดีได้ด้วยกันเท่านั้นเอย

ดอกเอ๋ยดอกเบ็ญจมาศ
ใส่แจกันดูสง่าน่านิยม
ก่อนสังขารร่างกายวายชีวิต
เสียงพระธรรมกระซิบอยู่ที่หูใจ

งามผุดผาดกลีบสลับประดับสม
ทุกสังคมชมชื่นรื่นฤทัย
เคยนึกคิดถึงธรรมคำพระไหม
ใครคิดได้นับว่าดีที่สุดเอย

ดอกเอ๋ยดอกพุทธชาติ
ดอกเจ้างามช่อชูดูวิไล
ผู้เชื่อถือพุทธศาสน์ฉลาดล้ำ
ทั้งภายนอกภายในไร้ราคิน

ชื่อประหลาดเกิดเป็นพุทธวิสุทธิ์ใส
แสนสุขใจเมื่อทุกคนได้ยลยิน
รู้จักทำความดีมีทรัพย์สิน
ชั่วชีวินพุทธธรรมนำสุขเอย

ดอกเอ๋ยดอกพุทธรักษา
เพียงได้ยินก็เย็นชื่นรื่นฤดี
ใครรักธรรมนำสุขสิ้นทุกข์โศก
คุณพระธรรมคุ้มครองป้องกันภัย

งามสง่าชื่อประจักษ์เป็นศักดิ์ศรี
อยากจะมีไว้ประดับกับหัวใจ
ทุกมุมโลกปรีย์เปรมเกษมใส
เราจึงได้พุทธรักษาอย่าลืมเอย

ดอกเอ๋ยดอกชวนชม
ดอกเจ้างามสวยเด่นเป็นประกาย
ธรรมะที่พุทธองค์ทรงประกาศ
คือถูกจริงสิ่งดีที่นิยม

น่าภิรมย์ดอกนี้มีความหมาย
จึงท้าทายคนทั้งมวลชวนมาชม
งามพิลาศแม้นใครได้เห็นสม
หมั่นอบรมใจเถิดประเสริฐเอย

ดอกเอ๋ยดอกเล็บมือนาง ดูบอบบางแต่สง่าน่าเกรงขาม
ดอกเจ้าอมชมภูดูงดงาม นึกครั่นคร้ามกลัวเจ็บเพราะเล็บนาง
อันความชั่วกลัวบาปกรรมหยาบช้า จงอย่ากล้าแตะต้องจะหมองหมาง
จะงามกายงามใจไม่จืดจาง ถูกหนทางแห่งธรรมนำสุขเอย

ดอกเอ๋ยดอกกัณฉิกา สวยสง่าชื่อเพราะเสนาะหู
หากใครมองต้องเห็นน่าเอ็นดู อยากจะอยู่เคียงขวัญกัณฉิกา
ใครทำดีดีอยู่เป็นคู่คิด ในดวงจิตสดใสไร้ทุกขา
ทำความดีผลดีย่อมมีมา เป็นเหมือนตราตรึงอยู่คู่ใจเอย

ดอกเอ๋ยดอกเฟื่องฟ้า แปลกนักหนาดอกเหมือนใบมีให้เห็น
แต่ต่างสีต่างสรรที่มันเป็น มองดูเด่นเห็นชัดถนัดตา
ที่บางคนมีชื่อเลื่องลือฟุ้ง เพราะเขามุ่งผลงานการศึกษา
สร้างกุศลผลบุญหนุนเนื่องมา วาสนารุ่งเรืองเฟื่องฟ้าเอย

ดอกเอ๋ยดอกกาหลง ชื่อเจ้างงจริงหนาผกาเอย
กาคงหิวนึกว่าเนื้อจึงเถือเลย แต่โธ่เอ๋ยเป็นดอกไม้น่าอายจัง
อย่าหลงไหลทางผิดคิดมิชอบ หมั่นประกอบกรรมดีมีมนต์ขลัง
ก่อนจะทำพูดคิดจิตระวัง สติตั้งเที่ยงตรงไม่หลงเอย

ดอกเอ๋ยดอกศรีตรัง งามสพรั่งบานพรูดูสดสวย
ตะลึงมองดอกเจ้าเฝ้างงงวย กายระทวยใจรัญทดเมื่ออดมอง
ศักดิ์ศรีคนอยู่ที่รักไว้ศักดิ์ศรี แต่ไม่มีดวงจิตคิดจองหอง
หากยามใดใจคิดผิดทำนอง สติต้องคุมได้ดังใจเอย

ดอกเอ๋ยดอกดิน
มีแต่ชื่อหรือไรไม่น่าเป็น
แผ่นดินนี้เป็นของรองน้ำหนัก
คุณธรรมค้ำจุนให้อุ่นทรวง

สีและกลิ่นอย่างไรไม่เคยเห็น
ใครเคยเห็นวานบอกหย่าหลอกลวง
เหมือนเป็นหลักพักพิงยิ่งใหญ่หลวง
คนทั้งปวงร่มเย็นเป็นสุขเอย

ดอกเอ๋ยดอกเสาวรส
หากใครเห็นเป็นจ้องมิต้องจูง
คนที่ดีมีสง่าท่าสุภาพ
จะพูดจาครั้งใดต้องไตร่ตรอง

เจ้างามงดมีค่าราคาสูง
เหมือนกับยูงลำแพนแสนลำพอง
ไม่มีหยาบกับใครให้มัวหมอง
ตามทำนองคลองธรรมสัมพุทธเอย

ดอกเอ๋ยดอกหางนกยูง
ดอกสีแดงสวยสดปรากฏเป็น
ถ้าดูคนต้องรู้ดูให้มั่น
คนนั้นแลเลิศล้ำตรงตามแนว

ชูช่อสูงมองไกลก็ได้เห็น
แลดูเด่นได้ดีเพราะมีแวว
ใครบากบั่นจังจริงไม่ทิ้งแถว
ไม่คลาดแคล้วอนาคตสดใสเอย

ดอกเอ๋ยดอกเบี้ย
เมื่อยามได้แสนชื่นรื่นฤดี
จะทำชั่วทำดีทีละนิด
ความจริงนี้มีอยู่คู่กัปป์กัลป์

เมื่อยามเสียใจสลดหมดราศรี
เมื่อต้นมีดอกก็งามออกตามกัน
ผลจะติดตามแน่ไม่แปรผัน
ทุกข์สุขนั้นเพราะบาปบุญต้นทุนเอย

ดอกเอ๋ยดอกงิ้ว
อยากจะบินแต่มิกล้าจะวู่วาม
ความชั่วทุกชนิดติดเสน่ห์
หากใคร่ลองต้องปะนะจังงัง

ใจสั่นหวิวเมื่อเห็นต้นระคนหนาม
เจ้าสวยงามแฝงทีท่าน่ากลัวจัง
มีกลเล่ห์ดลใจคล้ายมนต์ขลัง
จงยับยั้งอบายมุขพ้นทุกข์เอย

ดอกเอ๋ยดอกเข็ม ชูช่อเต็มพุ่มพวงดวงไสว
ชื่อเจ้าแหลมคมดีนี่กระไร สีก็ใสช่อก็ชูดูงามดี
จงฝึกฝนตนเองให้เก่งกล้า มีปัญญาแหลมหลักสมศักดิ์ศรี
รู้บาปบุญคุณโทษประโยชน์มี คนเช่นนี้น่านิยมชมชื่นเอย

ดอกเอ๋ยดอกแก้ว พึ่งชื่อแล้วต้องจ้องเฝ้ามองหา
ดอกเจ้างามผุดผาดสะอาดตา กลิ่นเจ้าหนาหอมชื่นรื่นอารมณ์
เรามีแก้วคนละใบจำไว้เถิด คือได้เกิดเป็นมนุษย์สุดสุขสม
หรือจะเกิดเป็นมนุษย์สุดระทม เพราะอบรมดีชั่วใส่ตัวเอย

ดอกเอ๋ยดอกราตรี เจ้าสวยดีแต่ยากนักที่จักเห็น
กลิ่นเจ้าหอมโชยชื่นระรื่นเย็น แต่ไม่เด่นเพราะเจ้ามีราตรีบัง
ทำความดีแม้ไม่มีผู้ใดรู้ ถ้าทนสู้ทำไปไม่ผิดหวัง
ทำความชั่วแม้ปิดสนิทจัง ตัวก็ยังรู้ได้จริงไหมเอย

ด้วยความปรารถนาดี

จาก

เจ้าอาวาสวัดวชิราลงกรณ์วรารามวรวิหาร

อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

๕ ก.ย. ๒๓

โหราศาสตร์กับการทหาร

"พลูหลวง"

เรื่องโหราศาสตร์กับการทหารนี้ ถ้าเป็นสมัยโบราณแล้วก็ไม่สู้แปลกประหลาดอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยจะมีโหรประจำกองทัพคอยตรวจตราหาฤกษ์ยาม และศึกษาภูมิประเทศในการตั้งทัพการเคลื่อนทัพแต่ละครั้ง เพื่อให้ถูกต้องตามคัมภีร์พิชัยสงคราม อันเป็นการรอบคอบ มิใช่ทำส่งเดชโดยไม่เชื่อถือดวงดาว อันจะเป็นเหตุให้เกิดผลร้ายภายหลัง แม่ทัพสมัยก่อนตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา มักจะมีความรู้ทางโหราศาสตร์อย่างแตกฉานทุกคน ด้วยแม่ทัพมีความจำเป็นจะต้องศึกษาคัมภีร์พิชัยสงคราม ซึ่งในคัมภีร์นั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโหราศาสตร์ และการจัดทัพ การตั้งทัพให้เหมาะกับภูมิประเทศ ซึ่งล้วนแล้วเกี่ยวกับโหราศาสตร์ทั้งนั้น

แม่ทัพจะต้องศึกษาภูมิประเทศว่าเป็นประเภทอะไร ดังเช่นสถานที่อันเป็นที่ลุ่มหรืออยู่ใกล้แม่น้ำ หนองบึงเป็น**นาคนาม** ถ้าที่เป็นเนินสูง มีต้นไม้ใหญ่มีจอมปลวกจัดเป็น**ครุฑนาม** การจะส่งทัพหน้าเข้าตีข้าศึกอันตั้งทัพอยู่ในทำเลดังกล่าว ก็จะเลือกถึงบุคคลให้เหมาะสม ดังเช่นข้าศึกอยู่ในสถานที่นาคนาม ก็จะเลือกนายทหารเอกผู้มีดวงชะตาและชื่อเป็นครุฑนาม จึงจะปราบกันได้สำเร็จ เรื่องนี้เป็นอาถรรพ์สำคัญคนที่ไม่เชื่อถือในเรื่องนี้จะเป็นแม่ทัพนายกองไม่ได้ เพราะไม่รู้ความลึกซึ้งในปกรณ์ต่าง ๆ จะพลอยให้เสียทีข้าศึกเสียเปล่า ๆ

เคยมีตัวอย่างของจริงที่เกิดขึ้นเมื่อนานมาแล้ว มีข่าวเสือจำเรียง ผู้มีวิทยาคมสูงฆ่าคนและตำรวจตายจำนวนมาก เมื่อตำรวจไปล้อมจับครั้งใดมักไม่พบตัว จนลือกันว่าหายตัวได้ เสือจำเรียงหนีวงล้อมตำรวจรอดทุกครั้ง ไม่ว่ามือปราบเก่งขนาดไหนก็เอาไม่อยู่ แต่ที่สุดเสือจำเรียงก็หนีอาถรรพ์ไม่พ้น ต้องไปจบชีวิตที่คลองเสือตาย ในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ โดยตำรวจบ้านนอก เพราะมันเป็นเสือไปอยู่ในสถานที่ชื่อเป็นอัปมงคลแก่ตัว คือ คลองเสือตาย ก็เลยตายตรงนั้น

ประวัติศาสตร์จีนก็เคยกล่าวไว้ในเรื่องสามก๊ก เมื่อบังทองนำทัพผ่านหุบเขาแห่งหนึ่ง โดยไม่รู้ชื่อสถานที่มาก่อน ครั้นถึงตรงนั้นเห็นสถานที่เป็นช่องเขาเป็นอันตรายได้ง่าย จึงได้ถามคนพื้นเมืองที่จับมาได้ว่าตรงนั้นชื่อว่าอะไร เขาตอบว่า เรียกเขาหงส์ตาย พอรู้ดังนี้บังทองผู้จัดเจนทางตำราขบวนศึก ก็ตกใจจะกลับหลังก็ไม่ทัน พอดีข้าศึกนำกำลังมาดักไว้ตรงช่องเขานั้น บังทองก็รู้ตัวทันทีว่า เห็นจะพบจุดจบเสียแล้ว เขานำทัพเข้ารบจนตัวตาย กองทัพแตกกระเจิง ขนาดบังทองผู้เจนศึกยังตาย เมื่อไปอยู่ในสถานที่อันมีชื่อให้โทษแก่ตน เพราะบังทองรู้ดีว่าชื่อของตนอาจารย์เป็นผู้ให้ฉายาไว้ แปลว่าหงส์ หงส์ก็ต้องไปตายในที่ "หงส์ตาย" ทันที

โหราศาสตร์มีคัมภีร์เกี่ยวกับการรบทัพจับศึกมากมายหลายปกรณ์ ผู้นำทัพจะต้องจัดเจนต่อศาสตร์เหล่านั้น จึงจะเอาตัวรอด ดังเช่นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก มีบันทึกกล่าวว่า พระองค์ทรงเชี่ยวชาญในวิชาโหราศาสตร์ยิ่งนัก และจัดเจนในพิชัยสงครามไม่มีใครเทียบ คำพยากรณ์ดวงเมืองบางกอกที่เรารู้กันดีที่ว่า ราชวงศ์จักรีจะมีอำนาจอยู่ได้ ๑๕๐ ปี ซึ่งเป็นความจริง พอครบ ๑๕๐ ปี ก็เกิดการปฏิวัติปี ๒๔๗๕ ราชวงศ์จักรีก็หมดอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตย โดยมีกษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมาย คำว่า "เจ้าชีวิต" คือกษัตริย์ สามารถจะชี้ให้ใครตายได้ ก็หมดความหมายลงไป คำพยากรณ์อันแม่นยำนั้น เป็นของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

ในการวางดวงเมืองบางกอก เมื่อทำการฝังหลักเมืองนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑ ก็เป็นผู้ที่ร่วมในการพิจารณาดวงเมืองด้วย

เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองนั้น ฮิตเล่อร์ ซึ่งเชื่อทางโหราศาสตร์ ได้จัดตั้งคณะโหรขึ้นคณะหนึ่ง เมื่อให้ฤกษ์ยามในเวลาเคลื่อนทัพทุกครั้ง ซึ่งได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี ต่อมาทางอังกฤษสังเกตุว่า การเคลื่อนทัพ การยกเข้าตีของเยอรมันนีทุกครั้ง จะต้องรอจังหวะดีทางดวงดาวเสมอ ทางอังกฤษจึงตั้งคณะโหรขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อสำหรับพิจารณาดูว่า

จังหวะดวงดาวเป็นเช่นไร สมควรที่กองทหารเยอรมันนี้จะเข้าโจมตี โดยศึกษาจากวันเวลาการโจมตีครั้งก่อน ๆ แล้วมาประมวลดูว่า โหรทางฝ่ายเยอรมันชอบโจมตีในจังหวะดาวอะไรเข้ามุมกัน ที่สุดก็เก็งถูก และทหารทางฝ่ายสัมพันธมิตรก็สามารถวางกำลังดักไว้ทุกครั้ง จึงไม่เพลี่ยงพล้ำเหมือนครั้งก่อน ๆ เรื่องนี้ มีเปิดเผยอยู่ในเอกสารของลูอิสเดอะโกลห์ โหรเอกของอังกฤษ ซึ่งได้เขียนเล่าเรื่องราวไว้อย่างละเอียด

ในสมัยนี้ เมื่อครั้งรัฐบาล ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ทำการเปิดรัฐสภาที่สร้างเสร็จใหม่ ๆ โดยไม่มีฤกษ์ยามเลย จึงเป็นการกระทำอันเลวร้ายที่สุดในประวัติศาสตร์ของชาติไทย เพราะแม้พระมหากษัตริย์ ก็ยังทรงประกอบพระราชพิธีโดยกำหนดฤกษ์ยามที่ดีอยู่เป็นประจำเสมอ ส่วนการเปิดรัฐสภาอันเป็นเรื่องใหญ่ระดับชาติ น่าจะทำไปตามขนบประเพณีเดิม ซึ่งก็มิได้เสียหายแต่อย่างไร อย่างน้อยที่สุดแม้ว่าผู้กระทำไม่เชื่อถือฤกษ์ยาม แต่เรื่องเช่นนี้เป็นเรื่องจริง สิ่งใดเกิดขึ้นในขณะดวงดาวโคจรให้โทษ ก็จะเกิดโทษเป็นของเสียหายแก่ส่วนรวมอย่างยิ่ง ไม่เคยมีชาติใดที่เจริญแล้ว จะทำการส่งเดชดังที่เราได้กระทำกันในครั้งนั้น นับว่าเป็นจุดด่างพร้อยในประวัติศาสตร์อย่างยิ่ง

หวลกลับไปดูสหรัฐอเมริกา เมื่อเขาส่งยานอวกาศไปลงดวงจันทร์ เขายังได้เลือกชื่อสถานที่ให้เป็นมงคล คือ "ทะเลแห่งสันติสุข" เพื่อจะให้เกิดความสุขแก่มนุษย์ชาติ และเมื่อจรวดไปลงดวงจันทร์แล้ว เขามีระเบียบข้อบังคับว่าให้ นีล อาร์มสตรอง ก้าวถอยหลังและเอาเท้าซ้ายเหยียบดวงจันทร์ เพราะว่าดวงจันทร์นั้น ตามลัทธิรหัสวิทยาเป็นเพศหญิงทางลัทธิเต๋า ดวงจันทร์ เป็นหยิน ตรงกันข้ามกับอาทิตย์เป็นหยาง เท้าซ้ายเป็นหยินเท้าขวาเป็นหยาง การเหยียบดวงจันทร์ด้วยเท้าซ้ายอันเป็นหยิน จึงมีสัมพันธ์ดีกับดวงจันทร์ที่เป็นฝ่ายหยินอยู่แล้ว ข้อนี้แสดงว่านักปราชญ์ของสหรัฐอเมริกาเขาได้ศึกษาปกรณ์ศักดิ์สิทธิ์โบราณมาแล้วอย่างลึกซึ้งจึงกระทำการใด ๆ ไปโดยไม่ผิดพลาดเลย ผิดกับทางฝ่ายไทย ที่มีคนอวดดีมาปกครองประเทศ รู้อะไรไม่ลึกซึ้งแตกฉาน จึงทำการหักหาญ เป็นการเสียผลประโยชน์ของประเทศยิ่งนัก

ในการสงครามโลกครั้งที่สอง สหรัฐอเมริกาส่งนายพลไอเซนเฮาว์ไปเป็นแม่ทัพใหญ่ ก็เนื่องด้วยอาถรรพ์บางอย่าง เพราะชนชาติเยอรมันนั้น ผู้ที่จะปราบได้สำเร็จก็ต้องเป็นเชื้อสายเยอรมันด้วยกัน นายพลผู้นี้มีเชื้อสายมาจากเยอรมัน จึงเหมาะในงานครั้งนี้

การถือเคล็ดอาถรรพ์นั้น สหรัฐอเมริกา ดูจะถือหนักข้อยิ่งกว่าที่อื่น สหรัฐอเมริกาถือว่าตนสร้างประเทศขึ้นมาสำเร็จ ก็เนื่องจากกองเรือที่ส่งข้ามมหาสมุทร มาจากยุโรป ด้วยเหตุนี้สหรัฐ จึงถือว่าเรือคือหัวใจของตน ถ้าใครมาโจมตีเรือของสหรัฐ จะต้องได้รับการโต้ตอบอย่างรุนแรงเสมอ แม้เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม นายพลแม็คอาเธอร์ ก็ยังบังคับให้ญี่ปุ่นขึ้นไปเซ็นสัญญายอมแพ้บนเรือประจันบานมิสซูรี่ ที่จอดในอ่าวโตเกียว เพราะถือว่าเรือคือประเทศสหรัฐอเมริกา การเผด็จศึกของสหรัฐ จะมีเรือเป็นส่วนร่วมด้วยเสมอ เช่น เรือบินที่ไปหย่อนระเบิดปรมาณูยังเมืองฮิโรชิม่า และนางาซากิ สองเมือง ก็ขึ้นไปจากเรือบรรทุกเครื่องบินของสหรัฐ ในการจะเผด็จศึกยุโรป นายพลไอเซ็นเฮาว์แม่ทัพใหญ่ของฝ่ายพันธมิตร จะไปตั้งหลักบนเกาะอังกฤษ พอได้ฤกษ์ยามที่ดี จัดว่าเป็นวัน ดี — เดย์ ก็ยกกองทัพลงเรือข้ามไปยุโรป เรียกว่า การเผด็จศึกต้องใช้เรืออันเป็นลักษณะพิเศษของสหรัฐ

ประเทศไทยมี**ราศีสิงห์ธาตุไฟ**เป็นราศีประจำประเทศ และดาวพฤหัสบดีเป็นธาตุไฟประจำประเทศ เป็นที่สังเกตุว่าธาตุไฟ คือดวงอาทิตย์อันเป็นธาตุไฟ ดังนี้ ทิศตะวันออกจึงเป็นทิศต้องโฉลกกับธาตุไฟ เมื่อกองทัพไทยยกไปทางทิศตะวันออก จึงมักจะประสพชัยชนะเสมอ เช่นไปตีลาว เขมร เป็นต้น หรือคราวสงครามอินโดจีนสู้กับฝรั่งเศส ทางทิศตะวันออกไทยก็ชนะ แต่ทางทิศตะวันตก เป็นทิศอัปมงคลของชาติไทย เราจึงมักเสียเมืองแก่ประเทศมอญและพม่า ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเราทั้งสองครั้ง แม้ปัจจุบัน ประเทศพม่าจะทำการข่มเหงไทย เอารัดเอาเปรียบเราต่าง ๆ นา ๆ โดยจับเรือประมงไปเป็นจำนวนร้อย จับคนไทยไปขังคุก ริบเรือไว้หมดสิ้น ไทยก็ไม่มีโอกาสโต้ตอบได้เลย ไทยมีโอกาสรุกแก้แค้นพม่าเข้าไปในดินแดนของเขาถึงสามครั้ง ในแผ่นดินนเรศวร พระนารายณ์ และพระพุทธยอดฟ้า แม้ จะได้ชัยชนะ ก็ไม่อาจกำหลาบข้าศึกให้สงบราบคาบลงได้ คงเพียงแต่สั่งสอนให้รู้จักฝีมือทหารไทย แล้วยกกลับเพียงเท่านั้น

ทิศตะวันออก เป็นทิศอันเป็นมงคลและบ่งถึงความมีโชคดีของประเทศไทย ดาวพฤหัสบดีธาตุไฟ ด้วยเหตุนี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงย้ายเมืองหลวงจากฝั่งทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยามาสู่ฝั่งทิศตะวันออก กรุงรัตนโกสินทร์ จึงตั้งมั่นและมีความเจริญรุ่งเรืองมั่นคงมาจนจวบเท่าทุกวันนี้ เพราะว่าฝั่งตะวันตกเป็นอัปมงคลของชนชาติธาตุไฟ จึงทำให้กรุงธนบุรีเกิดอาเพทวิปริตจนที่สุด พระเจ้าแผ่นดินมหาราชผู้ยิ่งใหญ่ก็ทรงเสียพระสติไป

ดังนี้ การที่มีผู้วิตกว่าญวนจะบุกรุกไทย ทางชายแดนด้านทิศตะวันออกนั้น จึงไม่ควรกังวลให้มาก ด้วยทิศนั้นเป็นทิศอาคเณย์ เราจะต้องชนะศัตรูเสมอ ยิ่งเราได้เตรียมพร้อมตลอดเวลา ประกอบทั้งชาติมหาอำนาจ คืออเมริกากับจีนต่างก็ให้คำมั่นสัญญาว่าจะช่วยไทยด้วยแล้ว เราจึงไม่น่าห่วงใยให้เกินไป สำคัญก็อยู่ตรงทิศตะวันตก คอยจ้องดูให้ดีก็แล้วกัน ตรงนั้นศัตรูเก่ามันอยู่มั่นจะแว้งกัดเมื่อไรเราไม่มีโอกาสรู้สึกเลย

การบูชาไฟก็ดี การเล่นไฟก็ดี นับว่าเป็นกิจอันถูกโฉลกของชนชาติไทย จะสังเกตุจากจารึกสุโขทัยหลักที่หนึ่งกล่าวถึงการเล่นในงานนักขัตรฤกษ์ มีการเผาเทียน เล่นไฟเป็นพื้น แม้ในสมัยรัตนโกสินทร์ ก็มี**การเผาเทียนเล่นไฟ** ถือเป็นประเพณีไม่เคยขาด ในงานฉลองหอพระไตรปิฎกก็ดี เฉลิมพระราชมณเฑียร หรือเฉลิมพระชนมพรรษาสมัยก่อน จะมีการจุดดอกไม้ไฟ เล่นไฟเพนียง พลุ จุดดอกไม้ เทียนสว่างไสวสนุกสนาน ในพระราชพงศาวดารเหนือ กล่าวถึงการสร้างเมืองศรีสัชนาลัย พระฤาษีได้สั่งชาวเมืองไว้ว่า "สูจงเอาเขาพนมเพลิงเข้าไว้กลางเมือง สำหรับขึ้นกองกูณฑ์บูชาเพลิง เป็นเหตุ ให้ชนเผ่าไทยครองความเป็นเอกราชสืบทอดกันมาจนบัดนี้

คนสมัยนี้ไม่ทราบว่า ลักษณะชาติของตนคือธาตุอะไร จึงละเลยเคล็ดอาถรรพ์ที่จะทำให้บ้านเมืองเจริญไปอย่างน่าเสียดาย

เมื่อครั้งที่นักศึกษามีอำนาจและมีบทบาทครอบงำนักการเมืองอยู่นั้น ได้มีองค์การลูกเสือชาวบ้านเกิดขึ้นเป็นการต่อต้านฝ่ายที่คิดจะล้มล้างสถาบันกษัตริย์ และเอาลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาครองเมือง มีข้อแปลกอยู่อย่างคือ กรรมวิธีของลูกเสือชาวบ้านนั้น จะต้องมีการปฏิญาณตนต่อหน้ากองเพลิง แล้วเดินวนรอบกองเพลิง นี่เป็นการนำเอาธาตุไฟมาใช้ถูกกับจังหวะ ทำให้กิจกรรมลูกเสือชาวบ้านมีความเข้มแข็งมั่นคง จนฝ่ายนักศึกษาหัวเอียงซ้ายพินาศไป นับว่าเป็นการกู้ชาติบ้านเมืองได้สำเร็จอย่างหนึ่ง มีข้อน่าคิดว่าการเดินเวียนรอบกองไฟนั้น ผู้เป็นประธานพิธีควรจะจับตาดูให้ดี อย่าให้เดินเวียนซ้ายเป็นอันขาด ขืนเดินเวียนซ้ายลูกเสือชาวบ้านรุ่นนั้นจะพบกับความวิบัติอย่างร้ายแรงถึงแก่ล้มตายทันตาเห็นทีเดียว การเดินวนรอบกองไฟเท่ากับเป็นการทำความเคารพ จะต้องเวียนขวาคือปทักษิณให้เดินเอามือขวาเข้าสู่กองไฟจึงจะถูก

ในการวางดวงเมืองบางกอกของคนไทย จึงต้องคอยจังหวะให้ดาวธาตุไฟเดินเด่นคือให้อาทิตย์เดินเป็นมหาอุจ และพฤหัสบดีเป็นเกษตร ในสมัยก่อนนั้นโหรไทยยังถือว่าดาวพฤหัสบดีเป็นธาตุดิน แต่ปัจจุบันนี้วิทยาการแผนใหม่บ่งชัดว่า ดาวพฤหัสบดีเป็นธาตุไฟจึงไปตรงกับการวางดวงเมืองบางกอก ซึ่งให้พฤหัสบดีเป็นเกษตร เป็นการทำให้ธาตุไฟมีกำลังเด่นขึ้นมาก

เคล็ดของชาติไทยนั้นคือธาตุไฟ

๑. สังเกตจากลายกนกอันยอดเยี่ยม ฝีมือช่างวัดเชิงหวายสมัยอยุธยา ที่หอศิลปแห่งชาติ ลายกนกเปลวเพลิงลุกฮือ แสดงว่าลายอันเป็นหัวใจศิลปของชาติก็เป็นลักษณะเปลวไฟ

๒. ศิระประภา ตัวเปลวประวัติมีที่อยู่เหนือพระเมาฬี พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยและอยุธยา จะมีลักษณะเป็นเปลวไฟลุกอยู่เหนือพระเศียรพระพุทธเจ้า ลักษณะนี้ไม่เคยปรากฏในศิลปของชาติใดๆ

๓. พระนามของกษัตริย์ ซึ่งเป็นปฐมราชวงศ์ ผู้ปกครองนครอโยธยา ซึ่งมีมาก่อนกรุงศรีอยุธยา อยู่ในคำให้การชาวกรุงเก่า มีพระนามว่า "พระเจ้าสุริยวงศา" คือวงศ์อาทิตย์ อันเป็นธาตุไฟนั่นเอง

๔. ยอดปราสาทราชวง ยอดเจดีย์ของไทยเรา ลักษณะแหลมพวยพุ่งขึ้นสู่ฟ้า เหมือนลักษณะยอดเปลวไฟซึ่งปลายเรียวแหลมนั่นเอง

๕. ประเพณีของชนเผ่าไทย เมื่อถึงฤดูแล้ง กำลังเบิกบานสบายใจ ก็จะยิงจรวดไฟที่เรียกว่าทำบุญบั้งไฟมีการเฉลิมฉลอง ประกวดประชันกันเป็นการใหญ่ ประเพณีคนไทยทุกเผ่ายังคงปฏิบัติกันอยู่

การบุญบั้งไฟนี้เอง คือลักษณะแท้ ๆ ของชนเผ่าไทย

เคล็ดสำคัญที่สุดของชาติไทยที่นักรบจะต้องจดจำไว้ก็คือไฟ ชนชาติไทยเป็นชาวดอน แม้จะอาศัยอยู่ในลุ่มแม่น้ำ ตั้งเมืองอยู่ริมแม่น้ำ และอาศัยเรือแพสัญจรไปมาก็ตาม แต่ลักษณะพิเศษธาตุไฟ จะขาดหายเสียมิได้ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีการตามประทีปบูชาพระพุทธเจ้าในอุโบสถ วัดพระศรีสรรเพชญ์ อันเป็นวัดอยู่ในพระบรมมหาราชวัง ไม่เคยปล่อยให้ขาดได้ มาบัดนี้ คนไทยกลับลืมลักษณะของตนเองจนหมด พระราชพิธีลอยพระประทีปอันภายหลังเลือนมาเป็นลอยกระทง ที่จริงโบราณเขาเรียกว่าลอยโคมไฟ เป็นการส่งไฟไปบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังแดนไกล การแสดงความเคารพครูบาอาจารย์สมัยโบราณ จึงต้องมีรูปเทียนแพ อันเป็นธาตุไฟ บ่งถึงการแสดงความเคารพอย่างสูง

ธาตุไฟเป็นธาตุบวก เมื่อเทียบกัน**หยินหยาง** ลัทธิเต๋าแล้วก็ตรงกับ หยาง หรือเป็นโปรตอนไฟฟ้าบวกสถิตย์อยู่เป็นแกนนิวเคลียส

ลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นฝ่ายซ้ายหรือลบ เป็นธาตุน้ำ ย่อมตรงกันข้ามกับธาตุไฟเป็นปรปักษ์กันโดยตรง ดังนี้ การที่พวกนักศึกษาสมัยหนึ่งอันถูกยุยงสนับสนุนจากภายนอกประเทศ และพยายามจะดึงเมืองไทยให้เป็นคอมมิวนิสต์นั้น เท่ากับว่าเป็นการฝืนธรรมชาติประเทศธาตุไฟ จะไปเอาลัทธิธาตุน้ำมาปกครองประเทศได้อย่างไร น้ำก็ดับไฟหมด บ้านเมืองก็ถึงกาลดับศูนย์ ฉิบหายวายวอดกันเท่านั้น เท่ากับสิ้นชาติไปอยู่เป็นข้าอยู่ภายใต้บงการของชาติยักษ์ใหญ่แห่งคอมมิวนิสต์โดยสิ้นเชิง การที่ไทยเป็นไมตรีกับจีนคอมมิวนิสต์ จนเมื่อถูกญวน (เนปจูนธาตุน้ำ) รุกรานนั้น จีนประกาศว่าถ้าญวนรุกล้ำดินแดนไทยอีก จีนจะช่วยไทย นั่นเพราะว่าจีนเป็นธาตุดิน อันธรรมดาดินกับไฟย่อมเข้ากันได้ เพราะไฟจะลุก

โชติช่วงก็ต้องอาศัยธาตุดินสนับสนุน บวกเชื้อเพลิงต่าง ๆ เช่นไม้ ถ่านหิน ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นธาตุดินทั้งสิ้น

กรุงศรีอยุธยาที่แตกเสียแก่ข้าศึกถึงสองครั้ง ก็เพราะว่ามีแต่น้ำล้อมรอบ เท่ากับอยู่กลางน้ำ ธรรมดาไฟเมื่ออยู่ในน้ำ ก็มีธรรมชาติขัดแย้งกัน เพราะน้ำย่อมดับไฟ เมื่อใดธาตุน้ำมีกำลังแรงไฟก็ดับ

กรุงรัตนโกสินทร์นั้น ตั้งอยู่ในสถานที่ธาตุไฟฝ่ายบวก ในฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาภูมิประเทศเป็นธาตุไฟ เหมาะสมกับธาตุไฟของประเทศอยู่แล้ว

การฝังหลักเมืองก็เลือกเอาวันอาทิตย์ อันเป็นธาตุไฟ และให้อาทิตย์มหาอุจ ธาตุไฟกับลัคนานี่ราศีเมษ อันเป็นราศีธาตุไฟ

มงกุฎของกษัตริย์ไทย ก็ยอดแหลม เป็นเปลวไฟ อันบอกลักษณ์สัญญลักษณ์ของชาติได้ชัดเจนดีอยู่แล้ว. ฯ

หมอแพทย์ทายว่า ไข้ ลมคลุม
โหรว่า เคราะห์ แรงรุม โทษให้
แม่มดว่า ผี กุม ทำโทษ
ปราชญ์ว่า กรรม เองไซร้ ก่อสร้างมาเอง

อิทธิพลของดวงดาวที่มีต่อชีวิตมนุษย์และชะตาชีวิต – ชี้กรรม

"โดย มณฑาทิพย์"

หัวข้อเรื่องข้างบนนี้ พันตรีจำนงค์ สาริยันต์ เป็นผู้กำหนดให้เขียนขึ้นเพื่อเป็นบรรณาการอนุสรณ์แด่ พลตรี ประเวียง จันทศรี ในการพระราชทานเพลิงศพครั้งนี้ จะพยายามใช้ภาษาธรรมดาหลีกเลี่ยงศัพท์โหราศาสตร์ให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างกว้างขวางแก่ผู้สนใจ ข้าพเจ้าเองไม่ใช่มีอาชีพเป็นผู้ทำนายหรือที่เรียกตามภาษาชาวบ้านว่า "หมอดู" เพียงแต่มีความสนใจค้นคว้าหาความรู้ โดยท่านพระครูพิทักษ์วิหารกิจ คณะ ๕ วัดราชนัดดา กรุงเทพฯ เป็นบรมครูอบรมแนะนำให้ ต่อมาได้สนใจแขนงอื่น ๆ อีกเท่าที่มีเวลาศึกษาเพื่อเพิ่มพูนหารากฐานที่มาว่าจะถูกต้องใกล้เคียงกันเพียงใดหรือไม่ และเปรียบเทียบดูว่าอย่างใดจะแม่นยำใกล้เคียงกว่ากัน ตำราโหราศาสตร์ หากท่านสนใจจะหาซื้ออ่านได้ไม่ยากมีขายทั่วไป รากฐานของการทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า (ได้มาจากสถิติ) นั้น มีกันหลายรูปแบบกำเนิดขึ้นแต่ละฐานไม่เหมือนกัน เช่นจากลายมือ, ไพ่, ดวงชะตาฯ ไม่ว่าจะมาในรูปแบบใดก็ตาม แต่ละฐานย่อมมีจุดประสงค์ตรงกันทุกฝ่าย คือ การทำนายหลีกเลี่ยงให้พ้นทุกข์ และปรารถนาให้ได้รับความสุขในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการ และต้องเข้าใจว่า แต่ละรากฐานย่อมมีอิทธิพลกับมนุษย์พอ ๆ กัน ตามความเข้าใจของข้าพเจ้าสรุปได้ว่า การทราบข้อมูลเดิมในอดีต, การกระทำในปัจจุบัน และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็ดี ย่อมมาจาก ๒ รากฐาน คือ ที่ไม่มีฐานมาจากอำนาจดวงดาว และที่มีฐานมาจากอำนาจดวงดาว

๑. **ที่ไม่มีฐานมาจากอำนาจดวงดาว** ได้แก่.—

๑.๑ **ลายมือ** เป็นแผนที่ประจำชีวิตของแต่ละคน ใช้เส้นชีวิต เส้นหัวใจ เส้นสมอง และวาสนาเป็นหลัก ส่วนเส้นที่ขึ้นอยู่ตามเนินต่าง ๆ ได้แก่ เนินอาทิตย์, จันทร์,

อังคาร ฯ ย่อมเป็นเส้นบ่งชี้ให้วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงแปรปรวนไป บางคนมีเส้นหลักที่หนัก ๆ อยู่ ๓ เส้น แสดงว่าเป็นคนทำงานหนักพอมีกิน เป็นคนมีชีวิตตลอดจนครอบครัวมีความผาสุกไม่เดือดร้อน บางคนมีเส้นหลักบาง แต่ละเนินเด่นดี ส่วนเส้นชีวิตถูกเส้นหนักใหญ่กว่าตัดผ่านเป็นช่วง ๆ ทั้งครอบครัวและส่วนตัวกลับไม่มีความสุขเอาเสียเลย เช่นนี้เป็นต้น แสดงว่า ลายมือย่อมมีอิทธิพลเหนือชีวิตมนุษย์อยู่เหมือนกัน มิใช่ว่าจะมีแต่อำนาจดวงดาวอย่างเดียว

๑.๒ **ไพ่** มีหลายอย่าง แต่ที่นำมาใช้ในการทำนายนั้น ใช้ไพ่ป๊อกเป็นหลัก มี ๔ ชุด ชุดละ ๑๓ ใบ รวมเป็น ๕๒ ใบ เมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับในรอบปี ก็จะเท่ากับ ๕๒ สัปดาห์ (๓๖๕ วัน) การทำนายมักจะทำนายได้ในระยะสั้น ๆ แต่ไม่เกิน ๑ ปี หรือ ๕๒ สัปดาห์ ขึ้นอยู่กับอำนาจจิตของผู้อยากดู (MIND POWER) ว่าจะศรัทธาและแรงอธิษฐานมีมากน้อยเพียงใด เปรียบเหมือนเครื่องรับส่งวิทยุ ถ้าจูนเครื่องได้ตรงกันระหว่างคนดูกับตัวไพ่ เสียงที่ออกมา (คือการทำนาย) ก็น่าจะยอมรับได้สำหรับสีและสัญญลักษณ์ย่อมบ่งชี้ให้เห็นและเข้าใจง่าย ความสุข ความมีโชค ความดี ฯ ขึ้นอยู่กับดอกจิก โพธิ์แดง ส่วนข้าวหลามตัด วางตัวเป็นกลาง ความทุกข์โศกทรมาน ความไม่สบาย การเจ็บไข้ สิ่งที่ไม่พึงประสงค์ การทำลาย ไพ่โพธิ์ดำเป็นตัวบ่งเป็นผู้บอก ถ้าท่านมีเรื่องทุกข์ร้อนไปหานักพยากรณ์อย่างอื่นไม่ทัน หันเข้าหาไพ่ป๊อกไปพลางก่อนพอแก้ขัดไปได้

๑.๓ **ลักษณะ** การทำนายด้วยการสังเกตดูลักษณะของบุคคลนี้ ย่อมไม่พึ่งพาอาศัยจากดวงดาวเลย อาศัยแสงสว่างให้ได้มองเห็นลักษณะบนใบหน้าและการแสดงออกของท่าทาง ได้แก่ช่วงศีรษะ ใบหน้า (หน้า) ดวงตา (เนตร) ลักษณะผิวพรรณ (เนื้อ) ความสง่าผ่าเผยความผึ่งผาย (นม) และลักษณะท่วงทีการเดิน (น่อง) เข้าลักษณะเบญจกัลยาณีพอดี เพราะเกณฑ์อายุจะตกตามตำแหน่งต่าง ๆ ที่หู, ขมับ, ตา, จมูก, แก้ม, ปาก เป็นหลักสำคัญ การดูลักษณะของจีนที่เรียกว่าโหงวเฮ้งนั้นมีมากอย่าง ได้แก่ ใบหน้า ลักษณะผมศีรษะ หน้าผาก นัยน์ตา ขมับ คิ้ว จมูก ปาก หู ส่วนประกอบอื่น ๆ บนศีรษะใบหน้า

ได้แก่ท้ายทอย หนวด เสียง คอ และลิ้น นอกจากนั้น โหวงเฮ้งทางจีนยังต้องพิจารณาลักษณะของฝ่ามือ ฝ่าเท้า ฟัน คาง ช่วยประกอบอีกด้วย ส่วนลักษณะที่ละเอียดละออของจีน ท่านผู้สนใจโปรดหาตำราอ่านเอาเอง ในที่นี้จะกล่าวลักษณะอย่างย่อใน ๕ อย่างพอเป็นสังเขป อาจจะเป็นเครื่องช่วยแนะแนวทางของการดูลักษณะเพื่อนฝูงได้บ้างไม่มากก็น้อย

ถ้าท่านเป็นคนช่างสังเกตอยู่บ่อย ๆ และหัดเปรียบเทียบระหว่างคน ๒ คน หรือหลายคน ข้าพเจ้าคิดว่าท่านอาจจะเป็นผู้ดูอุปนิสัยคนทั่ว ๆ ไปได้ไม่มากก็น้อย การศึกษาเรื่องลักษณะซึ่งขึ้นอยู่กับการหัดเปรียบเทียบเป็นปัจจัยสำคัญ สามารถจะมองนิสัยของบุคคล ๒ คนนั้นให้ทะลุปรุโปร่งถึงแก่นในเขาได้ ส่วนทฤษฎีในตำรา ย่อมเป็นรากฐาน เป็นหลักการให้หัดสังเกตเท่านั้น เมื่อท่านเห็นคนหน้าซีด ผิวซีด ริมฝีปากแห้ง ท่านจะพูดได้หรือไม่ว่าคน ๆ นั้น กำลังป่วยเจ็บหรือเป็นคนขี้โรค เพื่อนท่านคุยกับท่านพูดอยู่ข้างเดียวไม่เปิดโอกาสให้ท่านพูดบ้าง และบางครั้งจะยกตนข่มเอาเสียด้วย ท่านจะพูดออกมาได้เลยว่าไอ้หมอนี่คบไม่ได้ ขี้โม้ขี้โอ่ขี้คุย ตัวอย่างทั้ง ๒ นี้แสดงว่าท่านย่อมเป็นผู้รู้ทำนายลักษณะบุคคลได้ แต่ท่านมิได้สนใจหรือหัดสังเกตเป็นนิจศีลเท่านั้น เหตุใดเวียดนามแพ้เวียดกง ทำไมอเมริกายุติสงครามเวียดนาม ทั้ง ๆ ที่มียุทโธปกรณ์ได้เปรียบฝ่ายตรงข้ามหลายร้อยหลายพันเท่า ท่านลองค้นหารูปภาพเก่า ๆ มาดูลักษณะของ โฮจิมินห์, โวเหงียนเกียบ, ฟามวันดง เปรียบเทียบกับ เหงียนวันเทียว, เหงียนเกากี และของนิกสัน,—คิสซิงเกอร์ หรือคาร์เตอร์ รีแกน เปรียบเทียบกับ เบรสเนฟ, หัวโกะฟง เติ้งเสี่ยวผิง เฉาซีหยาง ว่าแตกต่างกันอย่างไร คนหน้าผากกว้าง หน้าผากเถิก ย่อมเป็นคนเจ้าปัญญา เป็นนักต่อสู้ ไม่ยอมพ่ายแพ้ใครง่าย ๆ ผู้นำของไทยที่มีลักษณะดีเด่น เห็นจะได้แก่ พยาพหล ฯ และจอมพล ป. เท่านั้น นอกนั้นก็ยังงั้นแหละ ล้มลุกคลุกคลาน แขกชอบไปคุยหลังบ้านกันหมด หน้าบ้านไม่ค่อยมีแขก คนที่มีตีนผมเตี้ย มักจะประสบความทุกข์

ภายหลัง บนใบหน้าย่อมจะต้องสังเกตุพิจารณา จมูก ตา คิ้ว คาง ประกอบกัน จมูกแด่น, โด่ง, โค้ง, ใหญ่, รั้น ฯ ถ้ารูจมูกใหญ่ถือว่าดีมากไม่ขี้โรค เพราะหายใจสะดวกหายใจคล่อง คางเหลี่ยม, คางใหญ่ ถือว่าดีมาก อายุยืน หากช่วงคางสั้น ชีวิตไม่ราบรื่น และมีอุบัติเหตุ ดวงตาส่อน เหล่ ดุ โศกซึม โปน ลึก ฯ แสดงถึงความซื่อสัตย์ ล้มเหลว ทุจริต หลอกลวง ร่ำรวยหรืออยากจน เช่น ถ้าพบคนเวลาเจรจาตามักจะกลอกไปกลิ้งมา ไม่อยู่กับที่เหลือกขึ้นบนหลบลงล่าง ประเภทนี้มักมีลับลมคมใน เห็นประโยชน์ส่วนตัวไม่ไว้ใจคนอื่น ทำอะไรมักหลบ ๆ ซ่อน ๆ พูดถึงคิ้วทุกวันนี้สตรีมักชอบถอนขนคิ้วออก จึงดูลักษณะได้ยาก คิ้วเสมือนเป็นร่มสำหรับกันแดดกันฝน เมื่อถอนขนคิ้วออกคล้ายกับว่าท่านโยนร่มทิ้ง ครอบครัวและชีวิตของท่านจะมีความสุขได้อย่างไร เป็นเรื่องฝืนธรรมชาติ เรื่องความสง่าผ่าเผยและการเดินของบุคคลก็เหมือนกัน จะเปรียบเทียบได้กับสัตว์ (เพราะมนุษย์เราก็เป็นสัตว์โลก) ได้แก่ เสือ ช้าง โค นก งู ฯลฯ ถ้าเดินเร็วเท้าพันกัน เหมือนงู บุคคลประเภทนี้ย่อมเป็นพิษเป็นภัยเมื่อคบกันนาน ๆ ถ้าเดินเหมือนช้าง เสือ สุนัข คบกันได้เดินเหมือนนก คือศีรษะไปก่อน เป็นประเภทพอมีพอกิน ลักษณะเหมือนสิงห์ย่อมมีความสง่าผ่าเผย หมายถึงความกล้าหาญไม่เกรงกลัวประสบผลสำเร็จในชีวิต ลักษณะโค หมายถึงความบึกบึน อารมณ์เย็น รอบคอบ สุขุม ฯลฯ

คราวนี้รองมาพิจารณา**ลักษณะผิว**ดูบ้าง ผิวละเอียดนวลเนียน ขาวผ่อง หรือเป็นผิวผู้ดี ผิวขี้ข้า ผิวหยาบกระด้าง ดำมาแต่กำเนิดหรือกร้ำแดด สตรีชาวเหนือเรียกว่าผิวเป็นทรัพย์ หากินง่าย ขายคล่อง ไม่ต้องออกแรงเงินไหลมาเทมา ผิดกับผิวชาวนา กรรมกร ลูกจ้าง ผิวพรรณของชาวนากับกรรมกรแตกต่างกันมาก ชาวนานั้นผิวกร้าน แสดงถึงความอดทน อุตสาหะ วิริยะ มีแต่ความซื่อสัตย์สุจริต ใจบุญสุนทานไม่โกงใคร คอรัปชั่นไม่เป็น มีแต่ถูกเขาโกง ถูกเขาหลอกลวง เอาปุ๋ยปลอมมาขายให้ ข้าวปลาพอจะได้ดีกลับต้องเสียหาย พอต้นข้าวตั้งท้องก็ถูกพ่อค้ากดราคา เพราะไปกู้เงินเขามาใช้ก่อน เมื่อถึงหน้าลาน (นวดข้าวเสร็จ) ถูกพ่อค้ากดราคาอีกเป็นครั้งที่ ๒ ต้องรีบขาย เพราะไม่มีที่เก็บ หรือถ้าคิด

จะเก็บไว้ทำให้ไม่มีเงินมาใช้จ่าย เป็นค่าเล่าเรียนลูก, ค่ายารักษาพยาบาล จะเบิกกับใครเขาไม่ได้ เพราะไม่ได้เป็นข้าราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รัฐบาลท่านพยายามช่วยเหลืออย่างสุดความสามารถ พยุงราคาประกันราคาให้ แต่รัฐบาลท่านจะทราบหรือไม่ก็ไม่ทราบ ที่ท่านพยุง, ประกันราคาข้าวให้ชาวนานั้น พยุงประกันให้ชาวนาหรือพ่อค้ากันแน่ เพราะท่านประกันอยู่แต่ในห้องแอร์ นายทุนผู้คุมเศรษฐกิจ พ่อค้าที่วิ่งเข้าหลังบ้านผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องจึงมีอิทธิพลเหนือนักการเมืองและข้าราชการที่มีหน้าที่อย่างฝังแน่น ชนิดขุดรากถอนโคนไม่ขึ้น ข้าพเจ้าขอตั้งสโลแกนให้แก่พ่อแม่พี่น้องชาวนาที่เคารพรักของข้าพเจ้าดังนี้

๑. **"ชาวนาผลิตข้าวเปลือก พ่อค้าขายข้าวสาร กรรมกรชาวนาซื้อข้าวกินเป็นลิตร"**

๒. **"ชาวนาหน้าสู้ดินหลังสู้ฟ้า พ่อค้านอนหงายดูดาวบนท้องฟ้า หลังพิงเบาะบาร์ ไนท์คลับ"**

ผิวของกรรมกร ถ้าไม่พิถีพิถันจริงๆ แล้วดูยาก จะกร้านก็ไม่กร้าน จะดำจากแดดนักไม่เชิง ผู้หญิงบางคนเอาผ้าคลุมศีรษะพันไม้พันมือหมดเห็นแต่นัยน์ตา ผิวจึงไม่กร้านจริงๆ ไม่ดำจริงๆ กลายเป็นกร้านเล่นๆ ดำเล่นๆ กระดำกระด่าง ความไม่แน่นอนของนิสัยจึงเกิดขึ้น ถ้าเอาดวงชะตามาประยุกต์พิจารณาร่วมกับการดูลักษณะโหงวเฮ้ง หรือดาวพฤหัส กรรมกรบางคนเป็นประ เป็นนิจ อยู่ในเรือนกรรมะหรืออริ, วินาศน์แก่ลัคนา หรือดาวราหูกุมลัคนาในภพธาตุน้ำ กรรมกรคนนั้นจะซื่อสัตย์ก็ไม่ซื่อนัก จะโกงก็ไม่โกงนัก ถ้าเหมาให้ทำงานจะรีบทำให้เสร็จไวๆ งานจะดีไม่ดีช่าง ขอให้ได้รับเงินเร็วเป็นใช้ได้ หากจ้างรายวัน กลับหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาเสียอีกให้เสร็จช้าลง จะได้มีเวลาทำหลายๆ วันให้ได้เงินมากๆ ผิวของผู้ดี, ขี้ข้า พิจารณาค่อนข้างยาก เพราะอยู่แต่ในห้องแอร์ รถแอร์ ความเย็นจากแอร์บ่มผิวจนเหลืองซีด เลยไม่ทราบว่าเหลืองมาแต่กำเนิดหรือถูกปรุงแต่ง

สรุปได้ว่า การพยากรณ์ลักษณะ นับว่ามีอิทธิพลและความสำคัญไม่ใช่น้อย เกือบจะเท่ากับการทำนายดวงชะตาที่มีฐานมาจากดวงดาวที่ด้อยกว่าก็คือ ความละเอียดละออมีน้อย

ได้แต่หลักกว้าง ๆ ข้อสำคัญต้องเห็นตัวมีแสงสว่างเพียงพอ ช่วงตอนเที่ยงนับว่าเป็นช่วงที่แม่นยำ ส่วนดวงชะตาได้เห็นเพียงดวงไม่เห็นตัวก็พิจารณาได้ ถ้าดวงชะตานั้นมีความถูกต้องแล้ว

๒. **ที่มีฐานมาจากอำนาจดวงดาว** จะย่อเรื่องในระบบสุริยะจักรวาล ซึ่งเป็นที่มาของโหราศาสตร์แห่งดวงดาว มีดวงอาทิตย์เป็นประธานเป็นหลัก มีบริวารดาวพุธ, ศุกร์, โลก (ดวงจันทร์เป็นบริวารโลก) อังคาร พฤหัส และดาวเสาร์ โคจรตามวิถีทางเดินแต่ละดวงไม่ก้าวก่ายต่อกัน โลก ซึ่งเป็นบริวารของดวงอาทิตย์ จะโคจรรอบดวงอาทิตย์เป็นเวลา ๑ ปี หรือ ๑๒ เดือน หรือ ๓๖๕ วัน ใน ๑ ปีโลกเรามี ๓ ฤดู ฤดูร้อน, ฤดูฝน, ฤดู-หนาว ครบ ๑ ปี หรือ ๓๖๕ วัน เป็นดังนี้เรื่อย ๆ แล้วกลับมาขึ้นต้นร้อนกันใหม่ มีฝนตกที่สุดของปีเป็นฤดูหนาวกันอีก เป็นเช่นนี้ตลอดไป จนเกิดเป็นสถิติย่อให้สั้นเข้า ตัวเราเป็นเสมือนฝุ่นละอองเล็กติดอยู่กับโลกที่เราอาศัย ย่อมได้รับอิทธิพลจากแรงดึงดูดของดวงดาวในสุริยจักรวาลพร้อมกับโลกโคจรไปด้วย ดังนั้นจึงต้องได้รับความร้อน ความเย็น ความหนาวตามไปพร้อม ๆ กัน กับโลกเมื่อทวนจากปลายไปหาต้น จะเห็นได้ว่า โหราศาสตร์ (การเป็นกลางวัน กลางคืน จากการเห็นนำมาพยากรณ์) เอาการโคจรของดาราศาสตร์มาเป็นบรรทัดฐาน ดาราศาสตร์เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับภูมิศาสตร์ ภูมิศาสตร์เป็นเครื่องของธรรมชาติในโลก ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ แผ่นดิน มหาสมุทร ลมพายุ ความร้อนจากดวงอาทิตย์ ภูเขาไฟ (เมื่อได้กำเนิดเลข ๗ ตัว จากดาว ๗ ดวง แพทย์แผนโบราณนำวันเดือนปีมาคูณธาตุ เจียดยาสมุนไพรต้มรับประทาน เจียดเข้ากับอำนาจดวงดาวที่เป็นคู่ธาตุ ดิน น้ำ ลม ไฟ มาบำบัดโรคภัยให้บรรเทาเบาบางลง อำนาจดวงดาวจึงมีอิทธิพลต่อสุขภาพของมนุษย์อยู่ด้วย)

สรุปว่า คน, สัตว์, ต้นไม้, วัตถุต่าง ๆ ฯลฯ ในโลกจะดำรงชีวิต ดำรงความเป็นอยู่ได้ หรือการมีฝนตก ดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลง ร้อนหนาวก็เนื่องมาจากเหตุอำนาจของดาวเคราะห์ทำการโคจร ดังได้กล่าวมาแล้วเป็นปัจจัยทำให้เกิดความปรวนแปรให้เป็นไป ดัง

นั้นมนุษย์ที่อาศัยอยู่บนโลก จึงต้องเกี่ยวข้องกับอำนาจดาวเคราะห์ด้วย ที่กล่าวมานี้ย่อลงสั้นที่สุด (ถ้าท่านสนใจหาตำราโหราศาสตร์โลกธาตุ อ่านเอาเองโดยเฉพาะของพระสารประเสริฐ)

ที่มาของดวงชะตาและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ คณาจารย์ได้บันทึกสถิติมาเป็นเวลานับพัน ๆ ปี ใช้ดาวเดิมที่โคจรเป็นปกติของสุริยะจักรวาฬมาเป็นแม่บท กำหนดขึ้นเป็นทฤษฎีเกษตร, มหาอุจจ์, มหาจักร์, อุจจาวิลาส, ประ, นิจ ฯ ตั้งชื่อกำหนดตามดวงดาวได้เหมาะสมและรัดกุม เอาสัญญลักษณ์นามของดวงดาวทั้ง ๗ มาเป็นชื่อของวันในสัปดาห์ ในสัปดาห์หนึ่งจึงมีชื่อวันครบตามจำนวนดวงดาวที่โคจรเป็น นิจสิน ได้แก่ ดวงอาทิตย์แทน วันอาทิตย์ เลข ๑ ดาวจันทร์ (โคจรรอบโลก) แทน วันจันทร์ เลข ๒ ดาวอังคารแทนวันอังคาร เลข ๓ ฯ ที่สุดถึงดาวเสาร์ แทนวันเสาร์ เลข ๗ สัญญลักษณ์รูปร่างลักษณะของดวงดาวที่เขียนขึ้น กำหนดไว้น่าเลื่อมใส เช่น ดาวอังคารของเลขไทย และอารบิกเขียนคล้ายกัน เพียงแต่ของไทยตัวเขี้ยวคว่ำลง (๓) ส่วนของอารบิกเขี้ยวตะแคงข้าง (3) มีความหมายว่า เป็นลักษณะของเจ้าสงคราม การรุกราน, การกระตุ้นเร่งเร้า ส่วนดาวเสาร์ เลข ๗ เพียงต่อหางเลขสามขึ้นไปให้ยาว หมายถึงความล่าช้า (คือหางที่ต่อขึ้นไป) ความอึดอาด. ของหนัก, ความระทมทุกข์ ฯลฯ สัปดาห์ที่มีไว้ ๗ วันนั้น ถ้าวางสัปดาห์ไว้ในรอบปี จะมีเป็น ๕๒ สัปดาห์ หาจะวางไว้ในรอบเดือน จะมีเป็น ๔ สัปดาห์ ความสัมพันธ์ระหว่าง วัน เดือน ปี จึงมีกันอย่างใกล้ชิดถูกต้อง ถ้าจะกำหนดเอาปีเป็นหลัก จะได้ดังนี้

๓๖๕ วัน	๑ ปี
๕๒ สัปดาห์	๑ ปี
๑๒ เดือน	๑ ปี

ดังนั้นผู้ที่มีกำเนิดเกิดมาในโลก จึงต้องสัมพันธ์กับ วัน เดือน ปี โหราศาสตร์ในที่นี้จึงต้องใช้รากฐานของดวงดาวเป็นหลัก ดวงดาวในการพยากรณ์ อาศัย วัน เดือน ปี เวลาเกิด (ตกฟาก) ของเจ้าชะตามาเป็นเครื่องรองรับผสมผสานเข้ากับหลักเกษตร, มหา

อุจจ์ ฯ ทฤษฎีเดิม แล้วใช้อาการโคจรของดวงดาวในปัจจุบันพยากรณ์ออกมาเป็นอนาคต จะเห็นได้ชัดเจนว่า กว่าจะทำนายออกมาเป็นตัวอักษร หรือคำพูด ผู้พยากรณ์ผู้ทำนายต้องมองให้ออกมาเป็น ๓ ขั้น ขั้นแรก ดาวหลักเดิม (เกษตร, มหาอุจจ์) ขั้นที่ ๒ ดวงชะตากำเนิดและขั้นที่ ๓ ดวงดาวที่กำลังโคจรอยู่ในปัจจุบัน

การพยากรณ์ของโหราศาสตร์ที่มาจากอำนาจดวงดาวนี้ มีความละเอียดถี่ถ้วนมากกว่าอย่างอื่นมากมาย แต่ความแม่นยำจะเกิดขึ้นได้ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น เวลาเกิด วัน เดือน ปี ของเจ้าชะตาถูกต้องกับความเป็นจริงหรือไม่ ผู้ทำนายมีความรู้ความชำนาญมากน้อยเพียงไหน อารมณ์ของผู้ทำนายย่อมเป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยอยู่เหมือนกัน

การหยั่งทราบเหตุการณ์ได้ในภายภาคหน้า นับว่าเป็นโชคอย่างมหาศาล สิ่งใดดี สิ่งใดเป็นโชค มีความสุข ย่อมเป็นที่ปรารถนาของบุคคล สิ่งใดร้ายเป็นเคราะห์ เป็นทุกข์ ทุกคนย่อมไม่มีความต้องการ ดังนั้น ถ้าเราได้รู้สถานการณ์ในอนาคตของตัวเรา เราย่อมกระทำและไม่กระทำตามสิ่งที่เราต้องการได้ ฝนตกเราห้ามไม่ได้ เรารู้อยู่แล้วว่าอีก ๑ ชั่วโมงข้างหน้าฝนจะตก เรารีบขวนขวายหาเสื้อฝนมาใส่ ถ้าไม่มีเสื้อฝน หลบเข้าอยู่ในบ้านเรือน ใต้ต้นไม้ เมื่อฝนตกลงมา ตัวเราก็เปียกน้อย หรือไม่เปียกเอาเลย **จะหลีกเลี่ยงเคราะห์โศกความเลวความร้ายได้เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับศรัทธา และการกระทำ** (กรรม และกฎแห่งกรรม ซึ่งจะขอกล่าวในตอนท้าย) จะไขว่คว้าหาความดีหาความสุข ต้องมีการมีบารมี มีโชค มีอำนาจวาสนา **ก็ขึ้นอยู่กับศรัทธาและการกระทำนี่เอง ศรัทธาในที่นี้หมายถึงการเชื่อการทำนายพยากรณ์ในดวงชะตา** แล้วก็นำไปกระทำไปปฏิบัติคือเว้นการกระทำไม่ดีที่เราทราบล่วงหน้า แล้วทำความดีที่เราทราบล่วงหน้า เช่น การแต่งงานมีภรรยา จะเห็นได้ว่าสมัยปู่ย่าตายายมีความเชื่อมั่นศรัทธา ในการดูสมพงษ์เรื่อยไปจนกระทั่งการดูนาค ๒ ตัว เพื่อให้ทราบอนาคตว่า คู่สมรสจะราบรื่นดีเพียงใด หรือเมื่อแต่งงานกันแล้วจะมีความสุขความทุกข์ต่อไปข้างหน้าหรือไม่ จะว่างมงายก็ไม่ได้ ท่านทราบหรือไม่ว่าคู่บ่าวสาวไม่เคยเห็นตัวกันมาก่อน เขายังครองเรือนกันจนแก่เฒ่า ปัจจุบันนี้ตรงกันข้าม เห็นหน้าพอสบอารมณ์ไปกันได้ด้วยอารมณ์กันแล้ว รีบแต่งงานกันเลย

ท่านรัฐมนตรีคนใหญ่คนโตเป็นเจ้าภาพเลี้ยงกันเอิกเกริก ยังไม่ทันก้นหม้อข้าวดำ อย่าร้างกันแล้ว กลายเป็นคู่ล้างคู่ผลาญคู่แค้นคู่ทำลาย แทนที่จะเป็นคู่สร้างคู่สม ข้าพเจ้าอยากจะทราบว่าการไปงานมงคลสมรสเลี้ยงเป็นเกียรติแก่เจ้าบ่าวเจ้าสาวบริเวณใต้ถุนโรงแรมนั้น มันเป็นอัปมงคลหรือศิริมงคล ข้างบนชั้นบน ๗—๘ ชั้นนั้น เขาสำหรับนอนพักผ่อนบำเรอความใคร่กัน ทั้งคนดีคนเลว แล้วเอาบริเวณใต้อาคารโรงแรมนั้นมาเป็นที่เลี้ยงฉลองสมรส ถ้าเลี้ยงฉลองวันเกิดสิเป็นการสมควร เพราะชั้นบนโรงแรมเขาทำพิธีให้มนุษย์เกิดกันไว้ไม่เว้นแต่ละวัน เรื่องอาชีพของคนเหมือนกัน เมื่อยังเป็นเด็กเล็ก บิดา—มารดารักบุตรเป็นห่วงบุตร อยากจะปลูกฝังอาชีพของบุตรให้เป็นหลักเป็นฐาน มีหน้ามีตา ที่เป็นผู้ดีมีเงินหน่อยก็ให้ศึกษาสูง ๆ แต่เด็กบางคนไปไม่รอด เพราะวิชาที่เรียนไม่ตรงกับอุปนิสัย ทำให้เสียเวลาไปมากก็มี พ่อแม่อยากจะให้ลูกเป็นแพทย์เป็นหมอ เมื่อเวลาแก่เฒ่าจะได้พึ่งลูกพึ่งหลานได้ แต่นิสัยลูกไม่ให้ขืนเข็นเข้าไป ก็จะต้องมาเป็นหมอตีนเปล่าหรือหมอประจำตำบลก็นับว่าบุญแล้ว หากจะให้นักโหราศาสตร์ที่มีความชำนาญช่วยแนะนำแนวทาง ส่องทางเดินให้ ย่อมจะประสบโชคดีที่ท่านปรารถนาบ้างตามสมควร แทนที่จะเคี่ยวเข็ญให้บุตรอันเป็นสุดที่รักของเราหลงเดินทางผิด ๆ กว่าจะรู้สึกก็สายเสียแล้ว ผลที่สุดไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง

เมื่อประกอบอาชีพเป็นหลักฐานแล้ว ย่อมประสบเคราะห์กรรมประสบโชค คละเคล้ากันไป พ่อค้าหวังความร่ำรวย หากมีกำไรก็ดีใจ ถ้าขาดทุนแทบจะผูกคอตาย ข้าราชการมีความหวังที่จะให้เจ้านายรัก ผู้บังคับบัญชาโปรดปรานมากกว่าที่จะแสดงผลงานอันจะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมออกมา ดวงดาวอะไรซึ่งบังคับให้เขาเป็นคนขี้ประจบสอพลอ ดาวอะไรที่ทำให้เขาเป็นคนเกียจคร้านแล้วได้ดี คนจำพวกนี้จะต้องได้รับความวิบัติความทุกข์บั้นปลายชีวิต (ดวงกำเนิดที่อยู่ในภาพวินาศน์) ดังนั้นดวงชะตาจะบ่งชี้ได้ว่าคนจำพวกไหนคบได้ คนประเภทใดไม่น่าจะคบ **การหยั่งทราบเหตุการณ์ล่วงหน้าว่า เราจะกระทำสิ่งที่ดีที่ถูกที่ควรและเป็นไปได้ (ที่กรรมบันดาลและดวงดาวลิขิต) สิ่งนั้นที่ท่านได้กระทำลงไป ย่อมอำนวยผลที่ประเสริฐและบังเกิดความสุขสวัสดิ์พิพัฒน์มงคลสมบูรณ์พูนผลแก่ชีวิตท่านและครอบครัวอย่างไม่มีปัญหา**

กรรมบันดาล

ฝนจะตก แดดจะออก ฟ้าจะร้อง สุนัขจะถ่าย คนจะออกลูก ห้ามกันไม่ได้ แต่ห้ามเวร ห้ามกรรม นั้นห้ามได้

ปัจจุบันนี้ความเป็นอยู่และฐานะการครองชีพของคนเรา ย่อมแตกต่างกันมาก ความเป็นธรรมยุติธรรม ในสังคมไม่มีอีกด้วยเลยไปกันใหญ่ ยอกันไม่มีหยุด ที่ร่ำรวยอยู่แล้วยิ่งกอบโกยกันไม่หยุดยั้ง ไม่มีหิริโอตตัปปะ ยิ่งมีอิทธิพลด้วยตนเองใช้อำนาจหน้าที่เบียดบังฉ้อราษฎร์บังหลวง คอรัปชั่น กลับกลายเป็นมหาเศรษฐี อภิมหาเศรษฐี ท่านเชื่อหรือไม่ว่าบุคคลเหล่านี้ย่อมไม่มีความสุขสบายในภายหน้า ทรัพย์สมบัติที่กอบโกยหามาได้โดยไม่สุจริตต้องวิบัติภายหลัง **เมื่อมีสมบัติได้ก็ย่อมมีวิบัติได้** นอกเสียจากว่าจะวิบัติไปในทางดีหรือเลวเท่านั้น **โกงเขามาย่อมวิบัติในทางร้าย** ลูกเต้าไม่ผลาญก็ต้องมีเหตุอันเป็นไป ไม่ถูกปล้นก็ต้องถูกคนอื่นโกง ไม่ก็เล่นการพนัน **แต่ถ้าหามาได้โดยสุจริต** เมื่อถึงคราววิบัติ **ย่อมต้องวิบัติในทางดี** เช่นลูกรับมรดกไปแล้ว อาจต้องนำมาขายเพื่อสร้างบ้านที่อยู่อาศัยเพิ่มเติม บุตรธิดาย่อมภาคภูมิใจในบิดามารดาของตน ที่หาเลี้ยงชีพมาจนมีมรดกให้ลูกได้รับไปด้วยความสุจริต มีทรัพย์สมบัติมาโดยบริสุทธิ์ บุตรธิดาย่อมรักษามรดกไว้ด้วยความหวงแหนเป็นที่สุด เขาจะต้องตั้งหน้าตั้งตาขยายมรดกให้ฟูขึ้นไป มิใช่จะยุบมรดกให้แฟบลงมาเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการกระทำ (กรรม) การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เช่นฆ่าสัตว์ใหญ่ ๆ ก็มักจะมีกรรมตามทันในชาติปัจจุบันนี้เสียเป็นส่วนใหญ่ นายทหารผู้ใหญ่บางท่านมียศเป็นถึงนายพลแสดงว่า **ดวงชะตาของท่านดีเด่นถึงจุดสุดยอด** แต่มาจบชีวิตตกเครื่องบินเป็นที่น่าปริเวทนา เมื่อได้มาทราบถึงการก่อกรรมเบื้องหลังของท่านแล้วจึงหยั่งรู้ว่า **เป็นไปตามกรรม** เมื่อท่านเป็นหนุ่มเป็นแน่นมีปืนอยู่ในมือ คงจะมันเขี้ยวขึ้นมาเข้าป่าล่าสัตว์ยิงค่างบนต้นไม้เป็นที่สบอารมณ์นิยมชมชอบ ยิงแล้วยิงอีก ฆ่าแล้วฆ่าอีก หารู้ไม่ว่าชีวิตของท่านสั้นลงไปทุกวี่ทุกวัน ผลกรรมที่ตามมาบันดาลให้ท่านตกเครื่องบินเหมือนอย่างกับค่างตกต้นไม้ นาย

ทหารอีกคนหนึ่งชอบล่าสัตว์ในยามค่ำคืน กระต่าย, กวาง, ชอบนัก แต่โชคยังดีบาปคงจะตามไม่ทัน ขณะนี้ยังมีชีวิตอยู่ แค่อัมพาต แต่ก็ล่อเอาอ่วมอรทัยเหมือนกัน เล่นซะมือแปขาเกเดินกะย่องกะแย่ง ข้าพเจ้ายุให้ใส่บาตรทำบุญกรวดน้ำไปให้เจ้ากรรมนายเวร หนักจะได้ลดลงเป็นเบา ตัวอย่างต่อไปนี้จะยกมาให้ท่านเห็นอย่างชัดแจ้ง อยู่ใกล้ชิดกับข้าพเจ้านี่เอง คุณแม่ข้าพเจ้าเมื่อครั้งอาศัยอยู่ในชนบท (อยุธยา) ตั้งแต่ข้าพเจ้าจำความได้ ได้เห็นคุณแม่ยกยอตกปลาเก่งมาก แล้วเอาปลามาทำด้วยการ**ผ่าท้องปลา** เป็นประจำไม่ว่าปลาดุก, ปลาช่อน, ปลาหมอ, ปลากราย ฯลฯ เมื่อเหลือรับประทานก็นำไปทำปลาเค็ม, ปลาย่าง, เก็บไว้ทำแต่ละครั้งมาก ๆ ด้วย เพราะปลาหาง่ายชุกชุม โชคยังช่วยท่านเพราะเป็นสัตว์น้ำไม่มีแขนขา มัจจุราชจึงยังไม่มาเอาชีวิต.........อะไรบังเกิดขึ้นกับมารดาข้าพเจ้า คุณแม่ท่านต้องถูกผ่าตัดเอาบุตรคนเล็กออก บุตรถึงแก่กรรมทันทีเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ที่ รพ. พระมงกุฎเกล้า พอสุขภาพดีท่านก็เริ่มปฏิบัติเช่นเดิม หาปลา ทำปลา ผ่าท้องปลามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๔๙๑ คุณแม่ต้องเข้า รพ. พระมงกุฎเกล้า ผ่าตัดท้องอีกเป็นครั้งที่ ๒ เพราะลำไส้อักเสบ ต่อจากนั้นมาค่อยซาการทำปลาผ่าท้องปลาลงบ้าง เพราะเข้ามาอาศัยอยู่กรุงเทพ ฯ กันแล้ว แต่แล้วเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็ได้เกิดขึ้นอีก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๙ คุณแม่ข้าพเจ้าเกือบเอาชีวิตไม่รอด ต้องผ่าตัดที่รพ.พระปิ่นเกล้า เป็นโรคที่สำคัญและร้ายแรงที่สุดเป็นมะเร็งในมดลูก คุณแม่จึงต้องถูกผ่าตัดอีกเป็นครั้งที่ ๓ บัดนี้ เรื่องทำบาปท่านได้หยุดแล้ว หยุดจริง ๆ ตั้งหน้าตั้งตาทำบุญสร้างกุศล ทำให้ชีวิตยืนยาวต่ออายุได้ ทุกวันนี้คุณแม่อายุ ๗๘ ปีแล้ว ร่างกายแข็งแรง บางครั้งเราอยู่ข้างหลังเดินตามท่านไม่ทัน คุณพ่อข้าพเจ้าไม่ใช่เล่นเหมือนกัน เมื่ออยู่ชนบทบาปหนัก ๆ ไม่เคยสร้าง ทำแต่ทุบหัวกบเท่านั้น ท่านชอบกินกบ ถึงกระนั้นก็ตามกรรมยังตามมาเล่นงานจนได้ ถูกออกจากราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ตอนนั้นท่านอายุได้ ๔๘ ปี ถูกฝ่ายปรปักษ์กลั่นแกล้ง ผู้ใหญ่ไร้ความเป็นธรรมเล่นเอาข้าพเจ้าและน้อง ๆ เกือบเรียนไม่สำเร็จไปตาม ๆ กัน นี่ขนาดทุบหัวกบเป็นสัตว์เล็กๆ ถ้าท่านฆ่าวัวฆ่าควาย ข้าพเจ้าและน้อง ๆ คงจบเห่กันแน่ ปัจจุบันท่านอายุ ๘๔ ปี ยังมีชีวิตอยู่ ร่างกายแข็งแรงสุขภาพดี โรคภัยไม่ค่อยเบียดเบียน บิดามารดาข้าพเจ้าสร้างกุศล

ทำบุญสุนทานไม่หยุดยั้ง ทอดกฐินกันทุกปี ปีที่แล้ว (๒๕๒๒) ทอดที่วัดท่าช้าง วิเศษไชยชาญ อ่างทอง ปี ๒๕๒๓ นี้ จองวัดสบสวรรค์ บางปะหัน อยุธยา ปี ๒๕๒๔ เตรียมจองกลับไปทอดที่วัดท่าช้างอีก เพราะท่านทั้งสองรับปากเจ้าอาวาสไว้ว่าจะนำธรรมาสน์เทศน์ไปถวาย ปี ๒๕๒๕ กะจะจองวัดโพธิ์หอม อ.บางปะหัน อยุธยา ซึ่งเป็นวัดบ้านเกิดเมืองนอนและเคยไปทอดไว้แล้ว เมื่อ ๒๕๒๑

บางท่านคงจะเคยได้ยินกรณีเฮลิคอบเตอร์ไปราชการลับตกที่ ทุ่งใหญ่ กาญจนบุรี ซึ่งมีคณะล่าสัตว์ติดตามไปราชการลับด้วย กอร์ปด้วยดาราภาพยนตร์, ดารายิงปืน, ลูกเด็กเล็กแดงติดตามไปด้วย เคราะห์กรรมถึงแก่ชีวิตบาดเจ็บสาหัส สันนิษฐานได้ว่าคงจะซัด เก้ง, กวาง, กระทิง, ลิง, ชะนี ฯ เป็นแน่ ลองวิเคราะห์ดูแล้ว กวาง, กระทิง หมายถึงสัตว์ใหญ่ คือ ผู้ใหญ่รับเคราะห์กรรม นักบินถึงแก่กรรม ค่าง ชะนี เก้ง หมายถึงสัตว์เล็ก คือเด็กต้องพลอยรับเคราะห์กรรม ถึงแก่ชีวิตในโศกนาฏกรรมครั้งนั้นไปด้วย

การยกอุทธาหรณ์จากเรื่องที่เกิดขึ้นจริงมาทั้งหมดนี้ ก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่า**กรรมเป็นเครื่องกำหนดโชคชะตา** ทำให้เกิดเป็นบุญทำกรรมแต่ง สร้างกรรมดีย่อมทำให้ได้บุญได้กุศลเกิดความดีมีความสุข ถ้าสร้างกรรมชั่ว ย่อมเป็นบาปเป็นโทษเกิดทุกข์ทรมาน เมื่อท่านรู้ตัวว่าดวงชะตาจะแจ่มใสรุ่งโรจน์ร่ำรวยในเร็ว ๆ นี้ ท่านควรสร้างความร่ำรวยในวิถีทางที่ดีที่ถูกที่ควรปฏิบัติตามปกติวิสัย ท่านก็จะได้รับความสุขกายสบายใจภายภาคหน้า แต่ถ้าท่านสร้างความร่ำรวยในหนทางที่เบียดเบียนคนอื่น ทำให้คนอื่นเดือดร้อนด้วยการคอรัปชั่นจากการรีดไถเอาจากคนยากจนที่หาเช้ากินค่ำ แม้กระทั่งซ่องโสเภณีก็ไม่ยอมยกเว้น กลายเป็นการสร้างความร่ำรวยบนความทุกข์ยากจากผู้อื่น สร้างบนทางชั่วไม่กลัวบาปผลแห่งกรรมนั้น วันหนึ่งในอนาคตข้างหน้า ท่านจะต้องไม่มีความสงบสุข ทั้งตัวท่านเองและแม้แต่มิคนใดคนหนึ่งของครอบครัวท่าน ในชาตินี้ไม่ช้าก็เร็ว

พระพุทธวัจนะ ตรัสไว้ "กมฺมุนา วตฺตติ โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม" กรรมในอดีต ย่อมแสดงผลในปัจจุบัน กรรมปัจจุบันย่อมแสดงผลในอนาคต กรรมอนาคตย่อมกำหนดภาพกำหนดชาติให้ไว้กับท่าน

ข้อความต่อไปนี้ ข้าพเจ้าคัดลอกมาจากตำราโหราศาสตร์โลกธาตุของ พระสาร-ประเสริฐเปรียบเทียบได้ทั้งทางโลกและทางธรรม

"ความเป็นไปที่เห็นอยู่ทุกวัน ปรากฏว่า คนเราอยู่ในฐานะต่าง ๆ กัน บางคนที่โง่ก็อยู่ในชั้นสูง บางคนผู้ฉลาดก็อยู่ในชั้นต่ำ คนหนึ่งเป็นลูกผู้มั่งคั่ง ภายหลังต้องยากจนลง อีกคนหนึ่งเกิดในตระกูลเข็ญใจ แต่ต่อมาบริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ พระพุทธศาสนาแสดงว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายกล่าวคือ **กรรมที่บุคคลก่อไว้ในปางก่อน จะเป็นบุญหรือบาปก็ตาม ย่อมอำนวยผลแก่เขาในชาติปัจจุบัน** จนคุ้มกับที่เจตนาลงแรงสร้างสมไว้ กรรมนั้นจึงจำแนกบุคคลให้มีฐานะต่างกัน ก็ผลแห่งกรรมในอดีตนั้นแล อันดาวเคราะห์ทั้งหลายแสดงในเวลากำเนิด ให้เห็นโชคชะตาของมนุษย์ว่าดีร้ายประการใด ดังนั้นการที่ดาวเคราะห์จักสำแดงเหตุอะไร ย่อมเป็นไปตามหลักแห่งกรรมดีกรรมร้าย ซึ่งจะต้องสนองเขาในชาตินี้นั่นเอง เมื่อเป็นอย่างนี้ **ดาวเคราะห์หาใช่เป็นผู้บันดาลไม่ แต่เป็นผู้บอกผลกรรมให้รู้เรื่อง** ท่านจงคิดแก้ไขเสียแต่ในปัจจุบัน เพื่อเตรียมพร้อมที่จะรับเหตุการณ์ภายภาคหน้าได้ทันท่วงที โหราศาสตร์เป็นเครื่องส่องทางให้เดินตรงไปยังสายที่ต้องการผล โดยไม่เสียเวลาเหลวเปล่า หนังสือชี้แจงยกย่องผลความรู้โหราศาสตร์ไว้อย่างพิสดาร ขอเก็บเอาแต่นัยมากล่าวไว้ในที่นี้ว่า "**ความรู้เหตุการณ์ภายหน้า ซึ่งได้จากโหราศาสตร์ มีค่าอันยิ่งใหญ่**" THE LIGHT OF ASTROLOGY BY P. COPALANNAIR

การพยากรณ์ของผู้ชำนาญทางโหราศาสตร์ เมื่อเขาพยากรณ์เป็นเรื่องดีว่าจะมีโชคจะได้ ๒ ขั้น จะได้เป็นนายพล จะมีแฟนอีก จะมีลาภก้อนใหญ่ ท่านก็ดีใจ กระหยิ่มใจภูมิใจ พองใจ นอนฝันหวาน รอความหวัง แต่พอเขาทำนายว่าจะเกิดเหตุร้าย จะมีเคราะห์ จะมีอุบัติเหตุ จะเสียญาติผู้ใหญ่ เงินที่ลงทุนไปจะถูกคนอื่นโกง จะถูกหักหลังท่านย่อมไม่พอใจ บางทีพาลโกรธหมอดูไปเลยก็มี ข้าพเจ้าเคยโดนมาแล้ว เป็นคุณนายใหญ่โตใกล้ชิดผู้ใหญ่ด้วย พอถึงเวลาเข้าจริง ๆ เกิดเป็นความจริงขึ้นมา แต่ก็สายไปเสีย

แล้ว ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสบายใจ ไม่ท้อใจ ไม่ระทมใจ ไม่คลางแคลงใจ และไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินทองมากมาย

ถ้าท่านทราบจะมีเคราะห์ จงสะเดาะเคราะห์ของท่านด้วยการสร้างกุศล สร้างบุญ และบริจาคทานแก่ผู้ที่มีทุกข์ยากไร้ จะเป็นที่วัด ที่สาธารณ หรือที่บ้านฆราวาส ได้ทั้งนั้น พร้อมกับแผ่เมตตาไปให้สัตว์โลกทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ ชีวิตของท่านจะประสบแต่โชคดี มีความผาสุขเจริญรุ่งเรืองทั้งในหน้าที่ธุรกิจการงานส่วนตัว แล้วกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้เจ้ากรรมนายเวร ตลอดถึงบิดามารดา ครูบาอาจารย์ ดังนี้ —

ขอเดชะตั้งจิตอุทิศผล บุญกุศลนี้ไปให้ไพศาล
ถึงบิดามารดาและอาจารย์ ทั้งลูกหลานญาติมิตรสนิทกัน
อีกทั้งคนที่เคยสมัครร่วมรักใคร่ มีส่วนได้ในกุศลผลของฉัน
ทั้งเจ้ากรรมนายเวรและเทวัญ ขอให้ท่านได้กุศลผลนี้เทอญ

ท้ายที่สุดแห่งลิขิตอักษรบรรณาการ จากเจตนากุศลวิทยาทานในหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าขอฝากอภินิหารดวงใจของข้าพเจ้า เพื่อเป็นประทีปส่องทางให้แก่ท่านผู้สนใจ ซึ่งมีจิตศรัทธาประสาทะไว้เป็นเครื่องป้องกันการดำเนินชีวิต ให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท จะได้ไม่สร้างเวรสร้างกรรมที่ชั่วช้าให้เป็นที่ด่างพร้อยแก่วงศ์ตระกูล กรรมใดที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ส่วนตัวและส่วนรวมโดยสุจริต ไม่ทำความเดือดร้อนตนเองและเบียดเบียนผู้อื่นแล้ว ท่านจงเร่งอุตสาหะประกอบกิจกรรมนั้นไปเถิด

อภินิหารดวงใจ

เมื่อดวงชะหนุนเนื่องเหตุแห่งกรรม ผลแห่งกรรมจึงลิขิตโชคชะตา
ดวงชะตาเป็นผู้บอกกรรม กรรมจึงกำหนดโชคชะตา
ดวงชะตาเป็นเจ้าเวรนายกรรม เจ้ากรรมนายเวรจึงเป็นผู้ชี้โชคชะตา

ข้าพเจ้าได้ยกเหตุแห่งกรรม กับ อำนาจดวงชะตามาวิเคราะห์ตามความเข้าใจของข้าพเจ้าให้เห็นทั้ง ๒ อย่างควบคู่กัน จะจริงเท็จอย่างไร สุดแต่ท่านจะพิจารณาศรัทธาเจตนาอันบริสุทธิ์ของข้าพเจ้าอยากจะให้เกิดประโยชน์ เกิดความเข้าใจอย่างแท้จริง บทความบางตอนอาจไร้สาระและมีข้อผิดพลาดบกพร่อง ขาดเกินเลยเกิดไปบ้าง ที่ภาษาชาวบ้านเรียกว่า **กลอนพาไป** นั้น ตลอดจนจะผิดถูกอย่างไร โปรดอภัยให้แก่ข้าพเจ้าด้วย ความผิดพลาดบกพร่องอาจมีได้ในสาระอรรถาธิบายตามหัวข้อที่ พันตรี จำนง สาริยันต์ กำหนดให้ข้าพเจ้าเขียนขึ้นนี้ ข้าพเจ้าขอน้อมรับผิดแต่ผู้เดียว สำหรับความดีจักได้เป็นคุณ เป็นกุศลแก่ท่านผู้สนใจบทความที่ข้าพเจ้าเรียบเรียง ขออุทิศความดีซึ่งเป็นกุศลผลบุญทั้งหมดที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมาแล้วนี้ จงตอบสนองแก่ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของ พลตรี ประเวียง จันทศรี ให้ไปสู่สุคติตามสมควรแก่คติวิสัยในสัมปรายภพนั้น ๆ ด้วยเทอญ.

“ล้างโศก ล้างซวย ล้างได้ แต่ล้างเวร ล้างกรรม ล้างไม่ได้”

พันเอกประยูร มณฑาพันธุ์

๑๘ ก.ย. ๒๓

มรรยาทเกี่ยวกับศาสนกิจต่าง ๆ

ก. มรรยาทในการเข้าไปในพระอุโบสถเพื่อศาสนกิจพิธีต่าง ๆ

พระอุโบสถจัดเป็นปูชนียสถานสิ่งหนึ่งของชาวพุทธ เพราะเป็นสถานที่ประดิษฐานพระพุทธปฏิมากร และใช้ประกอบศาสนพิธีที่สำคัญ ๆ เช่น การอุปสมบท เป็นต้น

มรรยาทในการเข้าไปในพระอุโบสถ ดังนี้

๑. ควรถอดรองเท้าเสียก่อนเข้าไปในอุโบสถ เว้นไว้แต่มีธรรมเนียมนิยมไม่ต้องถอดรองเท้า

๒. เข้าไปสักการะบูชาพระพุทธปฏิมากรด้วยเครื่องสักการะ (ชาย) กราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ (หญิง) กราบด้วยท่าเทพธิดา แล้วพิจารณา ณ ที่อันสมควรแก่ตนอย่านั่งเสมอพระ หรือนั่งบนอาสนะเดียวกับพระ

๓. พึงเว้นกิริยาที่แสดงความไม่เคารพทั้งปวง โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้คิดว่าขณะนั้นเป็นขณะที่ตนเข้าเฝ้าอยู่ในที่เฉพาะพระพักตร์ของสมเด็จพระบรมศาสดา

๔. เมื่อเสร็จกิจแล้ว ก่อนจะออกจากพระอุโบสถ พึงกราบพระพุทธปฏิมากรด้วยวิธีเดิมแล้วจึงกลับออกไป

๕. ถ้าเข้าไปในพระอุโบสถเพื่อศาสนพิธีต่าง ๆ พึงปฏิบัติ ดังนี้

ก) เข้าไปในพระอุโบสถในพิธีบรรชาอุปสมบท

๑) ควรนำของถวายพระบวชใหม่ไปด้วย แล้ววางไว้ในที่อันสมควร

๒) พิจารณาช่วยเหลือนาค (ผู้อุปสมบท) ตามสมควร

๓) เมื่อพระสงฆ์ลงมาในพระอุโบสถ พึงยกมือประณมไหว้ท่านทุก ๆ รูป แล้วประณมมือจนกว่าทุกรูปจะนั่งลงเรียบร้อยแล้ว

๔) ในขณะพระสงฆ์สวดพิธีอุปสมบท ห้ามเข้าใกล้ท่านเกินหัตถบาส คือต้องนั่งอยู่ห่างพระสงฆ์ ๑ เมตร (ข้อนี้ต้องระวังเป็นพิเศษ เพราะเป็นวินัยกรรม จะทำให้พิธีของสงฆ์เสียไป)

๕) เมื่ออุปสมบทเสร็จ จึงเตรียมถวายของ ถ้าเป็นญาติสนิทให้เตรียมปวารณาตัวต่อภิกษุใหม่ด้วย

ข) เข้าไปในพระอุโบสถในพิธีถวายผ้ากฐิน

๑) ทายกพึงอุ้มไตรผ้ากฐินเข้าประตูพระอุโบสถ แล้ววางไตรลงบนพานแว่นฟ้าหน้าพระสงฆ์ แล้วจึงไปจุดเครื่องสักการะ กราบพระ แล้วกลับไปเอาไตรผ้ากฐินพาดบนมือทั้งสองที่ประณมอยู่ ยืนหันหน้าไปทางพระพุทธปฏิมากร กล่าวนโม ๓ จบ แล้วหันหน้าไปทางพระสงฆ์ กล่าวคำถวายกฐิน เสร็จแล้ววางผ้าลงบนพานท่ามกลางสงฆ์ (ไม่ต้องประเคน) แล้วถอยออกมานั่งยังที่อันสมควร

๒) ประณมมือฟังพระสวดกฐิน ห้ามเข้าใกล้พระสงฆ์ในเขตหัตถบาสจนกว่าพระ-ครองไตรกฐิน ต่อจากนั้นพึงเข้าไปถวายเครื่องบริขารกฐินและไทยทานแก่พระสงฆ์เท่านั้น

๓) เมื่อพระสงฆ์อนุโมทนา (ยถา.....) กรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลเป็นเสร็จพิธี

ค) เข้าไปในพระอุโบสถในพิธีรักษาอุโบสถเนื่องในวันพระ

๑) บูชาพระรัตนตรัยด้วยเครื่องสักการะที่เตรียมมา แล้วนั่งรอพระสงฆ์ซึ่งจะลงมาทำกิจพิธีในพระอุโบสถ

๒) เมื่อพระสงฆ์ทำวัตรสวดมนต์ ให้ประณมมือฟังอย่าพูดคุยกัน

๓) เมื่อพระสงฆ์ทำวัตรสวดมนต์จบ จึงเตรียมตัวทำวัตรสวดมนต์ตามหัวหน้า (มรรคนายก) จนตลอด

๔) ประณมมือฟังมรรคนายกกล่าวประกาศอุโบสถ

๕) ตั้งใจกล่าวคำอาราธนาศีลพร้อม ๆ กันทั้งอุโบสถ และรับศีลพร้อม ๆ กันด้วย

๖) ประณมมือตั้งใจฟังพระธรรมเทศนาโดยเคารพ

๗) เมื่อพระเทศน์จบลงแล้ว ถ้ามีสิ่งของถวายก็พึงเข้าไปถวาย หากจะสนทนาธรรมกับพระ ก็ควรทำเพียงเล็กน้อย อย่าให้เนิ่นนาน เพราะเวลาใกล้เพลมากแล้ว

๘) เมื่อได้เวลากลับบ้าน ควรกล่าวคำลาพร้อม ๆ กัน (มีบทกล่าว)

ข. วิธีกราบพระพุทธรูป หรือพระสงฆ์นั่งกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์

ผู้ชายให้นั่งกระโหย่งคุกเข่าตั้งตัวตรง เรียกว่าท่าเทพนม ผู้หญิงนั่งคุกเข่าราบกับพื้น ปลายเท้าจะเหยียดออกทางด้านหลัง เรียกว่าเทพธิดา มือทั้งสองประณมนิ้วเหยียดชิดเรียบเสมอกัน ยกตั้งตรงอยู่ระหว่างกลางอก นี่เป็นจังหวะที่ ๑ เมื่อจะกราบยกมือทั้งสองที่ประณมอยู่นั้นขึ้นถึงหน้าผาก ปลายนิ้วมือจรดไรผมแล้วก้มหน้าลง พร้อมกับเลือกมือทั้งสองลงกับพื้นแบมือกราบห่างกันเท่าระยะฝ่ามือ ศอกทั้งสองกางออกคร่อมเข่าทั้งสอง หน้าจรดพื้นระหว่างมือทั้งสอง หลังแอ่นราบ นี่เป็นจังหวะที่ ๒ เมื่อเงยลำตัวขึ้นตั้งตรง พร้อมกับชักมือทั้งสองมาอยู่ในท่าจังหวะที่ ๑ ถ้าจะกราบให้ครบ ๓ ครั้ง เมื่อเงยลำตัวตรงแล้ว มือทั้งสองไม่ต้องพักตามจังหวะที่ ๒ ให้ยกผ่านจดหน้าผาก แล้วก้มกราบเลยทีเดียวครบ ๓ ครั้ง จึงพักมืออยู่ในจังหวะที่ ๑ กราบอย่างนี้เรียกว่า เบญจางคประดิษฐ์

ส่วนวิธีก้มกราบแล้วเงยหน้าขึ้นเล็กน้อย เอาฝ่ามือประกบกันแล้วแบออก สลับกันจนครบ ๓ ครั้ง เรียกว่าท่ากราบไม่ถูกวิธี ดูไม่งาม

วิธีกราบฆราวาสทั่ว ๆ ไป ตลอดถึง อัฐิและศพ ทั้งหญิงและชายให้นั่งพับเพียบธรรมดา เวลากราบเอี้ยวตัวเฉียงก้มลง มือทั้งสองประณมชิดกัน เลือกออกไปที่พื้นตั้งไว้รับหน้าผาก เวลาก้มลงไม่ต้องแบราบอย่างกราบพระ และกราบเพียงครั้งเดียว

ค. วิธีเข้าไปสนทนากับพระเถระ

๑. เมื่อได้รับอนุญาตให้เข้าไปหาพระเถระถึงในกุฏิ ถ้าในกุฏิของท่านมีพระพุทธรูปด้วยต้องกราบพระพุทธรูปก่อนแล้วจึงหันไปกราบพระเถระ (เวลากลับก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน) เสร็จแล้วนั่งพับเพียบเตรียมการสนทนา

๒. ในกรณีที่พระเถระให้ของต้อนรับแก่เรา ไม่ต้องยื่นมือออกไปรับจากมือของท่านให้ท่านวางให้เอง (เว้นไว้แต่มีความจำเป็นต้องรับ สำหรับผู้หญิงห้ามรับจากมือพระเป็นอันขาด) และต้องประณมมือขึ้นไหว้เป็นการแสดงความขอบคุณทุกครั้ง

๓. ในเวลาพูดกับพระเถระ ควรประณมมือแค่อกทุก ๆ ครั้ง เมื่อพูดจบจึงเอามือลงแต่ถ้าต้องพูดอยู่เป็นเวลานาน ควรประณมมือพูดสัก ๕ ครั้ง ต่อจากนั้นไม่ต้อง ใช้สรรพนามแทนตัวเราว่า เกล้ากระผม กระผม ผม ใช้สรรพนามแทนตัวท่าน ว่าพระคุณเจ้า, พระคุณท่าน

๔. ถ้าเข้าไปหาพระเถระเพื่อการบรรพชาอุปสมบท ผู้เป็นนาคต้องถือตะลุ่มมุกวางธูปเทียนแพ และกระทงใบตองสด ใส่ดอกพุทธชาด มีฝากรวยใบตองสด สวมคลุม เพื่อนำไปสักการะท่านด้วย

ง. วิธีทำหนังสืออาราธนา และทำใบปวารณาถวายจตุปัจจัย

การอาราธนาพระก็คือการนิมนต์พระสงฆ์ไปประกอบพิธีต่าง ๆ ต้องทำให้เป็นกิจจะลักษณะ แต่ปางก่อนใช้อาราธนาด้วยวาจาเป็นพื้น ในปัจจุบันนี้นิยมทำหนังสืออาราธนา ความมุ่งหมายเพื่อแจ้งกำหนดงานและรายการให้พระสงฆ์ทราบ หนังสืออาราธนานี้เรียกว่า ฎีกานิมนต์พระ

(ตัวอย่างฎีกานิมนต์)

"ขออาราธนาพระคุณเจ้า (พร้อมด้วยพระสงฆ์ในวัดนี้อีก..............รูป) เจริญพระพุทธมนต์ (หรือแสดงพระธรรมเทศนา แล้วแต่กรณี) ในงาน................. ที่บ้านเลขที่...........ตำบล....................กำหนดวันที่..........เดือน.................. พ.ศ......................เวลา.....................น."

ในการถวายไทยธรรมแก่พระสงฆ์ที่นิมนต์มาประกอบพิธีต่าง ๆ ก็มีนิยมถวายค่าจตุปัจจัย (เงิน) เป็นพิเศษจากไทยธรรมอีกส่วนหนึ่งด้วย ในการถวายค่าจตุปัจจัยนี้นิยมทำใบปวารณาถวาย คือ ถวายด้วยใบปวารณา ความประสงค์ก็เพื่อให้พระได้รับค่าจตุปัจจัยนั้นโดยชอบด้วยวินัย

(ตัวอย่างใบปวารณา)

"ข้าพเจ้าขอถวายจตุปัจจัยอันสมควรแก่สมณบริโภคแด่พระผู้เป็นเจ้า เป็นมูลค่า ....บาท..................สตางค์ หากพระคุณเจ้าต้องประสงค์สิ่งใดอันสมควรแก่สมณบริโภค แล้วขอได้โปรดเรียกร้องจากกัปปิยการกผู้ปฏิบัติของพระคุณเจ้า เทอญ."

ในปวารณานี้นิยมกลัดติดกับผ้าที่ทอดในงานอวมงคล (งานศพ) หรือถวายเฉพาะใบหรือถวายรวมไปกับถาดเครื่องไทยธรรมในงานทุก ๆ งาน

ส่วนเงินค่าจตุปัจจัยนั้นมอบให้ไปกับกัปปิยการก คือ ศิษย์ผู้มากับพระนั้น (อย่าเอาเงินใส่ย่ามพระ) พระจะรับเงินและทองไม่ได้ผิดวินัย

จ. การประเคน

การนำของถวายพระเป็นกิริยา เรียกว่า "ประเคน" ของที่ประเคนพระได้ต้องไม่ใหญ่โต หรือหนักเกินไป ของนั้นไม่เป็นวัตถุอนามาส คือ เงิน ทอง หรือของกะไหล่ด้วยเงินแท้ หรือทองแท้ปนอยู่ด้วย และถ้าเป็นของเคี้ยว ของฉัน (อาหาร) ต้องประเคนได้เฉพาะในกาล (ก่อนเที่ยง) ถ้านอกเวลากาลตั้งแต่เที่ยงไปแล้วจนถึงย่ำรุ่งวันใหม่ ไม่ควรนำมาประเคน สำหรับของใช้ เช่น เป็นกระโถน ฯ ไม่ต้องประเคน

วิธีประเคนนั้นพึงปฏิบัติดังนี้.—

๑. พึงนำของประเคนเข้าไปใกล้พระผู้รับประมาณ ๑ ศอก จะนั่งหรือยืนก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่สถานที่

๒. จับของที่ประเคนด้วยมือทั้งสอง ยกขึ้นสูงเล็กน้อย แล้วน้อมถวายพระ ถ้าผู้ถวายเป็นสตรี พึงวางของลงผ้าที่พระปูรับข้างหน้า เสร็จแล้วพึงยกมือไหว้

๓. หลักของการประเคนนี้ ต้องแสดงออกด้วยความเคารพไม่ใช่เสือกไสให้ หรือทิ้งให้โดยไม่เคารพ

การวางของบนอาสนสงฆ์

การวางเครื่องรับรองถวายพระสงฆ์ ให้วางด้านมือขวาของพระ และอยู่ในลักษณะเรียงกันจากข้างนอกไปข้างใน คือ ๑. พานหมากบุหรี่ ๒. ขันน้ำ ๓. กระโถน ใช้ประเคนเมื่อพระนั่งลงเรียบร้อยแล้ว

ฉ. วิธีกรวดน้ำ

การกรวดน้ำเป็นวิธีการอุทิศส่วนกุศลที่ได้กระทำแล้วนั้นให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว มีวิธีดังนี้

๑. เริ่มต้นเตรียมน้ำสะอาดใส่ภาชนะไว้พอสมควร จะเป็นขวดเล็ก ขัน แก้ว สุดแต่จะเตรียมไว้

๒. พอพระสงฆ์เริ่มอนุโมทนาด้วยบท ยถา.........ก็เริ่มกรวดน้ำ โดยตั้งใจนึกอุทิศส่วนกุศลบุญให้แก่เปตชน มือขวาจับภาชนะน้ำรินให้น้ำไหลเป็นสายอย่าให้หยุด ใช้มือซ้ายประคองแล้วว่าบทตรวจน้ำในใจไปจนจบ (ต้องให้จบเลิกกรวดน้ำก่อนพระสวดรับ สัพพี.........เพราะตอนสัพพี.........นั้น เป็นตอนที่พระให้พร ต้องหยุดกรวดน้ำ ประณมมือรับพร)

๓. การหลั่งน้ำกรวด ถ้าเป็นพื้นดินควรหลั่งลงในที่สะอาดหมดจด ถ้าอยู่บนเรือนต้องหาภาชนะที่สมควรรับน้ำไว้ เสร็จแล้วจึงนำไปเทลงดินหรือโคนต้นไม้ที่สะอาด ๆ อย่าใช้กระโถนหรือภาชนะสกปรกรองเป็นอันขาด เพราะน้ำที่กรวดเป็นสักขีพยานในการทำบุญของตัวว่าทำด้วยใจสะอาดจริง

๔. คำกรวดน้ำแบบย่อ ว่าดังนี้

อิทํ เม ญาตีนํ โหตุ สุขิตา โหนฺตุ ญาตโย

(ว่า ๓ จบ)

ช. วิธีอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร อาราธนาธรรม

การอาราธนา คือการเชื้อเชิญพระสงฆ์ในพิธีให้ศีล ให้สวดพระปริตร หรือให้แสดงธรรม เป็นธรรมเนียมมีมาแต่ดั้งเดิมที่จะต้องอาราธนาก่อน พระสงฆ์จึงจะประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ และการอาราธนาที่ถือเป็นธรรมเนียมกันมาก็มี ๓ กรณีนี้เท่านั้น

วิธีอาราธนานิยมกันว่า ถ้าพระสงฆ์นั่งบนอาสนะยกสูง เจ้าภาพและแขกนั่งเก้าอี้ผู้อาราธนาเข้าไปยืนระหว่างเจ้าภาพกับแถวพระสงฆ์ ตรงกับรูปที่ ๓ หรือที่ ๔ ห่างแถวพระสงฆ์สมควร หันหน้าไปทางโต๊ะบูชา ประณมมือไหว้พระพุทธรูปก่อน แล้วยืนประณมมือตั้งตัวตรงกล่าวคำอาราธนาตามแบบที่ต้องการ ถ้าพระสงฆ์นั่งอาสนะต่ำธรรมดา เจ้าภาพและแขกอื่นก็นั่งกับพื้น ผู้อาราธนาต้องเข้าไปนั่งคุกเข่าต่อหน้าแถวพระสงฆ์ตรงหัวหน้ากราบพระที่โต๊ะบูชา ๓ ครั้งก่อน แล้วประณมมือตั้งตัวตรงกล่าวคำอาราธนาที่ต้องการ ตามแบบคือ

๑. พิธีสวดมนต์เย็นอาราธนาศีล อาราธนาพระปริตร
๒. พิธีเลี้ยงพระ อาราธนาศีล
๓. พิธีถวายทานทุกอย่าง อาราธนาศีล
๔. พิธีเทศน์ ถ้าเทศน์ต่อจากพระสวดมนต์ไม่ต้องอาราธนาศีล เริ่มต้นด้วยอาราธนาพระปริตรแล้วอาราธนาศีล ตอนพระขึ้นเทศน์ รับศีลและอาราธนา-ธรรมต่อ แต่ถ้าสวดมนต์กับเทศน์ไม่ได้ต่อเนื่องกันถือว่าเป็นคนละพิธี ตอนสวดมนต์ก็อาราธนาตามแบบพิธีสวดมนต์เย็นที่กล่าวมาแล้ว ตอนเทศน์เริ่มต้นด้วยอาราธนาศีลก่อน จนรับศีลแล้วอาราธนาธรรม
๕. พิธีสวดศพต่าง ๆ เช่น สวดแจง สวดอภิธรรม เป็นต้น ถ้าไม่มีพิธีอื่นนำหน้าให้อาราธนาศีลก่อน ถ้ามีพิธีอื่นนำหน้าแล้วไม่ต้องอาราธนาศีล

ซ. การปฏิบัติต่อพระที่มาในพิธีที่บ้าน

การปฏิบัติต่อพระที่มาในพิธีที่บ้าน พึงปฏิบัติเช่นเดียวกับที่ท่านเยี่ยมเยือน ต่างแต่เพิ่มพิเศษดังนี้

๑. นิมนต์ท่านขึ้นบนอาสนะที่เตรียมไว้เพื่อการพิธี แล้วประเคนของต้อนรับที่จัดไว้

๒. ขณะที่ท่านเจริญพระพุทธมนต์ ให้นั่งประณมมือฟังโดยความเคารพจนจบ อย่าลุกไปหรือพูดคุยกันเกินกว่าจำเป็น

๓. เวลาพระอนุโมทนา (ยถา.........) พึงตั้งใจกรวดน้ำ อุทิศส่วนกุศล แต่ระวังอย่าเปล่งเสียงดังเกินสมควร

๔. ไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะนำเอาสุราเมรัยมาเลี้ยงดูกันในขณะที่พระยังอยู่ เพราะเป็นการแสดงความไม่เคารพในพระรัตนตรัย

๕. ถ้ามีความจำเป็นจะต้องเลี้ยงอาหารแก่ผู้มาในงาน ควรกระทำเมื่อส่งพระกลับเรียบร้อยแล้ว ถ้าท่านจะยังไม่กลับ สมควรเรียนขออนุญาตท่านเสียก่อน

ฌ. การต้อนรับพระผู้มาเยี่ยมที่บ้าน

เมื่อมีพระมาเยี่ยมที่บ้าน เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านจะพึงให้การต้อนรับเช่นเดียวกับแขกผู้มีเกียรติทั่ว ๆ ไป และเพิ่มพิเศษดังนี้

๑. รีบลุกขึ้นหรือลงไปต้อนรับ แสดงความเคารพ (ชาย) ยืนไหว้ (หญิง) นั่งลงไหว้ แล้วกล่าวนิมนต์ท่านขึ้นบ้าน

๒. ทำความสะอาดเท้าให้ท่าน และช่วยรับของ เช่น ร่ม เป็นต้น นำท่านไปสู่ที่รับรอง

๓. จัดปูอาสนะ (ที่นั่ง) เป็นพิเศษ ให้ต่างหากจากที่นั่งทั่ว ๆ ไป ถวายน้ำฉันและเครื่องรับรองด้วยวิธีประเคน

๔. ถ้าเป็นเวลาในเพล ให้เตรียมจัดอาหารถวายและอาหารนั้นพึงเว้นอุทิสมังสะ คือชีวิตสัตว์ แม้แต่ไข่ ที่ฆ่าเพื่อทำอาหารถวายท่านโดยเฉพาะ พระจะฉันอาหารเช่นนั้นไม่ได้ ถ้าฉันต้องอาบัติ แต่ถ้าจะใช้เนื้อสัตว์ที่มีอยู่แล้วปรุงอาหารถวายได้

๕. อนึ่ง, ในการนิมนต์พระฉันอาหาร ห้ามนิมนต์บอกชื่ออาหาร เพราะพระตั้งแต่ ๓ รูปขึ้นไปจะนั่งล้อมวงฉันอาหารที่ทายกเขาออกชื่อถวายไม่ได้ ฉะนั้น จึงต้องใช้วิธีนิมนต์ท่านฉันเช้าหรือฉันเพลเป็นการเพียงพอแล้ว

๖. ถ้าเป็นเวลาวิกาล (ตั้งแต่เที่ยงไปแล้ว) พึงต้อนรับด้วยน้ำปานะ คือน้ำที่พระฉันได้ มีน้ำอ้อย น้ำตาล น้ำชา เป็นต้น ห้ามถวายน้ำที่ผสมนมสด นมข้นเป็นต้น

๗. การสนทนากับพระ ควรพูดแต่เรื่องที่ควรแก่สมณะ ไม่ควรชักชวนพูดตลกคะนอง หรือเรื่องฟุ้งซ่านอื่น ๆ

๘. เมื่อท่านลากลับ พึงทำคารวะ แล้วให้ความสะดวกในการกลับของท่านด้วย

พุทธศาสนสุภาษิตคำโคลง

พระนิพนธ์

ของ

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินทรเทพรัตนสุดา

สยามมกุฎราชกุมารี

คำนำ

การศึกษาพุทธศาสนสุภาษิตเป็นส่วนของหลักสูตรนักธรรม ผู้ศึกษาจะต้องแต่งเรียงความแก้ข้อสุภาษิตที่ตั้งเป็นกระทู้ อ้างพุทธ-ภาษิต หรือภาษิตอื่น ๆ ความยาวของเรียงความและการอ้างสุภาษิตแล้วแต่ขั้น ว่าจะเป็นนักธรรมตรี โท หรือเอก

ข้าพเจ้าเองเห็นว่า การศึกษาพุทธศาสนสุภาษิตเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เพราะทำให้ได้ทราบข้อธรรมอันจะใช้เป็นแนวทางดำเนินชีวิตได้ จึงศึกษาจากหนังสือพุทธศาสนสุภาษิต ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส วันละเล็กละน้อย แล้วผูกเป็นโคลงวันละบทสองบท เพื่อช่วยความจำ เมื่อรวมกันเข้าหลายๆ บทก็เกิดเป็นพุทธศาสนสุภาษิตคำโคลงฉบับนี้ การแต่งมิได้เรียงตามวรรคที่กำหนดไว้ในหนังสือของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ฯ แต่เลือกแต่งตามชอบใจ ทำให้แต่งเพิ่มเติมขึ้นได้เรื่อย ๆ เมื่อเวลาอำนวยในกาลสืบต่อไป

๒๕๑๗

สิรินธร

อตฺตา หเว ชิตํ เสยฺโย
ชนะตนนั่นแลเป็นดี

ชนะตนประเสริฐแท้ เป็นดี
ชนะอื่นทั้งธรณี ไป่สู้
ฝึกจิตและกายี เว้นโลภ โกรธนา
ดีกว่าชนะผู้ อื่นด้วยกำลัง

คำว่า "ตน" นี้ไซร้ คือจิตใจและกายี
ชนะใจตนเองนี้ ประเสริฐกว่าชนะใคร

เพราะย่อมรู้ผิดชอบ ไม่ประกอบสิ่งเหลวไหล
รู้จักให้อภัย ไม่โลโภหรือโกรธา

การชนะบุคคลอื่น ไม่ยั่งยืนอาจอัปรา
ชนะด้วยวาจา หรืออาวุธยุทธภัณฑ์

แรกเอาชนะเขา ภายหลังเราอาจแพ้พลัน
ชนะตนของตนนั้น สิ่งดีแท้ย่อมแน่นอน ฯ

อตฺตา หิ กิร ทุทฺทโม
ได้ยินว่าตนแล ฝึกได้ยาก

การฝึกอันยากนั้น ฝึกฝนตนมา
สอนพร่ำแนะนำคน อื่นได้
บุคคลไม่เห็นตน ทำผิด เลยนอ
เมื่อไม่เห็นผิดไซร้ ก็เว้นฝึกปรือ

อตฺตา สุทนฺโต ปุริสสฺส โชติ
ตนที่ฝึกดีแล้ว เป็นแสงสว่างของบุรุษ

จงฝึกตนมนัสพร้อม กายา
ให้ท่าทีวาจา เรียบร้อย
บุคคลฝึกกิริยา แลจิต
เรืองรุ่งจักไม่ด้อย ต่ำล้ำราศี.

อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ
ตนแล เป็นที่พึ่งของตน

ยามทุกข์ยามเดือดร้อน กายใจ
จักเพรียกจักเรียกใคร "ช่วยข้า"
ก่อการกิจอันใด ควรพึ่ง ตนนา
ดีกว่าคอยขักช้า พึ่งผู้ช่วยเหลือ.

อปฺปมาโท อมตํ ปทํ
ความไม่ประมาท เป็นทางไม่ตาย

อย่าประมาทคุมสติทั้ง รักษา กายนา
ทุจริตอกุสลา ละเว้น
เป็นทางไม่มรณา จักอยู่ สุขเอย
พระพุทธองค์ทรงเน้น แน่แท้ทางเกษม

ปมาโท มจฺจุโน ปทํ
ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย

เลินเล่อทอดธุระทิ้ง งมงาย
นี่แหละทางอบาย วุ่นว้า
ประมาทสู่ความตาย กุศลเสื่อม นาพ่อ
ดับชีพไปเนิ่นช้า ไป่พ้นสงสาร

กวี คาถานมาสโย
กวีเป็นที่อาศัยแห่งคาถาทั้งหลาย

กานท์กลอนกรองกาพย์เนื้อ ดนตรี
เวทวิเศษคาถาดี สัมผัสคล้อง
อาศัยพจน์ไพเราะกวี สรรแต่ง
ชนจักกล่าวเกริ่นก้อง กว่าร้อยพรรษา

อาโรคฺยปรมา ลาภา
ความไม่มีโรคเป็นลาภอย่างยิ่ง

ปวดหัวทั้งปวดท้อง ถอนพ้น
เป็นโรคสารพัน เพิ่มไข้
โรคมากหลากมหันต์ มหาทุกข์
สิ้นโรคทั้งหลายได้ โชคแท้สุขเกษม.

นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา
แสงสว่างเสมอด้วยปัญญาไม่มี

สูรย์จันทร์ดารกะล้ำ　　รังสี
ความสว่างแสงอัคคี　　คบไต้
มังสจักษุไม่มี　　มิอาจ มองนา
เดือนมืดคืนดาวไร้　　เดือดร้อนไป่เห็น

ธรรมะอรรถศาสตร์ล้ำ　　ลุ่มลึก
จักประจญกลศึก　　เศิกสู้
ปัญญาตริตรองตรึก　　จึ่งสว่าง นาพ่อ
แสงแห่งปัญญารู้　　เลิศล้ำแสงใด

ปญฺญา ว ธเนน เสยฺโย
ปัญญาเทียวประเสริฐกว่าทรัพย์

เงินทองทรัพย์สิ่งสิ้น　　วัวควาย
โจรลักขโมยขาย　　แย่งยื้อ
ซื้อสรรพสิ่งทั้งหลาย　　ด้วยทรัพย์ นั่นแล
แต่มิอาจใช้ซื้อ　　สุขแท้นิพพาน

ปัญญาเป็นทรัพย์ล้ำ　　เลอเลิศ
เป็นสิ่งอันประเสริฐ　　ยิ่งล้น
อาจก่อเกียรติช่วยเชิด　　ชูชื่อ
รู้จักนำตนพ้น　　จากห้วงทุกข์กรรม.

พฺรหฺมาติ มาตาปิตโร
มารดาบิดานั้นท่านว่าเป็นพรหมของบุตร

อันชนนีชนกนั้น คือพรหม
บุญลบล้ำอุดม ประเสริฐแท้
เลี้ยงดูชื่นชูชม เชยบุตร
พรหมวิหารมากแล้ กว่าผู้อื่นใด

ปุพฺพาจริยาติ วุจฺจเร
มารดาบิดาท่านว่าเป็นบุรพาจารย์ของบุตร

ท่านสอนบุตรแต่น้อย วัยเยาว์
แต่บุตรยังอ่อนเขลา จวบรู้
อบรมวิชาเชาว์ ชาญเชี่ยว
ทั้งวิถีธรรมสู้ โลกได้ปลอดภัย.

อาหุเนยฺยา จ ปุตฺตานํ
มารดาบิดา เป็นที่ควรคำนับของบุตร

บุตรควรเคารพน้อม ภักดี
แสดงกตเวที มากล้น
แก่บุพพอาจารีย์ พรหมท่าน
บูชิตพระคุณพ้น เพียบพร้อมกตัญญู

เทสฺโส จ โหติ อติยาจนาย
คนย่อมเป็นที่เกลียดชังเพราะขอจัด

ใครใครย่อมเกลียดหน้า คนขอ
เบื่อนักจักหน้างอ บ่นอู้
กวนสุขเรี่ยไรตอ– แยท่าน
ขอจัดนั่นคือผู้ มักได้น่าชัง

กาโล ฆสติ ภูตานิ สพฺพาเนว สหตฺตนา
กาลเวลาย่อมกินสรรพสัตว์กับทั้งตัวมันเอง

กาลเวลาไม่เที่ยงแท้ หมุนเวียน
สรรพสัตว์พรรษเกษียณ มอดม้วย
ชีพิตดับกาลจำเนียร กาลล่วง
กาลย่อมกินกาลด้วย ดับสิ้นคืนวัน.

อตฺโถ อตฺถสฺส นกฺขตฺตํ กึ กริสฺสนฺติ ตารกา
ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์เอง
ดวงดาวจักทำอะไรได้

ทำดีก็ย่อมได้ ผลดี
ประพฤติชอบนั้นมี ประโยชน์แท้
อย่าคอยฤกษ์ราศี ดาวเคราะห์ โชคนำ
ดาวมิอาจช่วยแก้ สิ่งร้ายเป็นคุณ

กาลานุรูปํ ว ธุรํ นิยุญฺเช
พึงประกอบธุระ ให้เหมาะแก่กาลเที่ยว

จักประกอบกิจใหญ่น้อย ทำงาน
พึงเลือกให้เหมาะกาล กำหนดไว้
ดังนี้จักบันดาล สิริ มงคลนา
งานจะคล่องสบายได้ สะดวกแท้สัมฤทธิ์ผล

กตสฺส นตฺถิ ปฏิการํ
สิ่งที่ทำแล้ว จะทำคืนไม่ได้

สิ่งใดทำแล้วไม่ อาจทำ คืนเลย
ต้องรับผลแห่งกรรม แน่แท้
ไม่ตรองตริกอาจถลำ ทำชั่ว
เรามิอาจช่วยแก้ สิ่งร้ายกลายดี

สุกรํ สาธุนา สาธุ
ความดีอันคนดีทำง่าย

ความดีพึงประกอบนั้น มากมี
ความโอบอ้อมอารี กอบเกื้อ
ความดีเหล่าคนดี ทำง่าย
ดุจแล่นเรือตามน้ำเอื้อ แล่นได้รวดเร็ว

สาธุ ปาเปน ทุกฺกรํ
ความดี อันคนชั่ว ทำยาก

คนชั่วใจชั่วร้าย หยาบคาย
มักชั่วจนตัวตาย ดับม้วย
ทำดีย่อมฝืนกาย วจีมนัส
ประพฤติชอบมิได้ด้วย ธาตุแท้ทรชน

ราชา มุขํ มนุสฺสานํ
พระราชาเป็นประมุขของประชาชน

ทะเลเป็นเจ้าแห่ง นทีมหันต์
ทิวะสุริยฉัน แจ่มจ้า
รัตติรัศมีจันทร์ เรืองจรัส
สงฆ์ประมุขแหล่งขาวหล้า เหล่าผู้พึ่งบุญ

ผู้ใหญ่ในแว่นแคว้น คือรา ชาแล
ผู้บำบัดทุกข์ประชา ช่วยเกื้อ
เป็นประมุขนาครา ในรัฐ
ทรงทศพิธธรรมเอื้อ ราษฎร์ให้สวัสดี

ปุตฺตกํ วิย ราชาโน ปชํ รกฺขนฺตุ สพฺพทา

พระราชาจงรักษาประชาราษฎร์
ให้เหมือนบิดารักษาบุตรทุกเมื่อ

พระบารมีแผ่ปกป้อง นาคร
เหล่าพสกนิกร อุ่นเกล้า
ดังชนกอาทร รักษ์บุตร
ดังครอบครัวอยู่เหย้า พ่อคุ้มสุขเกษม

กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ

ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

กสิกรหว่านพืชแล้ว รอผล
ปลูกถั่วย่อมได้ผล ถั่วแท้
หว่านข้าวที่นาตน ข้าวงอก
จักผิดประเภทแม้ หนึ่งครั้งฤามี

เปรียบบุคคลผู้ซึ่ง ทำดี
กุศลส่งบุญทวี สวัสดิ์ได้
ทำชั่วอเวจี แหล่งรับ รองนอ
รู้อย่างนี้แล้วไซร้ คิดสร้างแต่กุศล

ชิฆจฺฉา ปรมา โรคา
ความหิว เป็นโรคอย่างยิ่ง

ยามหิวหูย่อมอื้อ ตาลาย
หิวจัดจิตใจคลาย สติได้
นับเป็นโรคอันตราย อย่างยิ่ง
กล่าวว่าโมโหหิวให้ โทษแท้ถึงตาย

อิณาทานํ ทุกฺขํ โลเก
การกู้หนี้เป็นทุกข์ในโลก

กู้เงินมาเพื่อใช้ ทำทุน
อาจเกิดผลเงินหมุน ไม่ช้า
กู้ที่ห่อนมีคุณ คือเล่น พนันแฮ
เป็นทุกข์ทำวุ่นว้า ดอกเบี้ยมากมาย

สุขา สงฺฆสฺส สามคฺคี
ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิดสุข

ยามเหล่าอริร้าย หมายปอง เมืองนา
ชาวประชาทั้งผอง ช่วยกู้
ปฏิปักษ์มิอาจครอง เข้ายึด
สามัคคีกองกู้ ชาติให้เสรี

ไทยรวมไทยพรักพร้อม สามัคคี
อาจกอปรกิจเกิดมี ประโยชน์ได้
เมียงไทยจักเพิ่มทวี ความรุ่ง เรืองนา
สามัคคีนำสุขให้ หมู่พ้องผองไทย

วิสฺสฏฺเฐปิ น วิสฺสเส

แม้ในคนคุ้นเคย ก็ไม่ควรไว้ใจ

แม้สหายคนรักคุ้น เคยกัน
วางจิตทุกสิ่งอัน ไป่ได้
อาจนำทุกข์มากครัน ถ้าเชื่อ
ภัยอาจเกิดจะได้ เพราะไว้ใจคน

อกฺโกเธน ชิเน โกฺธํ

พึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ

คนโกรธขาดสติยั้ง โมโห
เอาชนะโดยโทโส ตอบบ้าง
ต่างคนต่างพูดโย ขึ้งโกรธ
ความโกรธมิเลิกร้าง เพราะเกรี้ยวกราดกัน

ผู้ใดข่มจิตด้วย ทมะ
สามารถเอาชนะ โกรธได้
ผู้โกรธก็อาจละ ความโกรธ
ที่เลิกโกรธนั้นไซร้ เพราะแพ้คุณธรรม

ตครํ ว ปลาเสน โย นโร อุปนยฺหติ
ปตฺตาปิ สุรภี วายนฺติ เอวํ ธีรูปเสวนา

นรชนห่อกฤษณาด้วยใบไม้ แม้ใบไม้ย่อมพลอยหอมฟุ้งไปฉันใด, การส้องเสพกับนักปราชญ์ก็ฉันนั้น

ใบไม้อันชนใช้ห่อ *กฤษณา*
ย่อมติดหอมสุคนธา *กลิ่นฟุ้ง*
เปรียบบุรุษคบหา *บัณฑิต*
จักเรืองรุ่งตราบคุ้ง *เพราะคุ้นคนดี*

จเช ธนํ องฺควรสฺส เหตุ
องฺคํ จเช ชีวิตํ รกฺขมาโน
องฺคํ ธนํ ชีวิตญฺจาปิ สพฺพํ
จเช นโร ธมฺมมนุสฺสรนฺโต

นรชนพึงสละทรัพย์เพราะเหตุแห่งอวัยวะ เมื่อรักษาชีวิตพึงสละอวัยวะ เมื่อตามระลึกถึงธรรม พึงสละอวัยวะ ทรัพย์ และแม้ชีวิตเสียทุกอย่าง

พึงเสียสินเพื่อป้อง *กันตน*
เสียอวัยวะยังชนม์ *ชีพไว้*
แต่พึงรักษ์ธรรมจน *เหนืออื่น*
เสียทรัพย์กายชีพได้ *เพื่อคุ้มคุณธรรม.*

ชีรนฺติ เว ราชรถา สุจิตฺตา
อโถ สรีรมฺปิ ชรํ อุเปติ
สตญฺจ ธมฺโม น ชรํ อุเปติ
สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺติ

ราชรถงดงามย่อมคร่ำคร่า แม้สรีระก็เข้าถึงชรา ส่วนธรรมของสัตบุรุษย่อมไม่เข้าถึงชรา สัตบุรุษกับสัตบุรุษย่อมรู้กัน

สัตบุรุษย่อมรู้ มูลความ
ว่าราชรถอันงดงาม ประดับแก้ว
สรีระใดก็ตาม ย่อมแก่ ชรานา
ยังแต่ธรรมอันแพร้ว ไม่พ้นจากสมัย

อิตฺถีธุตฺโต สุราธุตฺโต อกฺขธุตฺโต จ โย นโร
ลทฺธํ ลทฺธํ วินาเสติ ตํ ปราภวโต มุขํ

คนใด เป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงพนัน ย่อมล้างผลาญทรัพย์ที่ตนได้แล้ว ๆ ข้อนั้นเป็นเหตุแห่งผู้ฉิบหาย

นักเลงหญิงคนดื่มเหล้า มึนเมา
พนันเล่นจิตใจเบา ชั่วช้า
ย่อมเสียทรัพย์เพราะโฉดเขลา จักเสื่อม ลาภนา
เป็นเหตุความวุ่นว้า จักต้องฉิบหาย

สาธุ โข สิปฺปกํ นาม อปิ ยาทิสกีทิสํ

ขึ้นชื่อว่าศิลปะแม้เช่นใดเช่นหนึ่ง
ก็ยังประโยชน์ให้สำเร็จ

ศิลปกรรมนำสุขพ้น . พรรณนา
เครื่องประกอบพิทยา เพริศแพร้ว
รู้ศิลป์สิ่งเดียวพา เรืองรุ่ง
ศิลปะศึกษาแล้ว เลิศล้ำมงคล

อฑฺฒาเจว ทฬิทฺทา จ สพฺเพ มจฺจุปรายนา

ทั้งคนมีและคนจน ล้วนมีความตายเป็นเบื้องหน้า

จักมีจนยากแค้น อย่างไร
เป็นเพื่อนร่วมอยู่ใน โลกนี้
จักต้องพึ่งอาศัย สงเคราะห์ กันนา
เพราะต่างมัจจุราชชี้ ว่าต้องอาสัญ

พหุมฺปิ เจ สํหิตํ ภาสมาโน
น ตกฺกโร โหติ นโร ปมตฺโต
โคโปว คาโว คณยํ ปเรสํ
น ภาควา สามญฺญสฺส โหติ

นรชนผู้ประมาทแล้ว แม้กล่าวพุทธพจน์ได้มาก
แต่ไม่ทำตามพุทธพจน์นั้น ย่อมไม่มีส่วนแห่งสามัญ
เหมือนคนเลี้ยงโค นับโคเพื่อคนอื่นฉะนั้น

ชนผู้ประมาทแล้ว งมงาย
พุทธพจน์มากมาย กล่าวได้
แต่จิตห่อนละอาย ในบาป
พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ ไป่น้อมยอมตาม

เปรียบบุคคลผู้รับจ้าง ทุกวัน
โคมากหลากอนันต์ ที่เลี้ยง
ต้องคอยนับกวดขัน เฝ้าพิทักษ์
อันเด็กเลี้ยงโคเพี้ยง ประมาทแล้วกล่าวธรรม

น เวทา สมฺปรายาย น ชาติ นปิ พนฺธวา
สกญฺจ สีลสํสุทฺธํ สมฺปราย สุขาวหํ

เวทมนต์ ชาติ พวกพ้อง นำสุขมาให้ในสัมปรายภพไม่ได้ ส่วนศีลของคนที่บริสุทธิ์แล้ว จึงนำสุขมาให้ในสัมปรายภพได้

บุคคลกำเนิดล้ำ สุดประเสริฐ
สรรพเวทมนต์เลิศ รอบรู้
พวกพ้องช่วยชูเชิด เกียรติยศ
ไป่เกิดคุณแก่ผู้ ดับม้วยมรณา

เหล่าบัณฑิตผู้ประพฤติ พรหมจรรย์
ศีลสัตย์บริสุทธิ์อัน รักษ์แล้ว
อิธโลกจักสุขสันต์ จิตสงบ
ปรโลกผุดผ่องแผ้วแล้ว สุขด้วยแรงศีล

สพฺพา ทิสา สปฺปุริโส ปวายติ

สัตบุรุษ ย่อมขจร ไปทั่วทิศ

ปวงมาลึกลิ่นไม้ กฤษณา
ขจรตรลบพระพายพา กลิ่นเคล้า
บ้างผลิส่งสุคนธา ยามค่ำ
บ้างผลิหอมยามเช้า กลิ่นฟุ้งจรุงไกล

เกียรติคุณสัตบุรุษนั้น เปรียบปาน
กลิ่นรื่นสุมามาลย์ กลิ่นไม้
หอมตรลบตลอดกาล ไป่หยุด
ทวนพระพายหอมได้ ทั่วทั้งทิศา

สเจ ภายถ ทุกฺขสฺส สเจ โว ทุกฺขมปฺปิยํ มากตฺถ ปาปกํ กมฺมํ อาวี วา ยทิ วา รโห

ถ้าท่านกลัวทุกข์ ถ้าท่านไม่รักทุกข์ ก็อย่าทำบาปกรรม ทั้งในที่แจ้ง ทั้งในที่ลับ

เหตุคือบาป ทุกข์นั้น เป็นผล
เป็นสัจจะไป่มีคน อาจแย้ง
กลัวทุกข์อย่าปล่อยตน ทำบาป
ทั้งที่ลับและที่แจ้ง อย่าได้กระทำ

โย เว กตญฺญู กตเวทิ ธีโร
กลฺยาณมิตฺโต ทฬฺหภตฺติ จ โหติ
ทุกฺขิตสฺส สกฺกจฺจ กโรติ กิจฺจํ
ตถาวิธํ สปฺปุริสํ วทนฺติ

ผู้มีปรีชาใด เป็นคนกตัญญูกตเวที ๑ มีกัลยาณมิตร สนิทสนมกัน ๑ ช่วยทำกิจของมิตรผู้ตกยากโดยเต็มใจ ๑ ท่านเรียกผู้นั้นว่า เป็นสัตบุรุษ

สัตบุรุษท่านกล่าวไว้ สามสถาน
ว่าย่อมรู้คุณูปการ นอบน้อม
มิตรดีไป่ระราน สนมสนิท
กับมิตรตกยากโอบอ้อม ช่วยด้วยเต็มใจ

อปฺปสฺสุตายํ ปุริโส พลิวทฺโทว ชีรติ
มํสานิ ตพฺส วฑฺฒนฺติ ปญฺญา ตสฺส น วฑฺฒติ

คนผู้สดับน้อยนี้ ย่อมทรุดโทรมไป เหมือนโคถึก เนื้อของเขาย่อมเจริญ แต่ปัญญาของเขาหาเจริญไม่

อัปปสูตผู้สดับน้อย ดุจโค ถึกนา
มีร่างกายใหญ่โต อวบอ้วน
เนื้อหนังมากอักโข ไป่เกิด ประโยชน์นา
กายใหญ่ใจโทรมด้วน เพราะด้อยปัญญา

โสจติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา
โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ
อุปธีหิ นรสฺส โสจนา
น หิ โส โสจติ โย นิรูปธิ

ผู้มีบุตรย่อมเศร้าโศกเพราะบุตร, ผู้มีโคย่อมเศร้าโศก
เพราะโคเหมือนกัน,
นรชนมีความเศร้าเพราะอุปธิ ผู้ใดไม่มีอุปธิ
ผู้นั้นไม่ต้องเศร้าโศกเลย

มีวัวจักทุกข์ร้อน เพราะวัว
มีบุตรเกิดแต่ตัว จักเศร้า
ความเศร้าเกิดเพราะมัว มุ่นกิเลส
ไร้อุปธิครองเข้า กิเลสสิ้นโศกสลาย

โย จ ปุพฺเพ ปมชฺชิตฺวา ปจฺฉา โส นปฺปมชฺชติ
โสมํ โลกํ ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโต จนฺทิมา

ผู้ใด ประมาทแล้วในก่อน ภายหลังไม่ประมาท
ผู้นั้นชื่อว่า ยังโลกนี้ให้สว่าง
เหมือนพระจันทร์พ้นแล้วจากเมฆฉะนั้น

บุคคลผู้ประมาทแล้ว กอปรบุญ
จักเกิดผลกุศลหนุน เลิศล้น
เป็นประทีปประภาจุน เจือโลก
ดุจศศิธรผ่องพ้น เมฆร้ายที่กำบัง

ยสฺส ราโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิราชิตา
โส อิมํ สมุทฺทํ สคาหํ สรกฺขสํ
สอุมฺมิภยํ สุทุตฺตรํ อจฺจตริ

ผู้สำรอกราคะ โทสะ และอวิชชาได้แล้ว ชื่อว่าได้ข้ามทะเล อันนี้ มีสัตว์ร้าย มีโจรสลัด พร้อมทั้งภัยที่เกิดจากคลื่น อันข้ามไปได้ยากนัก

อันสมุทรสุดลึกพ้น จักประมาณ
คลื่นใหญ่ภัยรังควาญ พายุกล้า
โจรสลัดหมู่สัตว์พาล หฤโหด
ภัยพิบัติอยู่เฉพาะหน้า เมื่อข้ามทะเล

ราคะโทสะทั้ง อวิชชา
ย่อมเกาะสันดานมา ยากแก้
ภัยพิบัติแห่งชีวา ของมนุษย์
สำรอกออกได้แล้ ดุจได้ข้ามทะเล

อโมฆํ ทิวสํ กริยา อปฺเปน พหุเกน วา
ยํ ยํ วิวหเต รตฺติ ตทูนนฺตสฺส ชีวิตํ

บุคคลควรกระทำวันคืนไม่ให้ว่างเปล่าจากประโยชน์น้อยหรือมาก เพราะวันคืนผ่านบุคคลใดไป ชีวิตของบุคคลนั้นย่อมพร่องจากประโยชน์นั้น

สิ่งของหายแล้วย่อม อาจหา แทนนา
วันล่วงเลยเวลา ไป่ได้
ฉะนั้นอย่าทิ้งทิวา ให้ว่าง
จงกอปรกิจที่ให้ ประโยชน์แท้แก่ตน

ชาติถทฺโธ ธนถทฺโธ โคตฺตถทฺโธ จ โย นโร
สญฺญาตึ อติมญฺเญติ ตํ ปราภวโต มุขํ

คนใด หยิ่งเพราะชาติ หยิ่งเพราะทรัพย์ หยิ่งเพราะสกุล ย่อมดูหมิ่นญาติของตน ข้อนั้นเป็นเหตุแห่งความเสื่อมของคนนั้น

ผู้ใดเย่อหยิ่งด้วย ชาติสกุล
หยิ่งเพราะทรัพย์เนืองหนุน มากล้น
ย่อมหมิ่นญาติว่าสถุล ใช่ญาติ ตนฤๅ
เขาจักเสื่อมเป็นต้น แห่งผู้ฉิบหาย

รำลึกในพระคุณ

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง แด่ทุกท่านที่กรุณาให้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพ พลตรี ประเวียง จันทศรี ในวันนี้ อีกทั้งบรรดาท่านผู้มีเกียรติ และเคารพนับถือเป็นจำนวนมาก ที่เคยเป็นเจ้าภาพและมาร่วมการบำเพ็ญกุศล นับตั้งแต่วันเริ่มสวดพระอภิธรรม ข้าพเจ้าขอรำลึกถึงพระคุณนี้ตราบชั่วชีวิต และขออนุภาพแห่งบุญกุศลทั้งปวง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ดลบันดาลให้ท่านได้รับอนุโมทนา และมีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้น

ขอเดชะบุญกุศลซึ่งท่านทั้งหลาย ได้ร่วมกันบำเพ็ญให้ พลตรี ประเวียง จันทศรี ในครั้งนี้ จงเป็นพลังให้วิญญาณของ พลตรี ประเวียง จันทศรี ได้รับส่วนกุศลส่งไปให้เสวยสุคติในสัมปรายภพด้วยเถิด

อนึ่ง หากมีสิ่งใดบกพร่อง การต้อนรับไม่ทั่วถึง หรือไม่เรียบร้อยด้วยประการใด กราบขอประทานอภัยด้วย.

นางพินิจบรรณสินธุ์ มารดา
(เปลี่ยน จันทศรี)
พี่ – น้อง – คณะญาติ
เจ้าภาพ

หมายเหตุท้ายเล่ม

ความสำเร็จในการดำเนินการพิมพ์หนังสือธรรมานุสรณ์ เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยจิตศรัทธาของมารดา วงศาคณาญาติ และผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้ล่วงลับไปสู่ปรโลกแล้ว ตลอดจนคุณกาหลง ชิมสุวรรณ ในฐานะที่เคยมีบุพเพวาสนาร่วมกับ พลตรี ประเวียง จันทศรี มานานนับได้ ๒๔ ปี เพื่อน้อมอุทิศบุญกุศลอันเกิดจากการเผยแพร่ธรรมวิทยาทานในครั้งนี้ ให้วิญญาณของท่านได้รับอนุโมทนา ในส่วนกุศลบุญราศรี ถ้ามีทุกข์อยู่ ก็ขอให้พ้นทุกข์ ถ้ามีความสุขแล้ว ก็ขอให้มีความสุขยิ่ง ๆ ขึ้นไป ในสุคติสัมปรายิกภพด้วยเถิด

ในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ หากจะไม่สมบูรณ์หรือบกพร่องผิดพลาดด้วยประการใดก็ตาม ข้าพเจ้าผู้รวบรวมจัดพิมพ์กราบขออภัยแด่ท่านผู้อ่านทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย เนื่องจากการรวบรวมต้นฉบับ รูป เรื่อง และหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งอยู่กระจัดกระจาย และจัดพิมพ์ภายในเวลาจำกัด จึงอาจมีสิ่งขาดตกบกพร่องบ้าง ข้าพเจ้ามีความเคารพรักและนับถือ พลตรี ประเวียง จันทศรี ซึ่งมีอุปการะคุณประกอบด้วยความเมตตาปราณีแก่ข้าพเจ้าเสมือนบิดาบังเกิดเกล้าอันพึงมีต่อบุตร จึงได้พยายามรวบรวมสิ่งที่จะเป็นคุณประโยชน์จนสุดความสามารถ ประมวลมาบรรณาการแด่ทุกท่าน ทั้งท่านผู้ให้และผู้รับ เป็นการเทิดทูนบูชาพระคุณ นั้นไว้ ณ โอกาสนี้อีกโสดหนึ่งด้วย.

พันตรี จำนงค์ สาริยันต์

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ เทียนวัฒนา ถนนสาย ๔ อยุธยา โทร. ๒๕๑๕๗๘
นายเทียน โค้ววารินทร์ ผู้พิมพ์โฆษณา

โปรดแก้คำผิดและเติมข้อความที่พิมพ์ตก

หน้า	บรรทัดที่		คำผิด	คำถูก
สรุป	4	จากล่าง	สมบัติท่าน	สมมุติของ
57	3	(เติม) พุทฺธํ ชีวิตํ ยาวนิพฺพานํ สรณํคจฺฉามิ ฯ		
59	6	จากล่าง	รคนตฺตยํ	รตฺนตฺตยํ
65	3		สอน	ส่วน
67	8		ปีติ ฐิตา	ปติฏฺฐิตา
	22		มหเถรา	มหาเถรา
	22		ชีตวนฺโต ชีโนรสา	ชิตวนฺโต ชิโนรสา
68	1		อาสี	อาสิ
	2		วเม	วาเม
	9		มหีตเล	มหิตเล
	19		จตฺรายิยสัจ	จตฺราริยสัจ
69	2		อญเชิญ	อัญเชิญ
	12		สถิต	สถิตย์
130	3	(เติม) เหมือนชายหล่อหญิงสวยร่ำรวยทรัพย์ แต่อาภัพที่ไม่สร้างทางกุศล		
145	2	จากล่าง	พยาพหล	พระยาพหล
146	1		บนในหน้า	บนใบหน้า
156	3	จากล่าง	เมื่อดวงชะหนุน	เมื่อดวงชะตาหนุน
	2	จากล่าง	ดวงชะคา	ดวงชะตา